

Załącznik nr 1 do *Strategii
Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
Aglomeracji Opolskiej*

przyjętej Uchwałą nr W/ /2016 Walnego Zgromadzenia Członków
Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska z dnia

18 listopada 2016 roku

- syntetyczna diagnoza obszaru wsparcia

Spis treści

1. Demografia	7
2. Gospodarka	19
3. Rynek pracy	46
4. Edukacja.....	55
5. Infrastruktura techniczna	70
6. Dostępność transportowa	82
7. Środowisko – charakterystyka wybranych zasobów	107
8. Turystyka i dziedzictwo kulturowe	116
9. Aglomeracja Opolska na tle wybranych obszarów funkcjonalnych	134
Spis tabel	146
Spis map	147
Spis wykresów	148

Niniejszy załącznik jest syntetyczną prezentacją uwarunkowań rozwoju Aglomeracji Opolskiej **w obszarach istotnych z punktu widzenia programowania interwencji w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych oraz realizacji zadań w formule ZIT.**

Pełną diagnozę strategiczną obszaru funkcjonalnego przeprowadzono na potrzeby opracowania *Strategii rozwoju Aglomeracji Opolskiej na lata 2014-2020*. Niniejsza synteza została opracowana na podstawie pełnego raportu diagnostycznego¹ oraz analizy źródeł wtórnych *desk research*.

W syntetycznej diagnozie analizie poddano następujące obszary:

- **Demografia** – obserwowane w AO (jak i w całym regionie) niekorzystne zjawiska demograficzne stanowią jedną z najistotniejszych determinant planowania strategicznego rozwoju obszaru funkcjonalnego. Zmiany strukturalne ludności warunkują natomiast kierunek rozwoju usług publicznych w Aglomeracji.
- **Gospodarka, rynek pracy** – liczba podmiotów gospodarczych oraz ich kondycja przekładają się bezpośrednio na zapewnienie miejsc pracy dla mieszkańców AO oraz warunkują dalszy rozwój obszaru funkcjonalnego (wpływy z podatków, nowe technologie, współpraca przedsiębiorców z uczelniami wyższymi oraz szkołami zawodowymi, kreowanie pozytywnego wizerunku AO jako miejsca do inwestowania). Rozwój gospodarczy Aglomeracji Opolskiej to jeden z kluczowych obszarów współpracy partnerów AO.
- **Edukacja** – jej dostosowanie do sytuacji demograficznej oraz potrzeb zmieniającego się świata i rynku pracy są jednym z istotnych wyzwań dla AO. Ponadto system edukacji bezpośrednio przekłada się na jakość kapitału ludzkiego, który jest jednym z atutów Aglomeracji, ale wymaga dalszego rozwoju.
- **Infrastruktura techniczna, dostępność transportowa** – wpływa na jakość życia w Aglomeracji, ale również warunkuje jej dalszy rozwój (np. poprzez zapewnienie odpowiedniej dostępności komunikacyjnej dla potencjalnych inwestorów, rozwoju powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszaru funkcjonalnego). Stopień rozwoju infrastruktury technicznej ma również bezpośredni wpływ na stan środowiska naturalnego w AO (który również został poddany analizie). Dodatkowo, rozwój układu komunikacyjnego wpływa na dalszy rozwój powiązań funkcjonalnych gmin AO, poprawia wewnętrzną dostępność komunikacyjną, sprzyja integracji terytorialnej.
- **Środowisko** – ograniczono się do krótkiej charakterystyki wybranych zasobów. Wyboru dokonano biorąc pod uwagę zakres tematyczny ZIT w województwie opolskim.

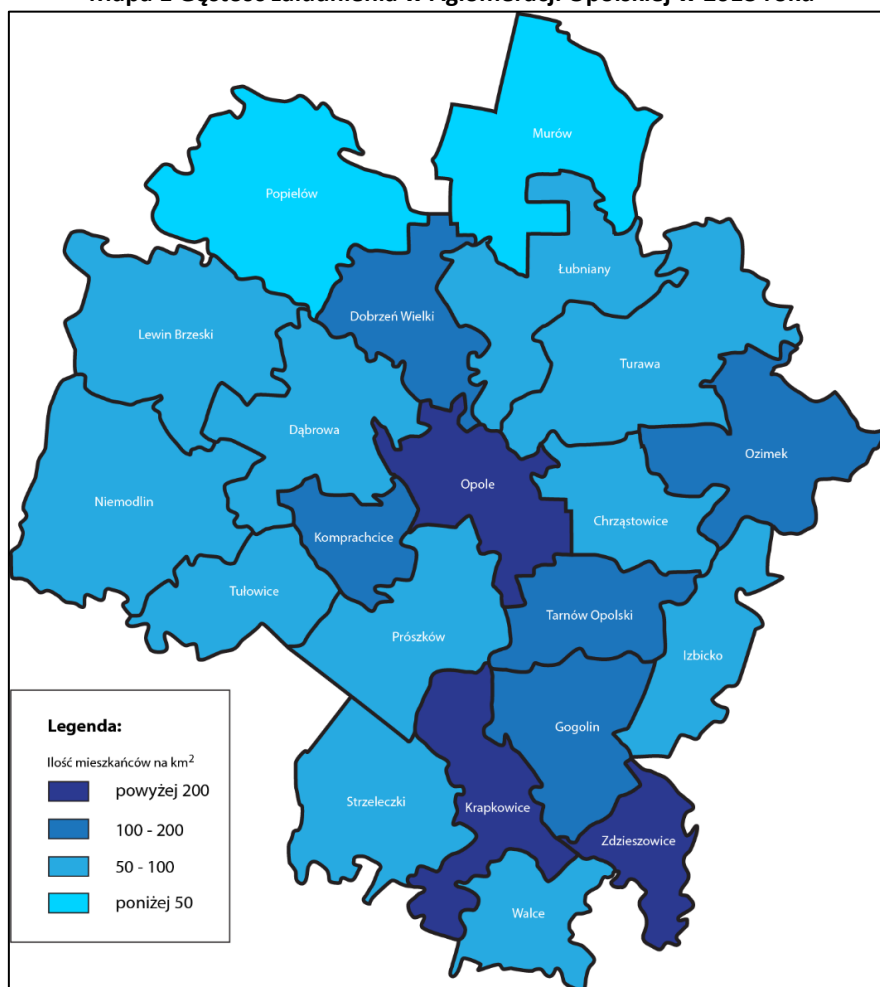
¹ *Strategia rozwoju Aglomeracji Opolskiej na lata 2014-2020*, uchwała W/9/2014 Walnego Zgromadzenia Członków Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska z dnia 19 grudnia 2014r.

- **Turystyka i dziedzictwo kulturowe w Aglomeracji** – wielokulturowe dziedzictwo stanowi o wyjątkowości Aglomeracji Opolskiej. Unikalny charakter obiektów funkcjonujących na terenie AO stanowi również komponent umożliwiający budowanie rozpoznawalności marki AO zarówno wśród mieszkańców, jak również turystów.

1. Demografia

Pod koniec 2013 roku Aglomeracja Opolska liczyła ponad 337 tys. mieszkańców, co stanowiło 1/3 liczby mieszkańców województwa opolskiego. Gęstość zaludnienia w Aglomeracji pod koniec 2013 r. wynosiła 142 osoby/km² i była ona wyższa niż w województwie opolskim (107 osób/ km²). Najgęściej zaludnione obszary znajdują się w środkowej i południowej części AO: w granicach Opola (1 244 osoby/km²) oraz w stosunkowo wysoko zurbanizowanych gminach Zdieszowice i Krapkowice (odpowiednio 282 oraz 240 osoby/km²). Najstąbiej zaludnione są gminy silnie zalesione: Murów (35 osób/km²), Popielów (46 osób/km²), Turawa (56 osób/km²) oraz o charakterze rolniczym: Strzeleczy oraz Izbicko (64 osoby/km²).²

Mapa 1 Gęstość zaludnienia w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

² Obliczenia własne na podstawie *Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie opolskim w 2013 r.*, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2014r.

Największym ośrodkiem Aglomeracji Opolskiej jest centralnie położone Opole – równocześnie stolica województwa. Zamieszkuje je 35,61% ludności AO. Kolejne co do liczby mieszkańców gminy AO to:

- Krapkowice (23 326 mieszkańców, 6,91% ludności AO)
- Ozimek (19 988 mieszkańców, 5,92% ludności AO)

Główny ośrodek miejski nie dominuje pod względem liczby ludności nad obszarem podmiejskim, który ogółem zamieszkuje ponad 217,2 tys. osób.

Na koniec 2013 roku liczba mieszkańców poszczególnych gmin AO przedstawiała się następująco:

Tabela 1 Liczba ludności gmin AO (stan w dniu 31.12.2013 r.)

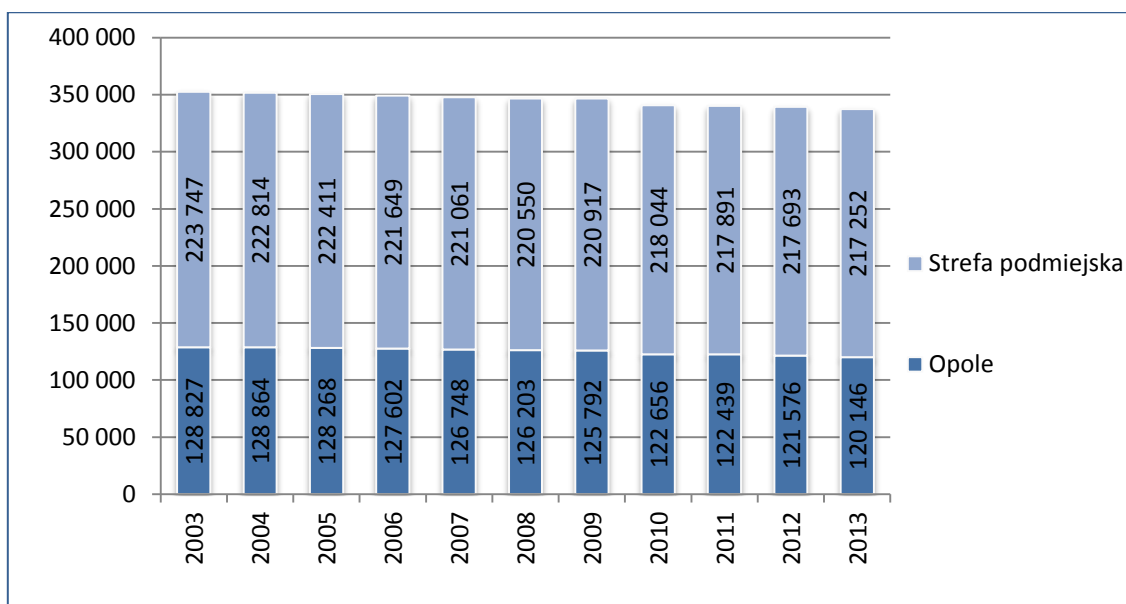
Gmina	Charakter gminy	Liczba mieszkańców	Udział procentowy w ogóle mieszkańców AO
Chrzastowice	wiejska	6 780	2,01%
Dąbrowa	wiejska	9 597	2,84%
Dobrzeń Wielki	wiejska	14 517	4,30%
Gogolin	miejsko - wiejska	12 464	3,69%
Izbicko	wiejska	5 424	1,61%
Komprachcice	wiejska	11 092	3,29%
Krapkowice	miejsko-wiejska	23 326	6,91%
Lewin Brzeski	miejsko-wiejska	13 498	4,00%
Łubniany	wiejska	9 640	2,86%
Murów	wiejska	5 541	1,64%
Niemodlin	miejsko-wiejska	13 480	4,00%
Opole	miasto na prawach powiatu	120 146	35,61%
Ozimek	miejsko-wiejska	19 988	5,92%
Popielów	wiejska	8 156	2,42%
Prószków	miejsko-wiejska	9 818	2,91%
Strzeleczy	wiejska	7 508	2,23%
Tarnów Opolski	wiejska	9 676	2,87%
Tułowice	wiejska	5 245	1,55%
Turawa	wiejska	9 687	2,87%
Walce	wiejska	5 602	1,66%
Zdzieszowice	miejsko-wiejska	16 213	4,81%
OGÓŁEM	-	337 398	100,00%

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie opolskim w 2013r.*,
Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2014r.

W miastach Aglomeracji Opolskiej zamieszkuje łącznie ponad 180 tys. osób, co stanowi 53,4% mieszkańców całej Aglomeracji. Najmniejsze gminy AO liczą powyżej 5 tys. mieszkańców.

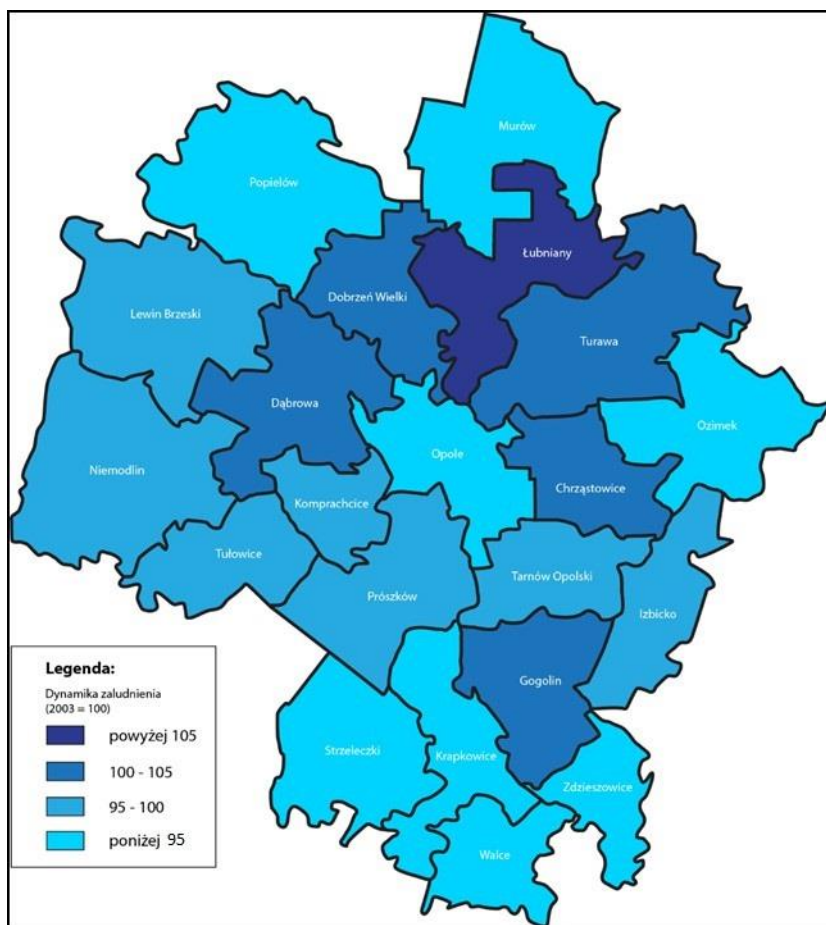
Liczba mieszkańców Aglomeracji systematycznie maleje. Depopulacja to proces charakterystyczny dla całego regionu opolskiego. Jej skutki są szczególnie dotkliwe dla gmin leżących w południowo-wschodniej części AO, gdzie procesy depopulacyjne przebiegają od wielu lat ze szczególną intensywnością. W roku 2013 liczba ludności w Aglomeracji Opolskiej zmalała w porównaniu do roku 2012 o 1 871 osób. W latach 2003-2013 liczba mieszkańców tego obszaru zmniejszyła się o blisko 4,3% (15,2 tys.). W tym czasie zmalała liczba mieszkańców zarówno Opola, jak i obszaru podmiejskiego. Spadek liczby mieszkańców był jednak nierównomierny. Główne miasto Aglomeracji (Opole) od 2003 roku utraciło ok. 6,7% ludności (8 681 mieszkańców) zaś okoliczne gminy łącznie ok. 2,90% (6 495 mieszkańców).

Wykres 1 Liczba mieszkańców Aglomeracji Opolskiej w latach 2003 - 2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Największy odpływ ludności miał miejsce w gminie Murów, której liczba mieszkańców spadła o blisko 9,5%. Wzrosła natomiast liczba mieszkańców gmin położonych najbliżej Opola: Łubnian (ok. 6,9%), Chrzastowic (ok. 2,4%), Dobrzenia Wielkiego (ok. 2,3%) oraz Dąbrowy (ok. 2,1%). Wskazuje to na występowanie w Aglomeracji Opolskiej typowego dla większych miast procesu suburbanizacji.

Mapa 2 Dynamika zmian liczby ludności Aglomeracji Opolskiej w latach 2003 – 2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Potwierdzeniem powyższej tezy jest wartość salda migracji dla poszczególnych gmin Aglomeracji wskazująca, że rośnie liczba mieszkańców gmin podmiejskich, a zmniejsza się ludność Opola i gmin peryferyjnych. W latach 2010-2013 największym dodatnim saldem migracji wewnętrznych charakteryzowały się gminy Dobrzeń Wielki oraz Komprachcice. Odływ mieszkańców o największym natężeniu w tym czasie odnotowano w Opolu oraz w gminie Zdzieszowice. Migracje na obszarze Aglomeracji dotyczą głównie osób w wieku produkcyjnym. Ujemne wartości salda migracji wewnętrznych dla osób w tym wieku w latach 2010-2013 cechowały powiat krapkowicki oraz miasto Opole, dodatnie zaś powiat opolski.

Należy jednak zauważyć, iż dla wielu mieszkańców, którzy wybrali wieś jako miejsce zamieszkania, miasto pozostaje ośrodkiem, w którym realizują najważniejsze potrzeby życiowe. To miasta kreują bowiem wzrost gospodarczy, to w miastach powstają nowe miejsca pracy. Codzienne dojazdy do szkół i do pracy, a także rzadsze, ale regularne dojazdy do ośrodków handlu, usług, administracji, opieki zdrowotnej czy kultury wzmacniają powiązania funkcjonalne między gminami Aglomeracji Opolskiej.

Aglomeracja narażona jest na znaczne migracje ludności do sąsiednich ośrodków metropolitalnych: Wrocławia czy Katowic. Są to główne kierunki migracji poza wojewódzkich mieszkańców województwa opolskiego. W latach 2006-2011 12,38% migracji z województwa opolskiego ukierunkowanych było do województw dolnośląskiego i śląskiego³. Można zatem przyjąć, że podobne tendencje prawdopodobnie występują w Aglomeracji Opolskiej. Zjawisko polegające na odpływie wysoko wykwalifikowanej kadry do sąsiednich ośrodków (tzw. drenaż mózgów) jest szczególnie niepokojące. Młodzi, dobrze wykształceni ludzie wyjeżdżają w poszukiwaniu dobrze płatnej pracy na stanowiskach wysokiej jakości, zubożając tym samym potencjał Aglomeracji w obszarze kapitału ludzkiego.

Tabela 2 Saldo migracji w gminach Aglomeracji Opolskiej w latach 2004-2013

Jednostka terytorialna	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Razem
Chrzastowice	8	26	29	42	17	49	51	43	26	39	330
Dąbrowa	82	53	32	58	28	82	77	36	76	36	560
Dobrzeń Wielki	6	-17	14	76	107	149	165	25	55	54	634
Gogolin	-58	-54	1	-35	-1	52	-18	-22	10	32	-93
Izbicko	24	26	-4	-14	-11	-4	14	11	35	1	78
Komprachcice	71	97	-15	68	83	52	41	105	68	27	597
Krapkowice	-223	-91	-224	-171	-91	-74	-110	-48	-147	-141	-1 320
Lewin Brzeski	27	-39	-60	-22	-6	2	-10	-17	-10	-79	-214
Łubniany	54	97	57	29	41	92	59	64	60	35	588
Murów	-84	-56	-73	-22	-33	-9	6	-30	-7	-5	-313
Niemodlin	-85	-56	-63	-26	-29	-30	-64	-48	-38	-58	-497
Opole	-282	-414	-505	-671	-498	-418	-159	-169	-296	-288	-3 700
Ozimek	-116	-88	-137	-68	-77	-25	-59	-44	-43	-88	-745
Popielów	-23	-33	-33	-38	-24	-17	5	-37	-6	-42	-248
Prószków	-53	55	-16	4	-10	48	48	-4	-27	2	47
Strzeleczy	-72	-40	-53	-44	-104	21	16	2	-44	-4	-322
Tarnów Opolski	-67	-11	-58	-39	-23	-26	47	-21	3	-27	-222
Tułowice	-46	5	-3	-2	-41	-9	-34	-13	-23	-36	-202
Turawa	-13	-2	17	14	-25	36	14	27	56	47	171
Walce	-55	-56	-27	-64	-31	7	29	-17	2	-3	-215
Zdzieszowice	-112	-160	-103	-159	-117	-98	-100	-116	-124	-125	-1 214
Aglomeracja Opolska	-1 017	-758	-1 224	-1 084	-845	-120	18	-273	-374	-623	-6 300

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Aglomeracja odznacza się dużym natężeniem migracji zagranicznych. Jest to zjawisko typowe dla całej Opolszczyzny. W latach 2010-2013 za granicę wyjechało blisko 3,5 tys. mieszkańców Aglomeracji (w tym 587 z Opola), powróciło zaś 951 (w tym 237 do Opola). Więcej osób wyjeżdżających za granicę to mieszkańcy obszaru podmiejskiego (saldo migracji zagranicznych dla obszaru

³ Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego 2013.

podmiejskiego wynosi -10‰ przy -2,9‰ dla Opola). Należy przy tym pamiętać, że powyższe statystyki odnoszą się jedynie do emigracji na pobyt stały (zarejestrowanej), natomiast występują jeszcze inne formy (nierejestrowana emigracja stała czy emigracja zarobkowa) o nieustalonych rozmiarach. Migracje zagraniczne dotyczyły głównie osób w wieku produkcyjnym.

Tabela 3 Struktura migracji w powiatach Aglomeracji Opolskiej według ekonomicznych grup wieku w latach 2010-2013

Jednostka terytorialna	Saldo migracji					
	Migracje wewnętrzne (krajowe)			Migracje zewnętrzne (zagraniczne)		
	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym
Powiat krapkowicki	15%	78%	7%	11%	79%	10%
Powiat opolski	30%	65%	5%	7%	83%	10%
Powiat m. Opole	58%	34%	8%	19%	74%	7%

Źródło: Strategia rozwoju Aglomeracji Opolskiej na lata 2014-2020, Opole 2014r. oraz Bank Danych Lokalnych

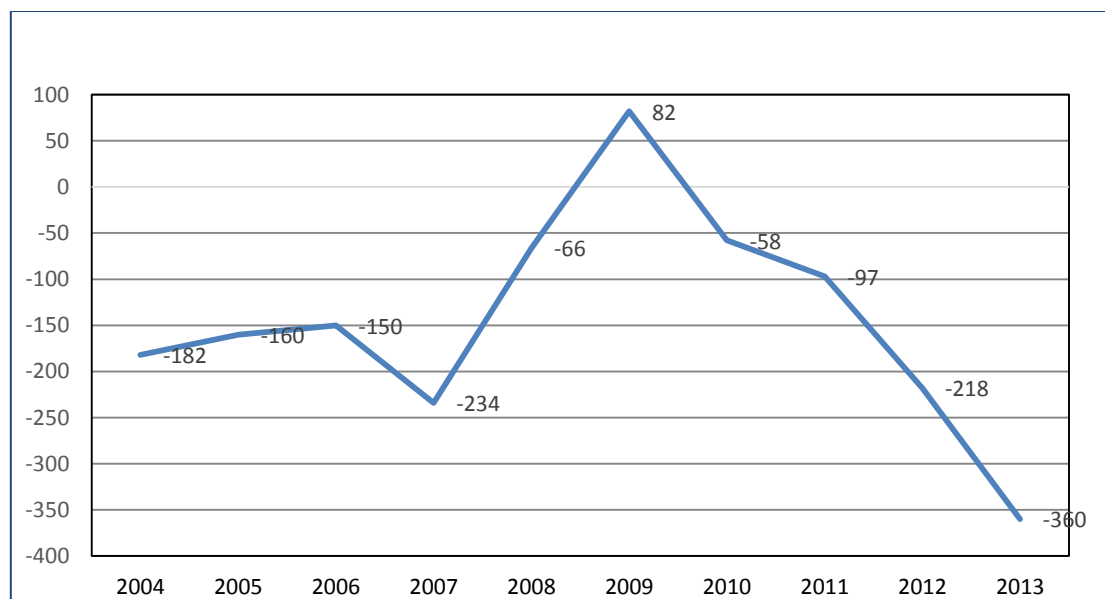
Kolejnym elementem mającym wpływ na zmiany liczby ludności Aglomeracji Opolskiej jest ruch naturalny. Czynniki ten ma mniejszy wpływ na liczbę ludności Aglomeracji, jednak przyjmując wartości ujemne (w 2013-0,72‰) pogłębia negatywne tendencje demograficzne. Tylko sześć gmin AO zanotowało dodatnie wartości skumulowanego przyrostu naturalnego w latach 2010-2013. Były to: Zdieszowice – 96 (5,9‰), Dobrzeń Wielki – 60 (4,2‰), Tułowice – 46 (8,7‰), Tarnów Opolski – 38 (3,9‰), Izbicko – 8 (1,5‰) oraz Chrzastowice – 1 (0,1‰). Najmniejszą wartość przyrostu naturalnego odnotowano w gminach: Krapkowice -142 (-6,0‰), Strzeleczki -101 (-13,4‰) oraz Ozimek -93 (-4,6‰). W całej Aglomeracji w latach 2010-2013 zmarło o 733 osób więcej niż się urodziło.

Podregion Opolski charakteryzuje się jednym z najniższych wskaźników dzietności wśród podregionów w Polsce. Jego wartość dla podregionu w 2013 roku wynosiła 1,076 przy wartości 1,256 dla kraju. Interpretacja tego wskaźnika w warunkach Aglomeracji Opolskiej nie jest jednak łatwa. Jest to bowiem współczynnik potencjalny, który nie uwzględnia, wspomianej już, emigracji nieformalnej. Faktyczna liczba kobiet w wieku prokreacyjnym może być zatem niższa, a tym samym wartość wskaźnika zupełnie inna.

Tabela 4 Przyrost naturalny w gminach Aglomeracji Opolskiej w latach 2004-2013

Jednostka terytorialna	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Razem
Chrzastowice	-4	-29	-14	-2	-6	-6	-6	2	1	4	-60
Dąbrowa	14	14	3	-4	-25	-4	-39	15	-3	13	-16
Dobrzeń Wielki	-14	-14	-17	-13	20	-28	12	18	12	18	-6
Gogolin	-8	-4	17	3	-28	12	-4	-12	-2	-3	-29
Izbicko	6	-15	-13	-18	1	11	-9	1	9	7	-20
Komprachcice	-17	-13	-17	-7	-16	6	-9	-10	-9	2	-90
Krapkowice	35	11	4	-19	-18	15	-63	-3	-26	-50	-114
Lewin Brzeski	8	3	-21	8	31	8	0	-19	-14	-31	-27
Łubniany	-22	-11	7	-38	-13	17	17	-9	-11	1	-62
Murów	-14	-35	-20	-20	-15	-8	-15	-15	-7	-20	-169
Niemodlin	24	10	15	-9	17	13	-8	-2	16	-48	28
Opole	-115	-66	-30	-42	7	84	77	-48	-107	-218	-458
Ozimek	-18	2	-39	11	-16	-5	-30	-1	-40	-22	-158
Popielów	-15	-16	-7	-6	24	-5	-8	-23	-8	-11	-75
Prószków	-39	-28	-14	-26	-10	-16	7	-10	-14	-4	-154
Strzeleczy	-28	-23	-12	-21	-31	-13	-25	-32	-13	-31	-229
Tarnów Opolski	-7	3	-12	-23	-8	-12	4	19	2	13	-21
Tułowice	18	-4	14	1	5	12	8	19	23	-4	92
Turawa	-15	-4	-5	-10	0	-1	14	-20	-23	1	-63
Walce	-14	-8	-10	-27	-17	-30	-16	-5	7	-11	-131
Zdzieszowice	43	67	21	28	32	32	35	38	-11	34	319
Agglomeracja Opolska	-182	-160	-150	-234	-66	82	-58	-97	-218	-360	-1 443

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

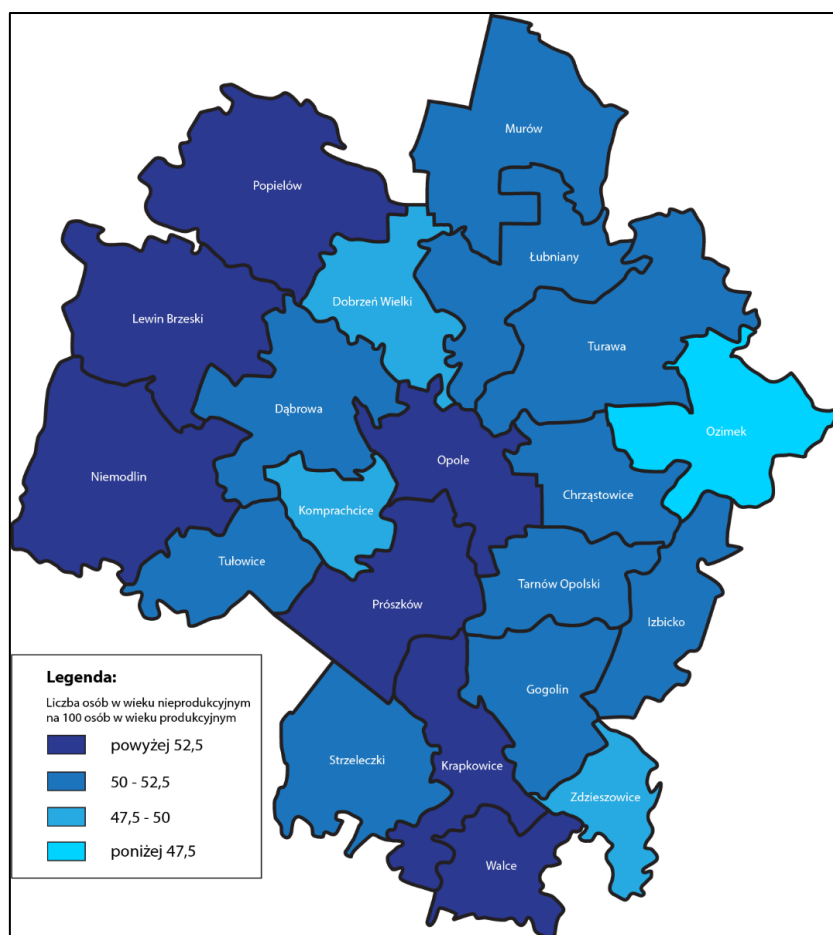
Wykres 2 Dynamika zmian przyrostu naturalnego w Aglomeracji Opolskiej w latach 2004-2013 [os.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W 2013 roku najniższą wartość przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców odnotowano w Strzeleckach (-4,1) oraz Murowie (-3,6). Największy dodatni przyrost naturalny odnotowano w gminie Dąbrowa. Jedynym miejskim ośrodkiem, w którym zanotowano dodatni przyrost naturalny (na 1000 mieszkańców) w 2013 roku były Zdzeszowice.

Struktura wiekowa Aglomeracji jest typowa dla populacji starzejącej się. Przeważa grupa w wieku 25-39 lat oraz w wieku przedemerytalnym (55-59 lata). Wraz z wydłużającym się trwaniem życia przybywa osób starszych, zaś zmiana trybu i modelu życia powoduje, że rodzi się coraz mniej dzieci. Proces starzenia się jest szczególnie widoczny w Opolu, gdzie ludzie starsi stanowią ponad 21% ludności. Jednocześnie odsetek osób młodych jest tam jednym z niższych w Aglomeracji i wynosi 14,77%. Gminy podmiejskie charakteryzują się młodszą strukturą wiekową populacji. Obszar podmiejski cechuje się tym, że osoby w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym stanowią odpowiednio po 16% i 17 % społeczności. Najmłodszą demograficznie gminą jest Lewin Brzeski, gdzie udział osób młodych to ponad 19% w ogóle populacji. Ludność w wieku mobilnym (18-44 lata) stanowiła w 2013 roku 40% mieszkańców Aglomeracji Opolskiej. Od 2004 roku ta grupa mieszkańców AO zmniejszyła się o blisko 10%.

Strukturę populacji można ocenić również dzięki wskaźnikowi obciążenia demograficznego, który pokazuje relacje między ekonomicznymi grupami wieku ludności. Dla całej Aglomeracji wskaźnik ten przyjmuje wartość 52,9 i jest niższy niż średnia ogólnopolska (57,6) oraz wojewódzka (54,5). Oznacza to zatem, że na 100 mieszkańców Aglomeracji w wieku produkcyjnym przypada 52,9 osób w wieku nieprodukcyjnym. W najbliższych latach spodziewany jest wzrost wartości tego wskaźnika, głównie ze względu na rosnącą liczbę ludzi starszych.

Mapa 3 Obciążenie demograficzne w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

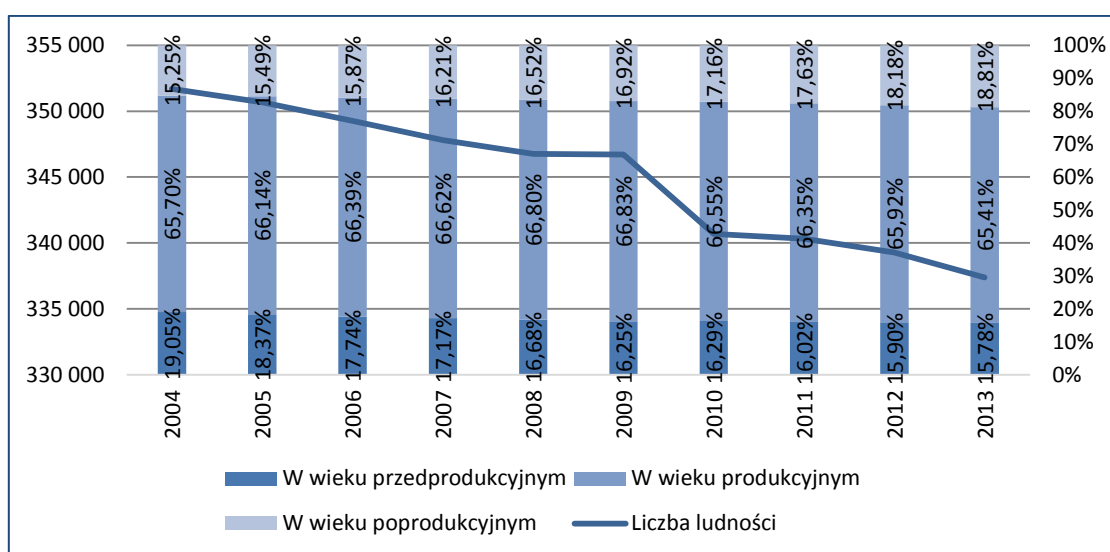
Okolo 65,4% mieszkańców AO to osoby w wieku aktywności zawodowej (220,7 tys. osób na koniec 2013 r.). Rysuje się jednak coraz bardziej znacząca przewaga osób w wieku poprodukcyjnym nad grupą osób, które dopiero wejdą na rynek pracy. W roku 2013 grupy te stanowiły odpowiednio 18,81% oraz 15,78% ogółu ludności Aglomeracji. Statystycznie populacja AO jest nieznacznie starsza od populacji województwa.

Systematycznemu zmniejszaniu się liczby mieszkańców AO towarzyszy znaczny spadek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (od roku 2005 aż o 10 505 osób) oraz zwiększenie liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (od roku 2005 wzrost o 7 333 osób).

Tabela 5 Struktura ludności AO wg ekonomicznych grup wieku w latach 2004 oraz 2010 - 2013

Wyszczególnienie	2004	2010	2011	2012	2013	2013/2004
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	67 011	55 491	54 535	53 931	53 238	79,45%
Ludność w wieku produkcyjnym	231 025	226 744	225 796	223 673	220 701	95,53%
Ludność w wieku poprodukcyjnym	53 642	58 465	59 999	61 665	63 459	118,30%

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Województwo Opolskie 2013, Podregiony, Powiaty, Gminy*,
Urząd Statystyczny w Opolu, Opole, 2013r. oraz Bank Danych Lokalnych

Wykres 3 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w AO w latach 2004-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Szczegółowe dane dotyczące struktury ludności AO wg ekonomicznych grup wieku w 2013 roku w podziale na poszczególne gminy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6 Ludność wg ekonomicznych grup wieku w poszczególnych gminach AO w 2013 r.

Jednostka terytorialna	Ogółem	W wieku przedprodukcyjnym		W wieku produkcyjnym		W wieku poprodukcyjnym	
		[os.]	[%]	[os.]	[%]	[os.]	[%]
Chrzastowice	6 780	1 073	15,83%	4 463	65,82%	1 244	18,35%
Dąbrowa	9 597	1 615	16,83%	6 370	66,37%	1 612	16,80%
Dobrzeń Wielki	14 517	2 346	16,16%	9 807	67,56%	2 364	16,28%
Gogolin	12 464	2 011	16,13%	8 265	66,32%	2 188	17,55%
Izbicko	5 424	908	16,74%	3 573	65,87%	943	17,39%
Komprachcice	11 092	1 702	15,34%	7 405	66,76%	1 985	17,90%
Krapkowice	23 326	3 622	15,53%	15 205	65,18%	4 499	19,29%
Lewin Brzeski	13 498	2 568	19,03%	8 732	64,69%	2 198	16,28%
Łubniany	9 640	1 588	16,47%	6 386	66,25%	1 666	17,28%
Murów	5 541	827	14,93%	3 657	65,99%	1 057	19,08%
Niemodlin	13 480	2 449	18,17%	8 833	65,52%	2 198	16,31%
Opole	120 146	17 750	14,77%	76 946	64,05%	25 450	21,18%
Ozimek	19 988	2 900	14,51%	13 582	67,95%	3 506	17,54%
Popielów	8 156	1 296	15,89%	5 332	65,38%	1 528	18,73%
Prószków	9 818	1 677	17,08%	6 416	65,35%	1 725	17,57%
Strzeleczy	7 508	1 217	16,21%	4 943	65,84%	1 348	17,95%
Tarnów Opolski	9 676	1 623	16,77%	6 406	66,21%	1 647	17,02%
Tułowice	5 245	949	18,09%	3 450	65,78%	846	16,13%
Turawa	9 687	1 558	16,08%	6 372	65,78%	1 757	18,14%
Walce	5 602	888	15,85%	3 671	65,53%	1 043	18,62%
Zdzieszowice	16 213	2 671	16,47%	10 887	67,15%	2 655	16,38%
Agglomeracja Opolska	337 398	53 238	15,78%	220 701	65,41%	63 459	18,81%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Prognozy przewidują, że w 2020 roku liczba ludności Aglomeracji Opolskiej zmniejszy się o 2,8% względem 2013 roku⁴. Znaczące spadki dotyczyć będą przede wszystkim osób młodych. Przewiduje się, że populacja mieszkańców Aglomeracji Opolskiej w wieku 16-18 lat skurczy się o 1/5, a osób w wieku 19-24 lata blisko o 30%.⁵ Należy zauważyć, że zmiany te dotyczą młodzieży w wieku na poziomie edukacji szkoły średniej i osób w wieku studenckim. Spadki na poziomie ok. 16% prognozowane są dla dzieci w wieku żłobkowym (0-2 lata) i przedszkolnym (3-6 lat). Przewidywany jest

⁴ Z uwagi na brak danych dotyczących prognozy ludności na lata 2014-2050 opracowanej przez GUS w 2014 r. dla poziomu gmin, na potrzeby opracowania niniejszej części dokumentu wykorzystano dane prognostyczne dostępne na poziomie powiatów. Analiza dla AO obejmuje dane dla trzech powiatów: miasto Opole, powiatu opolskiego i powiatu krapkowickiego. Analiza nie obejmuje dwóch z 21 gmin Aglomeracji: Izbicka (powiat strzelecki) i Lewina Brzeskiego (powiat brzeski). Ludność tych gmin, wg stanu na koniec 2013 r., stanowi 5,6% mieszkańców AO.

⁵ Prognozuje się spadek o 27,6%

wzrost liczby dzieci w wieku 7-12 lat (o 8,5%) i osób w wieku 65+. Ta grupa mieszkańców Aglomeracji Opolskiej do 2020 roku zwiększy się o 23%.

Sytuację demograficzną Aglomeracji Opolskiej należy ocenić jako niekorzystną – wymagającą podjęcia kompleksowych działań. Z jednej strony obserwujemy niski przyrost naturalny oraz wysokie wskaźniki związane z procesami migracyjnymi (w dużej mierze nieuwzględnionymi w statystyce publicznej), z drugiej natomiast atrakcyjność osiedleńcza Aglomeracji Opolskiej jest relatywnie niska – nie rekompensująca odpływającej liczby mieszkańców. W kontekście wzmacniania potencjałów AO należy podkreślić rolę kapitału ludzkiego i społecznego – czynników o kluczowym znaczeniu dla regionalnej gospodarki. Na chwilę obecną mamy do czynienia ze zjawiskiem „drenażu mózgów”, jednakże dostrzega się również symptomy związane ze zjawiskiem „zaprzepaszczania fachowców” („*brain waste*”), które powoduje spadek atrakcyjności obszaru i w konsekwencji będzie wpływało na pogłębienie procesu depopulacji. Proces depopulacji jest centralnym zagadnieniem i wyzwaniem stojącym przed integralnie rozumianym obszarem funkcjonalnym Aglomeracji, które stanowi punkt wyjścia w kontekście zintegrowanej, wielopłaszczyznowej interwencji publicznej (instrument ZIT).

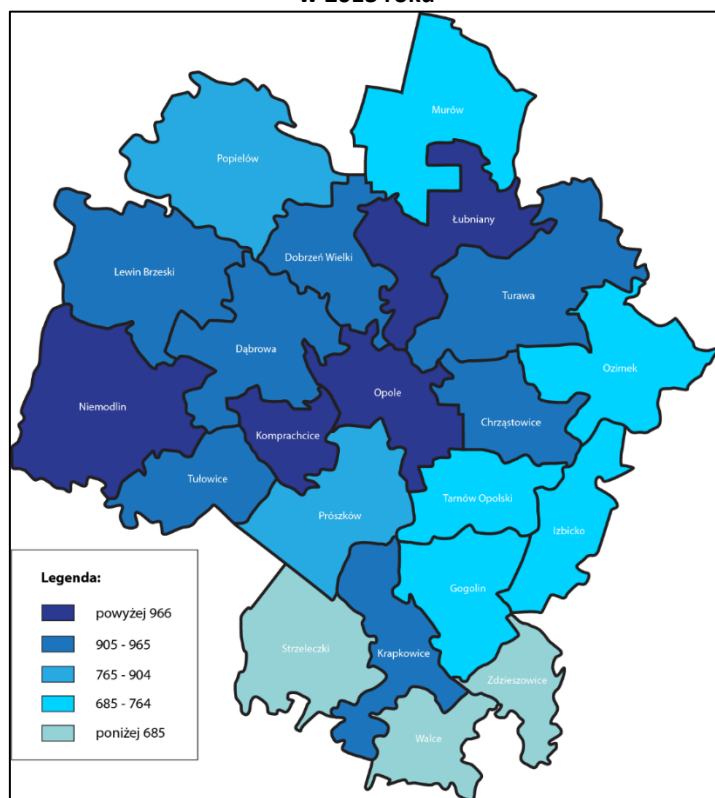
Zjawiska pozytywne	Zjawiska problemowe
– Polityka regionalna zorientowana na procesy demograficzne - <i>Program Specjalnej Strefy Demograficznej w województwie opolskim do 2020 r. "Opolskie dla Rodziny"</i>	– Systematycznie zmniejszająca się liczba mieszkańców, szczególnie w ośrodkach miejskich; – Migracje zarobkowe (w tym typowe dla całego regionu migracje zagraniczne); – Odpływ ludności i kapitału intelektualnego, tzw. drenaż mózgów; – Niski współczynnik dzietności, na poziomie niezapewniającym prostej zastępowalności pokoleń; – Spadek liczby urodzeń; – Zmiana struktury demograficznej (zmniejszenie się liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym, zwiększająca się liczba osób w wieku poprodukcyjnym).

2. Gospodarka

Podstawowym wskaźnikiem określającym aktywność gospodarczą ludności jest liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON przypadająca na 10 tys. mieszkańców. W 2013 roku w Aglomeracji Opolskiej wyniosła ona 1 152. Była to wartość wyższa od średniej, zarówno dla województwa opolskiego (996), jak i dla całego kraju (1 057), przez co wskazać można na stosunkowo wysoki stopień przedsiębiorczości mieszkańców Aglomeracji. Łącznie w 2013 r. w Aglomeracji Opolskiej zarejestrowanych w rejestrze REGON było 38 855 podmiotów. Stanowi to ponad 38% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w województwie opolskim. Jest to więc znaczący potencjał w skali województwa.

Największe zagęszczenie podmiotów wpisanych do rejestru REGON występuje w centralnych gminach Aglomeracji – Opole (ponad 20% podmiotów całego województwa), Komprachcice oraz Łubniany, a także w gminie Niemodlin. Najniższą przedsiębiorczością charakteryzują się gminy południowe – Izbicko, Strzeleczyki, Walce i Zdieszowice, w których liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON jest nawet o połowę niższa niż średnia krajowa. Jako główną przyczynę tego stanu rzeczy należy wskazać omawianą już sytuację demograficzną, która bezpośrednio wpływa na jakość kapitału ludzkiego warunkującego przedsiębiorczość.

Mapa 4 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku

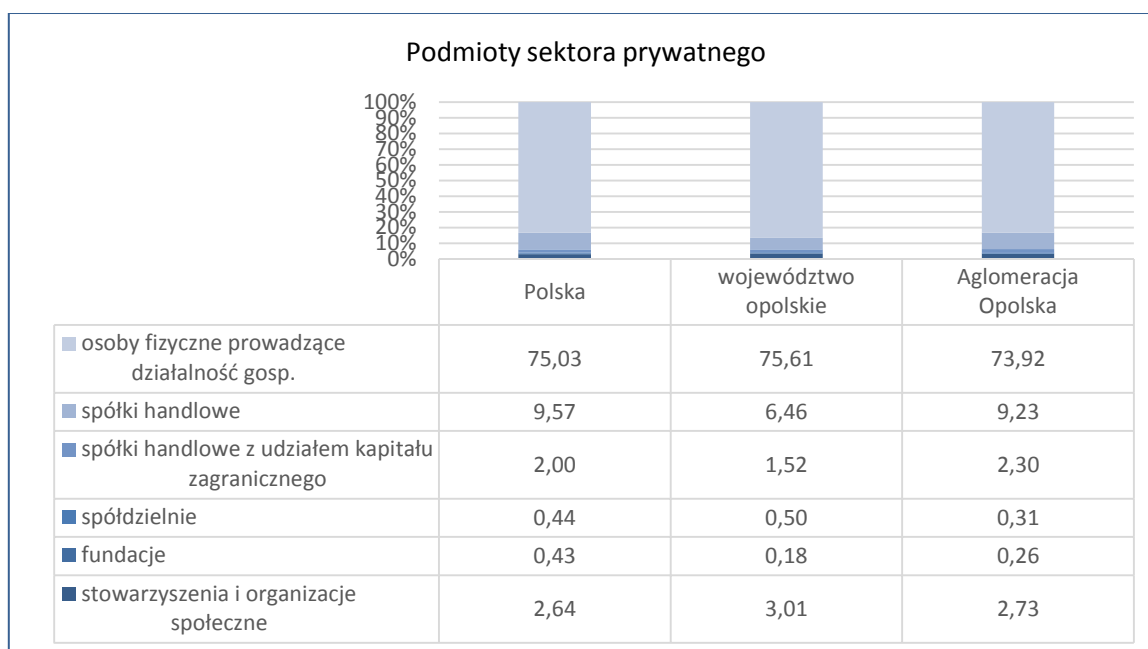
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Liczba podmiotów gospodarczych w Aglomeracji Opolskiej w latach 2009 – 2013, poza nieznacznym spadkiem w 2011 roku, wzrastała, przy czym był to trend obserwowany w całym kraju, w tym także w województwie opolskim. Jednakże dynamika wzrostu wskaźnika liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 10 tys. mieszkańców była stosunkowo niska i w 2013 roku wyniosła w Aglomeracji 1,02%, zatem była porównywalna do wartości dla całego kraju.

Analizując bezwzględną liczbę podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach Aglomeracji, można stwierdzić, iż dominującą rolę (powyżej 50% wszystkich podmiotów AO) pełni Opole. Drugim, wyróżniającym się pod względem liczby podmiotów ośrodkiem jest gmina Krapkowice, na terenie której zlokalizowanych jest 5,68% wszystkich podmiotów. W dalszej kolejności znajdują się gminy Niemodlin (3,80%) oraz Ozimek (3,75%). Pozostałe jednostki posiadają podobną reprezentację, przy czym najniższy odsetek posiadają gminy Izbicko (0,96%), Walce (0,84%) Murów (1,00%) oraz Strzeleczy (1,13%).

Spośród podmiotów gospodarki narodowej działających na terenie Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku, ponad 37 tys. (96,82%) stanowiły podmioty sektora prywatnego. Sektor publiczny to zaledwie 3,18% wszystkich podmiotów działających na terenie Aglomeracji (nieco ponad 1,2 tys. podmiotów). Podmioty sektora prywatnego działające na terenie AO stanowią 29,4% takich podmiotów zarejestrowanych na terenie całego województwa.

W sektorze prywatnym dominują osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą i stanowią one 73,92% wszystkich podmiotów prywatnych. Tak duży udział ma znaczenie w rozwoju sektora prywatnego w gospodarce Aglomeracji. Drugą grupę stanowią spółki handlowe, których udział wynosi 9,23% i jest o ponad 2% wyższy niż poziom dla województwa opolskiego a zarazem nieznacznie niższy niż poziom dla kraju, który wynosi 9,57%.

Wykres 4 Udział podmiotów w sektorze prywatnym w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

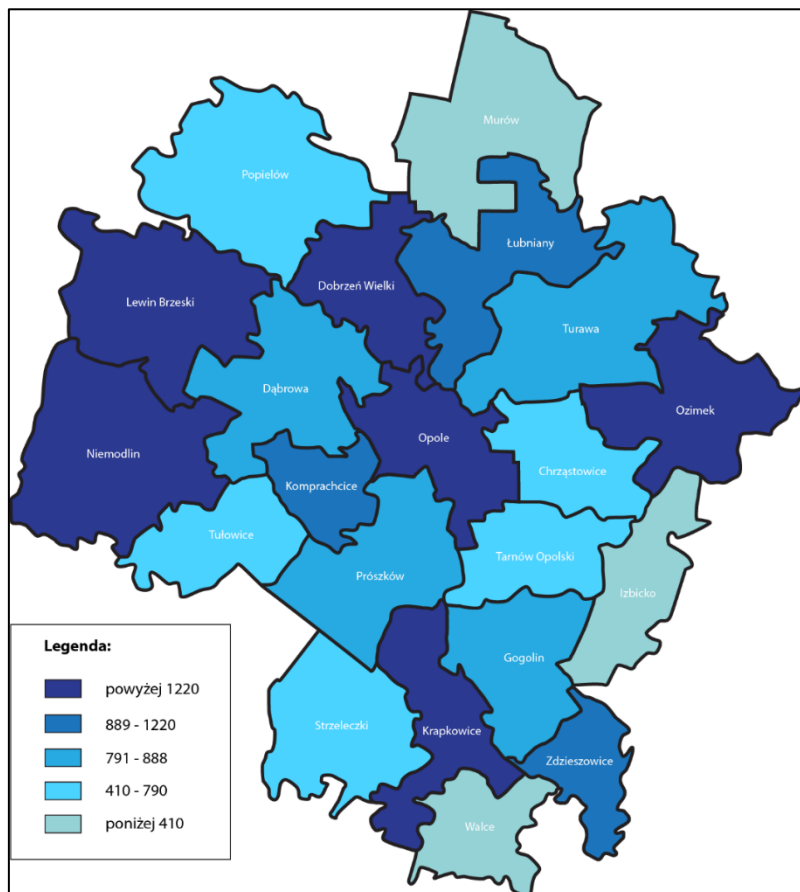
Liczba spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku stanowiła 2,30% liczby wszystkich podmiotów. Był to wynik wyższy od wartości zarówno dla kraju (2,00%), jak i województwa opolskiego (1,52%). Stosunkowo duży, w porównaniu do wartości krajowej i wojewódzkiej, odsetek udziału kapitału zagranicznego wskazuje na istotne znaczenie inwestorów zagranicznych na rynku i potencjał Aglomeracji w kontekście pozyskiwania kapitału spoza granic kraju.

Liczba spółek handlowych w Aglomeracji Opolskiej w latach 2008 – 2013 systematycznie wzrastała, ze średnią dynamiką 1,05% na rok. W porównaniu do 2008 roku, w 2013 roku było o 794 podmioty więcej. W przypadku spółek z kapitałem zagranicznym trend ten był podobny i średnia dynamika wynosiła 1,02% przy czym w 2011 i 2012 roku zanotowano nieznaczny spadek tempa przyrostu podmiotów.

Potencjał gospodarczy Aglomeracji Opolskiej budują mikroprzedsiębiorstwa, których liczba w 2013 roku wynosiła 37 215. Liczba ta, poza spadkiem w 2011 roku, systematycznie rosła z podobną dynamiką jak w całym kraju (ok. 1,02%). Spośród wszystkich podmiotów w 2013 roku, 95,79% stanowiły firmy zatrudniające do 9 pracowników. Wartość ta była porównywalna do sytuacji w całym kraju, w tym w województwie opolskim, z nieznacznie wyższym odsetkiem na korzyść Aglomeracji Opolskiej. Najwięcej mikroprzedsiębiorstw ma swoją siedzibę w Opolu oraz w gminach Krapkowice, Ozimek, Niemodlin. Jednakże, wskazać można na przewagę w koncentracji podmiotów tej wielkości w środkowo-północnej części Aglomeracji oraz w trzech południowych gminach – Krapkowice, Zdzeszowice, Gogolin. Szczególnie mała liczba mikroprzedsiębiorstw znajduje się w gminach

położonych przy granicy Aglomeracji – Izbicko, Murów, Strzeleczy oraz Walce. Gminy te należą również do gmin o najmniejszej liczbie podmiotów gospodarczych ogółem.

Mapa 5 Podmioty gospodarki narodowej z terenu AO zatrudniające do 9 pracowników w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Liczba firm zatrudniających od 10 do 49 pracowników wynosiła w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku 1 318, co stanowiło 3,39% wszystkich działających na tym terenie podmiotów. Udział firm o wspomianej klasie wielkości był nieznacznie niższy niż w kraju (3,57%) oraz w województwie opolskim (3,40%).

Podmioty gospodarcze zatrudniające powyżej 50 pracowników stanowią nieznaczny odsetek w całej strukturze podmiotów wpisanych do rejestru REGON (0,72%). W porównaniu do udziału tychże jednostek w województwie opolskim oraz w kraju, widoczne są jedynie nieznaczne różnice pozwalające na stwierdzenie, iż struktura wielkościowa dużych przedsiębiorstw w Aglomeracji Opolskiej jest zgodna z tendencjami krajowymi. Jednakże negatywnym zjawiskiem jest obserwowany trend spadkowy w przyroście liczby największych podmiotów, zatrudniających powyżej 1 000 pracowników. W stosunku do 2009 roku liczba ta zmniejszyła się o 4 i w 2013 roku na terenie Aglomeracji

funkcjonowało 9 tego typu podmiotów. Podobny spadek zanotowano także w skali całego kraju oraz w województwie opolskim.

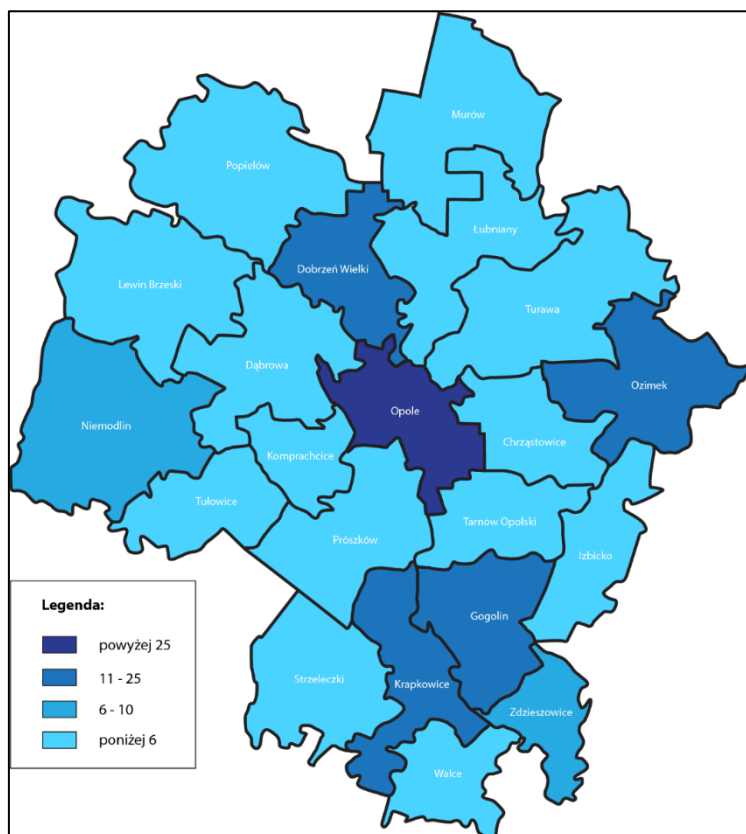
Tabela 7 Struktura wielkościowa podmiotów wpisanych do rejestru REGON w AO w 2013 roku

Jednostka terytorialna	ogółem	0 - 9	10 - 49	50 - 249	250 - 999	1000 i więcej
Polska	4 070 259	3 890 686	145 425	29 637	3 736	775
	%	95,59	3,57	0,73	0,09	0,02
województwo opolskie	100 038	95 868	3 400	683	77	10
	%	95,83	3,40	0,68	0,08	0,01
Aglomeracja Opolska	38 855	37 215	1 318	281	32	9
	%	95,79	3,39	0,72	0,08	0,02

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Najwięcej dużych podmiotów, zatrudniających powyżej 49 pracowników znajduje się w Opolu – 202, z czego 167 stanowią firmy zatrudniające od 50 do 249 osób, 29 – firmy zatrudniające od 250 do 999 pracowników, a 6 - największe firmy zatrudniające powyżej 1 000 osób.

Mapa 6 Podmioty gospodarki narodowej z terenu AO zatrudniające powyżej 49 pracowników w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Do największych pracodawców z sektora prywatnego na terenie Aglomeracji Opolskiej należą firmy z branży przemysłowej, produkcyjnej, spożywczej oraz budowlanej. Są to w większości firmy zlokalizowane w Opolu. W pozostałych gminach zauważyć można natomiast znaczącą dominację przedsiębiorstw z branż wykorzystujących lokalne zasoby. W gminach Gogolin oraz Tarnów Opolski, ze względu na bogate pokłady wapienia muszlowego stanowiącego bazę surowcową dla potrzeb przemysłu wapienniczego i cementowanego, zlokalizowane są przedsiębiorstwa należące do grupy Górażdże S.A. oraz Lhoist S.A. W gminach Dobrzeń Wielki i Krapkowice zlokalizowane są jedne z największych przedsiębiorstw przemysłowych (m.in. Elektrownia Opole S.A.), w gminie Ozimek natomiast – produkcyjnych (m.in. Warta Glass Jedlice S.A.). Opole na tle gmin ościennych wyróżnia się większym zróżnicowaniem branżowym przedsiębiorstw, wśród których znajdują się także firmy turystyczne (Nowa Itaka S.A., Prywatne Biuro Podróży Sindbad), czy też spożywcze (Zott-Polska S.A., Nutricia Sp. z o.o.).

Analizując strukturę podmiotów gospodarczych według Polskiej Klasyfikacji Działalności widoczna jest dominacja w Aglomeracji Opolskiej przedsiębiorstw sekcji G⁶ (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle). W 2013 roku podmioty zarejestrowane w tej sekcji stanowiły 23,24% wszystkich podmiotów, przy czym w przeważającej części były to podmioty zajmujące się handlem detalicznym. W dalszej kolejności znalazły się podmioty należące do sekcji F (budownictwo) - 13,47%, M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) – 10,00% oraz C (przetwórstwo przemysłowe) - 8,48%. W bardziej szczegółowym ujęciu, dominujące (powyżej 1000 podmiotów) były działy: robót budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków oraz robót budowlanych specjalistycznych, handlu, transportu lądowego i rurociągowego, usług związanych z żywnością, wspomagających usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne, w zakresie architektury i inżynierii, opieki zdrowotnej oraz organizacji członkowskich. W przypadku części gmin Aglomeracji widoczna jest ich specjalizacja w kierunku konkretnych działalności. Szczególnie zauważalne jest to w przypadku firm przemysłowych, wykorzystujących lokalne zasoby. Są to m.in. zakłady przemysłu spożywczego (Opole), koksowniczego (Zdzieszowice), cementowo-wapienniczego (Górażdże) oraz zakłady meblarskie i drzewne (Murów) wykorzystujące bogate zasoby leśne.

Biorąc pod uwagę rozmieszczenie przestrzenne podmiotów gospodarczych reprezentujących najbardziej liczne w Aglomeracji Opolskiej sekcje można zauważyć pewne tendencje wspólne. Najbardziej wyraźne jest szczególne zagęszczenie podmiotów gospodarczych danych sekcji

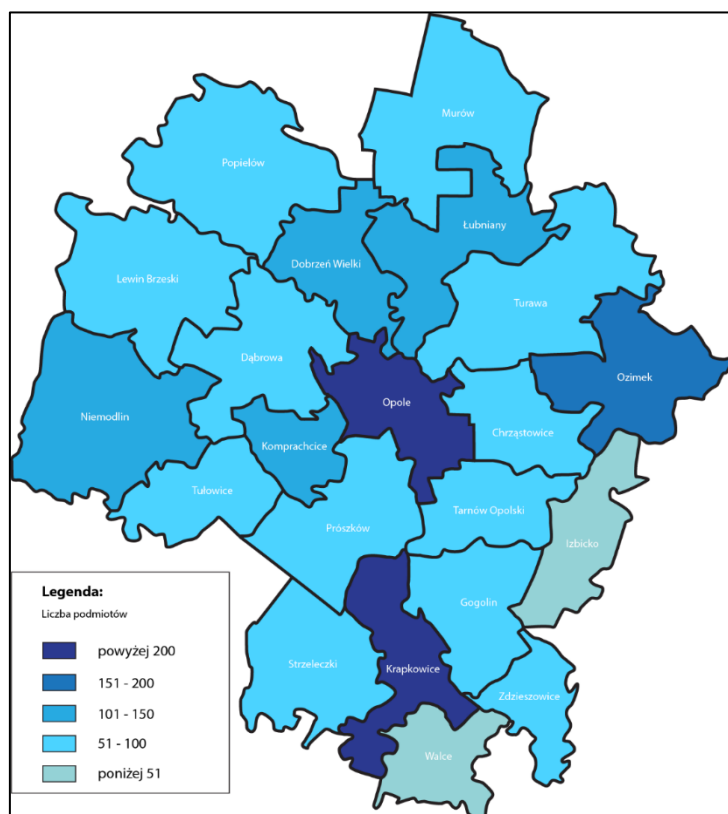
⁶ *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie opolskim w 2013 roku*, Urząd Statystyczny w Opolu, 2014 r.

w centralnej części Aglomeracji, z jednoczesną niską liczbą podmiotów w gminach peryferyjnych (szczególnie północnych oraz południowych).

Analizując gminy Aglomeracji Opolskiej pod kątem liczby podmiotów danej sekcji funkcjonujących na ich terenie stwierdzić można, iż w przeważającej liczbie przypadków sekcje G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle), F (budownictwo) oraz C (przetwórstwo przemysłowe) są dominujące. Duże znaczenie w większości gmin stanowiła także sekcja M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna).

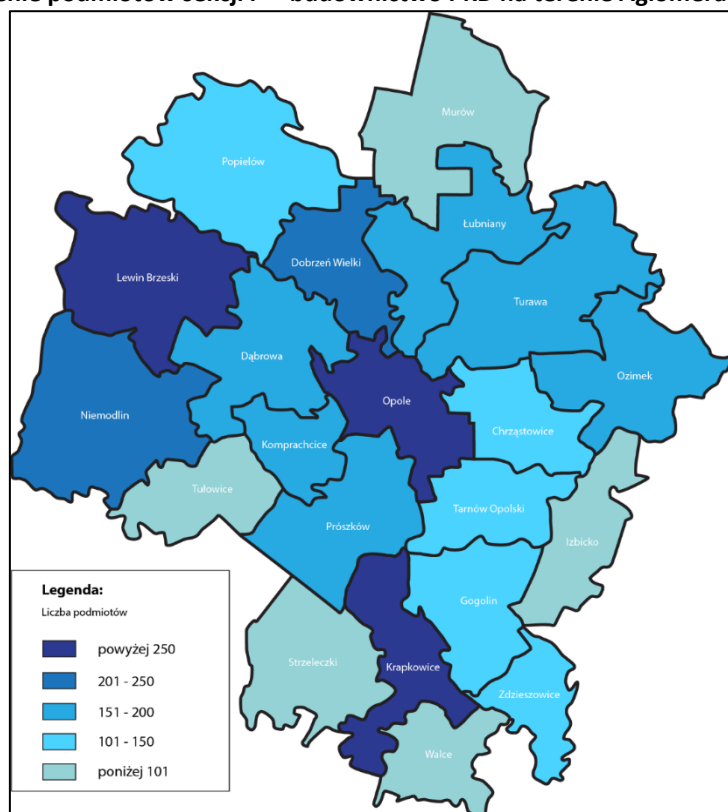
Przetwórstwo przemysłowe, poza gminą Niemodlin, jest silnie reprezentowane we wszystkich gminach, jednakże najwyższe znaczenie ma ono w Chrzastowicach oraz Strzeleczkach. Relatywnie, na 1 mieszkańca, najwięcej podmiotów tej sekcji znajduje się w gminie Łubniany. Wśród gmin zlokalizowanych w północno-zachodniej części Aglomeracji, ok. 1/3 podmiotów stanowią te zajmujące się produkcją wyrobów z drewna, wskazując na znaczącą specjalizację tego obszaru w tym kierunku. Jest to m.in. wynikiem istotnej dominacji tego obszaru pod kątem leśnictwa i pozyskiwania drewna. Podobną reprezentację zauważyć można w przypadku gmin położonych w południowo-zachodniej części Aglomeracji, gdzie znaczący odsetek stanowią firmy produkujące metalowe wyroby gotowe. Zdecydowana większość podmiotów należących do sekcji przemysłu (C) posiada swoje siedziby w Opolu. Jednakże, do gmin, w których udział sekcji C wśród wszystkich podmiotów funkcjonujących w ich granicach jest największy należą: Tułowice (17,4%), Strzelecki (15,6%), Łubniany (14,9%) oraz Chrzastowice (12,7%).

Mapa 7 Rozmieszczenie podmiotów sekcji C - przetwórstwo przemysłowe PKD na terenie Aglomeracji Opolskiej w 2013 r.

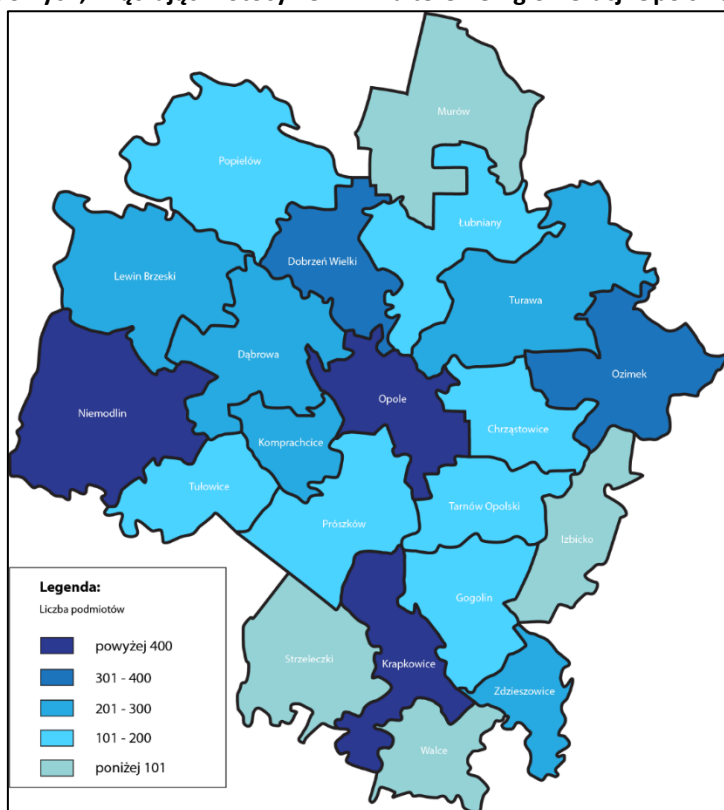
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Mapa 8 Rozmieszczenie podmiotów sekcji F – budownictwo PKD na terenie Aglomeracji Opolskiej w 2013 r.

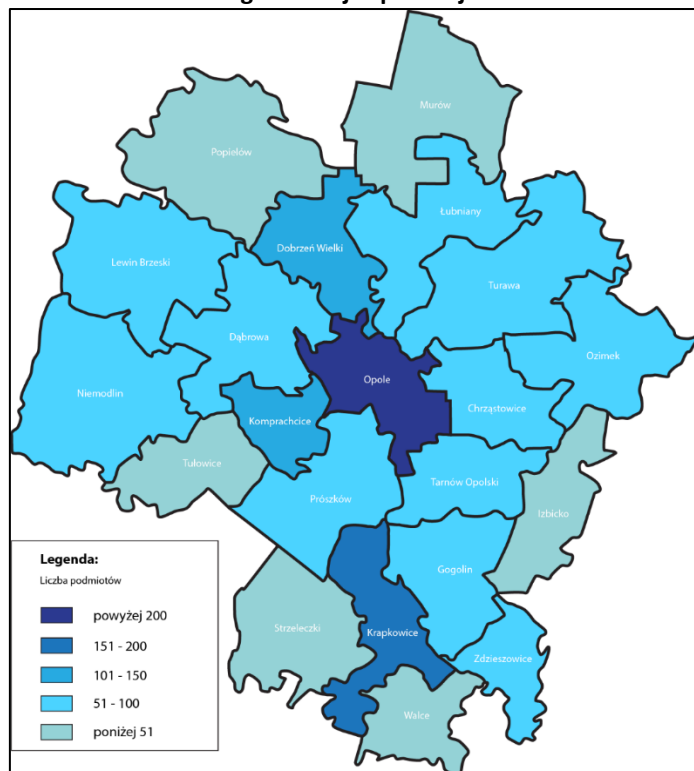
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Mapa 9 Rozmieszczenie podmiotów sekcji G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle PKD na terenie Aglomeracji Opolskiej w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Mapa 10 Rozmieszczenie podmiotów sekcji M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna PKD na terenie Aglomeracji Opolskiej w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Analizując liczbę podmiotów gospodarczych reprezentujących poszczególne branże, widoczna jest specjalizacja niektórych gmin w zakresie poszczególnych działów tej sekcji. Szczególnie wysoki (20% i więcej) odsetek stanowiły działy:

- 10 (produkcja artykułów spożywczych) - Izbicko,
- 16 (produkcja wyrobów z drewna oraz korka) – Izbicko, Łubniany, Murów, Popielów, Turawa⁷,
- 23 (produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych) – Strzeleczy, Tułowice,
- 25 (produkcja metalowych wyrobów gotowych) - Gogolin, Krapkowice, Lewin Brzeski, Niemodlin, Ozimek, Tarnów Opolski, Zdieszowice, Prószków,
- 33 (naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń) – Zdieszowice.

Sprzyjające warunki naturalne wpływają na istotne znaczenie w gospodarce Aglomeracji Opolskiej sekcji A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo). Przekłada się to na wysoką towarowość rolnictwa oraz rozwój ekologicznych form hodowli zwierząt i uprawy roślin. Sekcja ta posiada relatywnie największą reprezentację w gminie Niemodlin, jednakże pod kątem liczby podmiotów w tej gminie znajduje się ona na miejscu 6. Najwyższą pozycję zajmuje ona w gminie Izbicko. Istotne znaczenie odgrywa także w gminach Tułowice, Murów, Popielów oraz Strzeleczy. Dział związany z uprawami rolnymi, chowem i hodowlą zwierząt oraz łowiectwem, najwyższą reprezentację (powyżej 5% wszystkich podmiotów na terenie danej jednostki) posiada w gminach: Strzeleczy (6,8%), Popielów (6,1%), Izbicko (5,9%), Prószków (5,6%), Łubniany (5,4%), Niemodlin (5,3%). Z kolei gmina Murów, posiada szczególnie wysoki, w porównaniu do pozostałych jednostek, odsetek podmiotów zajmujących się leśnictwem i pozyskiwaniem drewna stanowiący 8,5%.

Agglomeracja Opolska dysponuje sporym, aczkolwiek nie do końca wykorzystanym, potencjałem w postaci terenów inwestycyjnych. Stopień ich uzbrojenia i przygotowania do przyjęcia inwestora jest jednak bardzo zróżnicowany - od terenów w pełni zaopatrzonych w niezbędną infrastrukturę, po tereny, które dopiero po odpowiednim przygotowaniu, a w związku z tym przeznaczaniu na ten cel sporych nakładów inwestycyjnych, będą atrakcyjne dla potencjalnych inwestorów. Diagnoza terenów inwestycyjnych oferowanych przez gminy Aglomeracji Opolskiej wskazuje potrzeby inwestycyjne w tym zakresie.⁸ 54% terenów inwestycyjnych nie posiada dostępu do sieci energetycznych, natomiast tylko 20% z nich posiada dostęp do sieci gazowej, a 41% do sieci sanitarnej. Dodatkowo stopień skomunikowania większości z nich jest niewystarczający.

⁷ na terenie Aglomeracji Opolskiej funkcjonuje Śląski Klaster Drzewny

⁸ Diagnoza terenów inwestycyjnych AO została przeprowadzona na potrzeby Programu rozwoju gospodarczego Aglomeracji Opolskiej do 2020 roku. Wynikiem diagnozy jest szczegółowa inwentaryzacja terenów wraz z dokumentacją w postaci zdjęć lotniczych.

Na terenie Aglomeracji Opolskiej funkcjonują podstrefy Specjalnych Stref Ekonomicznych: Wałbrzyskiej SSE, Katowickiej SSE i Starachowickiej SSE. Tereny położone w strefach zlokalizowane są na terenie Gminy Krapkowice, Gogolin, Tułowice oraz w Opolu. Ich łączna powierzchnia wynosi 216,5 ha. Pod względem powierzchni największy teren inwestycyjny położony w SSE oferuje gmina Krapkowice. Jak dotąd największa liczba inwestorów ulokowała się w Podstrefie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Opolu (The Pasta Food Company, Stegu sp. z o.o., IFM Ecolink, Art. Odlew, PZ Stelmach sp. z o.o., Polaris). Na terenie podstrefy Katowickiej SSE w Krapkowicach działa zakład Metsa Tissue. Podstrefa w Gminie Tułowice jest w pełni zagospodarowana (Opole Kaye Aluminum, Neo Plus Technology, Greenagro). Kolejne tereny inwestycyjne (np. położone w Gminie Dąbrowa) starają się o włączenie do SSE. Im wyższa będzie jakość oferowanych w Aglomeracji powierzchni inwestycyjnych, tym większe są szanse na ulokowanie tutaj prorozwojowych inwestycji, które zaowocują znaczną poprawą jakości powstających miejsc pracy i przyczynią się do rozwoju gospodarczego Aglomeracji i całego regionu oraz do dalszego rozwoju przedsiębiorstw już działających na obszarze Aglomeracji. Tym istotniejsze jest inwestowanie w jakość infrastruktury istotnej z punktu widzenia potencjalnych inwestorów.

Najsilniejszym ośrodkiem gospodarczym Aglomeracji Opolskiej jest Miasto Opole. Oddziałuje na tempo i dynamikę rozwoju nie tylko Aglomeracji, ale i całego regionu. Tu zlokalizowana jest większość podmiotów gospodarczych Aglomeracji Opolskiej (52,6%) oraz ulokowani są najwięksi pracodawcy i najchętniej inwestują przedsiębiorcy. W pozostałych ośrodkach miejskich (miasta: Lewin Brzeski, Niemodlin, Krapkowice, Gogolin, Zdieszowice, Ozimek, Prószków) zlokalizowanych jest łącznie 5 831 podmiotów gospodarczych (stanowi to zaledwie 15,01% wszystkich podmiotów AO).⁹ Dla zrównoważonego rozwoju Aglomeracji istotne znaczenie mają również jej mniejsze ośrodki miejskie. Ich wzmocnienie w zakresie kreowania korzystnych warunków do inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej poprawi ich związki funkcjonalne ze stolicą województwa.

Największe przedsiębiorstwa działające na terenie Aglomeracji Opolskiej zostały przedstawione w poniższej tabeli.

⁹ *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie opolskim w 2013 roku*, Urząd Statystyczny w Opolu, 2014r.

Tabela 8 Największe przedsiębiorstwa działające w Aglomeracji Opolskiej w 2013 r.

Lp.	Nazwa firmy	Gmina	Klub 150	Gazeta Biznesu	Diament Forbesa	Lista inwestorów w wg PAliiZ	Sekcja/branża
1	Ahlers Poland Sp. z o.o.	Opole				tak	Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny (sprzedaż odzieży)
2	Aluprof S.A.	Opole	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (dystrybutorów systemów aluminiowych dla budownictwa)
3	Animex - Opolskie Zakłady Drobiarskie S.A	Opole				tak	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł rolno-spożywczy)
4	Animex Foods Sp. z o.o.	Opole	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł rolno-spożywczy)
5	Apc Presmet Sp. z o.o.	Opole	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł metalowy)
6	APC-BACK EUROP POLSKA Sp. z o.o.	Opole			2013		Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł rolno-spożywczy)
7	ArcelorMittal Poland S.A. (Zakłady Koksownicze)	Zdzieszowice	tak			tak	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (koksownia węgla)
8	ARO TUBI COMPONENTS POLAND Sp. z o.o.	Ozimek	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł metalowy)
9	Art - Odlew Sp.z o.o.	Opole	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (odlewnia metali)
10	Atmoterm S.A.	Opole	tak		2014		Sekcja M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (inżynieria środowiska)
11	Atrium Centrum Ploterowe sp. z o.o.	Opole			2014		Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny (dostawcą maszyn i materiałów do druku wielkoformatowego)
12	Auto Power Electronic	Opole	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja sprzętu oświetleniowego)
13	B+K Polska Sp. z o.o.	Walce	tak	2010, 2011, 2012, 2013	2012 (250. w kat. 50-250 mln), 2013 (204. w kat. 50-250 mln), 2014	tak	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja opakowań z tworzyw sztucznych)

14	BEDMET LOGISTIC Damian Bednarz Sp.K.	Opole		2012, (246.) 2013	2014		Sekcja H Transport i gospodarka magazynowa (przewoźnik ładunków ciężkich i ponadgabarytowych)
15	BEM Hurt-Detal Sp.J. E.M.A.Bużowicz	Krapkowice		2012, 2013			Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny (sprzedaż detaliczna, branża spożywcza)
16	Berliner Luft Sp.z o.o.	Niemodlin	tak			tak	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł metalowy)
17	BIO-DRÓB Sp. z o.o.	Opole		2012, 2013			Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł rolno-spożywczy)
18	Brokelmann Polska sp. z o.o.	Opole	tak		2014		Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł metalowy)
19	Cementownia Odra S.A.	Opole	tak	2007, 2009, 2013		tak	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja cementu)
20	Centrum Badawczo- Produkcyjne Alcor sp. z o.o.	Opole			2014		Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (Produkcja chemikaliów, farb i lakierów)
21	Chespa - Farby Graficzne Sp. z o.o.	Krapkowice		2007, 2013			Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (Produkcja farb)
22	Chespa Sp. z o.o.	Krapkowice	tak	2007, 2010, 2011, 2013			Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja i usługi w zakresie branży poligraficznej)
23	Chespa Wykrojniki Sp. z o.o.	Krapkowice			2012 (269.w kat. 5- 50 mln), 2013		Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja wyrobów z tworzyw sztucznych)
24	Com Interieur Polska	Krapkowice	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja dla przemysłu transportowego)
25	Controlex sp. z o.o.	Opole			2013, 2014		SEKCJA P Edukacja (Usługi szkoleniowe w zakresie bezpieczeństwa)
26	CTC Clatronic Sp. z o.o.	Dąbrowa				tak	Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny (Sprzedaż AGD)
27	Danone Sp. z o.o.	Opole	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł rolno-spożywczy)
28	DRAWSTAL Sp. z o.o.	Chrzastowice		2008, 2012, 2013	2013, 2014		Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł metalowy)
29	Elsteel Poland Sp. z o.o.	Ozimek	tak	2012, 2103	2014		Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł metalowy)

30	Energetyka Ciepła Opolszczyzny	Opole	tak	2010, 2011, 2012, 2013	2013		Sekcja D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną
31	ENERGOMET Sp. z o.o. (Grupa Famet)	Opole					Sekcja D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną
32	Fabryka Wyrobów Metalowych Kuźnia Osowiec Sp. z o.o.	Turawa	tak	2007, 2013			Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł metalowy)
33	Fermstal WKS Sp. z o.o.	Niemodlin	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł metalowy)
34	Firma Sezam Instal P. Cecuga i R. Cecuga spółka jawna	Opole			2014		Sekcja F Budownictwo (budownictwo ogólne i inżynieria lądowa)
35	Gea Technika Ciepła	Opole	tak			tak	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (Produkcja hydraulicznego sprzętu transmisyjnego)
36	Get Consulting Sp. z o.o.	Opole	tak				Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny (sprzedaż sprzętu budowlanego)
37	Gniotpol Sp. z o.o.	Gogolin	tak	2013			Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja nadwozi pojazdów mechanicznych)
38	Goodmills Polska (Diamant Stradunia)	Walce	tak			tak	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł rolno-spożywczy)
39	Góraźdże Cement S.A.	Gogolin	tak			tak	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja cementu)
40	GWARANT Agencja Ochrony S.A.	Opole	tak	2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013			Sekcja N Działalność wspierająca (inwigilacja i ochrona)
41	Hart Sp. z o.o. (główna siedziba w Opolu)	Opole	tak		2012 (108 w kat. powyżej 250 mln)		Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny (sprzedaż części do samochodów osobowych i dostawczych)
42	Heerema Fabrication Group (HFG)	Opole	tak			tak	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł metalowy)
43	Huta Małapanew Sp. z o.o.	Ozimek	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł metalowy)

44	IFM electronic sp. z o.o.	Opole	tak				Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny (Sprzedaż elektrycznych AGD i RTV)
45	IMEX PIECHOTA SP. Z.O.O.	Opole			2012		Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny (sprzedaż paliw stałych)
46	JD Trade Sp.z o.o.	Opole	tak				SEKCJA B GÓRNICTWO I WYDOBYWANIE (Wydobywanie kruszywa i gliny)
47	Kamex Sp. z o.o.	Opole	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł metalowy)
48	Karolinka Opole	Opole				tak	Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny (centrum handlowe)
49	KLONEX-VCS Przedsiębiorstwo Usługowo- Handlowe Sp. z o.o.	Opole		2003, 2006, 2007, 2008, 2010, 2011, 2012, 2013			Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny (Sprzedaż RTV)
50	Kludi Armaturen sp. z o.o.	Opole	tak			tak	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja ceramicznych wyrobów sanitarnych)
51	Konstrukcje Stalowe KTR GROUP Sp. z o.o.	Ozimek	tak			tak	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł metalowy)
52	Latex PPH	Opole	tak		2012 (203.w kat. 50- 250 mln)		Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (bieżnikowanie i regeneracja opon)
53	Lewiatan Opole sp. z o.o.	Opole			2014		Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł rolno-spożywczy)
54	Lhoist Opolwap S.A.	Tarnów Opolski	tak			tak	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł wapienniczy)
55	M Glass Sp. z o.o. (Mochnik Artur Przedsiębiorstwo Handlowo-Produkcyjne MOCHNIK)	Opole	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja szkła i wyrobów szklanych)
56	Małapanew Armatura	Ozimek	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł metalowy)
57	Małapanew	Ozimek	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe

	Maszyny i Konstrukcje						(przemysł metalowy)
58	Metsa Tissue Krapkowice Sp. z o.o.	Krapkowice				tak	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja papieru i tektury)
59	Mikroteluning Partner System Sp. z o.o.	Opole			2012 (4.w kat. 5-50 mln)		Sekcja F Budownictwo (inżynieria bezwykopowa)
60	Monier Braas Sp. z o.o.	Opole	tak			tak	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja ceramicznych płytek podłogowych)
61	Moniere Sp. z o.o.	Opole				tak	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (Produkcja ceramicznych płytek podłogowych)
62	MOSTOSTAL ZABRZE Realizacje Przemysłowe S.A. Oddział Ocynkownia w Opolu	Opole	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł metalowy)
63	Multiserwis Sp. z o.o.	Krapkowice	tak		2014 (106.w kat. powyżej 250 mln)	tak	SEKCJA F Budownictwo (usługi specjalistyczne)
64	H. Niemeyer-Polserw Sp. z o.o.	Krapkowice	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł metalowy)
65	Nordofolien Polska Sp. z o.o.	Zdzieszowice	tak			tak	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja półfabrykatów z tworzyw sztucznych)
66	Norgips Opole Sp. z o.o. Sp. komandytowa	Dobrzeń Wielki				tak	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja płyt kartonowo-gipsowych)
67	Nutricia Zakłady Produkcyjne Sp. z o.o.	Opole				tak	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł rolno-spożywczy)
68	„ODNOWA” Sp. z o.o.	Opole	tak				Sekcja N Działalność wspierająca (ochrona, utrzymanie czystości, zabiegi rehabilitacyjne, zarządzanie nieruchomościami)
69	Odra sp. z o.o	Opole	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja okuć meblowych wraz z usługami)
70	OPOLFERM Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe Jerzy Michura Sp.J	Chrzastowice		2010, 2011, 2012, 2013			Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny (sprzedaż karmy dla zwierząt)
71	OPOLGLASS Sp. z o.o.	Opole		2013			Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja artykuły szklanych i akcesorii)
72	Opolgraf S.A.	Opole	tak	2006, 2007, 2008,	2012		Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (poligrafia)

				2009, 2010, 2011, 2012, 2013			
73	Opoltrans	Opole	tak	2013			Sekcja H Transport i gospodarka magazynowa (Transport lądowy drogowy)
74	OPOLTRANS 1 Sp. z o.o	Chrzastowice		2012,2013	2013		Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny (Sprzedaż części do pojazdów mechanicznych)
75	Opta Data Sp. z o.o.	Opole	tak				Sekcja J Informacja i komunikacja (usługi IT)
76	OPTIMA MEDYCYNĄ S.A.	Opole		2011,2012, 2013			Sekcja Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (usługi medyczne w zakresie opieki ambulatoryjnej)
77	Orlen Centrum Serwisowe Sp. z o.o.	Opole	tak				SEKCJA G Naprawa pojazdów (sprzedaż, serwis urządzeń związanych ze stacją paliw)
78	Ozas Esab Sp. z o.o.	Opole	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja maszyn i urządzeń spawalniczych)
79	PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna SA Oddział Elektrownia Opole	Opole	tak				Sekcja D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną
80	PIOMAR Sp. z o.o.	Opole		2007, 2012,2013			Sekcja H Transport (Transport, spedycja, usługi)
81	PKS International Cargo	Opole	tak				Sekcja H Transport (Transport, spedycja, usługi)
82	PMP Wino Serwis sp. z o.o.	Krapkowice		2003, 2004, 2007, 2009, 2010, 2013			Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny (sprzedaż hurtowa napojów alkoholowych)
83	Polaris	Opole	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja pojazdów specjalistycznych)
84	PRO OI PHU Ewa i Marian Steciów Sp.J.	Opole			2012, 2013		Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny (sprzedaż olejów i smarów do pojazdów mechanicznych)
85	ProLicht Reklama Sp. z o.o.	Ozimek	tak				Sekcja M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (Instalowanie neonów i reklam świetlnych)
86	Promas Sp. z o.o.	Opole			2013		Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja mebli, projektowanie wnętrz)

87	Przedsiębiorstwo Budowlane PROFBUD Tadeusz Peluch, Stanisław Wojtas sp.j.	Opole		2009, 2013			Sekcja F Budownictwo (roboty ogólnobudowlane)
88	Przedsiębiorstwo Eksportu Usług Technicznych OPEX S.A.	Opole		2010 (256.) 2011 (115.), 2013 (50.)			Sekcja F Budownictwo (budownictwo ogólne i inżynieria lądowa)
89	Przedsiębiorstwo EL 12 Sp. z o.o.	Opole		2008, 2009, 2012, 2013	2012, 2013		Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny (sprzedaż elektrycznych AGD)
90	Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe PROMONT Z.Kulesza, A.Jędrzejczyk, J.Wystrach Sp.J.	Opole		2010, 2011, 212, 2013			Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny (Instalacje i urządzenia hydrauliczne i sanitarne)
91	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe BAMAR-POL D.Błacha Sp.J.	Opole		2005 - 259, 2012, 2013			Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja żaluzji z tworzyw sztucznych)
92	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe STRYI Adrian Bieniek, Waldemar Stryi Sp.J	Gogolin		2013			Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja wyrobów z cementu, betonu i gipsu)
93	Przedsiębiorstwo Usługowo Produkcyjne "POM" Sp. z o.o.	Krapkowice	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (montaż konstrukcji i urządzeń przemysłowych)
94	Przedsiębiorstwo Wytwórczo-Handlowe Rapex sp. z o.o.	Niemodlin			2014		Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł rolno-spożywczy)
95	PZ Stelmach Sp. z o.o.	Opole	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (biżuteria z metali szlachetnych)
96	Remak S.A.	Opole	tak				Sekcja C PRZETWÓRSTWO PRZEMYSŁOWE (Instalowanie maszyn przemysłowych, sprzętu i wyposażenia)
97	Restal Sp. z o.o.	Opole	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe

							(produkcja znaków drogowych i geodezyjnych kamiennych)
98	Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna	Niemodlin			2014		Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł rolno-spożywczy)
99	Schiedel Sp. z o.o.	Opole	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja wyrobów budowlanych z betonu)
100	Selt Sun Protection System	Opole	tak		2014 (59.w kat. 50-250 mln)		Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja żaluzji z tworzyw sztucznych)
101	SBB ENERGY S.A. dawniej Remak-Rozruch S.A.	Opole	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (Przemysł metalowy)
102	SENTREX Sp. z o.o.	Gogolin		2003 (88.) 2013	2012 (296. w kat.5-50 mln)		Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (poligrafia)
103	SILSPEK Sp. z o.o.	Dobrzeń Wielki		2011, 2012,2013	2013		Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja kauczuku syntetycznego)
104	Sindbad Sp. z o.o.	Opole	tak	2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013	2013 (192.w kat. 50-250 mln)		SEKCJA N Działalność wspierająca (biuro podróży)
105	Solaris Center	Opole				tak	Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny (centrum handlowe)
106	Solutions for Technology Sp z o.o.	Opole			2013 (213. w kat. 5-50mln)		Sekcja J Informacja i komunikacja (montowanie stacji telekomunikacyjnych)
107	Stegu sp. z o.o.	Łubniany	tak	2007, 2008, 2009, 2013	2012		Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (wyroby z kamienia naturalnego)
108	Stomilex Sp. z o.o.	Opole			2012 (170. w kat. 5-50 mln)		Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (kompleksowa obróbka metalu)
109	Stora Enso Timber Sp. z o.o.	Murów				tak	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł drzewny)
110	Śląskie kruszywa naturalne Sp. z o.o.	Krapkowice	tak				Sekcja B Górnictwo i wydobywanie (wydobywanie kruszywa)

111	Tabor Szynowy Opole S.A.	Opole	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja lokomotyw oraz taboru kolejowego)
112	TECHNOBUD B.Bazelak, B.Feder Sp.J.	Opole		2013			Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny (sprzedaż materiałów budowlanych)
113	Ter Beke, The Pasta Food Company	Opole	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł rolno-spożywczy)
114	Tower Automotive	Opole	tak			tak	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja części samochodowych)
115	Transrem Sp. z o.o.	Opole		2004, 2005, 2006, 2009, 2013			Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (Produkcja dźwigów)
116	TYRANIK Przedsiębiorstwo Handlowo-Transportowe Sp. j.	Krapkowice			2013		Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny (sprzedaż hurtowa odpadów i złomu)
117	W.Ciurko, W.Ciurko, R.Ciurko CIURKO Sp.J.	Krapkowice		2008 (57.),2009, 2010, 2011, 2012, 2013			Sekcja G Handel hurtowy i detaliczny (stacje benzynowe i stacje obsługi)
118	Wartaglass Jedlice S.A.	Ozimek	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja szkła i wyrobów szklanych)
119	Wipak Polska Sp. z o.o.	Lewin Brzeski	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja opakowań z tworzyw sztucznych)
120	Wodociągi i Kanalizacja sp. z.o.o.	Krapkowice		2008, 2009, 2013			Sekcja E Dostawa wody (zaopatrywanie w wodę, oczyszczanie ścieków)
121	Zakład Techniczno-Budowlany "Polbau" Sp. z o.o	Opole	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja prefabrykatów betonowych, konstrukcji stalowych, usługi)
122	Zakład Technologii Wysokoenergetycznych EXPLOMET Gałka, Szulc Sp.J.	Opole	tak	2013 (243.)			Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (obróbka metali)
123	Zakłady Mechaniczne "ZAMPAP"	Krapkowice	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (obróbka metali)

	w Krapkowicach S.A.						
124	Zarmen FPA Sp. z o.o.	Zdzieszowice	tak				Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (produkcja maszyn dla przemysłu papierniczego)
125	Zott Polska Sp. z o.o.	Opole	tak			tak	Sekcja C Przetwórstwo przemysłowe (przemysł rolno-spożywczy)

Źródło: Program rozwoju gospodarczego Aglomeracji Opolskiej do 2020 roku, Opole, 2015r. ¹⁰

Niezwykle istotne dla pobudzenia rozwoju gospodarczego Aglomeracji Opolskiej jest wsparcie rozwoju instytucji otoczenia biznesu (IOB). Podstawowym celem ich działania jest wzmocnienie sektora otoczenia biznesu oraz ułatwienie firmom dostępu do profesjonalnych usług okołobiznesowych w celu zwiększenia konkurencyjności przedsiębiorstw. Ważne jest również zachęcanie przedsiębiorców do korzystania z usług IOB oraz ułatwienie dostępu do nich. Na terenie Aglomeracji Opolskiej działa 20 instytucji otoczenia biznesu. Tylko jedna z nich zlokalizowana jest poza Opolem.

¹⁰ Zestawienie opracowane w ramach prac nad Programem rozwoju gospodarczego Aglomeracji Opolskiej do 2020 roku na podstawie informacji pozyskanych od Klubu 150 – organizacji mającej na celu zrzeszanie najbardziej innowacyjnych i wpływowych firm w regionie.

Tabela 9 Instytucje Otoczenia Biznesu w Aglomeracji Opolskiej

	Instytucja otoczenia biznesu	Miejsce działalności	Profil	Oferta
Instytucje otoczenia biznesu w Aglomeracji Opolskiej sprofilowane jako ośrodki innowacji.				
1	Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy Wydziale Ekonomicznym w Opolu Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu	Opole	ośrodek innowacji	preinkubacja szkolenia usługi doradcze usługi informacyjne wsparcie dla osób prowadzących i chcących założyć działalność gospodarczą finansowanie działalności
2	Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Uniwersytetu Opolskiego	Opole	ośrodek innowacji	kooperacja firm promocja szkolenia usługi doradcze usługi prawne w ramach projektów wsparcie bieżącego funkcjonowania przedsiębiorstw
3	Naczelna Organizacja Techniczna FSNT Rada w Opolu	Opole	ośrodek innowacji	innowacje w technologiach kooperacja firm szkolenia tłumaczenia tekstów technicznych audyty techniczne i środowiskowe wydawanie opinii o innowacyjności wnioski i opinie o innowacyjności wsparcie bieżącego funkcjonowania przedsiębiorstw wyceny nieruchomości
4	Opolski Park Naukowo - Technologiczny	Opole	ośrodek innowacji	badania i analizy techniczne kształcenie ustawiczne dorosłych doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania, podatków kooperacja firm organizacja szkoleń, targów, wystaw prace badawczo-rozwojowe w dziedzinie nauk technicznych i ekonomicznych promocja szkolenia związane z misją OPNT wsparcie bieżącego funkcjonowania przedsiębiorstw wsparcie działalności gospodarczej środowiska akademickiego wynajem maszyn, urządzeń biurowych i sprzętu komputerowego wynajem nieruchomości
5	Opolskie Centrum Rozwoju Gospodarki	Opole	ośrodek innowacji	finansowanie inwestycji innowacyjnych kooperacja firm opracowanie analiz potencjału rozwojowego branż promocja szkolenia i usługi doradcze w zakresie informacji o funduszach europejskich, o procesach inwestycyjnych, budowaniu powiązań kooperacyjnych pomiędzy firmami oraz sektorem B+R i inne
6	Opolskie Centrum Transferu Innowacji przy Instytucie Ceramiki i Materiałów Budowlanych	Opole	ośrodek innowacji	inicjowanie współpracy pomiędzy sektorem B+R a przedsiębiorcami szkolenia usługi badawcze i projektowe usługi informacyjne nt. wdrażania projektów innowacyjnych, źródeł finansowania projektów innowacyjnych

	Instytucja otoczenia biznesu	Miejsce działalności	Profil	Oferta
7	Opolskie Centrum Wysokich Technologii na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju w Opolu	Opole	ośrodek innowacji	inkubacja promocja szkolenia z zakresu ochrony środowiska
8	Park Naukowo-Technologiczny w Opolu	Opole	ośrodek innowacji	inkubacja preinkubacja kooperacja pozyskiwanie środków zewnętrznych promocja doradztwo związane z wdrażaniem technologii innowacyjnych wspieranie rozwoju technologicznego szkolenia i warsztaty dot. współpracy z uczelnią wyższą i rekrutacji pracowników -na zlecenie firm zewnętrznych transfer wiedzy wsparcie bieżącego funkcjonowania przedsiębiorstw wsparcie dla MŚP, IOB, uczelni wyższych, jednostek naukowych, osób fizycznych bez osobowości prawnej
9*	Stowarzyszenie Polskich Wynalazców i Racjonalizatorów Oddział w Opolu	Opole	ośrodek innowacji	promocja polskich wynalazków w kraju i za granicą wsparcie w procedurach ochrony praw autorskich wynalazców wyszukiwanie warunków do wdrożeń i upowszechniania innowacji
Instytucje otoczenia biznesu w Aglomeracji Opolskiej sprofilowane jako ośrodki przedsiębiorczości.				
1	Inkubator Przedsiębiorczości w Opolu	Opole	ośrodek przedsiębiorczości	inkubacja, promocja, wsparcie bieżącego funkcjonowania przedsiębiorstw, szkolenia w zakresie rozpoczęcia działalności gospodarczej
2	Instytut Trwałego Rozwoju w Opolu – Moja Siedziba.pl	Opole	ośrodek przedsiębiorczości	Inkubacja wsparcie bieżącego funkcjonowania przedsiębiorstw promocja kooperacja firm szkolenia w zakresie prawa pracy, zakładania działalności gospodarczej, sukcesji przedsiębiorczej
3	Izba Gospodarcza "Śląsk"	Opole	ośrodek przedsiębiorczości	promocja wsparcie bieżącego funkcjonowania przedsiębiorstw kooperacja firm szkolenia: branżowe, otwarte, zamknięte, skomplikowane, specjalistyczne za pomocą podwykonawcy
4	Izba Rzemieślnicza	Opole	ośrodek przedsiębiorczości	wsparcie bieżącego funkcjonowania przedsiębiorstw usługi informacyjne usługi doradcze szkolenia w zakresie: prowadzenie działalności gospodarczej możliwość uzyskania wsparcia finansowego itp. wynajem pomieszczeń w ramach prowadzonego Inkubatora Przedsiębiorczości

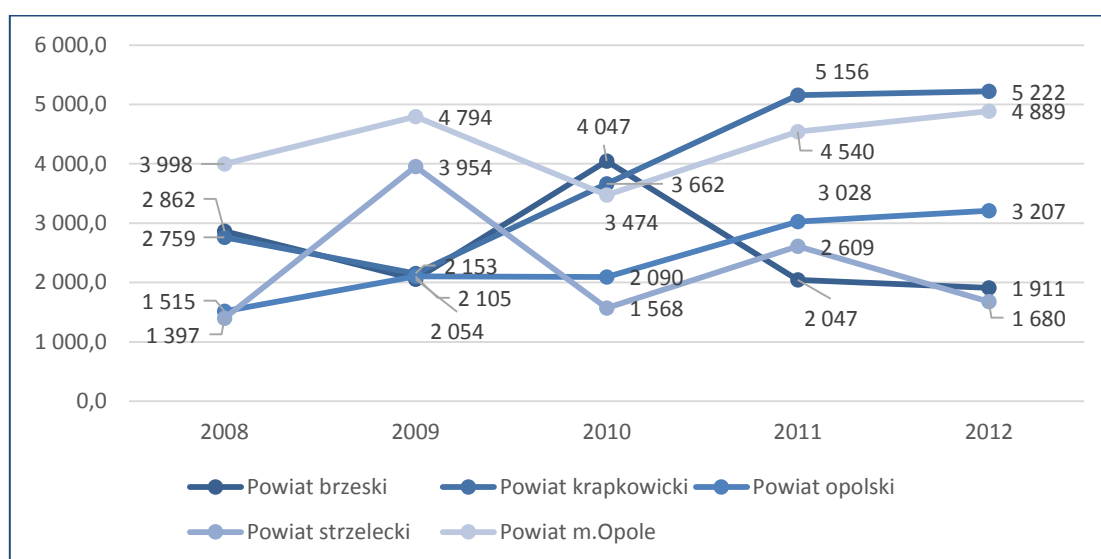
	Instytucja otoczenia biznesu	Miejsce działalności	Profil	Oferta
5	Lokalna Grupa Rybacka Opolszczyzna	Opole	ośrodek przedsiębiorczości/ instytucja finansowa	inkubacja finansowanie działalności doradztwo w zakresie pozyskiwania środków z Osi IV PO RYBY 2007-2014 promocja usługi informacyjne organizacja konferencji szkolenia dot. terenów zależnych od rybactwa oraz realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich działania edukacyjne związane z ekologią, ochroną środowiska, hodowlą ryb oraz korzyści płynących z ich jedzenia
6	Opolska Izba Gospodarcza	Opole	ośrodek przedsiębiorczości	prowadzenie działalności w szerokim zakresie PKD zatrudnianie osób chcących rozpocząć aktywność na rynku i wystawianie faktur w ich imieniu, inkubacja promocja kooperacja firm szkolenia „miękkie” i techniczne zgodne z panującymi trendami oraz na prośbę firm zrzeszonych
7	Park Technologiczno-Innowacyjny	Przywory	ośrodek przedsiębiorczości	kooperacja firm wsparcie bieżącego funkcjonowania przedsiębiorstw usługi doradcze wynajem powierzchni
8	Regionalne Centrum Biznesu - Opolskie Centrum Wystawienniczo - Kongresowe	Opole	ośrodek przedsiębiorczości	promocja wsparcie działalności MŚP kooperacja firm; organizacja targów branżowych i wystaw udostępnianie sal szkoleniowych
9*	Stowarzyszenie "Promocja Przedsiębiorczości"	Opole	ośrodek przedsiębiorczości	promocja usługi doradcze (prawne, marketingowe, finansowe) wynajem powierzchni biurowych, magazynowych
10	Stowarzyszenie Kraina św. Anny	Krapkowice	ośrodek przedsiębiorczości/ instytucja finansowa	realizacja zadań PROW 2007-2013, finansowanie działalności promocja szkolenia w zakresie PROW 2007-2013
11	Wojewódzki Zakład Doskonalenia Zawodowego w Opolu	Opole	ośrodek przedsiębiorczości	preinkubacja, inkubacja szkolenia w zakresie kształcenia zawodowego usługi doradcze
Instytucje otoczenia biznesu sprofilowane jako instytucje finansowe.				
1	Fundacja Rozwoju Śląska oraz Wspierania Inicjatyw Lokalnych	Opole	instytucja finansowa/ośrodek przedsiębiorczości	finansowanie działalności (działalność pożyczkowa i dotacyjna) szkolenia usługi doradcze w zakresie doradztwa organizacyjnego, technicznego, technologicznego, finansowego i ekonomicznego
2	Opolski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	Opole	instytucja finansowa	finansowanie działalności inkubacja poręczenia kredytów promocja wsparcie bieżącego funkcjonowania przedsiębiorstw usługi informacyjne

Źródło: Program rozwoju gospodarczego Aglomeracji Opolskiej do 2020 roku, Opole 2015r.

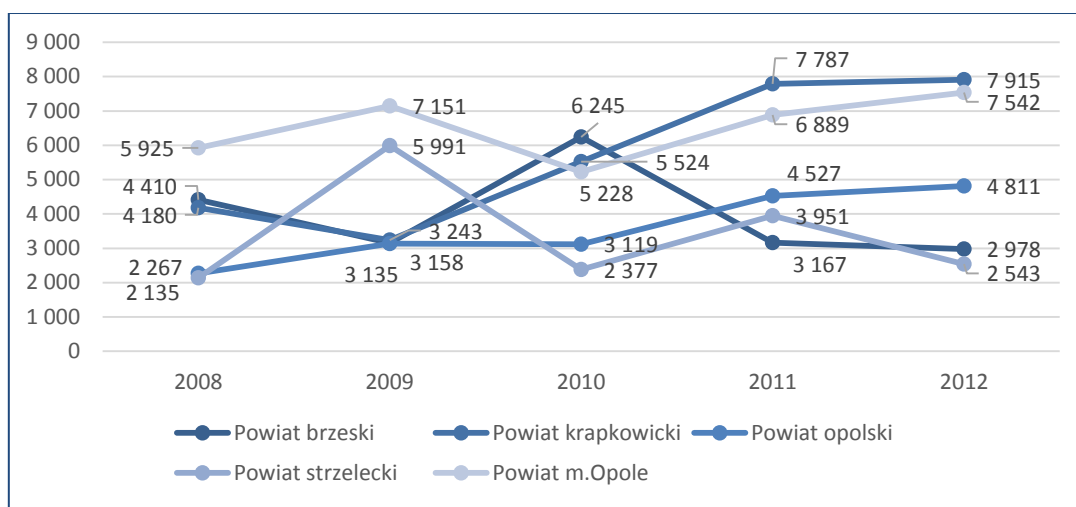
Aglomeracja Opolska posiada jeden z wyższych w kraju wskaźników udziału kapitału zagranicznego w spółkach handlowych, co może świadczyć o jej znacznej atrakcyjności inwestycyjnej. Wśród działających przedsiębiorstw 2,23% stanowią spółki handlowe z kapitałem zagranicznym. Jest to wynik wyższy od wartości zarówno dla kraju (1,94%), jak i dla województwa opolskiego (1,46%). Odsetek ten wskazuje, iż Aglomeracja Opolska jest równie atrakcyjnym miejscem do inwestowania kapitału zagranicznego, jak sąsiadujące z nią aglomeracje krakowska, wrocławska oraz górnośląska (kluczowym potencjałem wzmacniającym poziom absorpcji kapitału zagranicznego przez AO jest dostępność komunikacyjna oraz tradycje kontaktów handlowych z państwami Europy Zachodniej).

Nakłady inwestycyjne ponoszone przez przedsiębiorców stanowią jeden z najważniejszych czynników wzrostu gospodarczego. Pozwalają na stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) już funkcjonujących składników majątku trwałego (następstwem intensyfikacji nakładów inwestycyjnych jest m. in. wzrost konkurencyjności oraz powstawanie nowych miejsc pracy, co jest elementem szczególnie istotnym w kontekście aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej AO). W przeliczeniu na jednego mieszkańca, największe nakłady inwestycyjne w 2012 r. ponoszone były w powiecie krapkowickim, z kolei najniższe odnotowano w powiecie strzeleckim. Podobnie sytuacja prezentuje się przy analizie nakładów inwestycyjnych w przeliczeniu na jednego mieszkańca w wieku produkcyjnym. Powiat krapkowicki, Miasto Opole oraz powiat opolski cechuje wzrost nakładów inwestycyjnych w przeliczeniu na jednego mieszkańca, co może świadczyć o dobrej sytuacji lokalnych przedsiębiorców oraz postępującym rozwoju obszarów.

Wykres 5 Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca [zł]

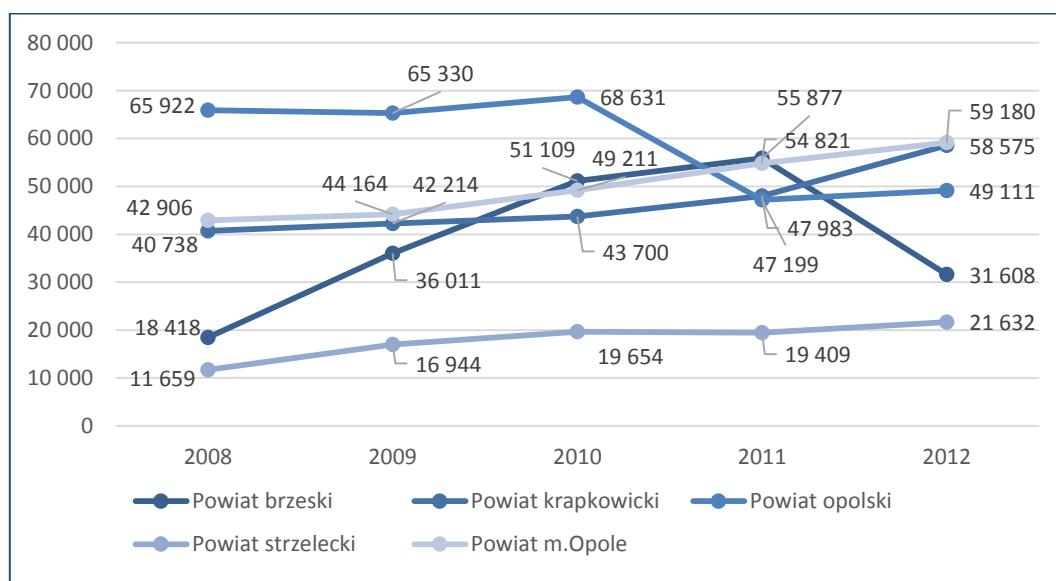

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 6 Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym [zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednocześnie wśród analizowanych obszarów wartość brutto środków trwałych w przeliczeniu na 1 mieszkańca jest najwyższa w przedsiębiorstwach zlokalizowanych w Mieście Opole.

Wykres 7 Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca [zł]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W związku z powyższym należy prowadzić działania, które sprzyjać będą utrzymaniu tendencji wzrostowej w zakresie nakładów inwestycyjnych, np. poprzez wprowadzanie spójnego systemu ulg podatkowych oraz redukcji kosztów pracy dla funkcjonujących oraz nowo zakładanych podmiotów gospodarczych. Kompleksowe działania AO oparte o spójny katalog ułatwień wpłyną na wzmocnienie istniejącego klimatu proinwestycyjnego.

Potencjał gospodarczy Aglomeracji Opolskiej, w porównaniu ze wskaźnikami wojewódzkimi, plasuje się na ponadprzeciętnym poziomie. Gospodarka AO posiada zróżnicowaną strukturę (silne ośrodki branż przemysłu: chemicznego, maszynowego, metalowego, budowlanego, drzewno - papierniczego, rolno - spożywczego, paliwowo-energetycznego), co bez wątpienia jest korzystne w kontekście dynamicznie zmieniających się uwarunkowań makroekonomicznych. Analizując poziom atrakcyjności inwestycyjnej Aglomeracji Opolskiej należy podkreślić jej usytuowanie pomiędzy silnymi gospodarczo aglomeracjami wrocławską i górnośląską oraz subregionem Kędzierzyńsko-Kozielskim. Uwarunkowania związane z geograficznym położeniem AO, z jednej strony wpływają na korzystną i wysoko ocenianą zewnętrzną dostępność komunikacyjną, z drugiej natomiast strony na konieczność rywalizacji z sąsiednimi silnymi ośrodkami wzrostu.

Aglomeracja Opolska charakteryzuje się zbyt niskim stopniem innowacyjności gospodarki. Efektem tej sytuacji jest niedostateczny poziom dynamiki rozwoju gospodarki AO, co skutkuje m. in. zbyt niską jakością istniejących i powstających miejsc pracy w kontekście rosnących wymagań mieszkańców, głównie absolwentów szkół wyższych (zjawisko zaprzepaszczania fachowców o równie niekorzystnym charakterze, co drenaż kapitału ludzkiego). Kolejne dostrzegane deficyty wiążą się z małą liczbą projektów o charakterze badawczo-rozwojowym, co świadczy o niewykorzystywaniu potencjałów zarówno sektora biznesu (niski poziom zainteresowania współpracą z jednostkami B+R oraz IOB) jak również zasobów szkół wyższych.

Zjawiska pozytywne	Zjawiska problemowe
– Relatywnie wysoka dynamika wzrostu liczby przedsiębiorstw w AO (wzrost liczby podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w Aglomeracji Opolskiej o 15,3% w latach 2004-2013, podczas gdy w województwie opolskim wzrost wyniósł 13,1%, a w kraju 13,8%; wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Aglomeracji Opolskiej o 11,6% w latach 2004-2013, podczas gdy w województwie opolskim wzrost wyniósł 9,3%, a w kraju 7,2%; wzrost liczby przedsiębiorstw w AO zatrudniających do 9 pracowników o 6,4% w latach 2009-2013, podczas gdy w województwie opolskim wzrost wyniósł 5,3%); – Koncentracja przedsiębiorczości w Aglomeracji Opolskiej (ponad 38% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w województwie opolskim znajduje się w Aglomeracji Opolskiej); – Spora atrakcyjność Aglomeracji Opolskiej dla inwestorów zagranicznych (liczba spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku stanowiła 2,30% liczby wszystkich podmiotów - dla kraju: 2,00%, dla województwa opolskiego: 1,52%);	– Niedostateczne przygotowanie i skomunikowanie istniejących terenów inwestycyjnych w AO; – Wysoki udział w grupie bezrobotnych osób wymagających szczególnego wsparcia aktywizującego na rynku pracy; – Deklarowane problemy pracodawców w znalezieniu pracowników o odpowiednich kwalifikacjach, umiejętnościach i doświadczeniu zawodowym; – Relatywnie niska liczba i zróżnicowanie Instytucji Otoczenia Biznesu; – Niedostateczna liczba projektów badawczo-rozwojowych wpływająca na innowacyjność obszaru funkcjonalnego; – Mała liczba dużych, wiodących przedsiębiorstw; – Niewystarczający poziom nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw.

3. Rynek pracy

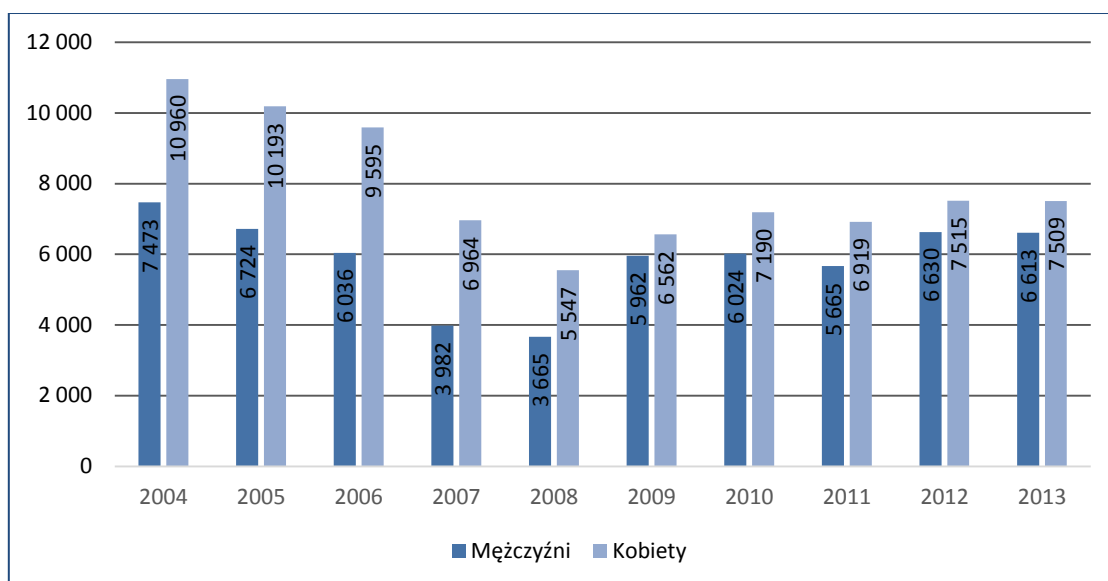
W latach 2004-2013 uśredniona stopa bezrobocia rejestrowanego agregowana na poziomie powiatów w skład, których wchodzi gminy tworzące Aglomerację Opolską była niższa od średniej krajowej oraz wojewódzkiej. Niemniej dostrzega się spore dysproporcje tej zmiennej, rdzeń Aglomeracji – Miasto Opole, posiada najniższy wskaźnik stopy bezrobocia spośród analizowanych powiatów. Od 2012 roku zarysowuje się spadkowa tendencja poziomu stopy bezrobocia dla powiatów krapkowickiego, strzeleckiego oraz Opola (definiowanego jako powiat grodzki). Niepokojącym zjawiskiem jest natomiast konsekwentnie rosnąca stopa bezrobocia w gminach powiatu opolskiego, które stanowią większość podmiotów tworzących AO.

Tabela 10 Stopa bezrobocia w powiatach leżących w granicach administracyjnych AO na tle województwa i kraju w latach 2004-2013 [%]

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Powiat brzeski	30,2	27,6	24,4	20,7	16,7	18,7	20,5	20,3	21	22,5
Powiat krapkowicki	14,0	13,2	11,1	9,2	8,5	11,6	10,9	10,1	10,9	10,5
Powiat opolski	18,5	16,8	15,4	10,4	8,1	12,1	13,1	12,2	13,5	13,8
Powiat m. Opole	9,9	9,1	8,5	5,3	4,4	5,9	6,4	6,2	7,1	6,9
Powiat strzelecki	16,5	16,6	14,5	10,9	9,7	11,8	11,7	10,2	11,3	10,8
Średnia powiatów AO	17,4	16,0	14,4	10,4	8,5	12,0	12,5	11,7	12,8	12,9
Województwo opolskie	20,0	18,7	16,2	11,9	9,8	12,9	13,6	13,3	14,4	14,3
Średnia ogólnopolska	19,0	17,6	14,8	11,2	9,5	12,1	12,4	12,5	13,4	13,4

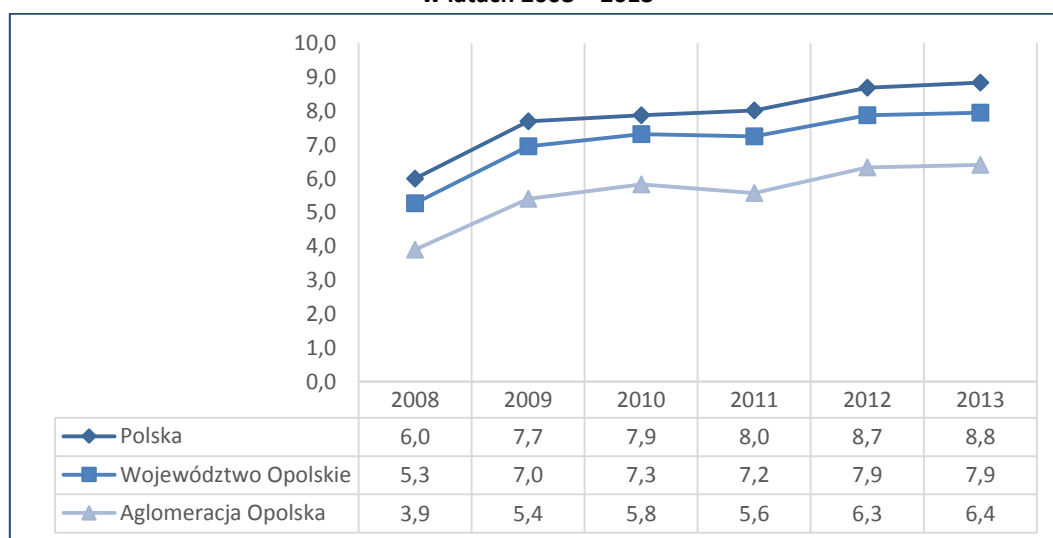
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W liczbach bezwzględnych, suma bezrobotnych w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku wynosiła 14 122 osób, co stanowi spadek o blisko 24% w analizowanym okresie (lata 2004-2013). Świadczy to o skutecznym przezwyciężaniu problemów związanych z okresowymi załamaniami koniunktury oraz koniecznymi restrukturyzacjami regionalnego przemysłu. Na terenie Aglomeracji Opolskiej w minionym 10-leciu kobiety posiadające status bezrobotnych stanowiły 58% ogółu zarejestrowanych osób. Od 2009 roku wzrasta udział bezrobotnych długookresowo. Aktualnie jeden na trzech bezrobotnych jest zarejestrowany przez okres dłuższy niż 1 rok.

Wykres 11 Bezrobocie rejestrowane w Aglomeracji Opolskiej w podziale na płeć w latach 2004-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Niezwykle istotną kwestią związaną z dalszym rozwojem gospodarczym Aglomeracji jest wzmocnienie oraz stabilizacja lokalnego rynku pracy. Zjawiskiem niekorzystanie wpływającym na rozwój Aglomeracji jest obserwowane w ostatnich latach rosnące bezrobocie. Pomimo, iż odsetek liczby osób bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym jest w Aglomeracji Opolskiej korzystniejszy niż wartości dla kraju oraz województwa opolskiego, posiada on, zgodnie z tendencjami ogólnokrajowymi, trend wzrostowy. W 2008 roku wskaźnik ten wynosił 3,9%, by osiągnąć w 2013 roku poziom 6,4%.

Wykres 8 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2008 – 2013

Źródło: Strategia rozwoju Aglomeracji Opolskiej na lata 2014 – 2020, Opole 2014r., Bank Danych Lokalnych

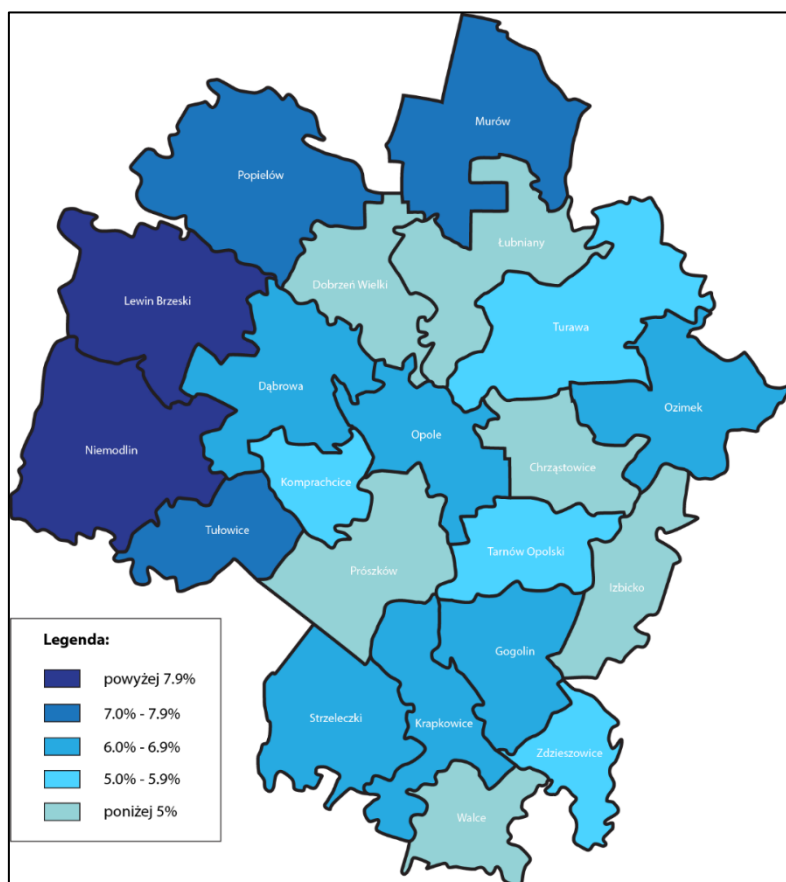
Tabela 12 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie AO w latach 2004-2013 [%]

Jednostka terytorialna	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Chrzastowice	6,4	5,7	5,4	3,2	2,1	3,3	4,0	4,1	4,5	4,3
Dąbrowa	8,9	7,7	8,2	4,7	3,2	5,0	5,5	5,5	6,1	6,0
Dobrzeń Wielki	6,5	6,0	5,6	3,1	2,4	3,7	4,0	3,7	4,4	4,3
Gogolin	8,3	8,1	6,5	5,7	5,3	7,4	6,7	5,8	6,2	6,2
Izbicko	6,0	5,8	5,4	4,2	3,3	4,5	4,5	4,3	4,8	4,1
Komprachcice	6,7	5,9	5,9	3,7	2,8	4,1	4,4	4,4	4,9	5,0
Krapkowice	8,5	8,0	6,5	5,3	5,0	6,7	6,9	6,3	7,0	6,9
Lewin Brzeski	16,4	14,2	13,6	11,4	9,5	9,5	10,2	9,8	11,4	12,2
Łubniany	6,7	5,7	5,2	3,4	2,5	3,4	3,5	3,3	4,1	4,6
Murów	9,9	9,2	8,0	5,6	4,5	6,1	6,2	6,6	7,9	7,1
Niemodlin	15,6	13,4	11,5	9,9	7,7	10,4	10,7	9,8	10,4	11,4
Opole	7,7	7,0	6,7	4,3	3,6	4,9	5,5	5,4	6,3	6,3
Ozimek	4,0	3,9	3,7	2,7	2,9	4,9	6,2	5,9	6,5	6,8
Popielów	8,7	8,9	8,0	4,5	3,9	5,6	5,4	6,1	6,2	7,4
Prószków	5,5	4,8	4,5	2,8	2,1	3,0	3,5	3,3	3,8	4,0
Strzeleczy	6,6	6,7	6,6	5,5	5,0	6,5	6,6	6,5	6,5	6,2
Tarnów Opolski	7,4	7,5	6,8	4,3	3,2	4,9	4,5	4,7	5,3	5,3
Tułowice	15,0	12,1	9,8	7,0	5,7	7,5	9,4	6,3	8,2	7,2
Turawa	7,1	6,9	6,3	3,8	2,8	4,3	4,5	4,5	5,2	5,5
Walce	4,9	4,6	4,6	4,1	4,3	4,2	4,9	4,7	5,0	4,3
Zdzieszowice	5,7	5,6	5,2	4,3	3,9	5,3	5,2	5,2	5,3	5,2
Agglomeracja Opolska	8,0	7,3	6,7	4,7	4,0	5,4	5,8	5,6	6,3	6,4
Województwo opolskie	11,1	10,2	8,9	6,4	5,3	7,0	7,3	7,2	7,9	7,9
Średnia ogólnopolska	12,4	11,4	9,4	7,1	6,0	7,7	7,9	8,0	8,7	8,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Analizując zróżnicowanie przestrzenne bezrobocia w Aglomeracji Opolskiej można zauważyć, iż w północno-zachodnich gminach, takich jak Lewin Brzeski oraz Niemodlin, udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym był w 2013 roku największy i wynosił odpowiednio 12,2% oraz 11,4%. Z wysokim poziomem bezrobocia borykają się również gminy: Popielów (7,4%), Tułowice (7,2%), Murów (7,1%), Krapkowice (6,9%) i Ozimek (6,8%). Najniższe wartości odnotowano w gminach położonych w centralnej części Aglomeracji, graniczących z Opolem. Udział bezrobotnych wynosił tam poniżej 5,0%. Stosunkowo wysokie bezrobocie notowano w Opolu, jednakże wskaźnik dotyczący liczby bezrobotnych był nieznacznie niższy od średniej dla tego obszaru AO.

Mapa 11 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Podobnie jak w całym kraju, w Aglomeracji Opolskiej wśród osób bezrobotnych przeważają kobiety, stanowiąc 53,17% ogółu osób pozostających bez pracy. Pomimo rosnącego z roku na rok udziału kobiet w rynku pracy, struktura bezrobocia w Aglomeracji Opolskiej pod względem udziału zatrudnienia kobiet jest niekorzystna. W szczególnej sytuacji na rynku pracy znajdują się również osoby młode – do 25 roku życia, osoby powyżej 50 roku życia oraz długotrwale bezrobotni. Bezrobocie osób młodych dotyka całego województwa i kraju. Jego skutki są szczególnie dotkliwe. Młodzież nie mając perspektyw na znalezienie zatrudnienia na terenie województwa opolskiego migruje w poszukiwaniu pracy do innych województw, a także poza granice Polski. W wielu przypadkach są to migracje stałe. To negatywne zjawisko, określane mianem *drenażu mózgów*, ma bardzo poważne konsekwencje dla rozwoju AO i całego regionu opolskiego. Teren Aglomeracji opuszczają ludzie dobrze wykształceni, jednak bez szans na realizację potrzeb życiowych uwarunkowanych znalezieniem pracy odpowiadającej ich kwalifikacjom i aspiracjom życiowym. Szczególnie dotkliwe skutki dla samych bezrobotnych niesie długotrwałe bezrobocie. Przyczynia się do ich społecznego wykluczenia i utrudnia powrót na rynek pracy. Sytuacja osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy w Aglomeracji Opolskiej, odzwierciedla trend obserwowany w całym województwie. Najwięcej jest

osób długotrwale bezrobotnych (54,2% wszystkich bezrobotnych w AO). Kolejną grupę stanowią zarejestrowane osoby powyżej 50 roku życia (32,0% bezrobotnych w AO) oraz osoby do 25 roku życia (17,36%).

Tabela 13 Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku

Gmina	Ogółem	Z ogółem		
		do 25 roku życia	powyżej 50 roku życia	długotrwale bezrobotni
Chrzastowice	167	35	43	79
Dąbrowa	356	58	128	199
Dobrzeń Wielki	372	96	92	196
Gogolin	488	119	120	231
Izbicko	142	32	48	60
Komprachcice	345	64	116	179
Krapkowice	958	181	294	523
Lewin Brzeski	992	149	288	595
Łubniany	266	70	86	122
Murów	252	70	63	151
Niemodlin	946	151	327	542
Opole	4210	516	1566	2345
Ozimek	844	154	253	462
Popielów	357	64	114	192
Prószków	224	65	57	95
Strzeleczy	290	66	72	170
Tarnów Opolski	301	77	79	150
Tułowice	230	40	72	121
Turawa	314	68	83	149
Walce	152	41	32	79
Zdzieszowice	520	132	134	253
OGÓŁEM AGLOMERACJA	12 726	2 248	4 067	6 893
WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE	47 505	9 301	14 081	26 325

*w podziale na kategorie bezrobotnych, jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Rynek pracy w województwie opolskim w 2013 r.*, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2014r.

Na terenie Aglomeracji Opolskiej na koniec 2013 r. zatrudnionych było 90 681 osób. Stanowi to 44,45% ogółu wszystkich osób zatrudnionych na obszarze województwa opolskiego.¹¹ Największa grupa pracujących na terenie AO zatrudniona była w przemyśle i budownictwie (38,33% ogółu zatrudnionych). Kolejną co do liczebności grupę stanowiły osoby zatrudnione w szeroko pojętym

¹¹ Bank Danych Lokalnych

handlu i usługach (20,60%). Zdecydowana większość osób pracujących na terenie Aglomeracji pracuje w Opolu. Jest to aż 57,4% ogółu.

Tabela 14 Pracujący na terenie AO w 2013 r.

Gmina	Ogółem	W tym kobiety	Z ogółem		
			przemysł i budownictwo	handel; naprawa pojazdów samochodowych transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	pozostałe usługi*
Chrzastowice	755	462	198	278	267
Dąbrowa	777	420	75	320	343
Dobrzeń Wielki	4 183	1 373	2 658	536	952
Gogolin	2 709	956	1 724	343	610
Izbicko	344	206	122	45	169
Komprachcice	673	341	275	91	294
Krapkowice	8 867	3 648	5 840	819	2 171
Lewin Brzeski	1 091	597	346	196	499
Łubniany	1 044	453	520	219	282
Murów	809	309	493	115	134
Niemodlin	1 938	924	592	532	568
Opole	52 057	26 590	12 797	13 159	26 049
Ozimek	4 966	2 516	3 694	425	830
Popielów	517	284	195	43	240
Prószków	1 269	658	464	260	466
Strzeleczy	606	316	brak danych	98	252
Tarnów Opolski	1 229	520	579	197	434
Tułowice	1 062	618	631	188	195
Turawa	968	471	368	259	304
Walce	462	213	brak danych	98	173
Zdzieszowice	4 355	1 244	3 190	458	703
OGÓŁEM AGLOMERACJA	90 681	43 119	34 761	18 679	35 935
WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE	204 014	98 848	79 687	39 024	79 507

* Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, Administrowanie i działalność wspierająca, Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne; Edukacja, Opieka zdrowotna i pomoc społeczna, Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją oraz Pozostała działalność usługowa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Rynek pracy w województwie opolskim w 2013 r.*,

Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2014r.

Tabela 15 Podstawowe dane o rynku pracy - liczba pracujących i bezrobotnych w latach 2005-2013

Wyszczególnienie	2005	2010	2011	2012	2013	2013/2005
Pracujący	80 541	88 450	88 666	88 961	90 681	112,6
Bezrobotni zarejestrowani	16 917	13 214	12 584	14 145	14 122	83,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Aglomeracja Opolska w 2011 r., Województwo Opolskie, Podregiony, Powiaty, Gminy*, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2013r. oraz Bank Danych Lokalnych

Przeciętne wynagrodzenie w wartościach bezwzględnych na terenie AO systematycznie wzrasta. Korzystnie ocenione z perspektywy atrakcyjności inwestycyjnej koszty pracy są zmienną, która w perspektywie długookresowej będzie traciła na znaczeniu. W analizowanym okresie (2005-2013) nominalny wzrost płac wyniósł od 27,5% (powiat opolski) do 37% (powiat brzeski). Porównanie wynagrodzeń brutto potwierdza konkurencyjność części obszaru w tym zakresie, jak również wyższą atrakcyjność osiedleńczą nie tylko rdzenia obszaru, ale również gmin powiatu krapkowickiego.

Tabela 16 Przeciętne wynagrodzenia brutto w powiatach AO na tle województwa opolskiego w latach 2005-2013

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Woj. opolskie	2 249,89	2 367,74	2 607,45	2 873,22	2 987,87	3 137,29	3 249,58	3 358,42	3 473,40
Powiat brzeski	2 020,56	2 109,13	2 444,73	2 618,35	2 687,60	2 795,69	2 962,78	3 067,56	3 198,10
Powiat krapkowicki	2 790,61	2 931,64	3 186,01	3 544,89	3 602,56	3 798,54	3 597,89	3 720,00	3 881,81
Powiat opolski	2 191,24	2 210,40	2 430,34	2 637,16	2 681,01	2 872,04	2 785,98	2 948,63	3 022,58
Powiat strzelecki	2 104,69	2 221,78	2 401,25	2 656,52	2 839,95	2 929,69	3 079,75	3 221,15	3 292,79
Powiat m. Opole	2 471,69	2 595,37	2 876,99	3 193,94	3 352,46	3 541,80	3 714,16	3 771,22	3 872,66

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W latach 2008 – 2011 we wszystkich powiatach, w granicach których znajdują się gminy Aglomeracji Opolskiej, zauważalny był stopniowy przyrost liczby zawodów deficytowych oraz zrównoważonych, co jest spowodowane coraz silniejszą specjalizacją branż oraz świadczonych usług. Nie był to jednak trend długotrwały i w przeważającej większości bezrobotni zarejestrowani w urzędach pracy posiadają kwalifikacje w zawodach nadwyżkowych. W przeważającej mierze dotyczy to pracowników o niższych kwalifikacjach zawodowych: operatorzy maszyn i urządzeń, robotnicy pomocniczy, kierowcy, pracownicy obsługi. Jednakże wśród zawodów nadwyżkowych znajdują się również specjaliści z wykształceniem średnim oraz wyższym, dla których wskaźnik szansy uzyskania oferty wyniósł 0,00-0,20. W roku 2013 na 288 zarejestrowanych zawodów aż 255 (88%) stanowiły zawody nadwyżkowe, w przypadku których wskaźnik szansy uzyskania oferty pracy wynosił 0,00-0,20.

Wśród zawodów deficytowych znajdują się przede wszystkim profesje wymagające specjalistycznych kwalifikacji potwierdzonych certyfikatami, studiami wyższymi lub ukończeniem szkoleń branżowych, następnie osoby posiadające doświadczenie na stanowiskach kierowniczych a także pracownicy obsługi średniego i niższego szczebla.¹²

Sytuacja na rynku pracy na terenie Aglomeracji Opolskiej jest pochodną już zanalizowanych procesów demograficznych oraz sytuacji gospodarczej w AO. Stopień bezrobocia rejestrowego wskazuje znaczne dysproporcje w poszczególnych gminach. Szczególnie wysokie wskaźniki odnotowano w zachodniej części AO. Niemniej kluczowym czynnikiem (barierą z perspektywy pracobiorców, generującą zjawiska migracyjne) jest niska jakość miejsc pracy głównie w wymiarze płacowym. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest niedostateczny poziom przedsiębiorczości oraz niedostosowanie systemu szkolnictwa do rygorów gospodarki wolnorynkowej (brak dostosowywania programu nauczania oraz zbyt niski nacisk na kompetencje kluczowe). Dodatkowo drenaż najbardziej wartościowego kapitału ludzkiego skutkuje niedostateczną dynamiką oraz niskim poziomem innowacyjności regionalnej gospodarki. Jednocześnie zidentyfikowana atrakcyjność osiedleńcza jest relatywnie niska. Migracje zarobkowe stanowią trwałe zjawisko, które wpływa erozyjnie na więzy społeczne i poziom dzietności. Wzmocnienie potencjału gospodarczego Aglomeracji Opolskiej warunkuje poprawę sytuacji na rynku pracy. Kluczowymi determinantami w tym zakresie są czynniki związane z tworzeniem klimatu proinwestycyjnego oraz rozbudowywanie infrastruktury (również przygotowywanie terenów pod inwestycje). Drugim filarem zintegrowanej polityki w zakresie poprawy sytuacji na rynku pracy są kwestie związane z dostosowywaniem i podnoszeniem jakości kształcenia, która korzystnie wpłynie na konkurencyjność zawodową mieszkańców AO. Skok jakościowy na regionalnym rynku pracy może zostać urzeczywistniony poprzez kompleksową współpracę instytucjonalną i międzysektorową. Analizowana niekorzystana specyfika regionalnego rynku pracy to skutek istniejących uwarunkowań społecznych i gospodarczych w Aglomeracji – niedostatecznie silnych powiązań funkcjonalnych oraz zbyt niskiej konkurencyjności względem aglomeracji ościennych. Sytuacja na regionalnym rynku pracy jest bezpośrednio sprzężona z efektywnością wykorzystywania istniejącego potencjału gospodarczego. Wiąże się to wprost z ukierunkowaniem rozwoju na branże definiowane w kategoriach inteligentnych specjalizacji wpływających na budowę przewag konkurencyjnych.

¹² Program rozwoju gospodarczego Aglomeracji Opolskiej do roku 2020, Opole 2015r.

Zjawiska pozytywne	Zjawiska problemowe
– Niższy niż w województwie i kraju udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym; – Systematyczna poprawa sytuacji kobiet na rynku pracy (mierzona udziałem bezrobotnych kobiet w ogólnej licznie bezrobotnych zarejestrowanych) – Większy niż w województwie i kraju wzrost liczby pracujących (2008-2013); – Relatywnie wysoki potencjał rozwoju współpracy pomiędzy placówkami ustawicznymi, otoczeniem instytucjonalnym placówek oraz przedsiębiorcami.	– Większy wzrost liczby osób bezrobotnych w AO aniżeli wzrost w województwie i kraju; – Rosnąca stopa bezrobocia w części gmin AO (powiat opolski); – Systematyczny wzrost udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym; – Niewystarczająca podaż ofert pracy, nieodzwierciedlająca zidentyfikowanego popytu; – Niedopasowanie pomiędzy popytem a podażą na rynku pracy wynikające ze struktury kształcenia.

4. Edukacja

Rozwój edukacji – inwestowanie w wiedzę i umiejętności, jest jednym z najskuteczniejszych sposobów ograniczenia zjawiska wykluczenia społecznego. Uczenie się jest procesem, który trwa przez całe życie. Pozwala dostosować się do szybko zmieniającego się otoczenia społecznego i gospodarczego, reagować elastycznie na zmiany na rynku pracy i nowe oczekiwania pracodawców. Pozwala podążać za nowymi wyzwaniami i przewyżczać bariery.

W AO skupiona jest znacząca część potencjału edukacyjnego województwa opolskiego. Na system edukacyjny Aglomeracji składają się placówki wszystkich szczebli kształcenia – poczynając od placówek wychowania przedszkolnego, przez szkoły podstawowe, gimnazjalne i ponadgimnazjalne, na uczelniach wyższych kończąc. Centrum edukacyjnym Aglomeracji Opolskiej jest Opole. To tu działa 6 uczelni wyższych (w tym dwie największe szkoły wyższe w regionie: Uniwersytet Opolski i Politechnika Opolska), najwięcej w całej Aglomeracji szkół ponadgimnazjalnych oraz szkoły i placówki kształcenia ustawicznego. Ogółem w Opolu działają: 23 szkoły podstawowe, 13 gimnazjów dla dzieci i młodzieży, 6 zasadniczych szkół zawodowych dla młodzieży (bez specjalnych), 9 liceów ogólnokształcących dla młodzieży (bez specjalnych), 8 techników dla młodzieży (bez specjalnych), 18 szkół policealnych.¹³

W roku szkolnym 2013/2014 na terenie AO funkcjonowało ogółem 160 placówek wychowania przedszkolnego (przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych i punkty przedszkolne). Opiekę otrzymało w nich łącznie 10 463 dzieci.¹⁴

Liczbę przedszkoli w Aglomeracji Opolskiej oraz liczbę dzieci do nich uczęszczających w roku szkolnym 2013/2014 (wraz z porównaniem do roku 2005) przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17 Przedszkola w Aglomeracji Opolskiej

Liczba przedszkoli 2005	Liczba przedszkoli 2013	Porównanie 2005/2013	Liczba dzieci 2005	Liczba dzieci 2013/2014	Porównanie 2005/2013	Liczba miejsc 2005	Liczba miejsc 2013	Porównanie 2005-2013
127	132	+ 5	8 184	9 820	+ 1 636	9 557	10 395	+ 838

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

¹³ Na podstawie Banku Danych Lokalnych

¹⁴ Na podstawie Banku Danych Lokalnych

Miarę „upowszechnienia” edukacji przedszkolnej stanowi odsetek dzieci w wieku przedszkolnym, które z niej korzystają. „Dostępność” edukacji przedszkolnej jest pojęciem szerszym. Oznacza możliwość zapisania dziecka do publicznego przedszkola w gminie zamieszkania. Innymi wyznacznikami dostępności edukacji przedszkolnej są: możliwość umieszczenia dziecka w preferowanej placówce, możliwość posyłania go do przedszkola na odpowiednią liczbę godzin oraz zapewnienia udziału we wszystkich potrzebnych zajęciach.¹⁵

W Aglomeracji Opolskiej odsetek dzieci w wieku 3 - 6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w ciągu 8 lat wzrósł z poziomu **69,4% do 83,1%** w roku 2013. Najwyższy był w Gminie Dobrzeń Wielki (93,4%) oraz w Krapkowicach (92,6%) i Opolu (87,8%). Najgorzej sytuacja w tym zakresie przedstawiała się w gminie Komprachcice, gdzie wychowaniem przedszkolnym objęte było 63,8% dzieci w wieku 3-6 lat.¹⁶ Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym był w 2013 w Aglomeracji Opolskiej wyższy niż w województwie, jednak zauważalne są dysproporcje w tym zakresie wewnątrz AO – pomiędzy gminami miejskimi a miejsko – wiejskimi. Wyjątek stanowi wspomniana gmina Dobrzeń Wielki.

Do potencjalnych barier w dostępie do edukacji przedszkolnej należą: deficyt miejsc w przedszkolach, zbyt krótki czas opieki oferowanej przez przedszkola oraz koszty, których rodzice nie są w stanie (lub nie są skłonni) pokryć.¹⁷ Liczba dzieci przypadająca na 100 miejsc w przedszkolach wynosiła w AO w 2013 roku 94. Oznacza to, że w skali Aglomeracji wszystkie zgłoszone dzieci mają zapewnione miejsce w placówkach. Wskaźnik ten najwyższy jest w gminach Tułowice (115), Komprachcice (106) i Izbicko (102). Generalnie wyższy od średniego jest on w gminach strefy wewnętrznej Aglomeracji oraz w gminach miejsko – wiejskich, zaś najniższy – w gminach Walce (68), Strzeleczy (73) i Murów (74) – wiejskich, podlegających silnej depopulacji. Dostępność do edukacji przedszkolnej, rozumiana jako możliwość zapisania dziecka do przedszkola w danej gminie, jest w AO stosunkowo wysoka, jednak zróżnicowana wewnętrznie.

Jeżeli chodzi o czas funkcjonowania przedszkoli, nie przeprowadzono badań obejmujących jedynie przedszkola AO. W województwie opolskim, w czerwcu 2012 roku, były one czynne średnio przez 8 godzin i 30 minut dziennie. W tym zakresie występują różnice w zależności od rodzaju gminy. W gminach miejskich średni czas funkcjonowania przedszkoli był o około dwie godziny dłuższy, niż w gminach miejsko – wiejskich i wiejskich. Opiekę przez ponad 8 godzin dziennie oferuje co drugie przedszkole z gminy miejsko – wiejskiej i nieco więcej niż co drugie z wiejskiej.¹⁸

¹⁵ *Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach EFS i EFRR w województwie opolskim, raport końcowy*, Dyspresja, Warszawa 2013

¹⁶ Na podstawie Banku Danych Lokalnych

¹⁷ *Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach EFS i EFRR w województwie opolskim, raport końcowy*, Dyspresja, Warszawa 2013

¹⁸ *Ibidem*

Kolejnym elementem dostępności edukacji przedszkolnej jest możliwość uczestniczenia przez dziecko w przydatnych mu zajęciach. Badania ewaluacyjne działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach EFS i EFRR w województwie opolskim wykazały, iż w przybliżeniu co drugie dziecko brało udział we wszystkich dodatkowo płatnych zajęciach oferowanych przez przedszkole, do którego uczęszczało, troje na dziesięcioro dzieci uczestniczyło w części odpłatnych zajęć, a blisko co piąte nie brało udziału w żadnych takich zajęciach.¹⁹ Biorąc pod uwagę dane statystyczne dotyczące dostępności edukacji przedszkolnej w Aglomeracji Opolskiej oraz wnioski z badań prowadzonych na poziomie całego województwa, wskazać można główne działania, które przyczynić się mogą do niwelowania barier w dostępie edukacji tego stopnia. Są to przede wszystkim: wydłużenie dziennego czasu opieki przedszkolnej, obniżanie kosztów ponoszonych przez rodziców w związku z przebywaniem dzieci w przedszkolach oraz ich udziałem w dodatkowych zajęciach, zwiększanie liczby miejsc w gminach, w których zidentyfikowano ich deficyt.

W roku szkolnym 2013/2014 w gminach Aglomeracji Opolskiej funkcjonowało łącznie 236 szkół różnego szczebla (razem ze szkołami policealnymi, w tym dla dorosłych). Naukę pobierało w nich ponad 37,6 tys. uczniów i słuchaczy. W porównaniu do roku 2005 odnotowano znaczący spadek liczby szkół policealnych (szczególnie dla dorosłych). Liczba szkół pozostałego typu nie uległa znaczącym zmianom, jednak liczba uczniów zarówno szkół podstawowych, jak i gimnazjalnych, znacznie się zmniejszyła (odpowiednio o 3 992 i 4 254 osób). Wpływ na powyższą sytuację ma przesuwanie się do gimnazjów głębokiego niżu lat 90. XX w. Główne obszary spadku, zarówno w przypadku szkół podstawowych, jak i gimnazjów, to gminy Murów i Strzeleczyki, słabo zaludnione, w których odnotowano także szczególnie nasilone odpływy ludności.

Współczynnik skolaryzacji netto, czyli relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania, powinien być zbliżony do 100%. W Aglomeracji Opolskiej, w odniesieniu do kształcenia podstawowego, wynosił on w 2013 roku średnio 89%, przy 92,5% dla województwa opolskiego. Na poziomie gimnazjalnym średni współczynnik skolaryzacji netto w 2013 roku wynosił 83,5%, przy wartości 89,3% dla województwa opolskiego. W czterech przypadkach: Łubniany (szkoły podstawowe i gimnazjum), Komprachcice (gimnazja), Murów (gimnazjum), Turawa (gimnazja) współczynnik wyniósł mniej niż 70%. Wpływ na tak niski poziom współczynnika skolaryzacji, w przypadku gmin Łubniany, Komprachcice i Turawa, może mieć fakt, że są to jednostki przylegające do Opola (odległość od głównego miasta Aglomeracji to kolejno 16 km, 10 km i 14 km). Murów z kolei sąsiaduje z gminą Dobrzeń Wielki, gdzie współczynnik wynosi 112%. W drugiej kolejności przyczyną niższych współczynników w Aglomeracji Opolskiej mogą

¹⁹ *Ibidem*

być zagraniczne migracje niezarejestrowane (tzw. migracje zawieszone), czyli dotyczące osób, które definitywnie opuściły kraj, nie wymeldowując się z regionu. Należy zauważyć jednak, że takie różnice w poziomie współczynnika skolaryzacji, przy stosunkowo wysokiej średniej wartości dla całej AO, wskazują na fakt, że migracje uczniów zamykają się raczej w granicach Aglomeracji. Na przykład w Opolu lub gminie Walce, gdzie współczynnik wynosi ponad 100%, rodzice zapisują swoje dzieci do szkół, ponieważ tam pracują lub nadal są zameldowani. Takie wahania współczynnika odnotowywane są w wielu gminach przylegających do większych ośrodków miejskich, takich jak Wrocław czy Poznań. W związku ze zidentyfikowanymi zjawiskami migracyjnymi szczególnie pożądane jest zapewnienie lepszej wewnętrznej dostępności komunikacyjnej obszaru AO.

Liczbę szkół działających w Aglomeracji Opolskiej (w podziale na poszczególne typy) przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18 Szkoły w Aglomeracji Opolskiej

Szkoły	Liczba placówek w 2005	Liczba placówek w 2013	Porównanie 2005-2013	Liczba uczniów 2005	Liczba uczniów 2013	Porównanie 2005-2013
Podstawowe	124	119	-5	20 248	16 256	-3 992
Gimnazja	51	54	+3	12 941	8 687	-4 254
Licea ogólnokształcące dla młodzieży (bez specjalnych)	15	17	+2	5 222	3 702	-1 520
Licea profilowane dla młodzieży	12	2	-10	2 038	65	-1 973
Zasadnicze zawodowe dla młodzieży	11	11	bez zmian	2 436	1 670	-766
Technika dla młodzieży	13	13	bez zmian	3 215	4 474	+ 1 259
Policealne dla młodzieży	5	2	-3	271	175	-96
Policealne dla dorosłych	38	18	-20	2 225	2 625	+ 400
RAZEM	269	236	-33	48 596	37 654	-10 942

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Wydatki na oświatę stanowią znaczną część budżetu samorządów. Trendy demograficzne z jakimi mamy do czynienia w AO przyczyniają się do znaczącego spadku liczby uczniów. W związku z powyższym, koszty utrzymania placówek oświatowych rosną. Subwencja oświatowa, której wysokość uzależniona jest od liczby uczniów, nie wystarcza na pokrycie wszystkich kosztów związanych z funkcjonowaniem systemu oświaty w gminie, więc samorządy muszą przesuwac na ten cel środki z innych działów budżetu. Wydatki na oświatę na przestrzeni lat 2004-2013 wzrosły w gminach Aglomeracji średnio o 61%. Wyjątkiem jest gmina Murów, w której wydatki te spadły o 1,4 %. Związane

jest to z największym spadkiem liczby uczniów w Aglomeracji (w szkole podstawowej o 41,7%, a w gimnazjum o 51,9%).

Agglomeracja Opolska to także rozwijający się ośrodek akademicki. W Opolu funkcjonuje 6 uczelni wyższych. Są to:

- Politechnika Opolska
- Uniwersytet Opolski
- Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu
- Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa
- Szkoła Wyższa im. B. Jańskiego - Wydział Zamiejscowy w Opolu
- Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu - Wydział Ekonomiczny w Opolu

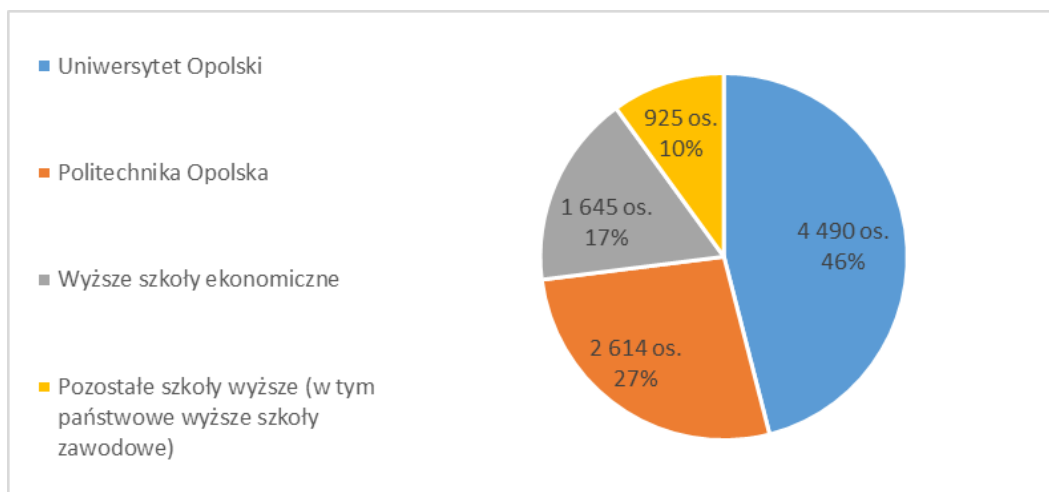
Ogółem na opolskich uczelniach w roku akademickim 2012/2013 studiowało 29 279 osób (studia stacjonarne, niestacjonarne oraz podyplomowe).²⁰

Dwie największe, a zarazem najstarsze uczelnie, to Uniwersytet Opolski oraz Politechnika Opolska. W 2013 roku ich absolwenci stanowili 73,43% wszystkich absolwentów opolskich szkół wyższych. Opolskie uczelnie z roku na rok poszerzają swoją ofertę. W roku akademickim 2012/2013 studenci mieli do wyboru 91 kierunków i 295 specjalności.²¹ Najpopularniejsze kierunki to: psychologia, filologia angielska, pedagogika i fizjoterapia.

Od początku XXI w. w regionie wzrasta wśród bezrobotnych udział osób z wyższym wykształceniem. Taka sytuacja związana jest z rosnącą od lat, nie tylko w województwie, ale i w całym kraju, liczbą absolwentów wyższych uczelni, jednak może również świadczyć o nasyceniu regionalnego rynku pracownikami z wyższym wykształceniem. Spadek koniunktury gospodarczej w regionie w ostatnich latach powoduje, że rynek pracy może nie wchłonąć osób posiadających wysokie kwalifikacje, nie zawsze zgodne ze zgłaszanym z rynku pracy zapotrzebowaniem. W związku z powyższym istnieje potrzeba zmiany oferty edukacyjnej i dostosowania jej do potrzeb rynku pracy.

²⁰ Informacja o sytuacji społeczno - gospodarczej Opola w 2013 roku, Urząd Miasta Opola, październik 2014r.

²¹ Ibidem

Wykres 9 Absolwenci szkół wyższych w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku wg typów ukończonych szkół

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Poziom kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych

Średni wynik sprawdzianu szóstoklasistów w Aglomeracji Opolskiej wyniósł w 2014 roku 26,2 pkt. i był wyższy od średniej wojewódzkiej (25,2 pkt.) oraz krajowej (25,8 pkt.). Wpływ na to miał wysoki wynik uczniów ze szkół podstawowych w Opolu (28,4 pkt.). Analizując średnie wyniki sprawdzianu w poszczególnych obszarach umiejętności (czytanie, pisanie, rozumowanie, korzystanie z informacji, wykorzystanie wiedzy w praktyce) uczniowie w całej Aglomeracji Opolskiej najłepsze wyniki osiągają w części sprawdzającej umiejętność korzystania z informacji (średni wynik dla AO: 2,6) oraz rozumowania (4,4). Dostrzegalne są również różnice pomiędzy wynikami sprawdzianu w gminach wiejskich i największym ośrodku AO (miasto Opole), w którym wyniki były zdecydowanie najlepsze.

Tabela 19 Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w 2014 roku

Lp.	Jednostka terytorialna	wynik
1	Polska	25,8
2	województwo opolskie	25,2
3	Agglomeracja Opolska	26,2
4	Opole	28,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu

Średnie wyniki testów gimnazjalnych dla Aglomeracji Opolskiej są wyższe zarówno od średniej dla całego województwa opolskiego jak i dla woj. dolnośląskiego. Największa różnica zauważalna jest w wynikach z egzaminów z języka niemieckiego na poziomie rozszerzonym. W kilku gminach wyniki osiągają poziom zbliżony do 100 (Gogolin, Popielów, Łubniany, Tułowice). Może to wiązać się z obecnością członków mniejszości niemieckiej i szczególnym zainteresowaniem nauką tego języka.

Ogólnie najwyższe wyniki egzaminu odnotowano w gminach: Gogolin, Izbicko, Murów, Ozimek, Strzeleccki i Walce. Najniższe wyniki uczniowie osiągnęli z części matematyczno – przyrodniczej.

Tabela 20 Wyniki testów gimnazjalnych w 2014 roku w Aglomeracji Opolskiej

Lp.	Jednostka	Humanistyczna		Matematyczno- przyrodnicza		J. angielski		J. niemiecki	
		j. polski	historia i WOS	matematyka	przedmioty przyrodnicze	poziom podstawowy	poziom rozszerzony	poziom podstawowy	poziom rozszerzony
1	Chrzastowice	65,5	55,0	48,6	50,9	76,1	49,3	68,7	72,8
2	Dąbrowa	66,1	60,7	48,9	53,6	70,2	45,9	79,1	88,5
3	Dobrzeń Wielki	71,2	63,0	50,0	53,2	75,6	69,3	74,5	60,8
4	Gogolin	66,8	57,8	47,9	51,2	85,8	68,0	69,3	98,3
5	Izbicko	70,1	61,9	50,7	53,7	96,4	83,0	69,4	90,8
6	Komprachcice	67,8	57,9	38,7	51,2	75,7	52,1	73,5	70,4
7	Krapkowice	67,1	56,4	45,8	51,2	72,4	50,4	69,2	64,5
8	Lewin Brzeski	62,1	55,9	44,3	50,3	63,7	36,5	45,0	-
9	Łubniany	70,3	58,2	47,1	49,5	72,5	52,9	69,0	94,0
10	Murów	65,3	55,0	57,0	52,4	93,4	78,4	68,9	72,6
11	Niemodlin	66,9	60,3	44,0	49,9	62,7	41,9	53,5	92,5
12	Ozimek	68,6	61,8	50,6	54,3	76,9	55,2	67,6	86,1
13	Popielów	66,5	57,1	48,9	54,1	67,6	52,9	74,3	95,1
14	Prószków	66,4	56,2	43,7	49,1	66,5	42,4	69,8	64,4
15	Strzeleccki	61,9	56,8	42,6	49,5	97,3	78,7	77,5	91,5
16	Tarnów Opolski	64,2	55,7	44,9	50,0	70,2	46,8	72,9	74,5
17	Tułowice	60,8	57,8	40,7	46,4	59,1	54,7	100,0	95,0
18	Turawa	66,1	56,0	44,2	52,1	66,7	47,6	76,9	58,6
19	Walce	71,2	59,0	47,8	53,6	86,9	66,8	75,9	86,7
20	Zdzieszowice	66,7	56,4	41,8	50,4	65,9	43,1	64,5	44,8
21	Opole	70,4	63,7	53,6	57,3	76,7	57,1	67,6	59,4
Agglomeracja Opolska		66,8	58,2	46,8	51,6	75,2	55,9	70,8	78,1
województwo opolskie		65,8	57,8	45,8	51,1	68,1	47,3	65,5	59,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu

Poziomu kształcenia nie można jednak oceniać tylko przez pryzmat wyników egzaminów. Coraz częściej analizowane są zagadnienia dotyczące kształtowania u uczniów wszystkich typów szkół tzw. kompetencji kluczowych oraz postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy. Należą do nich: kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, umiejętność rozwiązywania sytuacji problemowych,

umiejętność pracy w grupie, zdolność efektywnego uczenia się. To czy absolwent nabył je w toku cyklu edukacyjnego weryfikuje rynek pracy. Informacji na temat nabycia tych umiejętności dostarcza nam między innymi badanie PISA.²² W dodatkowej części badania poświęconej rozwiązywaniu problemów średni wynik polskich uczniów wyniósł 481 punktów przy średniej dla OECD wynoszącej 500 punktów. Takie wyniki polskich uczniów świadczą o schematyczności nauczania. Szkoła ćwiczy myślenie odtwórcze, podczas gdy w problemach życia codziennego czy wymaganiach bardziej złożonych zadań zawodowych droga od problemu do rozwiązania jest dużo dłuższa i w większym stopniu wymaga selekcji informacji, radzenia sobie z niepewnością i wielością możliwych rozwiązań. Ważna staje się wówczas umiejętność wytwarzania różnych rozwiązań czy poszukiwania nietypowych dróg rozwiązania problemu.²³

Ciekawych wyników w tym zakresie dostarcza również badanie przeprowadzone na potrzeby opracowania *Programu rozwoju gospodarczego Aglomeracji Opolskiej do roku 2020* przeprowadzone wśród uczniów Aglomeracji Opolskiej.²⁴ Przede wszystkim respondenci deklarowali spore obawy związane z tym, iż po ukończeniu szkoły nie będą mogli znaleźć pracy (2/3 badanych). Zaledwie 12,4% respondentów było przekonanych o tym, że pracę po szkole znajdą "na pewno". 37% respondentów zadeklarowało, iż w przypadku braku pracy w kraju poszukiwać jej będą za granicą. 16,5% deklarowało, iż w takim przypadku próbowałoby podnieść swoje kwalifikacje. Uczniowie są więc świadomi problemów na rynku pracy i równocześnie wykazują zaskakująco mało przekonania, iż system edukacji odpowiednio przygotowuje ich do znalezienia zatrudnienia. W części badania dotyczącej oceny własnych kompetencji badani najlepiej ocenili swoje zdolności związane z obsługą komputera i internetu oraz otwartość na kontakty z nowymi ludźmi. Najgorzej ocenione zostały zdolności w zakresie tworzenia stron internetowych i pisanie programów komputerowych. Uczniowie średnio ocenili swoje umiejętności w zakresie wyszukiwania i analizy informacji oraz wyciągania wniosków (3,65 w 5 stopniowej skali), rozplanowania i terminowej realizacji zaplanowanych działań (3,59/5) oraz odporność na stres (3,18/5). Słabo zostały ocenione również umiejętności dotyczące wykonywania zaawansowanych obliczeń matematycznych (2,82/5).

Przy wykorzystaniu identycznej skali, respondenci zostali poproszeni o to, aby określili które z kompetencji i umiejętności są ich zdaniem najważniejsze dla potencjalnych pracodawców. Zdaniem respondentów największe znaczenie dla potencjalnego pracodawcy ma umiejętność rozplanowania i terminowej realizacji działań (średnia 4,55 w 5 stopniowej skali). Kolejnym istotnym czynnikiem jest

²² *Program Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów OECD PISA, Wyniki badania 2012 w Polsce*, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Warszawa 2013r.

²³ *Ibidem*

²⁴ *Program rozwoju gospodarczego Aglomeracji Opolskiej do 2020 roku*, Opole 2015r. Badanie przeprowadzono w roku 2014 wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów uczelni wyższych. W niniejszym dokumencie przytoczono część wniosków wynikających z badania uczniów szkół ponadgimnazjalnych (855 respondentów).

umiejętność współpracy w grupie (4,47). Do najmniej oczekiwanych umiejętności należą natomiast (zdaniem respondentów) umiejętność tworzenia stron internetowych (2,78) oraz umiejętności artystyczne (2,79). W oparciu o zebrane dane można wskazać, iż stosunkowo największy rozdzźwięk między umiejętnościami badanych a potrzebami pracodawców określanych przez uczniów występuje w zakresie rozplanowania i terminowej realizacji pracy oraz odporności na stres.

Uczniowie zwracali uwagę na to, iż szkoły, aby dostosować kompetencje uczniów do potrzeb rynku pracy, powinny między innymi więcej uwagi poświęcać wykształceniu ogólnemu uczniów, zwracać większą uwagę na kształcenie kompetencji społecznych, podnieść kompetencje kadry dydaktycznej oraz dostosować program kształcenia do rynku pracy.

Zatem uczniowie zdają sobie sprawę z tego, iż współczesny system edukacyjny nie do końca odpowiada potrzebom rynku pracy oraz może być jednym ze źródeł niepowodzenia w poszukiwaniu pracy. W tym kontekście coraz większego znaczenia nabiera potrzeba kształcenia kompetencji kluczowych na rynku pracy.

Szkolnictwo ponadgimnazjalne

Na obszarze Aglomeracji Opolskiej funkcjonują placówki zapewniające możliwość kształcenia na poziomie średnim w liceach ogólnokształcących i profilowanych, technikach, zasadniczych szkołach zawodowych oraz szkołach policealnych.

Tabela 21 Szkoły ponadgimnazjalne w Aglomeracji Opolskiej

	Aglomeracja Opolska – 2013 r.					
	Licea ogólnokształcące dla młodzieży (bez szkół specjalnych)	Licea profilowane dla młodzieży	Technika dla młodzieży	Zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży	Szkoły policealne dla młodzieży	Szkoły policealne dla dorosłych
Liczba szkół	17	2	13	11	2	18
Liczba uczniów	3 702	65	4 474	1 670	175	2 625
Liczba absolwentów	1 405	49	923	636	82	941

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

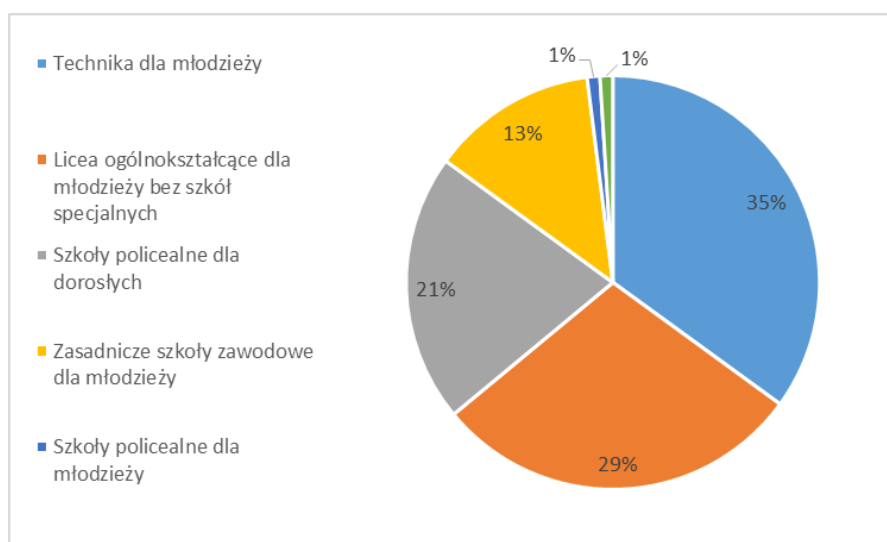
Rozmieszczenie przestrzenne ww. wymienionych placówek przedstawia się następująco:

- **licea ogólnokształcące:** Dąbrowa (1), Dobrzeń Wielki (1), Gogolin (1), Krapkowice (1), Niemodlin (1), Ozimek (1), m. Opole (9), Prószków (1), Tułowice (1);
- **licea profilowane dla młodzieży:** m. Opole (2);
- **technika dla młodzieży:** Dąbrowa (1), Krapkowice (1), Ozimek (1), m. Opole (8), Tułowice (1), Zdzeszowice (1);

- **zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży:** Dobrzeń Wielki (1), Krapkowice (1), Niemodlin (1), Ozimek (1), m. Opole (6), Zdzeszowice (1);
- **szkoły policealne dla młodzieży:** Opole (2);
- **szkoły policealne dla dorosłych:** Dąbrowa (1), m. Opole (16), Zdzeszowice (1).

Największa koncentracja placówek edukacyjnych ma miejsce w Opolu, co jest naturalne z racji funkcji jaką pełni miasto zarówno w województwie, jak i w Aglomeracji. Na pozostałym obszarze szkoły rozmieszczone są równomiernie. Największy odsetek uczniów, bo **35% uczęszcza do techników** (4 474 uczniów). W przypadku ogólnych wskaźników dla Polski, najczęściej wybierane są licea. W latach 2004 – 2013 obserwowano stałe zmniejszanie się liczby uczniów zasadniczych szkół zawodowych oraz liceów ogólnokształcących, przy jednoczesnym wzroście liczby uczniów placówek kształcących w szkołach technicznych.

Wykres 10 Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych w AO w 2013 roku wg typów szkół

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Wśród kierunków kształcenia dostępnych w szkołach technicznych AO znajdują się co najmniej 32 specjalizacje techniczne. Poniżej zaprezentowane zostały dane z 12 szkół technicznych dla młodzieży mieszczących się na terenie AO. Dane dotyczą roku szkolnego 2013/2014. Liczba specjalizacji oraz liczba uczniów i absolwentów może ulegać zmianom, w zależności od wyników rekrutacji oraz aktualnych zainteresowań uczniów i potrzeb lokalnego rynku pracy. Wśród najpopularniejszych kierunków kształcenia technicznego znalazły się kierunki takie jak: technik logistyk, technik informatyk oraz technik ekonomista. Na tych kierunkach odnotowano też największą liczbę absolwentów, co może świadczyć o względnie stałej popularności tych że kierunków.

Tabela 22 Kierunki kształcenia technicznego szkół AO

Nazwa profil/zawodu	Liczba uczniów w roku szkolnym 2013/2014	% uczniów w roku szkolnym	Liczba absolwentów w roku szkolnym 2013/2014	% absolwentów w roku szkolnym
Technik logistyk	424	10,6%	105	11,7%
Technik informatyk	314	7,9%	126	14,1%
Technik ekonomista	306	7,7%	93	10,4%
Technik budownictwa	276	6,9%	45	5,0%
Technik mechatronik	245	6,1%	59	6,6%
Technik cyfrowych procesów graficznych	205	5,1%	23	2,6%
Technik architektury krajobrazu	179	4,5%	51	5,7%
Technik pojazdów samochodowych	172	4,3%	30	3,4%
Technik hotelarstwa	155	3,9%	50	5,6%
Technik żywienia i usług gastronomicznych	145	3,6%	9	1,0%
Technik obsługi turystycznej	123	3,1%	24	2,7%
Technik agrobiznesu	118	3,0%	0	0,0%
Technik mechanik	107	2,7%	22	2,5%
Technik spedytor	100	2,5%	0	0,0%
Technik leśnik	95	2,4%	18	2,0%
Technik organizacji reklamy	95	2,4%	22	2,5%
Technik analityk	91	2,3%	11	1,2%
Technik elektryk	87	2,2%	26	2,9%
Technik geodeta	87	2,2%	21	2,3%
Technik teleinformatyk	86	2,2%	28	3,1%
Technik elektronik	85	2,1%	27	3,0%
Technik usług fryzjerskich	79	2,0%	23	2,6%
Fototechnik	74	1,9%	0	0,0%
Technik handlowiec	69	1,7%	13	1,5%
Technik systemów i energetyki odnawialnej	54	1,4%	0	0,0%
Technik organizacji usług gastronomicznych	53	1,3%	31	3,5%
Technik żywienia i gospodarstwa domowego	51	1,3%	23	2,6%
Technik technologii żywności	32	0,8%	0	0,0%
Technik renowacji zabytków architektury	31	0,8%	0	0,0%
Technik ogrodnik	23	0,6%	0	0,0%
Technik technologii drewna	20	0,5%	14	1,6%
Technik górnictwa odkrywkowego	9	0,2%	0	0,0%
Razem	3990	100,0%	894	100,0%

Źródło: Program rozwoju gospodarczego Aglomeracji Opolskiej do 2020 roku, Opole 2015r.

Najistotniejsze różnice w strukturze ofert pracy dla wielkich grup zawodów zgłaszanych przez portale internetowe i powiatowe urzędy pracy to fakt, iż w ogłoszeniach portali internetowych znacznie wyższy jest udział ofert dla 1, 2 i 3 wielkich grup zawodów (dla przedstawicieli władz publicznych, wyższych

urzędników i kierowników; specjalistów oraz techników i innego średniego personelu), a więc dla grup pracowników o stosunkowo wyższych kwalifikacjach. Nieco inne różnice można zaobserwować porównując strukturę ofert pracy zgłaszanych przez portale internetowe dla Opola i pozostałych gmin Aglomeracji Opolskiej.

Tabela 23 Zawodowa struktura ofert pracy w AO w 2013 roku

Kod wielkiej grupy zawodów	Nazwa grupy zawodów	struktura ofert pracy na portalach	struktura ofert pracy zgłoszonych przez PUP-y
1	Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	12,6%	1,5%
2	Specjaliści	12,0%	5,9%
3	Technicy i inny średni personel	32,3%	18,7%
4	Pracownicy biurowi	7,8%	5,9%
5	Pracownicy usług osobistych i sprzedawcy	13,2%	22,5%
6	Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	0,0%	0,3%
7	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	16,8%	30,7%
8	Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	4,8%	6,6%
9	Pracownicy przy pracach prostych	0,6%	7,9%
Łącznie:		558	100%

Źródło: Program rozwoju gospodarczego Aglomeracji Opolskiej do 2020 roku, Opole 2015r.

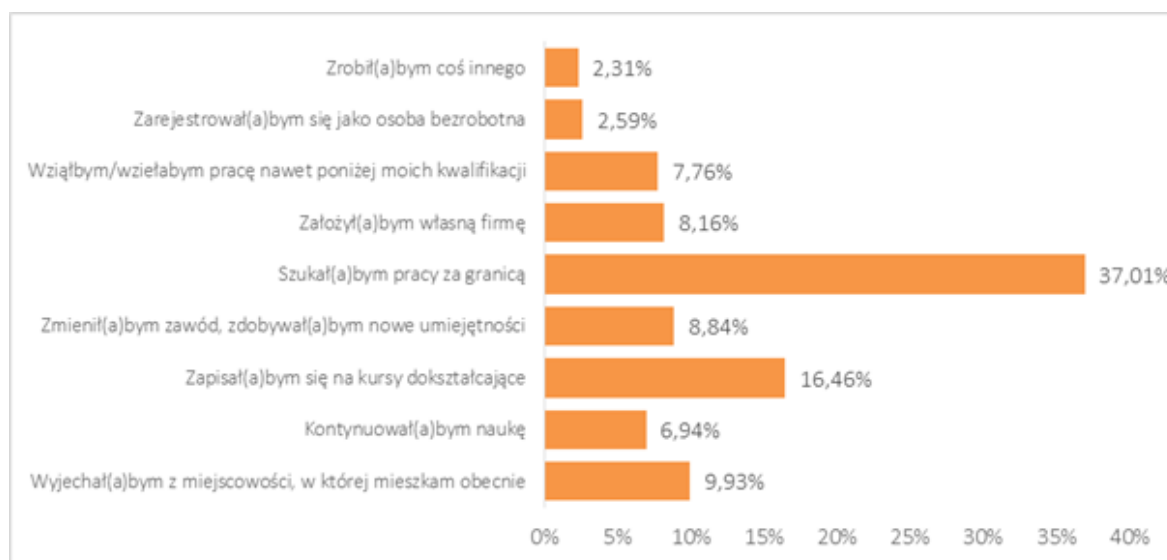
Zakres kierunków i specjalizacji dostępnych w zasadniczych szkołach zawodowych jest co najmniej porównywalny z liczbą kierunków i specjalizacji dostępnych w szkołach technicznych. Przykładowe zawody w których kształcą ZSZ to: sprzedawca, mechanik pojazdów samochodowych, murarz-tylnik, fryzjer, kucharz, piekarz, monter robót wykończeniowych, dekarz, monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych, mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych, monter-elektronik, elektryk, elektromechanik pojazdów samochodowych, cukiernik, stolarz itp. Ponadto zasadnicze szkoły zawodowe AO zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. prowadzą kształcenie w klasach wielozawodowych, w których istnieje możliwość podjęcia nauki w wybranym przez ucznia zawodzie zgodnym z klasyfikacją zawodów szkolnictwa zawodowego. Natomiast praktyczna nauka zawodu odbywa się w zakładach pracy.²⁵ Oferta jaką dysponują szkoły ponadgimnazjalne AO w zakresie szkolnictwa zawodowego, jest bardzo szeroka. Osoby chcące podjąć naukę zawodową na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej mają do wyboru co najmniej kilkadziesiąt kierunków i specjalizacji.

²⁵ Program rozwoju gospodarczego Aglomeracji Opolskiej do 2020 roku, Opole 2015r.

Jak wykazały badania prowadzone na potrzeby opracowania *Programu rozwoju gospodarczego Aglomeracji Opolskiej*, uczniowie szkół ponadgimnazjalnych przy wyborze przyszłego zawodu kierują się głównie swoimi zainteresowaniami i hobby.²⁶ Jedynie w niewielkim stopniu kierują się sytuacją na lokalnym i ponadlokalnym rynku pracy (zaledwie 2,5% ogółu wszystkich wskazań w przypadku sytuacji lokalnego rynku pracy oraz 2,1% wskazań ponadlokalnego rynku pracy). Nieco większe znaczenie mają przewidywane zarobki w danym zawodzie – 13,1% wskazań. Może to być jedną z przyczyn trudności w znalezieniu zatrudnienia po wejściu na rynek pracy.

W kontekście planów zawodowych uczniów uczęszczających do szkół ponadgimnazjalnych niepokojącym sygnałem jest deklaracja blisko 40% respondentów, iż w wypadku gdyby nie znaleźli pracy w swoim zawodzie w Polsce, zdecydowaliby się na poszukiwanie pracy za granicą. Kolejnych 10% poszukiwałaby pracy poza własnym miejscem zamieszkania. Zaledwie 8% badanych byłaby skłonna podjąć inną pracę, nawet gdyby okazała się pracą poniżej posiadanych kwalifikacji lub spróbowałaby założyć własną działalność gospodarczą. Blisko 1/3 badanych w razie napotkania problemów na rynku pracy próbowałaby podnieść kwalifikacje (16,5%), zmienić zawód (8,8%) lub kontynuować naukę (6,9%).²⁷

Wykres 11 Co zrobił(a)byś gdyby po zdobyciu przez Ciebie zawodu nie mógł(a)byś znaleźć odpowiedniej pracy?

Źródło: Program rozwoju gospodarczego Aglomeracji Opolskiej do 2020 roku, Opole 2015r.

Równocześnie sami pracodawcy wskazują na kilka czynników warunkujących niechęć do zatrudniania absolwentów opolskich szkół ponadgimnazjalnych w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na obszarze

²⁶ *Ibidem*

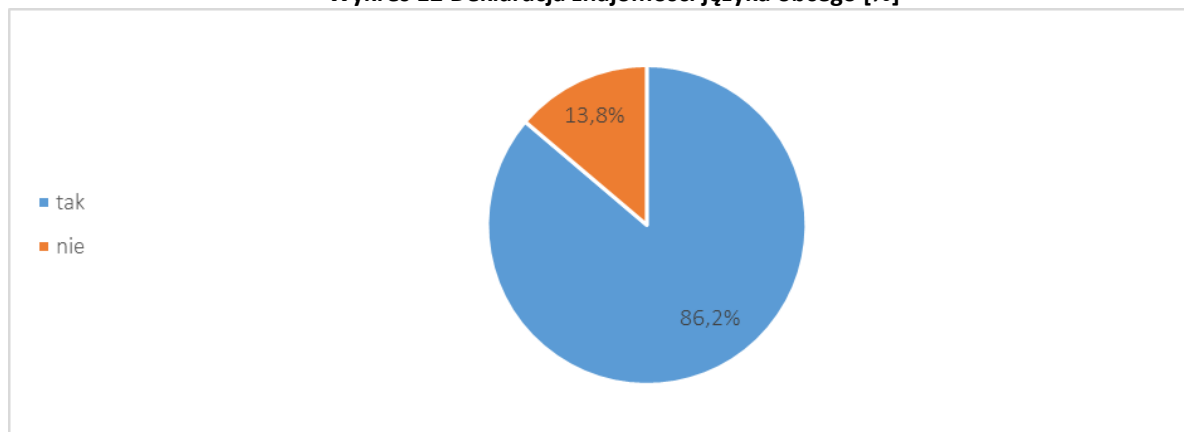
²⁷ *Ibidem*

Aglomeracji Opolskiej. Jedną z najistotniejszych barier jest niedostosowana oferta edukacyjna do zmieniających się uwarunkowań rynkowych. Ma ona swoje źródło głównie w słabości sektora szkolnictwa zawodowego. 27%²⁸ regionalnych przedsiębiorców wskazuje na brak doświadczenia zawodowego absolwentów ubiegających się o pracę, co znajduje przełożenie również w niedostatecznym poziomie umiejętności praktycznych (bardzo źle i źle ocenia ten element 59,1% pracodawców) wymaganych przez lokalnych pracodawców. W efekcie zdiagnozowanego zjawiska, aż 34% pracodawców w AO nie zatrudnia absolwentów. Źródłem takiej sytuacji jest nieskuteczne dostosowywanie sposobu kształcenia uczniów w kontekście zmieniających się uwarunkowań rynkowych, jak również długoterminowych tendencji podaży pracy w branżach wiodących i potencjalnie wiodących. Absolwenci opolskich szkół nie są atrakcyjni dla potencjalnych inwestorów, jak również przedsiębiorstw już funkcjonujących w AO. Eliminacja omawianej bariery jest możliwa poprzez ścisłą współpracę pomiędzy samorządami, sektorem edukacji oraz przedsiębiorcami AO.

Znajomość języków obcych

Wśród mieszkańców Aglomeracji Opolskiej dominują osoby deklarujące znajomość co najmniej jednego języka obcego. W perspektywie rozwoju gospodarczego regionu jest to jedna z kluczowych kompetencji ułatwiających znalezienie zatrudnienia na rynku pracy.

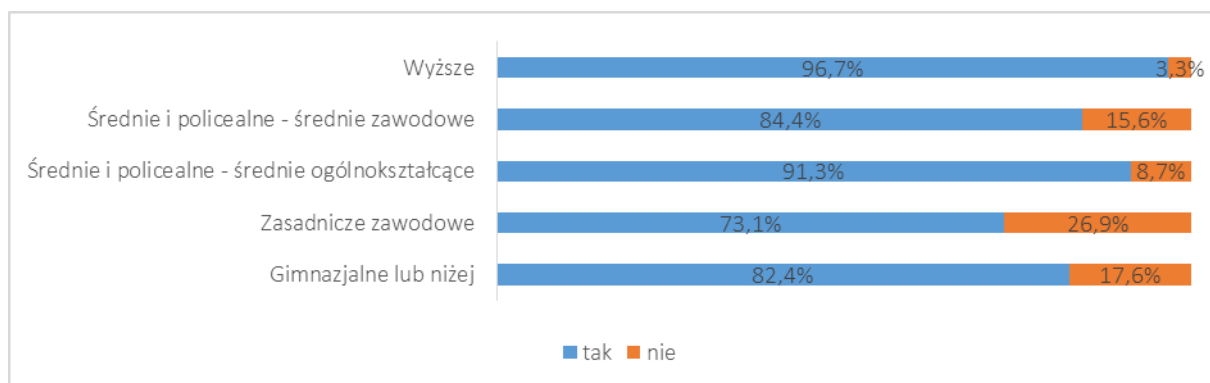
Wykres 12 Deklaracja znajomości języka obcego [%]

Źródło: Program rozwoju gospodarczego Aglomeracji Opolskiej do 2020 roku, Opole 2015r.

Znajomość języków obcych podlega zasadniczym wahaniom ze względu na posiadane wykształcenie. U osób z niższym wykształceniem umiejętność powiązana jest głównie z wyjazdami sezonowymi do pracy. Znaczny odsetek osób z wyższym wykształceniem, deklaruje znajomość języków obcych, co udowadnia możliwości budowania rozwoju Aglomeracji w oparciu o te zasoby.

²⁸ Wyniki badań przeprowadzonych w ramach prac nad Programem rozwoju gospodarczego Aglomeracji Opolskiej do 2020 roku, Opole, 2015r.

Wykres 13 Deklaracja znajomości języka obcego w kontekście posiadanego wykształcenia [%]

Źródło: Program rozwoju gospodarczego Aglomeracji Opolskiej do 2020 roku, Opole 2015r.

Zjawiska pozytywne	Zjawiska problemowe
– Wysoki i stale rosnący odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym; – Wysoki wskaźnik liczby dzieci przypadających na 100 miejsc w przedszkolach oznaczający stosunkowo dobrą dostępność edukacji przedszkolnej; – Skupienie potencjału edukacyjnego województwa w Aglomeracji Opolskiej; – Wysoki poziom kształcenia wyrażający się wyższymi niż średnia dla województwa i kraju wynikami egzaminów i testów;	– Zróżnicowana wewnętrznie dostępność edukacji przedszkolnej; – Zmniejszająca się systematycznie liczba uczniów szkół na wszystkich poziomach kształcenia; – Niewystarczający poziom kompetencji kluczowych wśród absolwentów wszystkich typów szkół; – Niedopasowanie programu kształcenia do potrzeb regionalnej gospodarki; – Zgłaszany przez pracodawców brak u absolwentów praktycznych umiejętności.

5. Infrastruktura techniczna

Na infrastrukturę techniczną Aglomeracji Opolskiej składają się sieci: wodna, kanalizacyjna i gazowa oraz energetyczna, ciepłownicza i sieci telekomunikacyjne. Stopień ich rozwoju wpływa na warunki i standard życia mieszkańców AO. Dostęp do części z nich nie jest równomierny na obszarze całej Aglomeracji Opolskiej – szczególnie dotyczy to sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej.

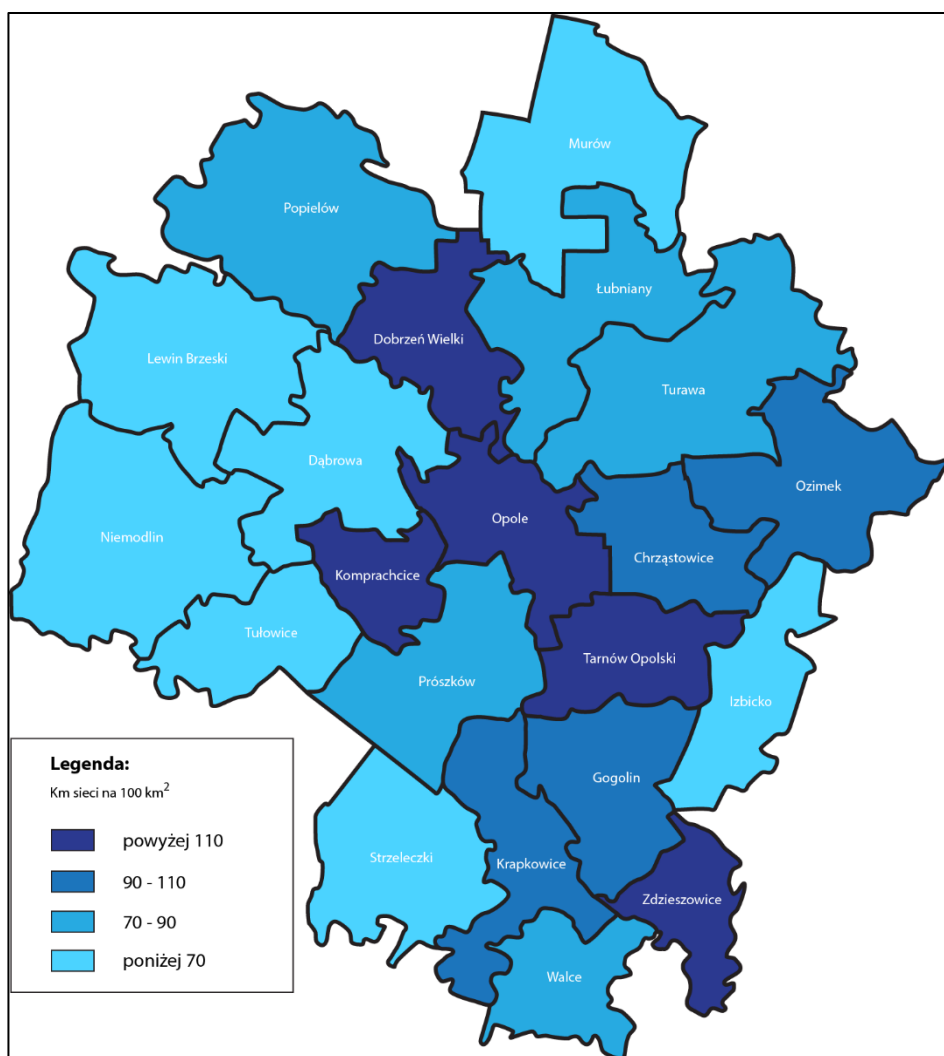
Rozwój infrastruktury technicznej w tym zakresie stanowi poważne wyzwanie dla gmin w najbliższych latach. Dostatecznie rozbudowane i sprawnie działające sieci infrastrukturalne warunkują bowiem dalszy rozwój społeczno – gospodarczy i mają znaczący wpływ na jakość życia i stan środowiska przyrodniczego AO.

Sieć wodociągowa

Wszystkie gminy Aglomeracji wykazują udziały powyżej 87% ludności korzystającej z wodociągów, przy czym dla 19 z nich wskaźnik ten przekracza 91%. Dwie gminy, dla których wskaźnik ten jest niższy to Murów i Turawa. Paradoksalnie, to znaczne nasycenie sieciami wodociągowymi wskazuje na problem: towarzyszy mu bowiem niewielkie nasycenie sieci kanalizacyjnej. Oznacza to zagrożenia środowiskowe, związane z odprowadzaniem nieczystości z gospodarstw domowych. Problem ten szczególnie dotyczy gmin Niemodlin i Tarnów Opolski. Najkorzystniej sytuacja przedstawia się w gminie Zdzeszowice, gdzie zauważalna jest równowaga pomiędzy sieciami wodno-kanalizacyjnymi.

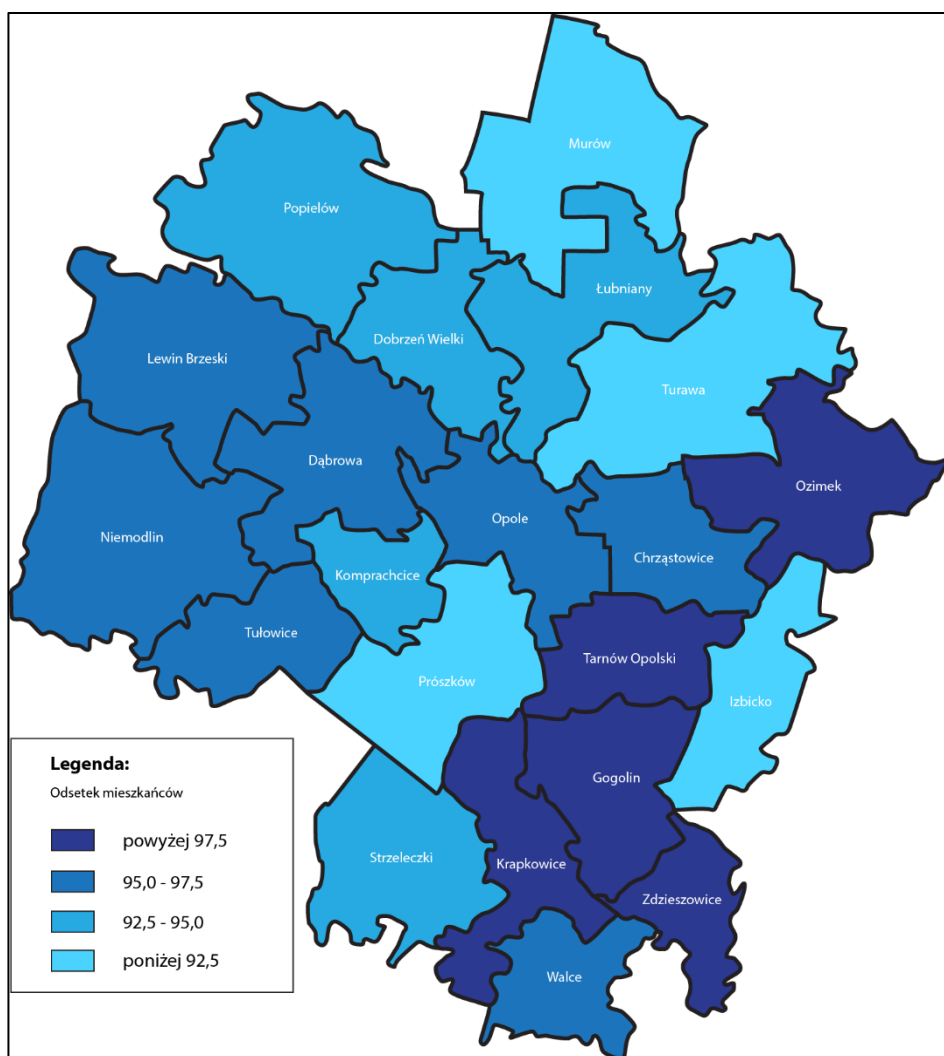
W zakresie rozwoju sieci wodociągowej i osób z niej korzystających w poszczególnych gminach AO, od 2005 roku sytuacja nie uległa znaczącym zmianom. Długość sieci rozdzielczej wodociągowej w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku wynosiła 2 207,3 km i w porównaniu do roku 2005 zwiększyła się o ponad 136 km (wskaźnik dynamiki 106,6). Najdłuższą sieć wodociągową ma Opole (ponad 294,2 km). Najwyższy udział korzystających z sieci w ogóle mieszkańców, w 2013 roku odnotowano w Gminie Gogolin (ponad 99%). Największą dynamikę korzystających z instalacji wodociągowej (w porównaniu do roku 2005) odnotowano w Gminie Turawa (wskaźnik dynamiki 102,34), nadal jednak gmina ta wykazuje najniższy w AO wskaźnik korzystających z sieci wodociągowej. Należy jednak zaznaczyć, iż wskaźnik dostępu mieszkańców Aglomeracji do sieci wodociągowej jest nieznacznie wyższy aniżeli średnia wojewódzka. Gęstość czynnej sieci wodociągowej wyrażona w km/km², w 2013 roku największa była w Opolu (3) oraz w Gminie Dobrzeń Wielki (1,7).

Mapa 12 Gęstość sieci wodociągowej w Aglomeracji Opolskiej [km sieci na 100 km²]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Mapa 13 Odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej w Aglomeracji Opolskiej

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Najważniejsze dane dotyczące sieci wodociągowej w gminach Aglomeracji Opolskiej przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 24 Sieć rozdzielcza wodociągowa na terenie Aglomeracji Opolskiej (2005/2013)

Gmina	Sieć rozdzielcza wodociągowa w km		Korzystający z instalacji w % ogółu ludności		Gęstość czynnej sieci km/km ²
	2005	2013	2005	2013	
Chrzastowice	76,5	77,40	94,9	95,3	0,9
Dąbrowa	86,4	90,40	96,1	96,5	0,7
Dobrzeń Wielki	139,9	156,30	92,7	93,7	1,7
Gogolin	93,3	102,80	99,0	99,1	1,0
Izbicko	53,6	54,90	91,8	92,1	0,6

Gmina	Sieć rozdzielcza wodociągowa w km		Korzystający z instalacji w % ogółu ludności		Gęstość czynnej sieci
	2005	2013	2005	2013	km/km2
Komprachcice	82,0	86,30	93,8	94,4	1,5
Krapkowice	89,2	99,00	97,9	98,1	1,0
Lewin Brzeski	79,0	80,10	96,8	96,9	0,5
Łubniany	110,4	111,50	94,4	94,9	0,9
Murów	74,5	80,80	87,1	87,8	0,5
Niemodlin	118,4	126,60	97,3	97,4	0,7
Opole	263,0	294,20	95,2	95,4	3,0
Ozimek	131,2	137,20	97,5	97,5	1,1
Popielów	123,0	123,20	94,2	94,5	0,7
Prószków	98,6	106,10	90,9	91,5	0,9
Strzeleczy	62,8	64,30	92,9	93,1	0,5
Tarnów Opolski	101,7	109,50	98,3	98,4	1,3
Tułowice	32,0	33,80	95,3	95,6	0,4
Turawa	116,0	146,40	85,5	87,5	0,9
Walce	49,3	50,00	94,7	95,0	0,7
Zdzieszowice	90,2	76,50	98,4	98,3	1,3
OGÓŁEM AO	2 071	2 207,30	-	95,52	-
WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE	6 544,4	7 074,20	94,3	94,6	0,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Województwo opolskie 2013, podregiony, powiaty, gminy*, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2013 r. oraz Banku Danych Lokalnych

Sieć kanalizacyjna

W zakresie dostępu mieszkańców Aglomeracji Opolskiej do sieci kanalizacyjnej sytuacja jest mniej korzystna aniżeli w przypadku sieci wodociągowej. Zaznaczyć jednak należy, iż w porównaniu do roku 2005 dostępność do sieci kanalizacyjnej znacznie się zwiększyła. Wpływ na to miała między innymi realizacja projektu *Poprawa jakości wody w Opolu*, który dofinansowany był z Funduszu Spójności. Udział w przedsięwzięciu brały 22 gminy sąsiadujące z Opolem. Obecnie, w ramach *Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko*, realizowane jest zadanie będące kontynuacją projektu (*Trias Opolski*).

Całkowita długość czynnej sieci kanalizacyjnej Aglomeracji Opolskiej wynosiła w 2013 roku nieco ponad 1 632 km i była aż o 868 km dłuższa niż w roku 2005 (wskaźnik dynamiki – 213,5). W przypadku sieci kanalizacyjnej zaledwie pięć gmin (poza Opolem – 88,1%) znajdują się w najwyższym przedziale 72-95% oznaczającym ludność korzystającą z tej sieci. Są to Tułowice (87,8%), Chrzastowice (86,7%), Dobrzeń Wielki (73,2%), Komprachcice (81,4%) i Zdzieszowice (78,0%). Pozostałe gminy AO wykazują gorsze warunki, przy czym najniższy udział mieszkańców korzystających

z sieci kanalizacyjnej w ogóle mieszkańców obserwujemy w Gminie Strzeleccki (zaledwie 1,1%) oraz w Gminie Murów (32,1%).

Najdłuższą sieć kanalizacyjną (wyrażoną w km) posiada Opole (ponad 293 km) oraz Gminy: Turawa (191 km) i Dobrzeń Wielki (ponad 153 km), natomiast sieć o największej gęstości występuje na terenie Opola (3,0 km/km²) i Gminy Dobrzeń Wielki (1,7 km/km²).

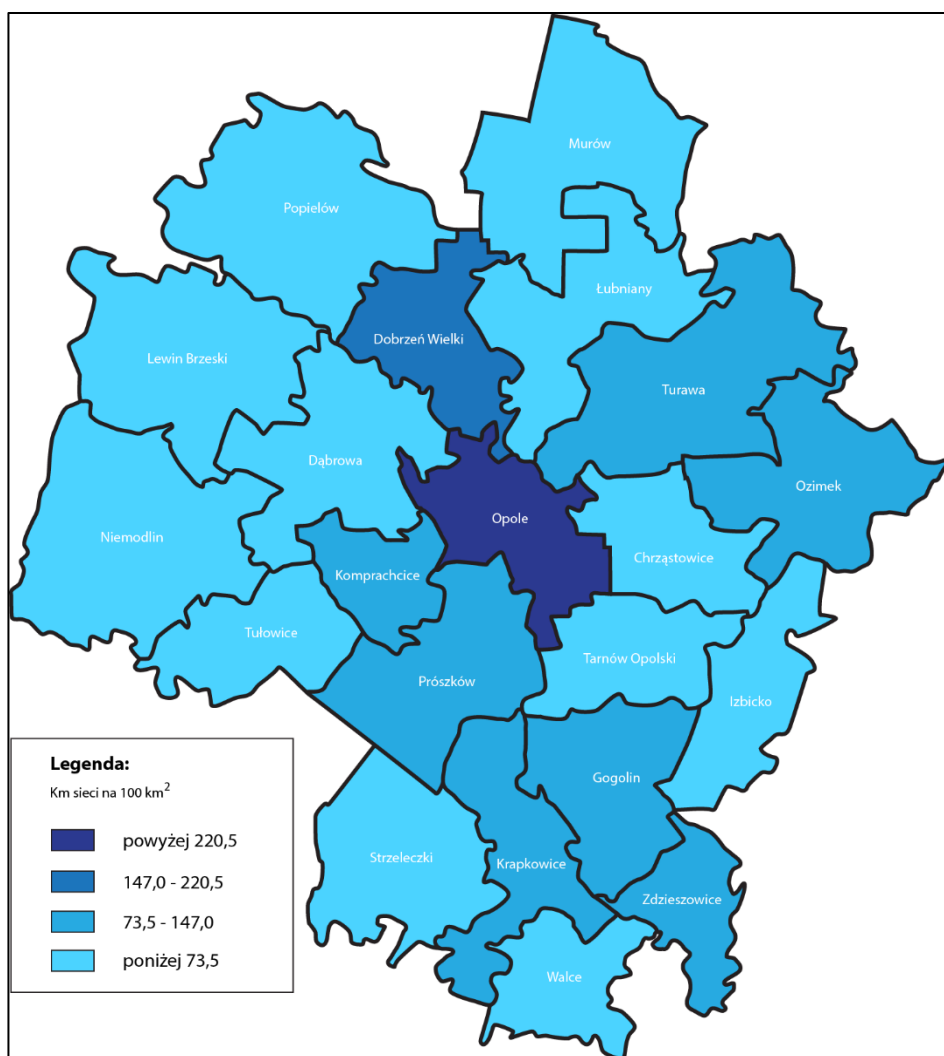
Wartym odnotowania jest fakt, iż w kilku gminach AO od 2005 roku sytuacja w zakresie czynnej sieci kanalizacyjnej uległa znacznej poprawie. I tak w Gminie Dąbrowa, która w roku 2005 nie była skanalizowana, wybudowano ponad 57 km sieci. Znacząca poprawa nastąpiła również w Gminie Chrzastowice oraz w Gminie Komprachcice.

Tabela 25 Sieć rozdzielcza kanalizacyjna na terenie Aglomeracji Opolskiej (2005/2013)

Gmina	Sieć rozdzielcza kanalizacyjna w km		Korzystający z instalacji w % ogółu ludności		Gęstość czynnej sieci
	2005	2013	2005	2013	km/km ²
Chrzastowice	9,7	35,7	6,5	86,7	0,4
Dąbrowa	0	57,4	0	56,3	0,4
Dobrzeń Wielki	115,4	153,8	65,5	73,2	1,7
Gogolin	57,9	78,8	52,5	59,8	0,8
Izbicko	10,4	29,5	21,6	37,0	0,3
Komprachcice	8,8	55,8	3,5	81,4	1,0
Krapkowice	83,3	96,3	67,3	67,3	1,0
Lewin Brzeski	13,0	48,8	48,1	56,0	0,3
Łubniany	6,9	65,2	3,3	42,6	0,5
Murów	13,8	19,8	26,5	32,1	0,1
Niemodlin	17,5	26,0	31,7	40,8	0,1
Opole	185,2	293,8	85,3	88,1	3,0
Ozimek	25,1	112,5	53,1	67,7	0,9
Popielów	26,1	49,9	33,4	50,6	0,3
Prószków	77,0	144,9	48,4	62,8	1,2
Strzeleccki	0,6	0,6	0,6	1,1	0,0
Tarnów Opolski	16,9	52,5	21,9	38,6	0,6
Tułowice	34,2	35,5	86,2	87,8	0,4
Turawa	20,0	191,0	19,3	60,2	1,1
Walce	6,9	34,8	16,3	44,8	0,5
Zdzieszowice	35,8	49,9	77,5	78,0	0,9
OGÓŁEM AO	764,5	1 632,5	-	69,4	-
WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE	2 014,4	3 979,3	53,6	63,3	0,4

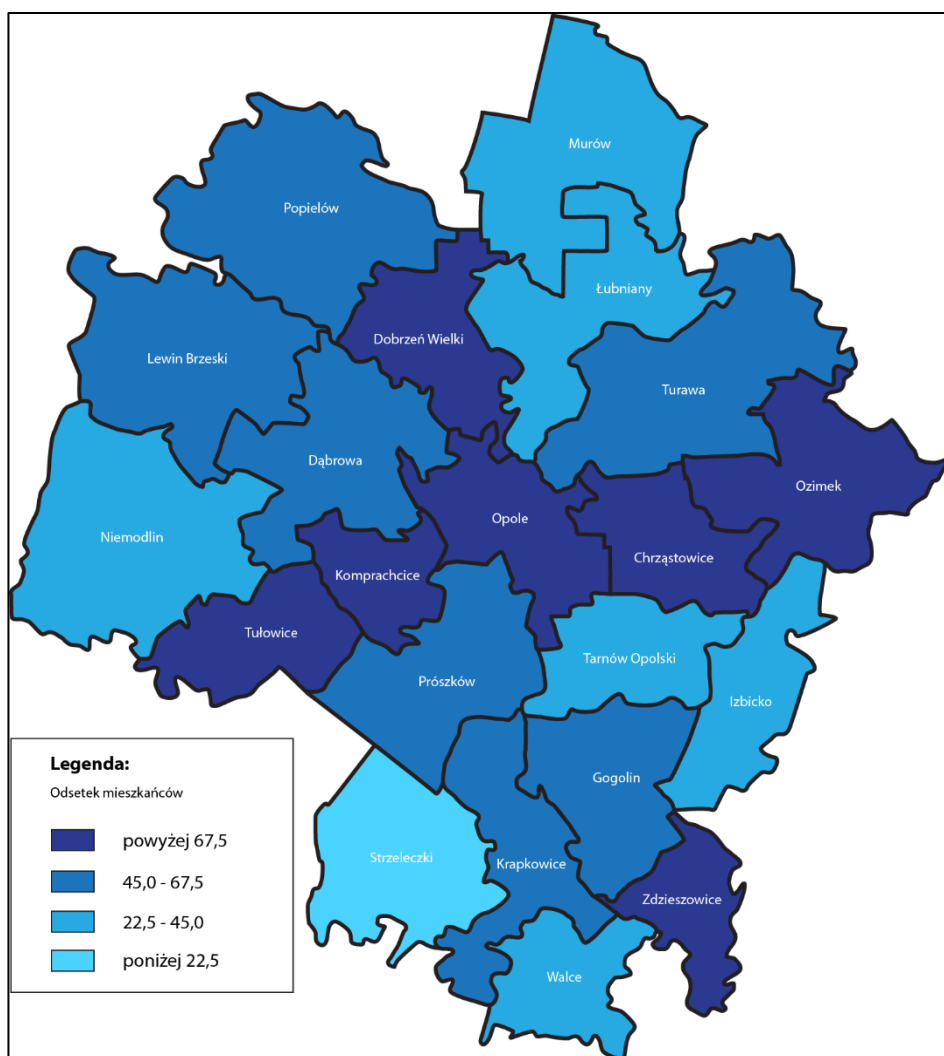
Źródło: opracowanie własne na podstawie *Województwo opolskie 2013, podregiony, powiaty, gminy*, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2013r. oraz Banku Danych Lokalnych

Mapa 14 Gęstość czynnej sieci kanalizacyjnej – km na 100 km² [2013]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Mapa 15 Odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w Aglomeracji Opolskiej

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Sieć gazowa

Najmniej rozwinięta na terenie Aglomeracji Opolskiej jest sieć gazowa. Jest to zjawisko typowe dla całego kraju. Poza Opolem sytuacja jest niezadowalająca w całej Aglomeracji, pozytywnie wyróżnia się jedynie gmina Zdzeszowice.

Nadal na terenie Aglomeracji Opolskiej są gminy, których mieszkańcy w 2013 roku nie mieli dostępu do sieci gazowej (Strzeleczy, Walce, Chrzastowice, Murów, Izbicko). Łączna długość czynnej sieci gazowej na terenie AO wynosi niespełna 867 km (jest to zaledwie 35,7% sieci gazowej całego województwa). W stosunku do roku 2005 nastąpił przyrost o ponad 172 km (wskaźnik dynamiki – 124,8). Najwięcej mieszkańców korzysta z sieci gazowej w Opolu (79,6%). W Zdzeszowicach jest to 67,2% ogółu ludności, w Tułowicach 54,5% ogółu ludności, a w pozostałych gminach AO poniżej 50%.

Tabela 26 Czynna sieć gazowa terenie Aglomeracji Opolskiej (2005/2013)

Gmina	Długość czynnej sieci ogółem		Korzystający z instalacji		Gęstość km/km ²
	2005	2013	2005	2013	
Chrzastowice	3,0	4,3	0	0,0	0,1
Dąbrowa	12,9	20,7	0	1,3	0,16
Dobrzeń Wielki	37,4	44,4	0,1	5,4	0,5
Gogolin	49,6	47,7	22,6	26,1	0,5
Izbicko	4,5	4,5	0	0,0	0,1
Komprachcice	11,5	25,8	0	6,9	0,5
Krapkowice	45,1	58,8	44,2	46,9	0,6
Lewin Brzeski	44,7	49,2	43,5	44,9	0,3
Łubniany	24,6	50,3	0	5,4	0,4
Murów	9,1	9,1	0	0,0	0,1
Niemodlin	47,8	50,3	38,2	39,3	0,3
Opole	252,9	306,4	82,1	79,6	3,2
Ozimek	10,3	13,3	24,5	24,8	0,1
Popielów	0	0,0	0	0,1	0,0
Prószków	11,8	14,2	0	0,1	0,1
Strzeleczy	0	0,0	0	0,0	0
Tarnów Opolski	29,5	48,8	1	4,5	0,6
Tułowice	17,3	18,7	53,8	54,5	0,2
Turawa	5,1	6,6	0	4,4	0,0
Walce	0	0,0	0	0,0	0
Zdzeszowice	77,6	93,7	64,9	67,2	1,6
OGÓŁEM AO	694,7	866,86	-	42,3	-
WOJEWÓDZTWO	2 068,8	2 426,2	41,4	42,0	0,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Województwo opolskie 2013, podregiony, powiaty, gminy*, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2013r. oraz Banku Danych Lokalnych

Pozostała infrastruktura

Aglomeracja Opolska jest ważnym w skali regionu i kraju ośrodkiem produkcji energii elektrycznej. W Gminie Dobrzeń Wielki działa Elektrownia Opole, o mocy blisko 1500 MW, należąca do Polskiej Grupy Energetycznej (PGE). Na terenie AO działa również elektrownia wodna w Turawie o mocy 1,8 MW, wchodząca w skład Zespołu Elektrowni Wodnych Opole oraz elektrownia wodna na Małej Panwi w okolicach Osowca (również Gmina Turawa) o mocy 960 kW. W związku z rosnącym zapotrzebowaniem na energię, głównie sąsiednich aglomeracji, w lutym 2014 r. rozpoczęto rozbudowę Elektrowni Opole o dwa dodatkowe bloki energetyczne.

Przez obszar Aglomeracji przebiegają linie przesyłowe wysokiego napięcia 400 kV (Trębaczew - Dobrzeń - Pasikowice; Dobrzeń - Wielopole - Albrechtice) i 220 kV oraz linie niższego napięcia 110 kV. Kluczowe znaczenie w systemie przesyłu energii elektrycznej ma stacja Dobrzeń, która służy przede wszystkim do wyprowadzania mocy z Elektrowni Opole oraz zasila sieci 110 kV. Stan infrastruktury energetycznej w AO można ocenić jako dobry. Bezpieczeństwo energetyczne Aglomeracji jest zapewnione i w najbliższym czasie nie ma zagrożeń związanych z tym obszarem. W przyszłości konieczne jest jednak znaczące zwiększenie udziału alternatywnych źródeł zaopatrzenia w energię w oparciu o źródła skojarzone, produkujące energię elektryczną i ciepłą ze źródeł odnawialnych.

Największym dostawcą energii cieplnej na terenie AO jest spółka ECO SA w Opolu. Udział pozostałych podmiotów w rynku sprzedaży energii cieplnej, w tym Elektrowni Opole zaopatrującej w ciepło mieszkańców gminy Dobrzeń Wielki, jest znacznie mniejszy. Zakłady ciepłe działają również w Krapkowicach, Ozimku i Zdieszowicach. W 2012 roku długość sieci ciepłowniczej na terenie AO wynosiła 167,5 km. Gęstość sieci na 100 km² wynosiła 7,32 km, przy średniej krajowej 5,1 km.

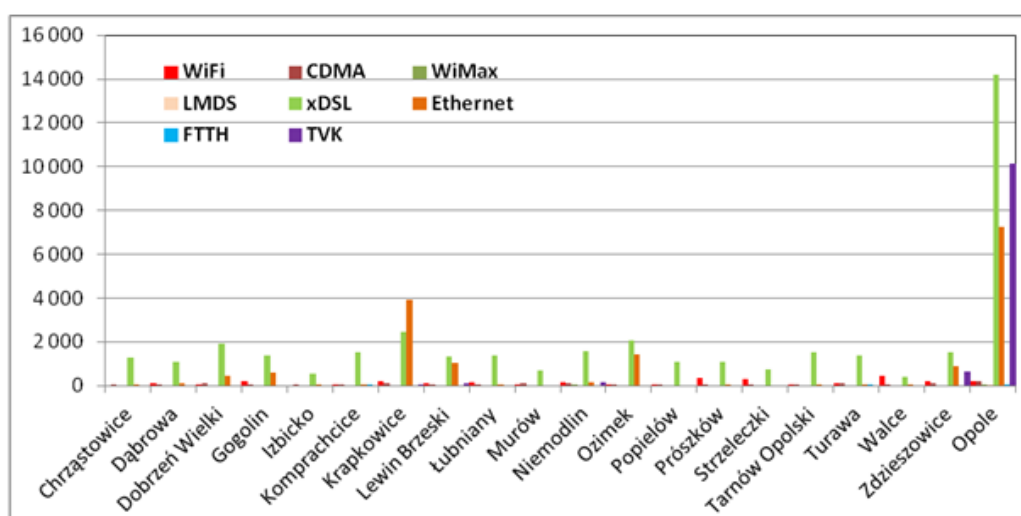
Z punktu widzenia ochrony środowiska, a w szczególności poprawy stanu powietrza na terenie AO, pożądanym jest rozwój sieci ciepłowniczych i stopniowe ograniczenie liczby rozproszonych indywidualnych źródeł wytwarzania ciepła, tak w miastach, jak i na terenach wiejskich AO. Obecnie stan ten jest wysoce niezadowolający. Miasto Opole, które boryka się z problemem zanieczyszczenia powietrza (przekroczony poziom pyłu zawieszonego i innych szkodliwych substancji, zwłaszcza w sezonie grzewczym) wdraża program ochrony powietrza. Problem niskiej emisji dotyczy również innych zurbanizowanych obszarów Aglomeracji, bez względu na ich charakter: wiejski czy miejski. Większość budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych nie spełnia norm efektywności energetycznej i wymaga termomodernizacji, połączonej z wymianą źródeł ciepła. Stopień wykorzystania OZE jest obecnie bardzo niski²⁹.

²⁹ Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej Opola w 2012, Urząd Miasta Opola, Opole 2013r.

Sieć teleinformatyczna/usługi teleinformatyczne

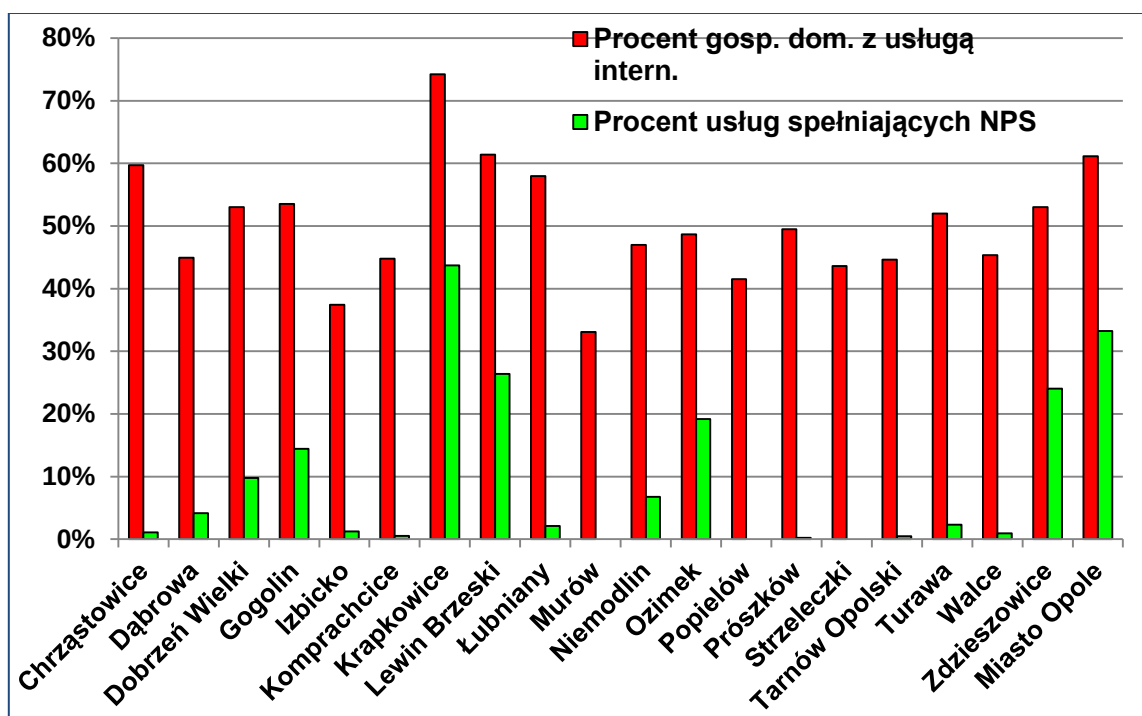
Na terenie Aglomeracji Opolskiej działa znaczna liczba operatorów usług teleinformatycznych, jednak analiza wykazuje, że większość świadczonych usług jest technologicznie ograniczona do niskich przepływności. Tylko w jednej gminie (Opole) pojawiają się usługi dostarczające klientowi końcowemu łącze światłowodowe (FTTH). W dwóch innych gminach (Komprachcice, Turawa) usługi światłowodowe świadczone są w sposób marginalny. Większość usług dostarczana dla klientów końcowych jest w technologii xDSL opartej na kablach miedzianych.

Wykres 14 Liczba usług z podziałem na technologie i gminy

Źródło: ITT Concept Jacek Taraska, Wytoczne techniczne i prawne dla projektowania, budowy i utrzymania telekomunikacyjnych kanałów kablowych w związku z budową sieci szerokopasmowych dla Aglomeracji Opolskiej, Opole 2013r. (brak danych dla Gminy Tułowice)

Wykres 15 Usługi szerokopasmowe w Aglomeracji Opolskiej - liczba usług

Źródło: ITT Concept Jacek Taraska, *Wytyczne techniczne i prawne dla projektowania, budowy i utrzymania telekomunikacyjnych kanałów kablowych w związku z budową sieci szerokopasmowych dla Aglomeracji Opolskiej*, Opole 2013r. (brak danych dla Gminy Tułowice)

Infrastruktura techniczna i jej cechy (struktura, lokalizacja, jakość) mają duże znaczenie dla rozwoju społeczno - gospodarczego Aglomeracji Opolskiej. Infrastruktura sieciowa w AO rozwinięta jest w stopniu zadowalającym, jednak w kontekście poprawy jakości życia mieszkańców oraz jakości stanu środowiska przyrodniczego, rekomendowane jest podejmowanie działań zmierzających do dalszego rozwoju sieci kanalizacyjnych, gazowych i ciepłowniczych. Istotne jest również wyrównanie dysproporcji w zakresie dostępności mieszkańców do infrastruktury sieciowej w poszczególnych gminach Aglomeracji Opolskiej (szczególnie wiejskich). Stan infrastruktury energetycznej AO jest dobry i zapewnia obszarowi bezpieczeństwo energetyczne. Konieczny jest rozwój sieci teleinformatycznych, szczególnie w kontekście rozwoju e-usług publicznych. Podsumowując, infrastruktura techniczna AO – jej stan i jakość, w dużej mierze jest determinowany dysproporcjami pomiędzy terenami wiejskimi i miejskimi. Wzmacnianie powiązań funkcjonalnych i integracja obszaru jest warunkowana konsekwentnymi działaniami na rzecz modernizacji i rozbudowy infrastruktury technicznej. Interwencja publiczna w tym zakresie miałaby charakter uzupełniający zarówno jako czynnik wzmacniający potencjał gospodarczy i naturalny AO.

Zjawiska pozytywne	Zjawiska problemowe
– Systematyczny rozwój sieci wodociągowej mierzony liczbą korzystających z sieci w ogóle ludności oraz długością sieci; – Systematyczny rozwój sieci kanalizacyjnej mierzony liczbą korzystających z sieci w ogóle ludności oraz długością sieci; – Wysoki poziom bezpieczeństwa energetycznego AO.	– Dysproporcje w dostępie do infrastruktury technicznej na terenie Aglomeracji Opolskiej; – Dysproporcje i brak równowagi w dostępie do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej; – Niski poziom dostępności sieci gazowej.

6. Dostępność transportowa

Szczegółowa analiza dostępności transportowej Aglomeracji Opolskiej, układu transportowego i połączeń komunikacyjnych w ramach obszaru funkcjonalnego oraz infrastruktury transportowej w podziale na poszczególne środki transportu została dokonana w ramach prac nad „Studium komunikacyjnym Aglomeracji Opolskiej”. Poniżej zaprezentowano syntetyczny opis sytuacji w powyższym zakresie z uwzględnieniem zagadnień najistotniejszych z punktu widzenia realizacji Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Jakość systemu transportowego jest istotnym czynnikiem decydującym o warunkach życia i poziomie rozwoju gospodarczego Aglomeracji Opolskiej. System transportowy ma duże znaczenie zwłaszcza w kontekście dostępu do rynku pracy, usług, edukacji czy usług zdrowotnych. Ponadto dostępność transportowa Aglomeracji (zarówno wewnętrzna, jak i zewnętrzna) jest również ważnym czynnikiem decydującym o atrakcyjności inwestycyjnej AO.

Aglomeracja Opolska położona jest w centralnej części województwa opolskiego. Przebiegają przez nią wszystkie najważniejsze szlaki komunikacyjne regionu. AO leży w paśmie III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego, na dawnym szlaku kulturowym i handlowym tzw. *Drogi Królewskiej Via Regia*. To bardzo dogodne położenie komunikacyjne.

Przez teren AO przebiegają między innymi:

- Autostrada A4;
- Kluczowe linie kolejowe: E30 i C-E30 oraz E59 i C-E59 oraz istotna linia 144 łącząca Aglomerację ze stolicą kraju;
- Drogi krajowe nr 94 (bezpłatna alternatywa dla autostrady A4) oraz 46 i 45;
- Drogi wojewódzkie nr 454, 459, 435, 414, 423 i 457;
- Liczne drogi powiatowe i gminne o zróżnicowanym standardzie i gęstości;
- Odrzańska Droga Wodna.

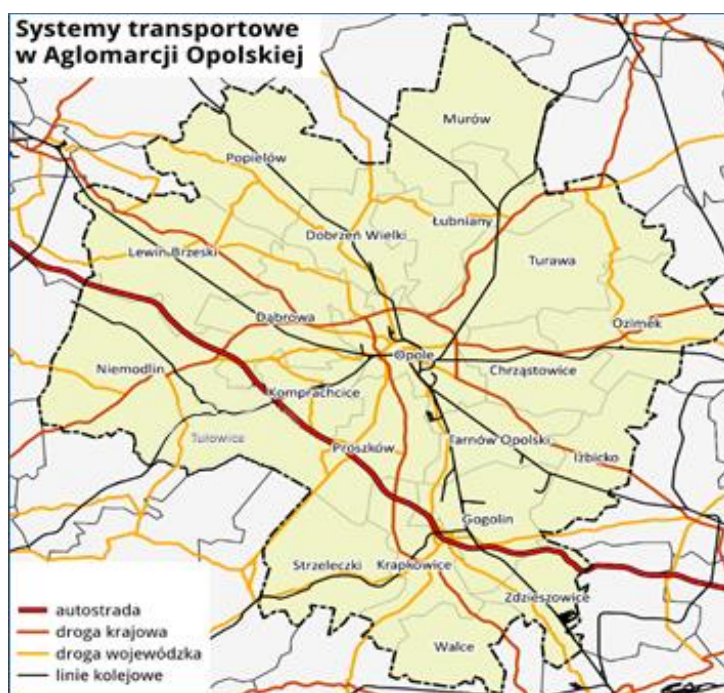
Głównym węzłem komunikacyjnym Aglomeracji jest Opole, w którym zbiegają się drogi krajowe nr: 45, 46 i 94, drogi wojewódzkie nr 454, 459, 435, 414, i 423, linie kolejowe oraz odrzańska droga wodna z portem w Opolu - Zakrzowie i przystanią przeładunkową w Opolu - Grotowicach.

Omawiając dostępność komunikacyjną Aglomeracji Opolskiej należy zwrócić uwagę na następujące zjawiska:³⁰

- Relatywnie gęsta sieć komunikacji drogowej z dominantą funkcji tranzytowej wzdłuż osi wschód – zachód. Brak osi północ – południe wpływa niekorzystnie na dostępność transportową AO;
- Niewystarczający poziom rozwoju dróg w miastach (niezadowalające połączenia z otaczającymi gminami), a także duże natężenie ruchu przyczyniające się do powstawania zatorów w ruchu drogowym;
- Nie w pełni uzbrojone tereny pod inwestycje gospodarcze wymagające dodatkowo zabezpieczenia kluczowych dla danego obszaru powiązań z drogami krajowymi i regionalnymi w kontekście tworzenia odpowiednich warunków dla inwestorów;
- Brak obwodnic miast (Dobrzeń Wielki, Niemodlin, obwodnica południowa miasta Opola), zbyt mała liczba przepraw mostowych przez Odrę oraz niedostateczne parametry techniczne dróg i obiektów mostowych;
- Niewystarczające powiązanie z Transeuropejską Siecią Transportową TEN-T;
- Zły stan techniczny linii kolejowych powodujący ograniczenia w ruchu pociągów, a tym samym pogorszenie konkurencyjności tego środka transportu;
- Niewystarczające parametry żeglugowe Odrzańskiej Drogi Wodnej oraz postępująca dekapitalizacja urządzeń hydrotechnicznych, ograniczają wykorzystanie jej do celów żeglugi transportowej oraz rozwój tej gałęzi transportu.

³⁰ *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku*, Uchwała nr XXV/325/2012 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 grudnia 2012 roku

Mapa 16 Systemy transportowe w Aglomeracji Opolskiej

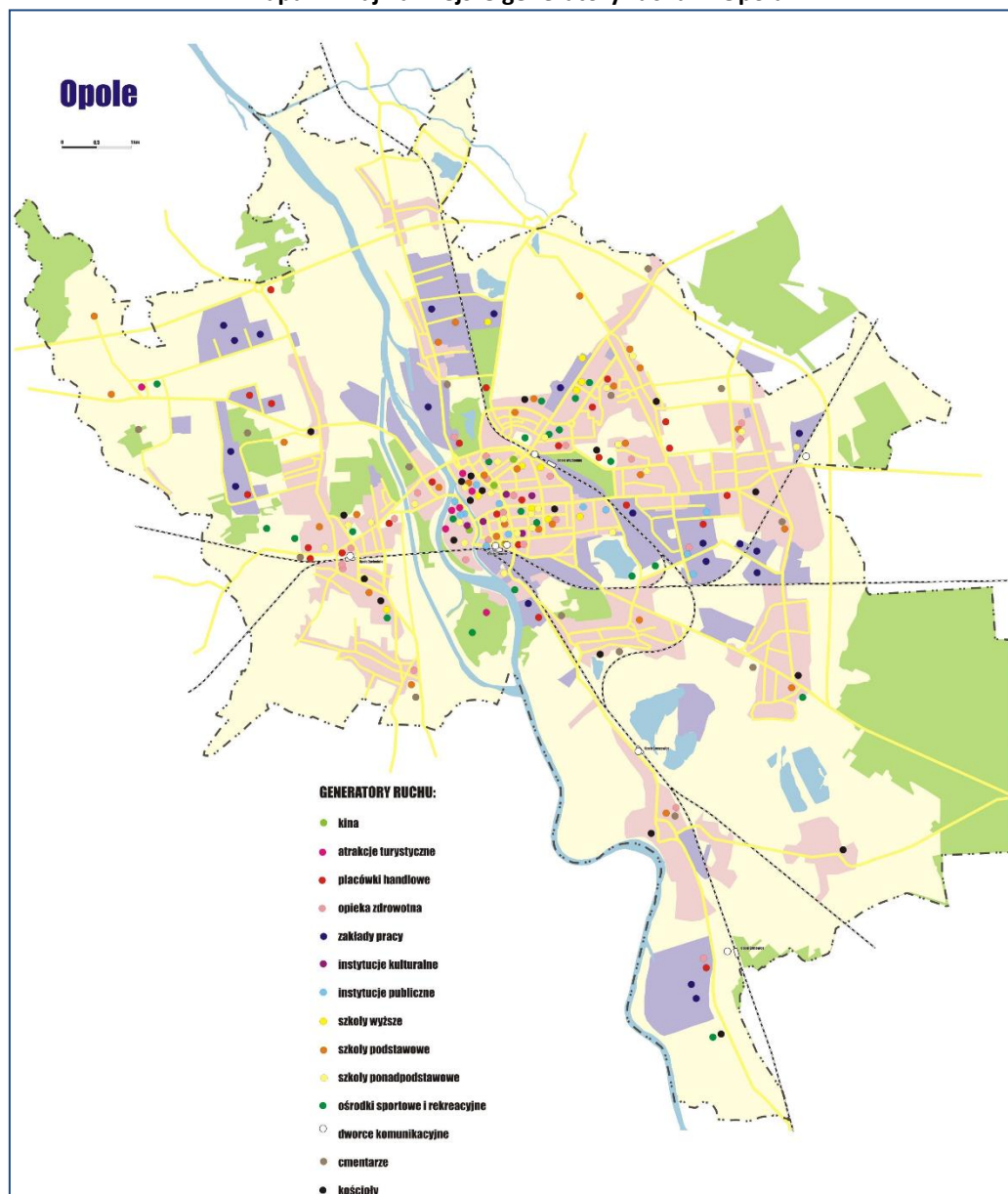

Źródło: opracowanie własne

Analizując dostępność transportową Aglomeracji Opolskiej należy brać pod uwagę wszystkie dostępne środki transportu, które wykorzystywane są przez mieszkańców Aglomeracji do przemieszczania się w ramach obszaru funkcjonalnego oraz komunikacyjną infrastrukturę techniczną. Na kształt układu komunikacyjnego wpływ wywiera szereg czynników, które należy uwzględnić w trakcie planowania wszelkich działań zmierzających do poprawy dostępności komunikacyjnej danego obszaru. Przede wszystkim należy uwzględnić potrzeby przewozowe mieszkańców, które wynikają zarówno ze stanu zagospodarowania przestrzennego obszaru (w tym istniejącej i planowanej infrastruktury transportowej), jak i sytuacji społeczno- gospodarczej regionu.

Potrzeby komunikacyjne mieszkańców są ściśle związane z lokalizacją zakładów pracy oraz obiektów użyteczności publicznej. Głównym celem codziennych podróży jest bowiem praca i szkoła, a także urzędy oraz placówki opieki zdrowotnej, obiekty kulturalne czy sportowe. Szczególnie istotną pozycję jako generatory największego ruchu komunikacyjnego odgrywają szkoły. Uczniowie stanowią znaczny procent pasażerów korzystających codziennie ze środków komunikacji publicznej. W Aglomeracji Opolskiej najistotniejszym z uwagi na generowany ruch ośrodkiem jest Opole, tu bowiem znajduje się najwięcej istotnych dla mieszkańców całej Aglomeracji obiektów. Dla zrównoważonego rozwoju Aglomeracji Opolskiej oraz wzmocnienia powiązań funkcjonalnych pomiędzy gminami AO konieczne jest zapewnienie mieszkańcom możliwości swobodnego przemieszczania się w obrębie obszaru oraz wzmocnienie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej. Rozmieszczenie obiektów generujących największy ruch w centralnym ośrodku Aglomeracji przedstawia poniższa mapa

Mapa 17 Najważniejsze generatory ruchu w Opolu

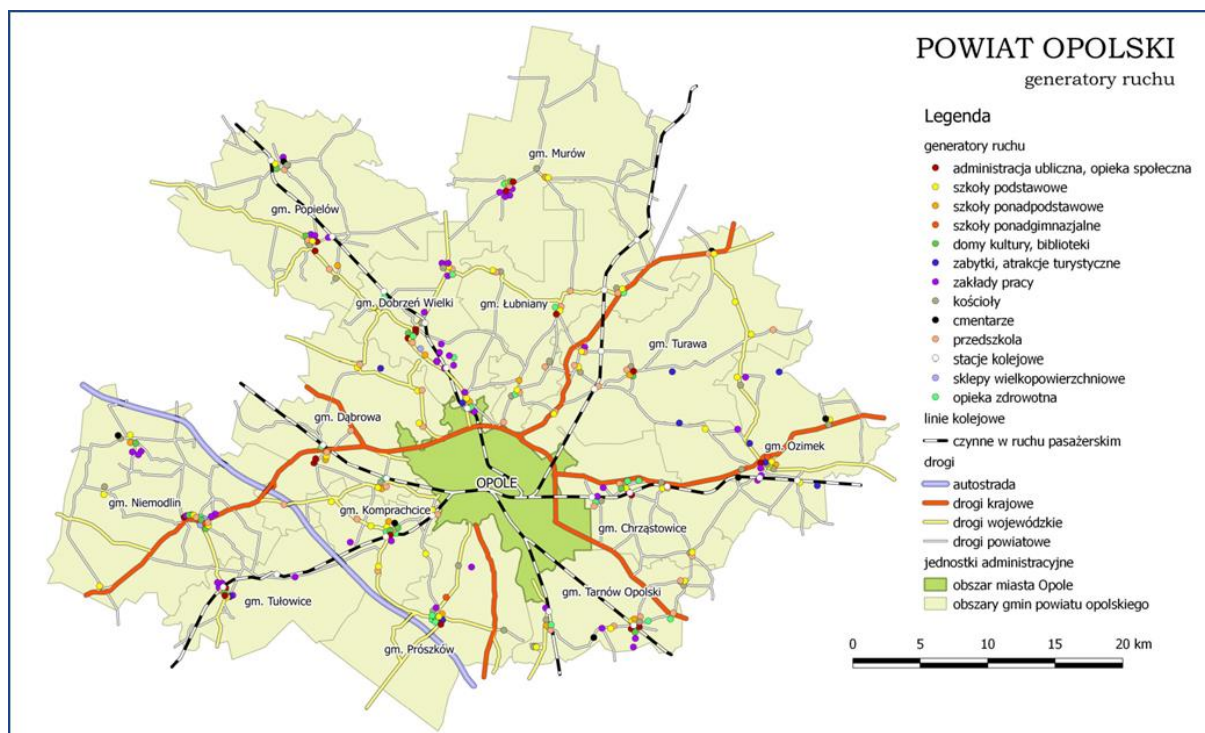

Źródło: Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Miasta Opola, Opole 2014r.

Ponadto istotne znaczenie dla systemu komunikacyjnego Aglomeracji Opolskiej odgrywają inne ośrodki miejskie, w których zlokalizowane są duże zakłady pracy (np. Zdieszowice, Gogolin, Krapkowice, Dobrzeń Wielki).

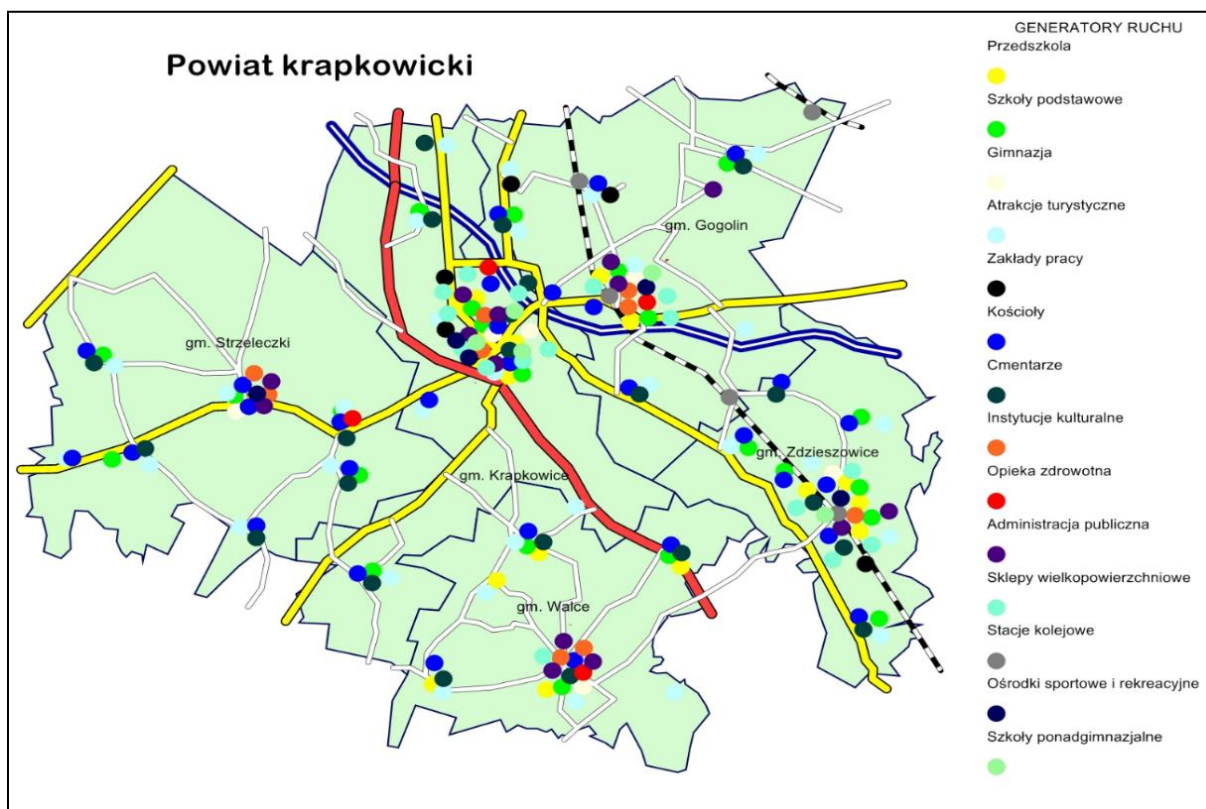
Lokalizację najważniejszych generatorów ruchu w pozostałych częściach Aglomeracji przedstawiono na poniższych mapach.

Mapa 18 Najważniejsze generatory ruchu w powiecie opolskim

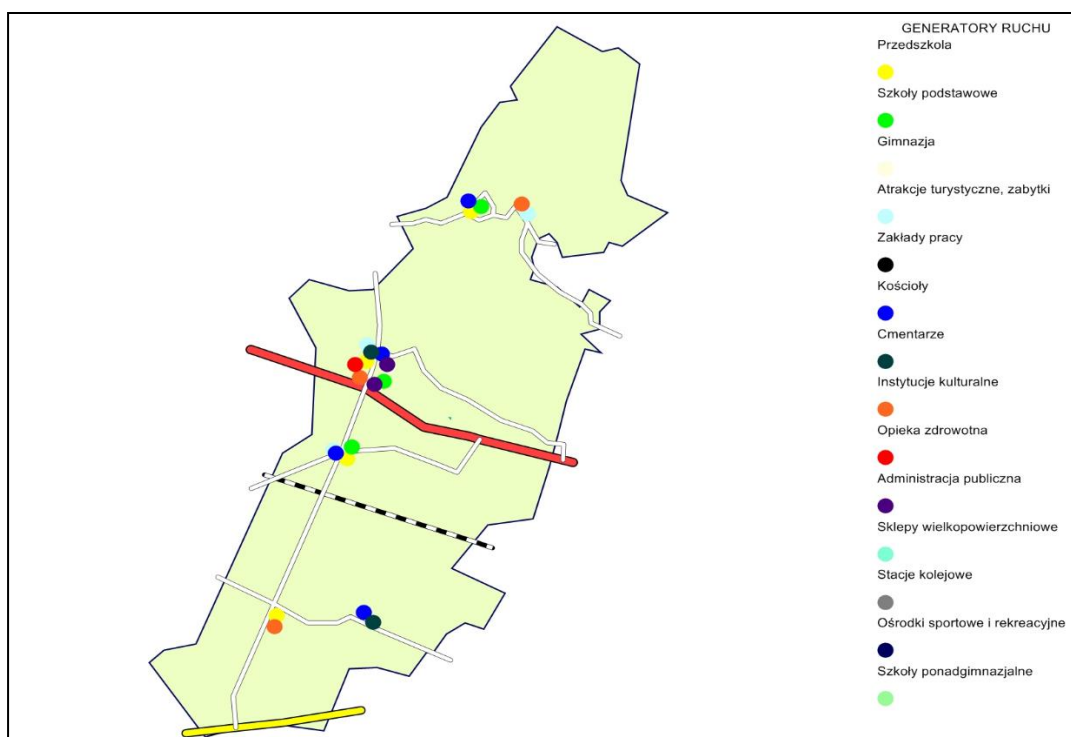
Źródło: Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla powiatu opolskiego, projekt do konsultacji społecznych, Opole 2014r.

Mapa 19 Najważniejsze generatory ruchu w powiecie krapkowickim

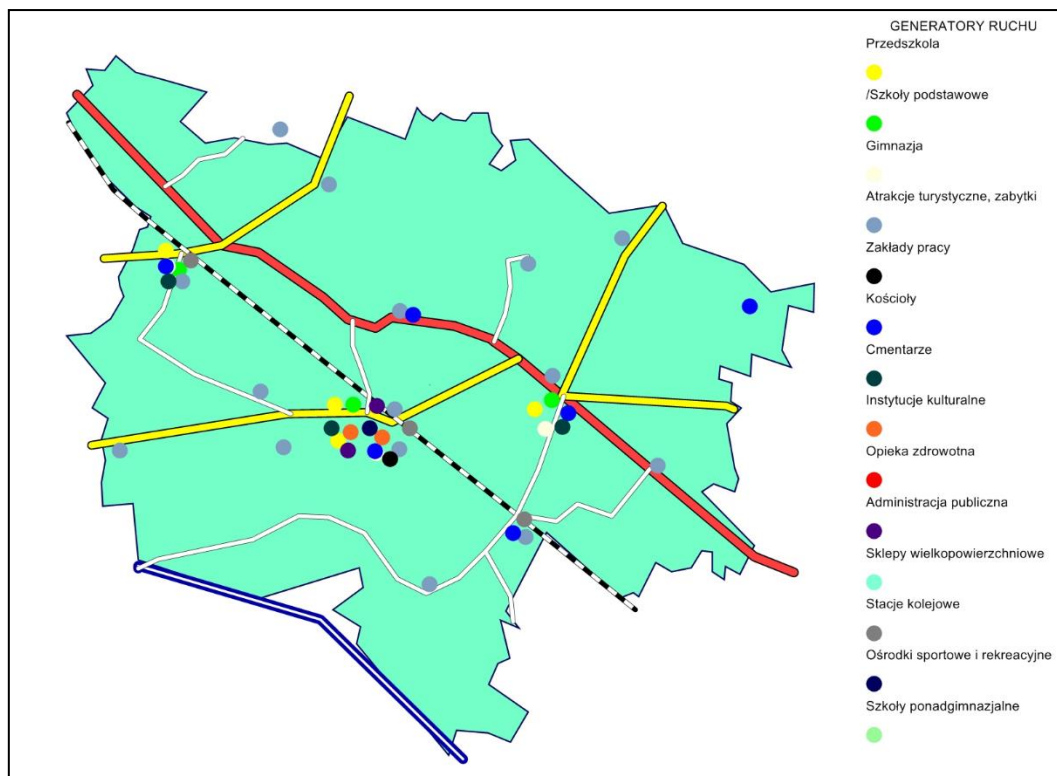
Źródło: Studium komunikacyjne Aglomeracji Opolskiej, Opole 2015r.

Mapa 20 Generatory ruchu w Gminie Izbicko

Źródło: Studium komunikacyjne Aglomeracji Opolskiej, Opole 2015r.

Mapa 21 Generatory ruchu w Gminie Lewin Brzeski

Źródło: Studium komunikacyjne Aglomeracji Opolskiej, Opole 2015r.

Infrastruktura drogowa

Drogi publiczne na terenie Aglomeracji Opolskiej, ze względu na administratora, dzielą się na następujące kategorie:

- drogi krajowe,
- drogi wojewódzkie,
- drogi powiatowe,
- drogi gminne.

W sumie na terenie Aglomeracji występuje 2977,479 km dróg publicznych, co daje gęstość dróg na poziomie 128 km/100 km².³¹

Największa gęstość występuje przy głównym węźle komunikacyjnym Aglomeracji, gdzie wynosi blisko 350 km na 100 km², najmniejsza zaś jest w gminie Murów, gdzie wynosi 48,41 km w przeliczeniu na 100 km².

Mapa 22 Sieć dróg krajowych i wojewódzkich w Aglomeracji Opolskiej

Źródło: Studium komunikacyjne Aglomeracji Opolskiej, Opole 2015r.

³¹ Studium komunikacyjne Aglomeracji Opolskiej przyjęte uchwałą nr W/2/2015 Walnego Zgromadzenia Członków Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska w dniu 16 marca 2015r.

Aglomeracja Opolska posiada dogodne położenie pod względem komunikacyjnym. Przecina ją autostrada A4, która przebiega od Jędrzychowic (przejście graniczne z Niemcami) poprzez Legnicę, Wrocław, Opole, Katowice, Kraków, Tarnów do Korczowej (przejście graniczne z Ukrainą). Stanowi międzynarodowy szlak E40, kontynuujący bieg niemieckiej autostrady z kierunku Drezna. Na terenie Aglomeracji Opolskiej zlokalizowane są trzy węzły autostradowe:

- „Prądy” w 226,6 kilometrze autostrady – na przecięciu z drogą krajową DK 46,
- „Dąbrowka Górna” w 244,6 kilometrze autostrady – na przecięciu z drogą krajową DK 45,
- „Gogolin” w 251,5 kilometrze autostrady – na przecięciu z drogą wojewódzką DW 423.

Nawierzchnia na autostradzie A4 jest bitumiczna. Stan nawierzchni jest bardzo dobry lub dobry. Jedynie na krótkich odcinkach (ok. 10 ÷ 13 % długości) autostrady w gminach Dąbrowa i Tułowice stan nawierzchni jest niezadawalający.

Oprócz autostrady A4 w Aglomeracji Opolskiej występują trzy drogi krajowe (nr 45, 46 oraz 94 - obwodnica północna Opola oznaczona jako 94c).

Sieć dróg krajowych i wojewódzkich na terenie Aglomeracji Opolskiej nie jest równomierna. **Największe zagęszczenie dróg** występuje w sąsiedztwie rzeki Odry. Najwięcej dróg krajowych i wojewódzkich występuje w gminach³²: Krapkowice – 66,892 km, Opole – 65,576 km, Dąbrowa – 61,471 km, Prószków – 52,813 km, Lewin Brzeski – 50,126 km, Niemodlin – 48,819 km, Gogolin – 45,793 km. Natomiast najmniej dróg krajowych i wojewódzkich występuje w gminach³³: Murów – 0 km, Walce – 2,566 km, Izbicko – 8,923 km, Chrzastowice – 10,649 km, Tarnów Opolski – 12,605 km, Zdzeszowice – 13,303 km, Tułowice – 17,429 km.

Miarą spójności terytorialnej Aglomeracji jest między innymi dostępność czasowa jej obszaru, w szczególności ośrodka centralnego – Opola. Strefa najlepszej dostępności miasta centralnego rozkłada się niemal koncentrycznie, modyfikowana przez rozmieszczenie układów drogowych województwa. Zdecydowana większość przestrzeni Aglomeracji znajduje się w zasięgu do 45 minut w ruchu drogowym od Opola. Tylko północne fragmenty gminy Murów i południowe gminy Walce znajdują się w zasięgu do 60 minut.

³²*Ibidem*

³³ *Ibidem*

Tabela 27 Czas dojazdu, odległość oraz trasa pomiędzy siedzibami gmin a Opolem

Gmina	Bezpośrednie połączenie z Opolem	Czas dojazdu do Opola [min]		Odległość [km]	Prędkość jazdy w szczycie [km/h]	Trasa przejazdu
		ruch swobodny	w szczycie popołudniowym			
Chrzastowice	tak	15	20	11,7	35,1	DK 46
Dąbrowa	tak	19	23	17,4	45,4	DK 46
Dobrzeń Wielki	tak	22	24	16,6	41,5	DW 454
Gogolin	tak	29	33	26,0	47,3	DW 423
Izbicko	tak	21	26	21,2	48,9	DK 94
Komprachcice	nie	20	23	12,3	32,1	DP 1763
Krapkowice	tak	28	32	28,9	54,2	DK 45
Lewin Brzeski	tak	30	36	30,4	50,7	DK 94
Łubniany	nie	23	24	16,4	41,0	DP 1703
Murów	nie	51	57	33,4	35,2	DK 45
Niemodlin	tak	27	33	28,2	51,3	DK 46
Ozimek	tak	25	27	25,6	56,9	DK 46
Popielów	tak	33	36	27,8	46,3	DW 457
Prószków	tak	19	22	15,3	41,7	DW 414
Strzeleczy	nie	35	38	32,5	51,3	DW 414
Tarnów Opolski	nie	20	24	18,2	45,5	DK 94
Tułowice	nie	32	36	31,8	53,0	DK 46
Turawa	nie	20	22	15,7	42,8	DK 45
Walce	nie	39	43	38,9	54,3	DK 45
Zdzieszowice	tak	39	43	41,7	58,2	DW 423

Źródło: Studium komunikacyjne Aglomeracji Opolskiej, Opole 2015r.

Poważną przeszkodę w układzie dróg krajowych i wojewódzkich na obszarze AO stanowi rzeka Odra, a konkretnie niewielka liczba mostów. Na terenie całej Aglomeracji występuje tylko pięć przepraw mostowych w ciągu dróg krajowych i wojewódzkich:

- na DW 458 w rejonie miejscowości Mikolin (granica gmin Lewin Brzeski i Popielów),
- na DK 94 c (Obwodnica Północna Opola),
- na DW 435 w Opolu,
- na autostradzie A4 w rejonie miejscowości Odrowąż (granica gmin Krapkowice i Gogolin),
- na drodze DW 409 w Krapkowicach.

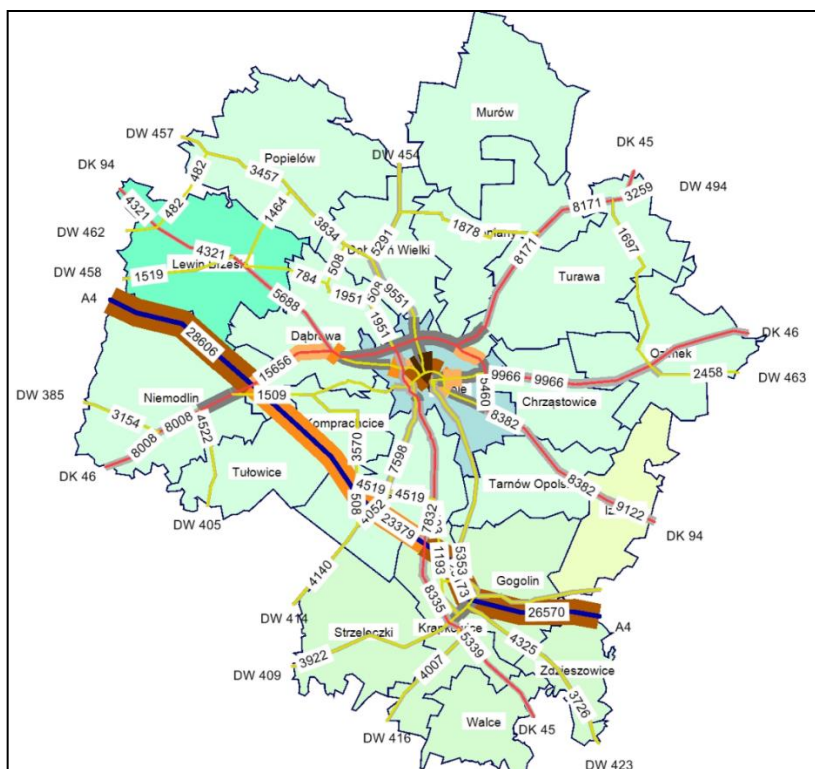
Uzupełnieniem układu drogowego są drogi powiatowe i gminne. Najwięcej dróg gminnych występuje w następujących gminach: Opole – 210,280 km, Popielów – 150,050 km, Dobrzeń Wielki –

108,984 km, Krapkowice – 105, 284 km, Ozimek – 98,600 km, Łubniany – 93,000 km, Komprachcice – 82,617 km. Natomiast najmniej dróg gminnych występuje w gminach: Walce – 3,172 km, Dąbrowa – 11,433 km, Tułowice – 17,186 km, Niemodlin – 26,096 km, Murów – 31,542 km, Izbicko – 43,938 km.³⁴

W roku 2010 odbywał się Generalny Pomiar Ruchu, który swoim zakresem obejmował drogi krajowe i wojewódzkie. Wyniki pomiaru wskazują, iż średnie natężenie ruchu na drogach Aglomeracji Opolskiej jest wyższe niż w województwie opolskim. Największy ruch występował na autostradzie A4. Na poszczególnych odcinkach autostrady SDR wahał się w granicach 23 379 ÷ 28 606 P/dobę. Spośród dróg krajowych najbardziej obciążony był wspólny odcinek dróg DK 46 i DK 94 (odcinek Karczów – Wrzoski). SDR na tym odcinku wynosił 21 462 P/dobę. Również duży ruch występował na odcinku drogi DK 46 (odcinek Niemodlin – Karczów). SDR na tym odcinku wynosił ok. 15 000 P/dobę. Na pozostałych drogach krajowych SDR był poniżej 10 000 P/dobę.

Największy ruch na drogach wojewódzkich Aglomeracji Opolskiej (poza Opolem) występował w Krapkowicach na drodze DW 409. SDR wynosił tam prawie 14 000 P/dobę (jedyne most na Odrze w pobliżu). Również duży ruch występował na drodze DW 454 na odcinku Opole – Czarnowąsy. SDR wynosił tam 11 648 P/dobę. Na pozostałych drogach wojewódzkich (poza Opolem) ruch był mniejszy i nie przekraczał 10 000 P/dobę. Na większości odcinków dróg wojewódzkich był jednak poniżej 5 000 P/dobę.

³⁴ *Studium komunikacyjne Aglomeracji Opolskiej* przyjęte uchwałą nr W/2/2015 Walnego Zgromadzenia Członków Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska w dniu 16 marca 2015r.

Mapa 23 Sumaryczny SDR na drogach krajowych i wojewódzkich Aglomeracji Opolskiej w roku 2010

Źródło: Studium komunikacyjne Aglomeracji Opolskiej, Opole 2015r.

Największy ruch na terenie miasta Opola odnotowano na drodze wojewódzkiej DW 435 (ul. Nysy Łużyckiej). Na tym odcinku SDR przekraczał 40 000 P/dobę. Na pozostałych drogach krajowych i wojewódzkich Opola ruch był mniejszy – rzędu 10 000 ÷ 27 000 P/dobę.

W 2011 roku odbywał się również pomiar ruchu na drogach powiatowych administrowanych przez Zarząd Dróg Powiatowych w Opolu. Największy ruch odnotowano na drodze powiatowej 1703 w miejscowości Kępa. SDR wynosił prawie 7 000 P/dobę. Na pozostałych drogach powiatowych ruch pojazdów był niewielki – ok. 1 000 P/dobę.

Najbardziej wzmożony ruch komunikacyjny występuje w okolicach Opola, gdzie natężenie ruchu wzrasta o ok. 30-35%. Tak znaczne natężenie ruchu, zwłaszcza w centralnej części Aglomeracji, często powoduje obniżenie płynności ruchu na drogach i zatory. Największe problemy komunikacyjne występują w czasie porannego i popołudniowego szczytu komunikacyjnego. Obszarami szczególnie narażonymi na zatory są centrum Opola, okolice drogi krajowej nr 45 na obszarze Opola oraz węzły autostradowe. Poranny i popołudniowy szczyt komunikacyjny jest efektem, m.in. dziennych migracji zawodowych. W ramach Aglomeracji Opolskiej najwięcej osób dojeżdża do ośrodka centralnego – Opola. Codziennie do stolicy Aglomeracji dojeżdża do pracy 23,4 tys. osób.³⁵ Znaczne rozmiary

³⁵ Dojazdy do pracy, Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011, GUS, Warszawa 2014

przybierają również dojazdy do dwóch ośrodków przemysłowych: Ozimka oraz Dobrzienia Wielkiego (odpowiednio 2,9 oraz 2,2 tys. pracowników znajdujących tu swoje miejsce pracy).³⁶ Najwięcej pracowników do Opola dojeżdża z Komprachcic, Dąbrowy, Brzegu i Dobrzienia Wielkiego. Na drogach prowadzących z tych gmin występuje więc największe natężenie ruchu.

Infrastruktura kolejowa

Kolejowy układ transportowy Aglomeracji Opolskiej tworzą następujące czynne i nieczynne, normalnotorowe linie kolejowe (charakterystyka linii jest ograniczona tylko do odcinka położonego na obszarze AO)³⁷:

- **nr 132 Bytom – Pyskowice – Strzelce Opolskie – Opole Groszowice – Opole Główne – Opole Zachodnie – Brzeg – Wrocław Główny**, zarządca: PKP PLK S.A., czynna linia magistralna, dwutorowa, zelektryfikowana, znaczenia państwowego, o prędkości konstrukcyjnej: 120 km/h na odcinku Pyskowice – Opole Zachodnie, 160 km/h na odcinku Opole Zachodnie – Wrocław Główny; objęta na odcinku Pyskowice – Opole Groszowice umową AGTC (linia CE30), a na odcinku Opole Groszowice – Wrocław umową AGC (linia E30); wraz z linią nr 136 stanowi główną kolejową oś transportową na Opolszczyźnie;
- **nr 136 Kędzierzyn-Koźle – Raszowa – Zdzeszowice – Gogolin – Przywory Opolskie – Opole Groszowice**, zarządca: PKP PLK S.A., czynna linia magistralna, dwutorowa, zelektryfikowana, znaczenia państwowego, o prędkości konstrukcyjnej: 100 km/h na odcinku Kędzierzyn-Koźle – Zdzeszowice, 120 km/h na odcinku Zdzeszowice – Opole Groszowice; objęta w całości umowami AGC i AGTC (linie: E30 i CE30); wraz z linią nr 132 stanowi główną kolejową oś transportową na Opolszczyźnie;
- **nr 137 Katowice – Kędzierzyn-Koźle – Prudnik – Nysa – Legnica**, zarządca: PKP PLK S.A., czynna linia pierwszorzędna, dwutorowa, nieelektryfikowana, znaczenia państwowego, o prędkości konstrukcyjnej 100 km/h; przecina w dwóch miejscach południowe krańce gminy Strzeleczy, ale na terenie tej gminy nie są zlokalizowane żadne punkty eksploatacyjne;
- **nr 144 Tarnowskie Góry – Fosowskie – Ozimek – Bolko – Opole Główne**, zarządca: PKP PLK S.A., czynna linia pierwszorzędna, jednotorowa na odcinku Fosowskie – Opole Główne, zelektryfikowana, znaczenia państwowego tylko na odcinku Fosowskie – Opole Główne, o prędkości konstrukcyjnej 100 km/h; ruch pasażerski prowadzony tylko na odcinku Opole Główne – Fosowskie – Zawadzkie; szlak Bolko – Opole Główne może być w sytuacjach awaryjnych wykorzystywany przez pociągi z kierunku Opola Wschodniego i Kluczborka;

³⁶ *Ibidem*

³⁷ *Studium komunikacyjne Aglomeracji Opolskiej* przyjęte uchwałą nr W/2/2015 Walnego Zgromadzenia Członków Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska w dniu 16 marca 2015r.

w ostatnich latach znaczenie linii znacznie wzrosło z racji uznania jej za fragment najkrótszego połączenia kolejowego łączącego Wrocław z Warszawą. Z tego względu w latach 2013 – 2014 przechodzi na powyższym odcinku kompleksową modernizację całości infrastruktury kolejowej w ramach zadania „Rewitalizacja linii kolejowej nr 144 na odcinku Fosowskie – Opole”;

- **nr 277 Opole Groszowice – Opole Wschodnie – Czarnowąsy – Jelcz-Laskowice – Wrocław Brochów**, zarządca: PKP PLK S.A., czynna linia pierwszorzędna, dwutorowa, zelektryfikowana, znaczenia państwowego, o prędkości konstrukcyjnej 100 km/h; objęta w całości umową AGTC (linia CE30); stanowi trasę alternatywną wobec linii nr 132 na odcinku Opole – Wrocław i z tego powodu jest dedykowana dla tranzytowego ruchu towarowego;
- **nr 280 Opole Groszowice – Opole Główne Towarowe**, zarządca: PKP PLK S.A., czynna tylko w ruchu towarowym linia pierwszorzędna, dwutorowa, zelektryfikowana, pozbawiona znaczenia państwowego, o prędkości konstrukcyjnej 100 km/h; jej rolą w opolskim węźle kolejowym jest bezkolizyjne i bezpośrednie wyprowadzenie ruchu towarowego ze stacji Opole Główne Towarowe w kierunku Opola Groszowic oraz obejście części pasażerskiej stacji Opole Główne. Na jej osi umieszczona jest główna grupa torów postojowych stacji Opole Główne Towarowe. Z powyższych powodów nie służy przewozom pasażerskim;
- **nr 287 Opole Zachodnie – Komprachcice – Szydłów – Nysa**, zarządca: PKP PLK S.A., czynna linia drugorzędna, jednotorowa, niezelektryfikowana, znaczenia państwowego tylko na odcinku Opole Zachodnie – Komprachcice, o prędkości konstrukcyjnej 100 km/h;
- **nr 293 Jełowa – Kluczbork**, zarządca: PKP PLK S.A., czynna tylko dla ruchu pasażerskiego linia drugorzędna, jednotorowa, niezelektryfikowana, pozbawiona znaczenia państwowego, o prędkości konstrukcyjnej 100 km/h; wykorzystywana tylko przez pociągi osobowe łączące Opole z Kluczborkiem;
- **nr 300 Opole Główne – Bolko – Opole Wschodnie**, zarządca: PKP PLK S.A., czynna linia drugorzędna, jednotorowa, zelektryfikowana, pozbawiona znaczenia państwowego, o prędkości konstrukcyjnej 80 km/h; szlak Opole Główne – Bolko służy wyłącznie jako wyprowadzenie ruchu towarowego ze stacji Opole Główne Towarowe w kierunku Opola Wschodniego, Opola Gostawic i Ozimka. Szlak Bolko – Opole Wschodnie jest wykorzystywany m. in. przez pociągi regionalne w kierunku Jelcza-Laskowic;
- **nr 301 Opole Główne – Bolko – Jełowa – Namysłów**, zarządca: PKP PLK S.A., częściowo czynna linia – drugorzędna na odcinku Opole Główne – Jełowa, znaczenia miejscowego na odcinku Jełowa – Namysłów, jednotorowa, zelektryfikowana tylko na krótkim szlaku Opole Główne – Bolko (posterunek odgałęźny), pozbawiona znaczenia państwowego, o prędkości konstrukcyjnej 100 km/h, odcinek Jełowa – Jastrzębie Śląskie całkowicie wyłączony z ruchu,

w wyniku braku konserwacji i kradzieży infrastruktury jest on nieprzejezdny; odcinek Opole Gostawice – Jełowa wyłączony z możliwości prowadzenia ruchu towarowego; odcinek Bolko – Jełowa wykorzystywany tylko przez pociągi osobowe łączące Opole z Kluczborkiem; szlak Opole Główne – Bolko jest dedykowany pociągom regionalnym ze stacji Opole Główne (część pasażerska) w kierunku Kluczborka i Opola Wschodniego oraz służy jako dodatkowe wyprowadzenie ruchu z Opola w kierunku Ozimka;

- **nr 306 Krapkowice – Prudnik**, zarządca: PKP PLK S.A., nieczynna linia znaczenia miejscowego, jednotorowa, niezelektryfikowana, znaczenia państwowego, o prędkości konstrukcyjnej 100 km/h; na obszarze AO wyłączona z eksploatacji i nieprzejezdna z powodu braku konserwacji i kradzieży infrastruktury kolejowej na łącznej długości 5,4 km; jako że jest to linia znaczenia państwowego ze względów obronnych (prowadzi do jednostki wojskowej – składnicy amunicji podlegającej 4 Regionalnej Bazie Logistycznej we Wrocławiu), Ministerstwo Obrony Narodowej zaleciło zarządcy przywrócenie przejezdności całej linii w terminie do października 2016 roku (co jest obecnie realizowane poprzez odbudowę nawierzchni torowej – w roku 2014 poza obszarem AO); w przeszłości linia była wydłużona z Krapkowic do Gogolina i posiadała połączenie z linią nr 136 w stacji Gogolin; odcinek Gogolin – Krapkowice (o długości 5,6 km) został rozebrany w okresie marca – kwietnia 2006 roku; powodem likwidacji było uszkodzenie mostu kolejowego na Odrze w Krapkowicach podczas powodzi w lipcu 1997 roku i będące tego skutkiem wieloletnie zawieszenie ruchu kolejowego pomiędzy Gogolinem i Krapkowicami;
- **nr 329 Szydłów – Gracze**, zarządca: PKP PLK S.A., czynna tylko w ruchu towarowym linia znaczenia miejscowego, jednotorowa, niezelektryfikowana, pozbawiona znaczenia państwowego, o prędkości konstrukcyjnej 80 km/h, obecnie służy wyłącznie obsłudze kamieniołomu bazaltu w Graczach; w przeszłości istniał odcinek Szydłów – Gracze – Radoszowice – Lipowa Śląska (poza AO), który utracił ciągłość w wyniku działań wojennych prowadzonych w 1945 roku; w latach 70-tych ubiegłego wieku tor pomiędzy Graczami i Radoszowicami został fizycznie zlikwidowany;
- **łącznica nr 769 Opole Zachodnie OP2** – Opole Zachodnie OPZ1, nieczynna łącznica znaczenia miejscowego, jednotorowa, niezelektryfikowana, wyłączona z eksploatacji i zarządzania przez PKP PLK S.A. oraz przekazana do PKP S.A.; posiada wydaną w drodze decyzji Ministerstwa Infrastruktury z dnia 07.09.2005 r. zgodę na likwidację; od tego czasu oczekuje na fizyczną rozbiórkę; obecnie nieprzejezdna w wyniku odcięcia jej pozostałości od układu torowego stacji Opole Zachodnie oraz braku konserwacji zachowanej infrastruktury kolejowej; powyższa łącznica została zbudowana w celu bezpośredniego prowadzenia ruchu pociągów z linii nr 132

(kierunek Brzeg/Wrocław) na linię nr 287 (kierunek Komprachcice/Nysa), tj. bez konieczności zmiany kierunku jazdy na stacji Opole Zachodnie; od dłuższego czasu bezpośrednie pociągi w takich relacjach nie są zamawiane, stąd łącznica jest zbędna;

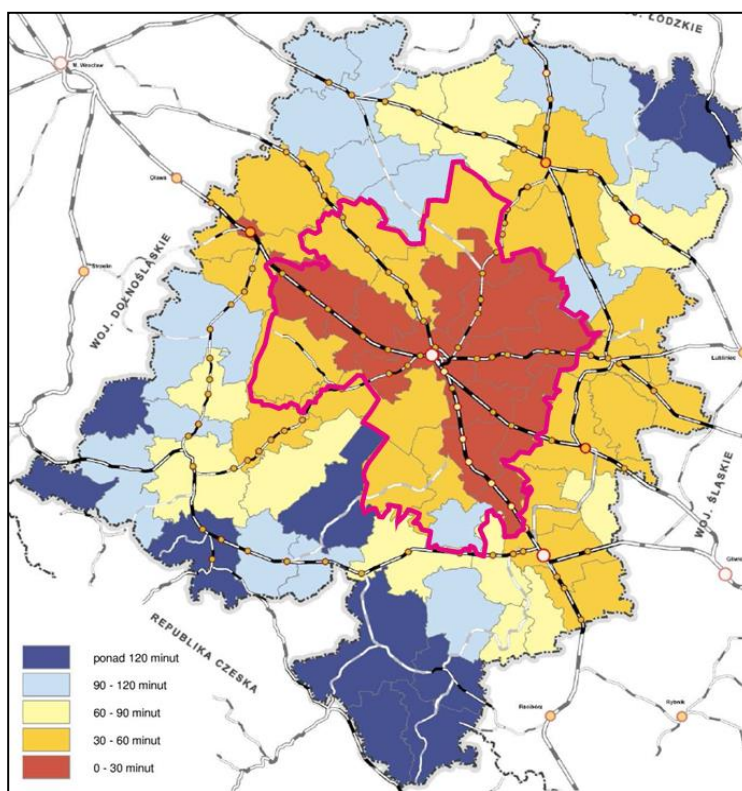
- **łącznica nr 891 Raszowa – Zdieszowice**, zarządcy: a) PKP PLK S.A. – na obu odcinkach dojazdowych do granicy obszaru zakładów koksowniczych, b) ArcelorMittal Poland S.A Oddział w Zdieszowicach – na obszarze zakładów koksowniczych, na którym położona jest własna stacja kolejowa; jest to czynna łącznica, dzięki której zakłady koksownicze posiadają dwa połączenia kolejowe z siecią kolejową PKP (oba z linią nr 136): jednotorowy ze stacją Zdieszowice i dwutorowy z posterunkiem odgałęźnym Raszowa – ten drugi umożliwia bezkolizyjny wjazd i wyjazd na teren koksowni na kierunku Kędzierzyna-Koźła;
- **tor łączący nr 977 Czarnowąsy – Bocznica Elektrownia Opole**, zarządca: PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział Elektrownia Opole, jest to czynny tor łączący znaczenia miejscowego, dwutorowy, zelektryfikowany, pozbawiony znaczenia państwowego, o prędkości konstrukcyjnej 40 km/h, kończy się własną stacją zakładową elektrowni; dzięki temu torowi łączącemu Elektrownia Opole posiada jedno połączenie z siecią kolejową PKP (z linią nr 277), które umożliwia bezkolizyjny wjazd i wyjazd na teren elektrowni (bezpośrednio tylko w kierunku Opola Wschodniego, w kierunku Jelcza-Laskowic należy najpierw dokonać zmiany czoła pociągu na stacji Czarnowąsy);
- **tor łączący nr 978 Przywory Opolskie – Chorula Cementownia Góraźdże**, zarządcy: a) PKP PLK S.A. – na odcinku łączącym stację Przywory Opolskie ze stacją zakładową Chorula, b) CEMET S.A. – na obszarze stacji zakładowej Chorula obsługującej ruch towarowy zakładu cementowni Góraźdże Cement S.A.; jest to czynny tor łączący znaczenia miejscowego, jednotorowy, zelektryfikowany, pozbawiony znaczenia państwowego, o prędkości konstrukcyjnej 40 km/h, dzięki temu torowi łączącemu cementownia posiada jedno połączenie z siecią kolejową PKP (z linią nr 136), które umożliwia kolizyjny wjazd i wyjazd na jej teren (bezpośrednio tylko w kierunku Opola, w kierunku Kędzierzyna-Koźła należy najpierw dokonać zmiany kierunku jazdy pociągu na stacji PKP PLK S.A. Przywory Opolskie);

Łączna długość linii kolejowych w Aglomeracji Opolskiej wynosi 263 kilometry³⁸. Gęstość linii kolejowych wynosi zatem na tym obszarze 11,49km/100 km² i jest większa niż analogiczna wartość dla kraju (6,5 km/100 km²) i województwa opolskiego (9,2 km/100 km²). Dobrze rozwinięta sieć kolejowa sprawia, że znaczny odsetek mieszkańców dojeżdżających do Opola ma możliwość

³⁸ Strategia rozwoju Aglomeracji Opolskiej na lata 2014-2020, uchwała W/9/2014 Walnego Zgromadzenia Członków Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska z dnia 19 grudnia 2014r.

korzystania z tego środka transportu. Dziennie z linii kolejowych w Aglomeracji Opolskiej i jej najbliższym otoczeniu korzysta niemal 20 tys. osób. Najwięcej pasażerów korzysta z linii łączących Opole z większymi miastami województwa opolskiego, czyli Brzegiem i Kędzierzynem-Koźle.³⁹ W zakresie dostępności kolejowej, ze względu na dużą liczbę linii kolejowych biegnących dośrodkowo do Opola, aż 11 gmin Aglomeracji położonych jest w niewielkiej odległości czasowej (do 30 minut) od Opola. Są to gminy: Chrząstowice, Dąbrowa, Gogolin, Izbicko, Komprachcice, Lewin Brzeski, Łubniany, Ozimek, Tarnów Opolski, Turawa, Zdieszowice. Transport kolejowy jest atrakcyjny szczególnie dla mieszkańców gmin położonych na obrzeżach Aglomeracji, w znacznej odległości (wyrażonej w kilometrach) od Opola, tj. Lewin Brzeski i Zdieszowice. Gmina Walce również w zakresie tego rodzaju transportu wykazuje pewne braki na tle pozostałych gmin Aglomeracji, oddalona jest bowiem aż o 90-120 minut podróży koleją od Opola.

Mapa 24 Dostępność kolejowa Opola a zasięg Aglomeracji Opolskiej [2011]

Źródło: *Dostępność komunikacyjna głównych miast województwa opolskiego*, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opole 2012r. (za *Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku*)

Na obszarze Aglomeracji Opolskiej działa 2 przewoźników (operatorów) kolejowych przewozów pasażerskich:

³⁹ *Ibidem*

- a) **PKP Intercity S.A.** uruchamiające pociągi w międzywojewódzkich przewozach pasażerskich, których organizatorem jest Minister właściwy do spraw transportu (pociągi kategorii „TLK – Twoje Linie Kolejowe”) oraz pociągi komercyjne (pociągi kategorii „Express InterCity”, a także w przyszłości „Express InterCity Premium”, które będą obsługiwane elektrycznymi zespołami trakcyjnymi z rodziny „Pendolino”);
- b) **Przewozy Regionalne Sp. z o.o.** uruchamiające pociągi regionalne w wojewódzkich przewozach pasażerskich na zlecenie ich organizatora – Województwa Opolskiego oraz województw sąsiednich (pociągi kategorii „Regio”) oraz pociągi komercyjne (pociągi kategorii „InterRegio”).

Przewozy Regionalne Sp. z o.o. – Oddział Opolski przy wsparciu taborem Oddziału Dolnośląskiego (na trasie Wrocław – Brzeg – Opole – Kędzierzyn-Koźle) uruchamia następującą liczbę pociągów regionalnych na obszarze AO:

Tabela 28 Liczba pociągów regionalnych na poszczególnych odcinkach pokrywających obszar AO

Odcinek (wyznaczony przez punkty graniczne AO i miejscowości będące siedzibami gmin)	Liczba pociągów REGIO:					
	w dzień roboczy		w soboty		w niedziele	
	TAM	POWRÓT	TAM	POWRÓT	TAM	POWRÓT
Brzeg – Lewin Brzeski – Dąbrowa Niemodlińska – Opole Zachodnie	17 + 1*	17	8	8	8	9
Nysa – Tułowice Niemodlińskie – Komprachcice – Opole Zachodnie	8	8	6	6	6	6
Opole Zachodnie – Opole Główne	25 + 1*	25	14	14	14	15
Jelcz Laskowice – Popielów – Dobrzeń Wlk. – Opole Główne	1	1	0	0	0	0
Kluczbork – Jełowa – Opole Główne	6	6	5	5	5	5
Zawadzkie – Kolonowskie – Ozimek – Chrzastowice – Opole Główne	9	9	6	6	6	6
Strzelce Opolskie – Tarnów Opolski – Opole Groszowice	11	11	6	6	6	6
Kędzierzyn-Koźle – Zdieszowice – Gogolin – Opole Groszowice	17	17 + 1*	7	7	8	7
Opole Groszowice – Opole Główne	28	28 + 1*	13	13	14	13

Źródło: Studium komunikacyjne Aglomeracji Opolskiej, Opole 2015r.

Transport drogowy⁴⁰

Na obszarze Aglomeracji Opolskiej funkcjonuje 53 przewoźników (operatorów) w publicznym transporcie drogowym. Największym wśród nich jest Opolskie PKS S.A., które realizuje 653 kursów oraz MZK Opole Sp. z o.o. realizujący 507 kursów. Do pozostałych największych przewoźników należą również: Luz, Arriva, PLS Brzeg, PKS Kluczbork, PKS Strzelce Opolskie, PKS Nysa, PKS Namysłów, PKS Głubczyce.

W dzień roboczy w roku szkolnym na obszarze Aglomeracji Opolskiej jest realizowanych 1900 kursów. O $\frac{1}{3}$ mniej kursuje w dzień roboczy w okresie wakacji. W soboty w roku szkolnym realizowanych jest niecałe 600 kursów, natomiast w niedziele ponad 400 kursów.

Ze względu na monocentryczny charakter Aglomeracji Opolskiej oraz fakt, że Opole jest jej głównym ośrodkiem i generatorem ruchu najwięcej kursów realizowanych jest właśnie do Opola. Na drugim miejscu pod względem obsługi autobusową komunikacją aglomeracyjną jest gmina Turawa z ponad czterokrotnie mniejszą liczbą połączeń. Brak połączeń w niedziele oraz mocno ograniczona oferta przewozowa w soboty występuje w gminach: **Izbicko, Lewin Brzeski, Murów, Popielów, Strzeleczy, Tułowice, Walce, i Zdzeszowice**. Po części wynika to z konkurencyjnego transportu kolejowego, a w związku z tym nieuzasadnionej obsługi transportem autobusowym.

Gęstość oraz natężenie ruchu w sieci komunikacyjnej w transporcie autobusowym na terenie Aglomeracji Opolskiej są zróżnicowane. Dobra dostępność komunikacyjna z Opolem charakteryzuje większość miejscowości – siedzib gmin oraz miejscowości, które są zlokalizowane przy głównych trasach z Opola do innych miejscowości powiatowych, obsługiwanych relatywnie często przez przewoźników z grupy PKS spoza Aglomeracji Opolskiej (np. trasy do Namysłowa, Kluczborka, Strzelca Opolskiego, Głubczyc, Prudnika oraz Nysy). Ograniczona liczba bezpośrednich połączeń cechuje **Strzeleczy** oraz **Walce**, jednakże miejscowości te są relatywnie dobrze skomunikowane z najbliższym lokalnym centrum, tj. Krapkowicami. Brak połączeń w komunikacji autobusowej z Opolem miejscowości **Tułowice, Lewin Brzeski, Gogolin, Zdzeszowice** jest rekompensowany wysoką liczbą kursów bezpośrednich w komunikacji kolejowej (pociągi Opole – Brzeg – Wrocław oraz Opole – Kędzierzyn Koźle – Gliwice), która znacznie ogranicza zasadność prowadzenia konkurencji w transporcie drogowym. Względnie dobrze skomunikowane są z Opolem miejscowości w powiecie opolskim ze względu na rozwiniętą ofertę przedsiębiorstw OPKS S.A. i LUZ, a także funkcjonującym porozumieniem międzygminnym z miastem Opole na organizację komunikacji miejskiej do miejscowości w gminach Dąbrowa, Dobrzeń Wielki, Komprachcice. Odmienna sytuacja ma miejsce w większości miejscowości w gminach Niemodlin, Popielów i Tułowice. Deficyt połączeń z Opolem

⁴⁰ Na podstawie *Studium komunikacyjnego Aglomeracji Opolskiej* przyjętego uchwałą nr W/2/2015 Walnego Zgromadzenia Członków Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska w dniu 16 marca 2015r.

w innych powiatach dotyczy miejscowości położonych peryferyjnie w stosunku do tras wychodzących poza obszar Aglomeracji Opolskiej.

W zakresie połączeń do siedzib gmin, zadowalający stan częstotliwości kursów ma miejsce w gminach Krapkowice, Prószków i Turawa, zaś największy deficyt ich liczby dotyczy gmin **Chrzastowice, Dąbrowa, Izbicko, Lewin Brzeski, Niemodlin, Popielów**.

Należy zaznaczyć, iż w dni wolne oferta transportu publicznego w Aglomeracji Opolskiej jest znacznie uboższa aniżeli w dni robocze – obsługiwane są głównie miejscowości położone przy drogach wojewódzkich i krajowych, łączących Opole z innymi miastami powiatowymi. Zwiększenie podaży usług w dni wolne od pracy wymagać będzie w przyszłości podjęcia kompleksowych działań ze strony samorządów lokalnych.

Na obszarze Aglomeracji Opolskiej jest dwóch operatorów przewozów o charakterze użyteczności publicznej. Są nimi:

- MZK Sp. z o.o. w Opolu - realizujący przewozy na zlecenie Miasta Opola, na podstawie porozumienia zawartego z sąsiadującymi gminami (Dąbrowa, Dobrzeń Wielki, Komprachcice) dotyczącego organizacji publicznego transportu zbiorowego. MZK realizuje połączenia na 6 liniach podmiejskich.
- ZGKiM Prószków Sp. z o.o. - realizujący przewozy na zlecenie Gminy Prószków.

Komunikacja miejska w Opolu⁴¹

Każda dzielnica Opola posiada połączenie komunikacją miejską z centrum miasta. Największa liczba połączeń jest oferowana na ciągach komunikacyjnych:

- osiedle Armii Krajowej (dawne ZWM) – ul. Ozimska – Śródmieście,
- osiedle Zaodrze – Rondo / ul. Piastowska – Śródmieście.

Podstawowy układ komunikacji miejskiej tworzą linie nr 3, 10, 15, 17 oraz zespoły linii 8+12 i 5+9+13 łączące największe osiedla Opola z centrum miasta oraz Dworcem Głównym. Linie te charakteryzują się największą częstotliwością kursowania – 15 minut w godzinach szczytów komunikacyjnych w dni robocze.

Na ogólną liczbę 16 linii komunikacji dziennej, 14 linii kursuje we wszystkie dni tygodnia, a 2 tylko w dni robocze (od poniedziałku do piątku). Linie nocne N1, N2 i N3 kursują tylko w noc z piątku na sobotę i z soboty na niedzielę.

Organizatorem publicznego transportu zbiorowego jest Biuro Organizacji Transportu Zbiorowego Urzędu Miasta Opola, które ma decydujący wpływ na trasy linii w obszarze administracyjnym miasta.

⁴¹ Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla miasta Opola, Opole 2014r.

Na terenie Miasta Opola znajdują się 334 przystanki komunikacyjne, których zdecydowana większość wykorzystywana jest w przewozach w ramach komunikacji miejskiej.

Do obsługi połączeń komunikacji miejskiej Miejski Zakład Komunikacyjny Sp. z o.o. w Opolu posiada 82 autobusy.⁴² Park taborowy składa się z 4 marek – Ikarus, Jelcz, MAN i Scania.

W 2013 roku średni czas użytkowania taboru wyniósł 10,3 lat. Wśród pojazdów MZK Opole przeważają autobusy standardowe (solo). Przedsiębiorstwo dysponuje 14 sztukami autobusów przegubowych oraz 3 minibusami, których podstawowym zadaniem jest obsługa połączeń o najniższych wielkościach potoków pasażerskich. Struktura posiadanego taboru przedstawia się następująco: 67 spośród wszystkich pojazdów to autobusy niskowejściowe bądź niskopodłogowe; 70 pojazdów przystosowanych jest do przewozu osób niepełnosprawnych. W zakresie spełniania norm emisji spalin przeważają pojazdy spełniające normę EURO 2 (blisko 38 % taboru). Drugą po względem liczebności grupę stanowią pojazdy spełniające normę EURO 5 (EEV) – stanowią blisko 32 % taboru. W tym zakresie obserwowana jest systematyczna poprawa, nadal jednak tabor miejskiego przewoźnika nie w pełni spełnia współczesne normy oraz nie stanowi konkurencji dla indywidualnego transportu samochodowego.

Infrastruktura rowerowa

Na terenie gmin tworzących Aglomerację Opolską można wyróżnić następujące rodzaje dróg dedykowanych dla ruchu rowerowego:

- ścieżki rowerowe,
- ciągi pieszo – rowerowe,
- kontrapasy,
- drogi wyłączone z ruchu pojazdów, z dopuszczeniem ruchu rowerów,
- pobocza przeznaczone do ruchu pieszych i rowerów,
- trasy rowerowe oznakowane.

Łącznie długość dróg dedykowanych dla ruchu rowerowego na terenie AO wynosi ponad 736 kilometrów (bez tras turystycznych w komunikacji rowerowej).⁴³

Najwięcej różnego rodzaju dróg i pasów przeznaczonych dla rowerzystów występuje w Opolu (ponad 50 km). Występują tam wydzielone ścieżki rowerowe, ciągi pieszo – rowerowe, kontrapasy oraz dopuszczenie ruchu rowerowego na drogach zamkniętych dla innych pojazdów. Infrastruktura dla

⁴² Informacja o sytuacji społeczno – gospodarczej Opola w 2013 roku, Urząd Miasta Opola, 2014r.

⁴³ Studium komunikacyjne Aglomeracji Opolskiej przyjęte uchwałą nr W/2/2015 Walnego Zgromadzenia Członków Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska w dniu 16 marca 2015r.

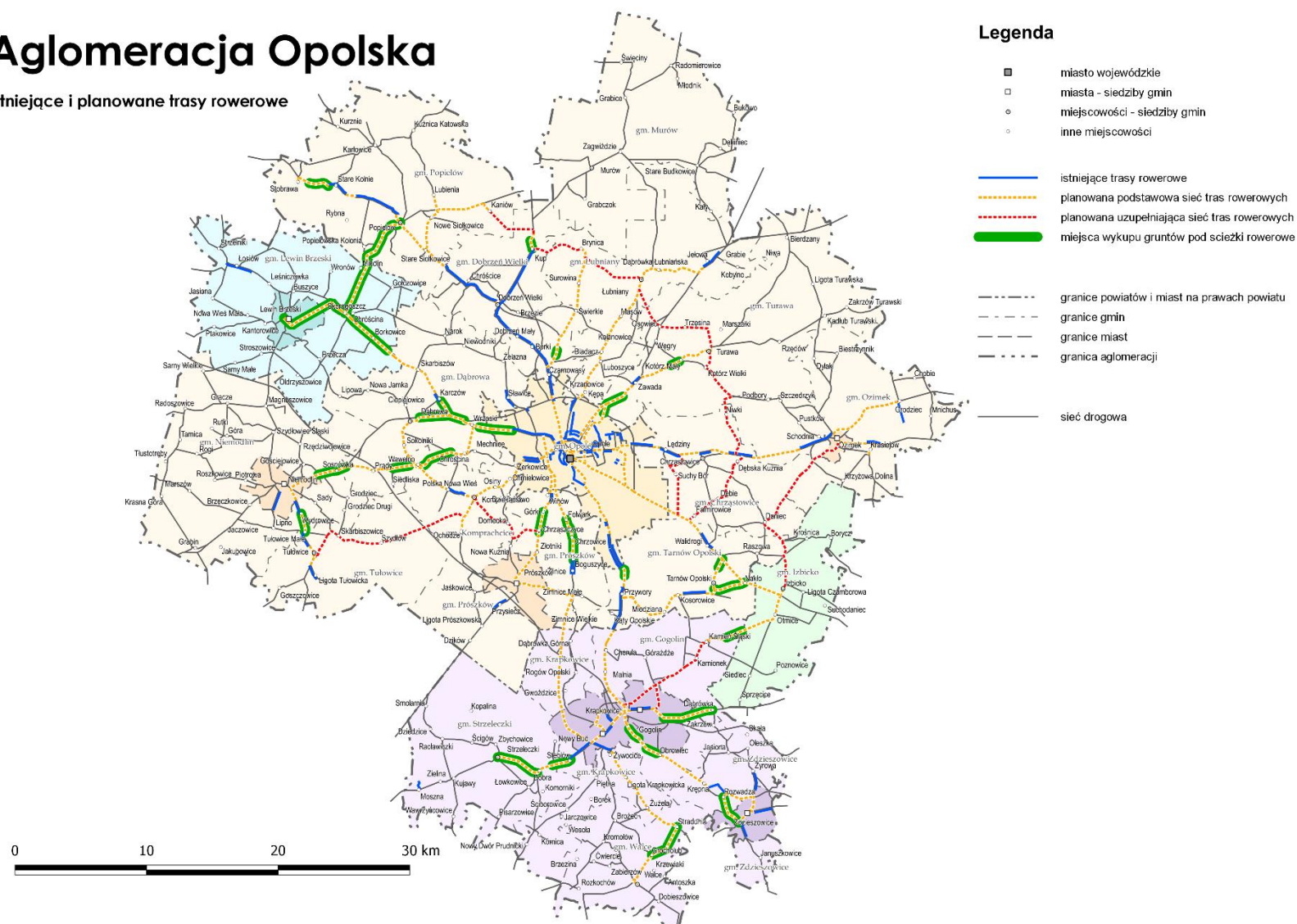
rowerów na terenie Aglomeracji Opolskiej nie jest spójna. Nie występuje sieć dróg rowerowych, dzięki którym można bezpiecznie poruszać się po terenie Aglomeracji. Poza kilkoma dłuższymi odcinkami dróg rowerowych (przy drodze DW 454 w gminie Dobrzeń Wielki, przy drodze DK 46 w gminie Chrzastowice) występują przeważnie krótkie odcinki ścieżek rowerowych. Taka sytuacja powoduje, że podróżowanie rowerem (przy braku sieci dróg rowerowych) po drogach o dużym natężeniu ruchu jest dużym wyzwaniem. Na pewno też nie jest alternatywą dla podróży samochodem. Świadczą o tym pomiary ruchu rowerowego przeprowadzone na kordonie miasta Opola. Im większy ruch samochodowy, tym mniejszy ruch rowerzystów.

Na terenie Aglomeracji Opolskiej występują również trasy rowerowe oznakowane. Są to szlaki, które wykorzystują istniejące drogi (przeważnie o mniejszym natężeniu ruchu) oraz trakty leśne. Służą one przede wszystkim do ruchu turystycznego i rekreacyjnego. Przebiegają przez miejsca ciekawe pod względem turystycznym (zabytki, kościoły, sanktuaria, zamki itp.) i dlatego najczęściej nie prowadzą najkrótszą drogą. Trasy rowerowe posiadają na terenach zabudowanych przeważnie nawierzchnię bitumiczną lub gruntową. Natomiast na obszarach leśnych posiadają najczęściej nawierzchnię gruntową lub tłuczniową.

Mapa 25 Istniejące i planowane trasy rowerowe

Agglomeracja Opolska

Istniejące i planowane trasy rowerowe

Na terenie Aglomeracji Opolskiej znajduje się 9 601 ogólnodostępnych miejsc parkingowych dla rowerów na terenie 175 miejscowości, które zostały zidentyfikowane podczas inwentaryzacji w terenie.⁴⁴ Miejsca parkingowe dla rowerów zlokalizowane są najczęściej w pobliżu sklepów, ośrodków zdrowia, świątyń oraz ośrodków edukacji. Najwięcej miejsc parkingowych dla rowerzystów znajduje się na terenie miasta Opola (3201 sztuk) oraz gmin Ozimek (707 sztuk), Zdzieszowice (666 sztuk), Gogolin (582 sztuki) oraz Krapkowice (519 sztuk). Spośród wszystkich zinwentaryzowanych stojaków, wyróżnić można 253 miejsca parkingowe dla użytkowników rowerów, które są usytuowane w bezpośrednim sąsiedztwie przystanków komunikacyjnych.

Śródlądowe drogi wodne⁴⁵

Przez obszar Aglomeracji Opolskiej przebiega tzw. „Odra Górna”, czyli skanalizowana droga wodna od śluzy w Kędzierzynie-Koźlu do śluzy w Brzegu Dolnym. Droga wodna „Odry Górnej skanalizowanej” ma parametry regionalnej drogi wodnej klasy III. Parametry żeglugowe są ograniczone na obszarze Aglomeracji Opolskiej przez konstrukcje 3 mostów odrzańskich:

- most drogowy w Krapkowicach posiada zbyt wąskie prześło żeglugowe, tylko o szerokości 25 metrów (o 15 metrów mniej niż wymagają tego parametry drogi wodnej klasy III);
- most kolejowy w Opolu posiada zbyt mały prześwit poziomy nad lustrem wody o wysokości 3,84 metra (brakuje 16 cm);
- most drogowy w Opolu (Most Piastowski) posiada zbyt mały prześwit poziomy nad lustrem wody o wysokości 3,70 metra (brakuje 30 cm);

Powyższe braki są szczególnie istotne dla potencjalnego transportu kontenerów odrzańską drogą wodną.

Na obszarze Aglomeracji Opolskiej istnieją następujące rzeczne punkty ładunkowe:

- **Port Opole Zakrzów** – właściciel: Odratrans-Porty Sp. z o.o. Użytkowany przez Port Opole Sp. z o.o., która zajmuje się sprzedażą kruszywa rzeczno. Port jest obecnie nieczynny dla pozostałej żeglugi. Port posiada nieczynne połączenie z siecią kolejową (bocznica stacji Opole Wschodnie) i jest bardzo dobrze zlokalizowany (ściśle centrum miasta);
- **Port Opole Grotowice** (dawny port Zakładów Aparatury Chemicznej METALCHEM) – właściciel: APC PRESMET Sp. z o.o. Port obecnie wykorzystywany do transportu wyrobów zakładu oraz do przeładunku ładunków wielkogabarytowych i ciężkich z transportu kolejowego

⁴⁴ *Ibidem*

⁴⁵ *Ibidem*

na rzeczny. Port posiada czynne połączenie z siecią kolejową (bocznica stacji Opole Groszowice).

- **Port Chorula** (dawny port cementowni Górażdże) – właściciel: IMEX-PIECHOTA I Sp. z o.o. sp. k. Port obecnie wykorzystywany do przeładunku materiałów sypkich i przeładunku w transporcie ponadgabarytowym. Bardzo dobrze skomunikowany z autostradą A4 za pośrednictwem drogi wojewódzkiej nr 423 (najbliższy węzeł autostradowy Gogolin położony w odległości 6 km od portu).

Transport lotniczy

Na terenie Aglomeracji Opolskiej funkcjonują dwa lotniska o różnym statusie funkcjonalno - własnościowym. Pierwsze z nich to powojenne lotnisko w Kamieniu Śląskim (Gmina Gogolin), które obecnie posiada status *innego miejsca przeznaczonego do startów i lądowań*. Lotnisko jest własnością podmiotu prywatnego, może być jednak wykorzystywane dla obsługi ruchu tzw. General Aviation. Drugie z lotnisk znajduje się w Polskiej Nowej Wsi (Gmina Komprachcice). Jego zarządcą jest Aeroklub Opolski.

Najbliższe lotniska pasażerskie znajdują się w odległości około 100 km od Opola. Dojazd do nich indywidualnym środkiem transportu jest dogodny.

Czas przejazdu środkami transportu publicznego krótszy niż 4 godziny charakteryzuje jedynie połączenia z Opola do następujących portów lotniczych:

- Wrocław Strachowice (z przejazdem komunikacją kolejową, następnie komunikacją miejską – 1 godzina 52 minuty);
- Katowice Pyrzowice (z przejazdem komunikacją kolejową, następnie linią lotniskową – 2 godziny i 50 minut; istnieje alternatywa w postaci mocno ograniczonej liczby połączeń autobusowych z Opola i Katowic, która pozwala na dojazd do portu lotniczego w Pyrzowicach w 2 godziny i 35 minut),
- Kraków Balice (z przejazdem komunikacją kolejową do Katowic, następnie komunikacją autobusową do portu lotniczego w Krakowie – 3 godziny i 7 minut).

Zjawiska pozytywne	Zjawiska problemowe
– Przebiegające przez teren AO istotne szlaki komunikacyjne o charakterze ponadregionalnym; – Dobra dostępność w zewnętrznym układzie komunikacyjnym.	– Brak zintegrowanego systemu transportu publicznego; – Niedostateczny poziom skomunikowania wewnętrznego; – Brak spójnej sieci dróg przeznaczonych dla rowerów; – Zły stan części infrastruktury transportowej; – Zły stan taboru zbiorowej komunikacji publicznej;

	– Niska efektywność energetyczna transportu w Opolu i jego obszarze funkcjonalnym; – Brak zachęt i ułatwień do korzystania z alternatywnych form transportu, w tym transportu multimodalnego.
--	---

7. Środowisko – charakterystyka wybranych zasobów

Stan i jakość powietrza

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza jest emisja antropogeniczna, wynikająca z działalności człowieka. Wpływ na jakość powietrza atmosferycznego wywierają również zanieczyszczenia pochodzenia naturalnego. Analizując dane na temat wielkości i źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza, można zauważyć, iż największy wpływ na jakość powietrza atmosferycznego mają procesy spalania. Najistotniejsza emisja zanieczyszczeń do powietrza występuje w procesach spalania poza przemysłem, w tym głównie z gospodarstw domowych, a w mniejszym stopniu na stan powietrza wpływa transport drogowy oraz procesy spalania w sektorze produkcji i transformacji energii.⁴⁶

Pod względem emisji zanieczyszczeń do powietrza Aglomeracja Opolska należy do grupy obszarów o znacznej skali obciążenia środowiska.

Obciążenie przemysłową emisją zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza wynosiło w 2013 r. odpowiednio 0,3 t/km² pyłów oraz 13,1 t/km² zanieczyszczeń gazowych - wartości wyższe od poziomu zanotowanego dla całego województwa opolskiego. Wysoki poziom emisji przemysłowych wywołuje potrzebę ich redukcji. Wielkość redukcji z zakładów szczególnie uciążliwych w 2013 r. w województwie opolskim wynosiła 99,9% dla zanieczyszczeń pyłowych i 69,4% dla zanieczyszczeń gazowych. Wielkości zanieczyszczeń w 2013 r. utrzymały się na poziomie podobnym do roku 2012. Porównując te dane z danymi z 2002 roku zaobserwowano: spadek emisji zanieczyszczeń pyłowych o ok. 57% oraz wzrost zanieczyszczeń gazowych o ok. 5%. Ograniczenie zanieczyszczeń pyłowych związane jest z faktem, iż obecnie praktycznie wszystkie najbardziej uciążliwe zakłady przemysłowe na terenie Aglomeracji wyposażone są w filtry redukujące szkodliwe pyły. Natomiast na zwiększenie ilości wytwarzanych zanieczyszczeń gazowych, zwłaszcza na terenach miejskich, wpływa m.in. wciąż rosnący udział użytkowania pojazdów samochodowych.

Dominujący wpływ na powstawanie i kształtowanie się strumienia zanieczyszczeń mają powiaty zaliczające się do tzw. strefy przemysłowej, tj.: krapkowicki, opolski i miasto Opole. W strukturze zanieczyszczeń dominuje sektor przemysłowy (ponad 70% wytwarzanych zanieczyszczeń), zwłaszcza wapienniczy i chemiczny. Problemem terenów zabudowanych jest „niska emisja” powodowana przez spalanie węgla w gospodarstwach domowych.

Do największych emitorów zanieczyszczeń na obszarze Aglomeracji zalicza się:

⁴⁶ Stan środowiska w województwie opolskim w roku 2012, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu, Opole, 2013r.

- PGE Elektrownia Opole,
- Arcelor-Mittal Poland S.A. O. w Zdzieraszowicach,
- EPS Polska Instalacja Produkcji Papieru w Krapkowicach (dawniej ZP Krapkowice),
- GÓRAŹDŹE Cement S.A.,
- LHOIST Opolwap w Tarnowie Opolskim,
- CEMENTOWNIA „Odra” w Opolu,
- ECO Energetyka Ciepła Opolszczyzny w Opolu.

Jakość powietrza w AO w 2013 roku oceniona została w oparciu o wyniki pomiarów uzyskanych w 14 stacjach pomiarowych porównane z wartościami kryterialnymi określonymi przez Ministerstwo Środowiska.

Tabela 29 Wyniki pomiarów stężeń dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i benzenu w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku

Lp.	Miejsce pomiaru	Typ pomiaru	Wartość średnich rocznych stężeń		
			SO ₂ [ęg/m]	NO ₂ [ęg/m]	C ₆ H ₆ [ęg/m]
1.	Lewin Brzeski (<i>powiat brzeski</i>)	pasywny	5,9	17,1	-
2.	Zdzierzowice ul. Piastów (<i>powiat krapkowicki</i>)	automatyczny	-	-	-
3.	Krapkowice ul. Moniuszki (<i>powiat krapkowicki</i>)	pasywny	5,5	19,4	1,6
4.	Krapkowice ul. Buczka (<i>powiat krapkowicki</i>)	pasywny	5,3	17,9	-
5.	Gogolin ul. Szkolna (<i>powiat krapkowicki</i>)	pasywny	8,2	22,1	-
6.	Januszkowice ul. Krótka (<i>powiat krapkowicki</i>)	pasywny	-	-	1,7
7.	Opole ul. Minorytów (<i>m. Opole</i>)	automatyczny	8,1	21,6	-
8.	Opole ul. Rynek – Ratusz (<i>m. Opole</i>)	pasywny	4,9	26,0	1,5
9.	Opole ul. Jodłowa (<i>m. Opole</i>)	pasywny	7,0	21,6	1,8
10.	Opole ul. Zwycięstwa (<i>m. Opole</i>)	pasywny	4,0	17,9	1,3
11.	Opole ul. Chabrów (<i>m. Opole</i>)	pasywny	4,5	18,1	1,2
12.	Dobrzeń Wielki ul. Namysłowska (<i>powiat opolski</i>)	pasywny	3,9	16,7	1,2
13.	Ozimek Plac Wolności (<i>powiat opolski</i>)	pasywny	4,3	17,2	-
14.	Prószków ul. Opolska (<i>powiat opolski</i>)	pasywny	7,9	21,6	1,5
Dopuszczalna wartość 1-godzinna			350	200	-
Dopuszczalna wartości 24-godzinna			125	40	-
Roczna wartość dopuszczalna					5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu

Stężenia dwutlenku siarki i dwutlenku azotu w powietrzu nie wykazały przekroczeń kryterialnych w żadnym z punktów kontrolnych i od lat utrzymują się na niskim poziomie. Stężenie

benzenu było najwyższe na stacji pomiarowej w Opolu na ul. Jodłowej, ale nie wykazało przekroczenia wartości kryterialnej. Na pozostałych obszarach wartości stężenia były niższe i nie przekroczyły wartości 1,7 µg/m.

Tabela 30 Wyniki pomiarów stężenia pyłów PM10 w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku

Lp.	Miejsce pomiaru	Typ pomiaru	Stężenie pyłu PM 10 [uq/m³]			Liczba dni z przekroczeniami
			Średnie roczne	W sezonie grzewczym	W sezonie pozagrzewczym	
1.	Zdzieszowice ul. Piastów (powiat krapkowicki)	automatyczny	Ze względu na niedostateczny uzysk danych, nie uwzględniono pomiarów			
2.	Opole ul. Minorytów (m. Opole)	automatyczny	29,4	39,6	18,0	37
3.	Opole os. Armii Krajowej (m. Opole)	pasywny/ manualny	33,3	43,1	23,4	56
24 – godzinna wartość dopuszczalna			50 uq/m³ z dopuszczalną liczbą przekroczeń 35 dni w ciągu roku			
Dopuszczalna wartość roczna			40 uq/m³			

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu

Rozważając dwa kryteria ustanowione dla pyłu PM10, to w 2013 roku wartość średnioroczna nie została przekroczona na żadnej ze stacji realizującej pomiary tego zanieczyszczenia, natomiast przekroczenia 24-godzinnej wartości dopuszczalnej zarejestrowano na wszystkich stanowiskach pomiarowych. Liczba dni z przekroczeniami 24-godzinnej wartości dopuszczalnej w Opolu wyniosła 37, przy dopuszczalnej częstotliwości przekroczeń wynoszącej 35 dni. Wyraźnie widoczna jest sezonowość stężeń pyłu PM10. Najwyższe stężenia wystąpiły w okresie grzewczym, gdyż osiągnęły ponad dwukrotnie wyższe wartości niż w sezonie pozagrzewczym. Świadczy to o tym, że istotny wpływ na poziomy stężenie pyłu mają procesy związane z tzw. niską emisją. Wysokie poziomy stężenie otrzymane w 2013 roku potwierdzają wyniki uzyskiwane w latach wcześniejszych i utwierdzają w obowiązku wdrażania naprawczych programów ochrony powietrza. Nie bez znaczenia są również niekorzystne warunki pogodowe (tj. pogoda bezwietrzna i bez opadów), podczas których rośnie poziom stężenia pyłów w powietrzu.

Pomiar pyłu zawieszonego PM 2,5 (tj. o średnicy ziaren poniżej 2,5 uq) przeprowadzony został w 2013 roku w Opolu – wartość stężenia nie przekroczyła wartości dopuszczalnej. Podobnie jak w

przypadku pyłu PM 10, wyraźnie zaznacza się sezonowość występowania wysokich stężeń – w sezonie grzewczym notuje się ok. 3-krotnie wyższe wartości niż w sezonie pozagrzewczym.

Tabela 31 Wyniki pomiarów stężenia pyłów PM 2,5 w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku

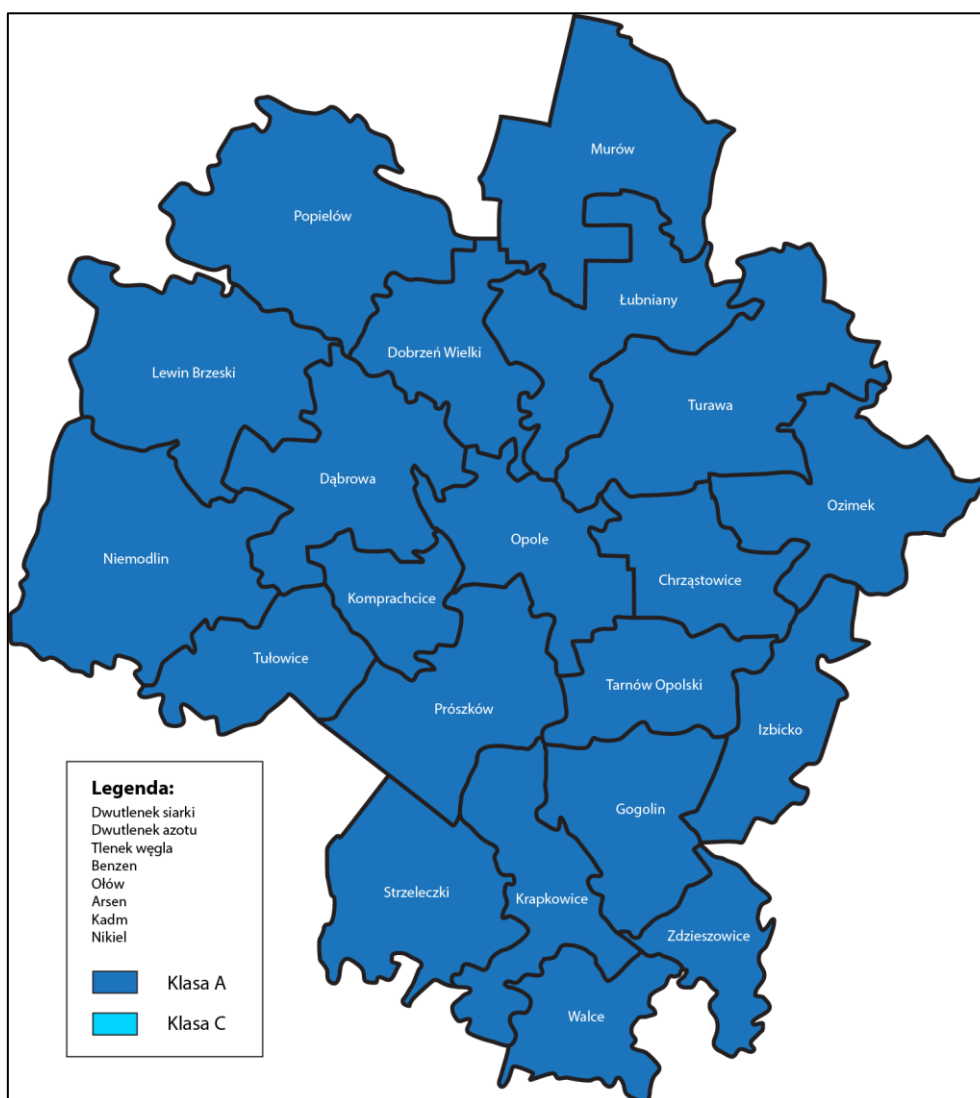
Lp.	Miejsce pomiaru	Typ pomiaru	Stężenie pyłu PM 2,5 [uq/m ³]		
			Średnie roczne	W sezonie grzewczym	W sezonie pozagrzewczym
1.	Opole os. Armii Krajowej (m. Opole)	manualny	23,7	33,2	13,8
Dopuszczalna wartość roczna			25 uq/m ³		

Celem prowadzenia badań monitoringu powietrza jest uzyskanie informacji o jego stanie na terenie regionu. Oceny jakości powietrza dokonuje się zgodnie z obowiązującym w rozporządzeniu Ministra Środowiska podziałem.

Klasyfikację przeprowadza się w oparciu o założenia:

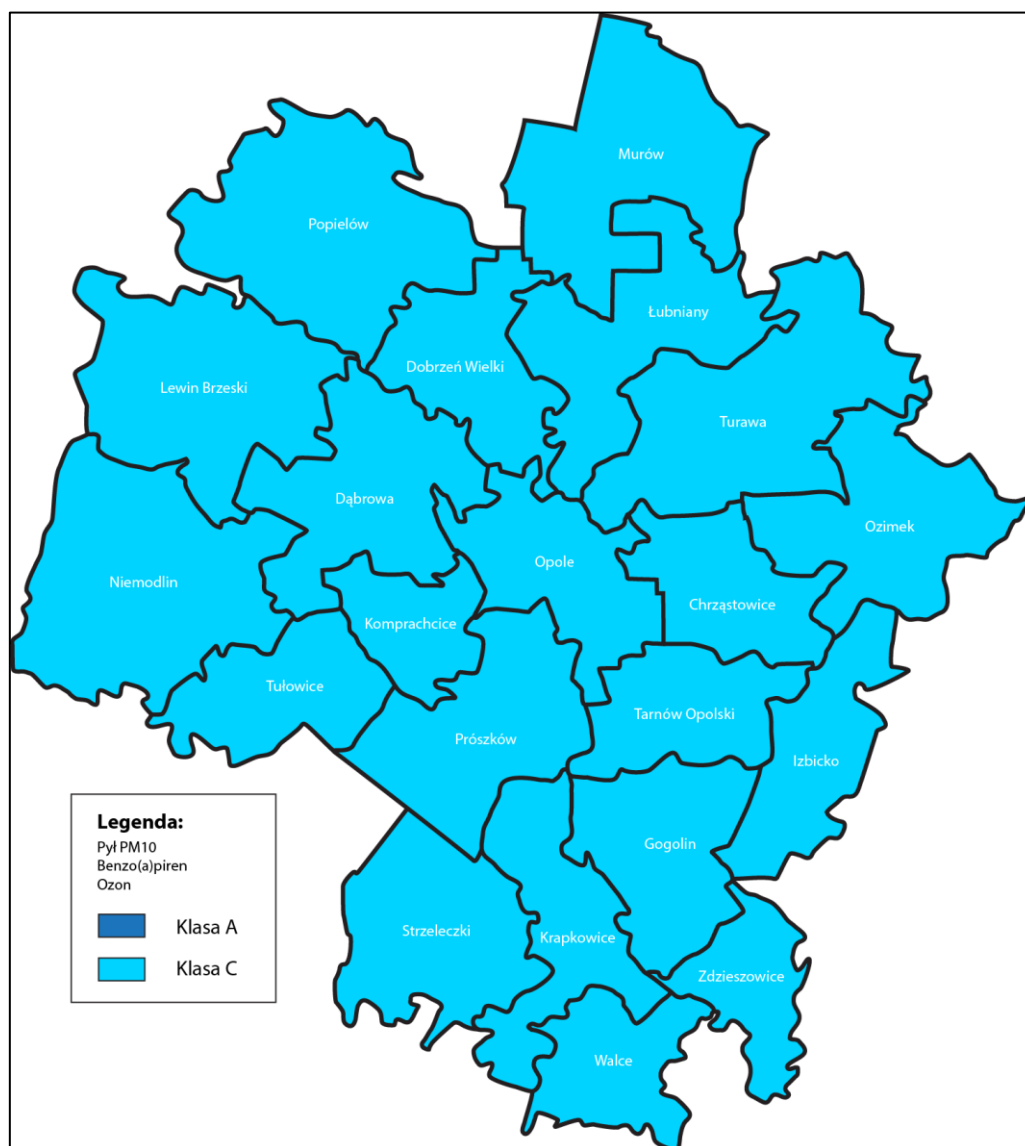
- klasa A – poziom stężeń nie przekracza dopuszczalnych wartości, nie ma potrzeby prowadzenia działań na rzecz poprawy jakości powietrza
- klasa B – poziom stężeń przekracza wartość dopuszczalną, lecz nie przekracza dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji (dot. wyłącznie PM 2,5)
- klasa C – poziom stężeń przekracza wartość dopuszczalną lub wartość dopuszczalną powiększoną o margines tolerancji; należy określić obszary przekroczeń oraz dążyć do osiągnięcia wartości kryterialnej, niezbędne jest opracowanie programu ochrony powietrza.

Mapa 26 Wyniki klasyfikacji stref uzyskane w ocenie jakości powietrza za 2013 rok dla kryterium ochrony zdrowia (dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla, benzen, ołów, arsen, kadm, nikiel)

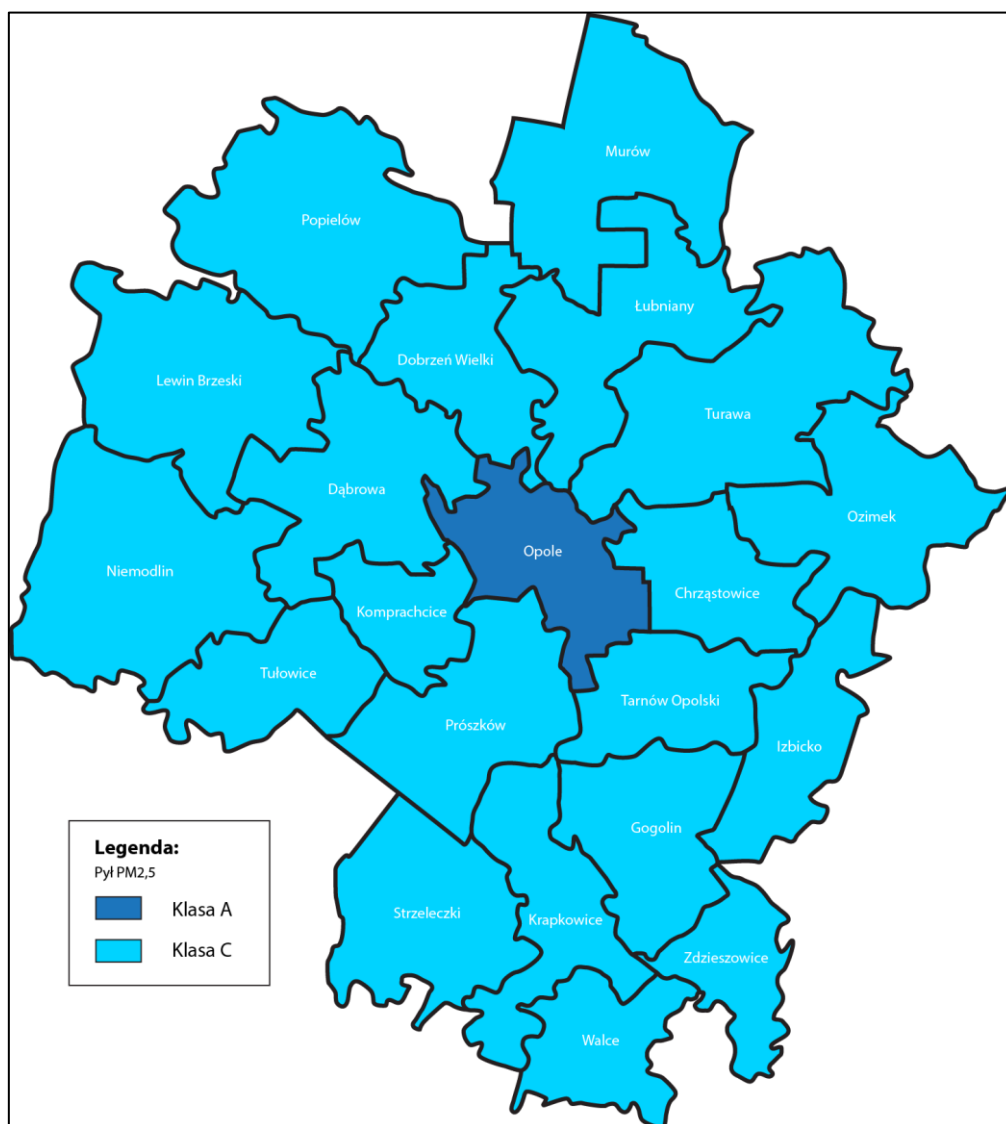
Źródło: opracowanie własne na podstawie *Stan środowiska w województwie opolskim w 2013 roku*, Opole 2014r.

Mapa 27 Wyniki klasyfikacji stref uzyskane w ocenie jakości powietrza za 2013 rok dla kryterium ochrony zdrowia (pył PM10, Benzo(a)piren, ozon)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Stan środowiska w województwie opolskim w 2013 roku*, Opole 2014r.

Mapa 28 Wyniki klasyfikacji stref uzyskane w ocenie jakości powietrza za 2013 rok dla kryterium ochrony zdrowia (pył PM_{2,5})

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Stan środowiska w województwie opolskim w 2013 roku*, Opole 2014r.

Istotnym czynnikiem, bezpośrednio oddziałującym na pogorszenie jakości środowiska naturalnego w Aglomeracji Opolskiej jest niska efektywność energetyczna budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej. Nieefektywne systemy: grzewcze, wentylacyjne, doprowadzające ciepłą wodę, wyposażone w urządzenia o niskiej klasie efektywności energetycznej oraz niewystarczająca izolacja termiczna budynków prowadzi do nadmiernego zużycia energii i zanieczyszczenia powietrza. Systematycznie przekraczane są normy stężenia gazów i pyłów w powietrzu atmosferycznym, zjawisko to szczególnie nasila się w okresie grzewczym.

Hałas

Hałas i wibracje powodują pogorszenie jakości środowiska przyrodniczego, utratę istotnej wartości, jaką jest cisza, zmniejszenie wartości terenów rekreacyjnych lub leczniczych, zmianę zachowań ptaków i innych zwierząt. Istotne są również społeczne i zdrowotne skutki oddziaływania hałasu i wibracji na zdrowie ludności. Czynniki te przyczyniają się do rosnącej liczby zachorowań na głuchotę, choroby wibracyjnej, obniżenia sprawności i chęci działania oraz spadku wydajności pracy itp. W 2012 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu przeprowadził badania hałasu drogowego w 6 punktach kontrolnych na terenie Aglomeracji. Przekroczenia obowiązujących aktualnie norm (na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska) wystąpiło na terenie miasta Opola – w dwóch punktach w przypadku wartości mierzonych w porze dziennej (o 0,6 dB i 0,9 dB) oraz w trzech punktach dla wartości mierzonych w porze nocnej (odpowiednio o 5,1 dB, 4,9dB). Główne źródła hałasu to transport drogowy, przemysł oraz transport kolejowy.

W 2013 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu przeprowadził badania hałasu drogowego w 3 punktach kontrolnych na terenie Aglomeracji. Przekroczenia obowiązujących aktualnie norm (na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska) wystąpiło na terenie Gogolina – w przypadku wartości mierzonych w porze nocnej (o 0,4 dB) oraz na terenie Krapkowic w dwóch punktach dla wartości mierzonych w porze nocnej (odpowiednio o 2,7 dB i 2,8dB) oraz w jednym punkcie dla wartości mierzonych w porze dziennej (o 0,2 dB).

Tabela 32 Wyniki pomiarów poziomów krótkookresowych hałasu drogowego w 2013 roku dla punktów reprezentatywnych zlokalizowanych w Aglomeracji Opolskiej

Lp.	Miasto	Lokalizacja punktu pomiarowego	Wartość poziomu dźwięku dla pory dnia [dB]	Wartość poziomu dźwięku dla pory nocy [dB]	Dopuszczalne poziomy hałasu [dB]	
					Pora dnia	Pora nocy
1.	Gogolin	Droga wojewódzka nr 409, ul. Krapkowicka, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz usługowej	63,2	56,4	65	56
2.	Krapkowice	Droga wojewódzka nr 409, ul. Koziołka, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz mieszkaniowo-usługowej	65,2	58,7	65	56
3.	Krapkowice	Droga wojewódzka nr 409, ul. Prudnicka, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	64,4	58,8	65	56

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Opolu

Aglomeracja Opolska jest terenem zróżnicowanym pod względem zagospodarowania, ogólnie silnie uprzemysłowionym, a tutejsze zasoby naturalne od wieków podlegały intensywnej eksploatacji. Stan środowiska jest zróżnicowany i podlega szeregowi niekorzystnych oddziaływań zewnętrznych. W okresie po 1989 r. nastąpiła znaczna poprawa w wielu dziedzinach, zwłaszcza emisji zanieczyszczeń przemysłowych do atmosfery, oczyszczania ścieków, zagospodarowania odpadów. Zwiększyło się jednak zagrożenie związane z emisją hałasu i zanieczyszczeń powietrza powodowanych przez ruch drogowy. Ze względu na położenie Aglomeracji Opolskiej na obszarze o najwyższym w skali kraju obciążeniu środowiska związanym z emisją zanieczyszczeń istnieje potrzeba kontynuacji inwestycji dotyczących ochrony środowiska, w szczególności związanych z poprawą jakości powietrza, czystości wód, bezpieczeństwa powodziowego, a także poprawą efektywności energetycznej.

Zjawiska pozytywne	Zjawiska problemowe
– Redukcja emisji przemysłowych z zakładów szczególnie uciążliwych w 2013 r. w województwie opolskim wynosiła 99,9% dla zanieczyszczeń pyłowych; – Znaczący spadek emisji zanieczyszczeń pyłowych obserwowany od 2002 roku (o ok 57% w stosunku do 2002 r.); – Pozytywne wyniki klasyfikacji stref w ocenie jakości powietrza (klasa A) w zakresie dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku węgla, benzenu, ołowiu, arsenu, kadmu, niklu.	– Przekroczone dopuszczalne normy poziomu stężeń zanotowane dla pyłu PM₁₀, benzo(a)pirenu i ozonu na terenie całej Aglomeracji Opolskiej; – Przekroczone dopuszczalne normy poziomu stężeń dla pyłu PM_{2,5} na terenie całej Aglomeracji Opolskiej z wyjątkiem Opola; – Znaczące różnice w poziomach stężeń w sezonach grzewczym i pozagrzewczym wskazujące na duże znaczenie tzw. niskiej emisji dla jakości powietrza AO; – Znaczący udział emisji antropogenicznej w zanieczyszczeniu powietrza (zanieczyszczenia komunikacyjne, tabor transportu publicznego nie odpowiadający normom środowiskowym); – Przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu.

8. Turystyka i dziedzictwo kulturowe

Aglomeracja Opolska posiada bogate i wielokulturowe, wynikające z uwarunkowań historycznych, dziedzictwo kulturowe. Wpływ na obecne cechy kulturowe obszaru miało zróżnicowanie etniczne ludności. Krajobraz kulturowy Opolszczyzny posiada cechy wyróżniające ją spośród innych regionów Polski i stanowiące znaczące dziedzictwo Aglomeracji Opolskiej.

Na szczególną uwagę zasługują:

- architektura zabudowań mieszkalnych i gospodarskich wsi opolskiej;
- układy ruralistyczne o cechach charakterystycznych dla regionu;
- zespoły pałacowo – parkowe;
- zabudowania folwarczne;
- zabytki techniki;
- unikalne budynki dawnych zakładów przemysłowych, piece wapiennicze, wiatraki, kominy cegielni;
- obiekty sakralne: kościoły (w tym drewniane), zespoły kościelno – klasztorne;
- obiekty o charakterze religijnym, tj. kapliczki, przydrożne krzyże czy też figury świętych.

Niezwykle istotny element dziedzictwa architektonicznego i kulturowego Aglomeracji Opolskiej stanowi architektura sakralna. Zlokalizowane na obszarze Aglomeracji liczne przykłady architektury sakralnej reprezentują przekrój technik budowlanych zarówno ze względu na wykorzystane materiały (cegła, drewno, kamień), jak i style architektoniczne. Spośród licznych obiektów religijnych zlokalizowanych na terenie Aglomeracji Opolskiej wyróżniają się kościoły gotyckie. Do najciekawszych należą znajdujące się w Opolu: Katedra pod wezwaniem Podwyższenia Świętego Krzyża oraz Kościół pod wezwaniem Matki Boskiej Bolesnej (tzw. Kościół na Górcie). W Opolu zlokalizowane są również zespoły kościelno – klasztorne (franciszkanów oraz dominikanów).

O wyjątkowości Aglomeracji Opolskiej świadczą również licznie występujące drewniane kościoły, w większości pochodzące z XVII – XVIII wieku. Kościoły te stanowią integralny element opolskiego krajobrazu i jeden z największych walorów turystycznych regionu. Odznaczają się wyjątkowymi walorami architektonicznymi i kunsztem lokalnych budowniczych. Część z kościołów, ze względu na filialny charakter jest trudno dostępna dla zwiedzających. Obiekty dostępne tworzą, przebiegający również przez obszar Aglomeracji Opolskiej, szlak kościołów drewnianych.

Zabytki architektury reprezentowane są także przez obiekty świeckie. Należą do nich m.in. gotyckie zamki obronne czy też barokowe i późnobarokowe pałace. Szczególnym zainteresowaniem cieszy się zamek w Mosznej oraz późnobarokowy pałac w Kamieniu Śląskim. Charakterystyczne

dla całego województwa jest nagromadzenie zespołów pałacowo-parkowych oraz zamkowo-parkowych, stanowiących ważny element krajobrazu. Najlepiej utrzymane, poza wspomnianymi wcześniej, zespoły znajdują się w Lewinie Brzeskim, Dobrej, Izbicku, Niewodnikach, Niemodlinie, Dąbrowie Niemodlińskiej, Turawie, Prószkowie oraz Rogowie Opolskim.

Spośród 514 zabytków Aglomeracji Opolskiej wpisanych do rejestru zabytków (indywidualnie lub jako zespoły) najwięcej (161) znajduje się w Opolu. W większości są to XIX-wieczne domy oraz obiekty sakralne. Wyróżniającą pod względem liczby zabytków jest także gmina Lewin Brzeski, w której znajduje się 73 tego typu obiektów. Podobnie jak w przypadku Opola, większość stanowią domy mieszkalne pochodzące z XIX w. znajdujące się w Lewinie Brzeskim. Ochronie podlega także układ urbanistyczny miasta z zachowanym średniowiecznym układem ulic. Znacząca liczba zabytków podlegających ochronie konserwatorskiej znajduje się także w gminach Niemodlin (59), Krapkowice (28) oraz Dąbrowa (24). W przypadku Niemodlina oraz Krapkowic, poza indywidualnie wpisanymi do rejestru zabytków obiektami, ochronie podlegają średniowieczne założenia urbanistyczne miast (na szczególną uwagę zasługuje unikatowy w skali kraju wrzecionowaty układ rynku w Niemodlinie).

Tabela 33 Liczba zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków w Aglomeracji Opolskiej według stanu na 1 czerwca 2013 roku

Gmina	Liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków
Chrzastowice	2
Dąbrowa	24
Dobrzeń Wielki	9
Gogolin	20
Izbicko	10
Komprachcice	5
Krapkowice	28
Lewin Brzeski	73
Łubniany	8
Murów	9
Niemodlin	59
Opole	161
Ozimek	11
Popielów	13
Prószków	14
Strzeleczy	22
Tarnów Opolski	2
Tułowice	11
Turawa	8
Walce	12
Zdzieszowice	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wykazu Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
http://www.wuozopole.pl/rejestr/rejestr_nieruchome.pdf

Spośród obiektów o szczególnych walorach większość wpisanych jest indywidualnie do rejestru zabytków lub planuje się je tam umieścić. W toku prac nad *Studium koncepcyjnym dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej* wyselekcjonowano obiekty szczególnie istotne dla Aglomeracji Opolskiej oraz społeczności lokalnych. Wiele z nich wymaga nakładów finansowych by mogły służyć mieszkańcom i turystom oraz by można w pełni wykorzystać ich walory. Obiekty te przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 34 Lista kluczowych obiektów dziedzictwa kulturowego w Aglomeracji Opolskiej

Lista obiektów kluczowych	
Gmina Chrzastowice	
1.	Kościół pod wezwaniem Narodzenia Najświętsza Maria Panna w Dębju. Obecny kościół zbudowano w latach 1909-10, w stylu neobarokowym, konsekrowany w 1916 r. Od wieków ma miejsce kult NMP skoncentrowany wokół rzeźby Matki Bożej z Dzieciątkiem (Matka Boża Dębska) i kult św. Rocha.
2.	Dworek oraz park pałacowy w Zbicku. Zespół folwarczny z 2 ćw. XIX wieku wraz z parkiem pałacowym z aleją dojazdową.
Gmina Dąbrowa	
3.	Barokowy dwór w Karczowie. Barokowy dwór w Karczowie został zbudowany z murowanej cegły, wniesiony na planie prostokąta na przełomie XVII i XVIII w. Obiekt dwukondygnacyjny pokryty wysokim dachem mansardowym. Na północ od dworu przetrwał niewielki 3 hektarowy park. Zabytek często zmieniał właścicieli i ulegał licznym przebudowom. Na dzień dzisiejszy właścicielem jest Politechnika Opolska.
4.	Zamek w Dąbrowie. Zespół zamkowy z pocz. XVII wieku przebudowany w XIX wieku w stylu neorenesansowym.
Gmina Dobrzeń Wielki	
5.	Ponorbertański zespół klasztorny w Czarnowąsach. Klasztor, położony w dorzeczu Odry i Małej Panwi, wybudowano w 1228 r. ze środków księcia opolskiego Kazimierza dla Sióstr Norbertanek.
Gmina Gogolin	
6.	Piece wapiennicze-objekty zabytkowe z końca XIX wieku. Powstałe w 1874r. trzy piece szybowe usytuowane w centrum Gogolina,, są pozostałością po funkcjonujących przez ponad 120 lat zakładach przemysłu wapienniczego oraz nawiązują do lokalnego dziedzictwa i lokalnej historii przemysłu wapienniczego. W 2014 r. powstało Muzeum Wapiennictwa, gdzie zwiedzający przy pomocy tablic informacyjnych opisujących historię wapiennictwa, mogą poznać dawne technologie produkcji wapna stosowane na terenie gminy Gogolin.
7.	Kościół parafialny pw. Św. Jacka w Kamieniu Śląskim. Zaliczany do 50 najstarszych na Górnym Śląsku. Wewnątrz świątyni znajdują się ołtarze: główny z obrazem św. Jacka i boczne: Najświętszej Marii Panny Różańcowej, Św. Rodziny i Serca Pana Jezusa
8.	Kościół pw. Podwyższenia Krzyża św. (z górnym kościołem drewnianym pw. św. Franciszka z Asyżu przeniesionym z Kostowa) w Malni. Świątynia stanowi dwupoziomowy zespół dwóch obiektów położonych jeden na drugim, tzw. kościół na kościele. Kościół dolny wybudowany w latach 1976-1978. Kościół górny stanowi drewniany kościółek poprotestancki pw. św. Franciszka, wzniesiony w latach 1801-1804 w Kostowie koło Kluczborka. W 1977 roku rozebrany i przeniesiony do Malni.
9.	Zamek (Pałac) w Kamieniu Śląskim Sanktuarium św. Jacka, Centrum Kultury i Nauki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego. Pierwsze udokumentowane wzmianki o Kamieniu Śląskim pochodzą z początku XII w. Późnobarokowy pałac z przełomu XVII i XVIII wieku był siedzibą kilku szlacheckich rodów śląskich.
Gmina Izbicko	
10.	Pałac w Izbicku. Pałac z XVIII w. spalony w czasie III powstania śląskiego, odbudowany w 1923 roku dla Heinza von Strachwitza. Przetrwał II wojnę światową.
Gmina Komprachcice	

11.	Kościół pw. św. Marcina. Kościół wybudowano w 1702 roku w Komprachcicach. Jest konstrukcji zrębowej, z wieżą budowaną na słup.
Gmina Krapkowice	
12.	Mury miejskie z XIV-wieczną wieżą Bramy Górnej. Mury wzniesione w XIV w., z kamienia łamanego były wielokrotnie przekształcane i odnawiane.
13.	Zamek w Krapkowicach (Krapkowicki zamek z <i>białą damą</i>). Zbudowany w 1678 roku na miejscu wcześniejszego zamku, przebudowany po pożarze w 1772 roku. Usytuowany na skarpie rzeki Osobłogi, z tarasami wzmocnionymi obmurowaniem.
14.	Kościół św. Mikołaja w Krapkowicach. Budowla kościelna powstała w końcu XIV wieku i mimo gruntownej przebudowy zachowała wiele elementów gotyckiej architektury.
15.	Cmentarz żydowski w Krapkowicach. Na powierzchni cmentarza zachowało się 48 dziewiętnastowiecznych nagrobków, wykonanych z piaskowca i kamienia wapiennego.
16.	Ruiny zamku rycerskiego w Otmęcie. Zamek otmęcki powstał prawdopodobnie już w XII wieku. Do naszych czasów zachowały się jedynie niewielkie fragmenty pomieszczeń mieszkalnych, ruiny baszty południowo - wschodniej oraz mur obwodowy z półkolistą basteją w południowo – zachodnim narożniku.
17.	Zamek i park w Rogowie Opolskim. Zamek w Rogowie Opolskim jest on jedną z najstarszych rezydencji na Opolszczyźnie. Początkami sięga średniowiecza. Rogowski Zamek usytuowany jest na skarpie dawnego koryta Odry.
18.	Zabytkowa wieża zegarowa na terenie dawnych zakładów papierniczych łącznie z trzema zegarami. Wieża ciśnień zbudowana została w konstrukcji betonowej, szkieletowej, wypełnionej betonem, złożona na planie kwadratu, dołem elewacje licowane cegłą. Zbudowana na początku XX wieku (obiekt datowany jest na lata 1911/1912) w stylu historyzującym. Wielokondygnacyjna, zwieńczona dachem namiotowym. Wieża zachowana jest w stanie dobrym, jednakże umieszczone na niej zegary wymagają renowacji
19.	Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Krapkowicach Otmęcie. Wzmiankowany w 1223r. Według dokumentu z 1202r. był pod patronem OO. Cystersów z Jemielnicy do 1810 r. Pierwszy kościół był prawdopodobnie drewniany. W początku XIV w. zbudowano kościół murowany, gotycki, połączony z zamkiem.. Przy kościele znajduje się kaplica z połowy XIX w. murowana, neogotycka. W kruchcie po cztery słupki ze wspornikami, gotyckie z pierwszej połowy XIV wieku z dekoracją roślinną wsporników, jeden z nich z maską. Kościół otoczony murem z XVI w.
Gmina Lewin Brzeski	
20.	Kościół rzymskokatolicki p.w. NMP w Lewinie Brzeskim. Zbudowany w 1312 roku w stylu gotyckim. W XVI wieku przeszedł w ręce ewangelików, jednak w 1854 powstała tu szkoła katolicka, sierociniec i tymczasowy Kościół. W 1866 podniesiony do rangi Parafii.
21.	Kościół św. Antoniego w Strzelnikach leżący na szlaku polichromii brzeskich. Gotycki kościół z ok. 1300 r. pw. św. Antoniego (dawniej św. Wawrzyńca). Wzmiankowany w 1376 r. Obecna wieża pochodzi z 1688 r., w 1853 r. remontowany, wówczas przekształcono ostrołukowe okna. W 1958 roku przypadkowo, przy okazji remontu, odkryto w nim pod tynkiem średniowieczne polichromie. Odsłonięte i wyeksponowane przez konserwatorów w latach 1966-79 zachowały niemal wszystkie swoje walory. Malowidła pokrywają każdą wewnętrzną ścianę kościoła.
22.	Ratusz w Lewinie Brzeskim wraz ze średniowieczną zabudową miasta. Styl budowli jest klasycystyczny, prostokątny z ryzalitami wzdłuż dłuższych elewacji. Zbudowany około 1500 r.

23.	Pałac w Lewinie Brzeskim. Barokowy pałac zbudowany w 1722 roku, odnowiony w 1860 roku i ponownie zniszczony w 1955 roku. Jest to budynek piętrowy na piwnicach sklepionych kolebkowo.
24.	Kościół ewangelicki w Lewinie Brzeskim. Kościół posiada relikty z XIII w. – mur o układzie wedyjskim w ścianie wschodniej prezbiterium – oraz XIV w. – portal zachodni i północny nawy. Kościół w głównym zrębie pochodzi z XIV w.
25.	Budynek wozowni Skorogoszcz. Wozownia to pozostałość zabudowy XVI w. pałacu, który po wojnie został rozebrany. Obecnie pozostały: 6 hektarowy park krajobrazowy otaczający rezydencję oraz budynki towarzyszące pałacowi.
Gmina Łubiany	
26.	Kościół pw. św. Barbary w Kolanowicach. Obiekt jest wpisany do szlaku drewnianego budownictwa sakralnego. W 1812 roku odbyło się uroczyste poświęcenie przeniesionego z Opola Kościoła Św. Barbary w Kolanowicach.
Gmina Murów	
27.	Kościół filialny pw. Wniebowzięcia NMP w Radomierowicach. Orientowany, drewniany kościół o konstrukcji szkieletowej, wypełnionej murem ceglanym, otynkowany, zbudowany został w latach 1786-1790. Halowy, z czterospadowym dachem, krytym gontem. Od strony zachodniej znajduje się prostokątna wieża, również konstrukcji szkieletowej, nieco wyższa od budynku świątyni, nakryta hełmem dzwonowatego kształtu, nad którym wspiera się ośmioboczna latarnia. Nad latarnią wznosi się również dzwonowaty, wysoki hełm zakończony chorągiewką z datą 1790. Przy kościele znajduje się cmentarz, na którym rosną rozłożyste, wielowiekowe dęby.
28.	Huta żelaza wraz z kanałami i przepustami w Zagwizdzu Regionalna Sala Muzealna - Huta Kluczborska w Zagwizdzu. Jest to odrestaurowany obiekt XVIII-wiecznej huty.
29.	Dworzec kolejowy przy ul. Dworcowej 3 w Murowie, gm. Murów. Budynek z 1889 r. Wolno stojący, murowany z cegły, nieotynkowany. Gmina Murów w związku z reaktywacją linii kolejowej nr 301 relacji Opole Główne-Namysłów planuje przeprowadzenie remontu niezagospodarowanych pomieszczeń budynku kolejowego Murów. Przedmiotem adaptacji będzie utworzenie Punktu Informacji Turystycznej (PIT), obsługującego w sposób kompleksowy natężający się z roku na rok ruch turystyczny na terenach Gminy Murów, poczekalni dla pasażerów transportu zbiorowego (jakim jest obecnie ruch związany z komunikacją PKS) oraz dla turystów. Wzmiankowana poczekalnia będzie ponadto utrzymana w charakterze izby regionalnej, odnoszącej się zarówno do historii ruchu kolejowego PKP, nieczynnej linii kolejowej 301 Opole Główne-Namysłów oraz dziejów Huty Szkła, założonej w 1736 r. przez klasztor w Czarnowasach, któremu ówczesna miejscowość Murów zawdzięcza rozwój cywilizacyjny przełomu XIX i XX w.
Gmina Niemodlin	
30.	Rynek. Rynek w Niemodlinie charakteryzuje się średniowiecznym układem urbanistycznym, wrzecionowatym, unikatowym w Polsce. Rynek jest prawnie chroniony.
31.	Mury miejskie. Prawdopodobnie wybudowane w XIII wieku przez Templariuszy. Jednakże dziś wiadomo, że pierwotne formy fortyfikacji - wał i fosa, w parze zwane palisadą dopiero od XIV wieku zastępowane były murami. Dlatego też można przypuszczać, że niemodlińskie mury miejskie stały w miejscu starych wałów prawdopodobnie dopiero w późnym średniowieczu.
32.	Zamek w Niemodlinie. Późnorennesansowa budowla, rezydencja książąt opolskich, niemodlińskich i strzeleckich. Po 1740 r. późnobarokowy pałac.

33.	Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny. Kościół gotycki, z poł. XIII-XIX w. z przekształceniami barokowymi, zbudowany na początku XIII w. (prezbiterium), rozbudowany w wieku XV o nawę i wieżę.
34.	Chatka pustelnika. Leży na terenie Parku w Lipnie - zespołu przyrodniczo-krajobrazowego (zespół parkowy o charakterze parku dendrologicznego).
35.	Kościół im. Najświętszej Maryi Panny w Szydłowcu Śląskim. Obecny kościół zbudowany w latach 1616–1617 jako świątynia protestancka, został ufundowany przez właścicieli Szydłowca-Hansa Pucklera z Grodzca.
36.	Zabytkowy park i Dąb w Szydłowcu Śląskim. W Szydłowcu Śląskim rośnie najstarsze drzewo na Opolszczyźnie (i jedno z największych w Polsce) - dąb szypułkowy, liczący sobie około 440 lat, nazywany dębem Pücklera.
Miasto Opole	
37.	Opolska Wenecja. To część trasy miejskiej Opola. Składa się z kilku kamienic i budowli o różnym stanie własności (miejski, prywatny, dobra kościelne) zbudowanych na fundamentach dawnych murów obronnych. Poszczególne elementy są wpisane na listę zabytków.
38.	Kościół św. Trójcy (franciszkanów) wraz z klasztorem i dziedzińcem w Opolu. Obiekt gotycki, z elementami wczesnogotyckimi, późnorenansowymi i barokowymi. Halowy, trójnawowy, otoczony pięcioma kaplicami, z których najstarsza jest kaplica św. Anny pochodząca z 1309 roku, przywrócona do funkcji mauzoleum piastowskiego w latach 1952-1959.
39.	Wieża Piastowska w Opolu. Wieża usytuowana jest na wyspie Pasiece w części zwanej Ostrówkiem, w miejscu wczesnośredniowiecznej osady i stanowi pozostałość dawnego zamku książęcego z początku XIII wieku, zburzonego w latach 1928-1930.
40.	„Opolski Akropol” - Wzgórze Uniwersyteckie. Zbiór budynków będących zabudową wzniesienia wapiennego w miejscu legendarnego pobytu św. Wojciecha. Wzgórze Uniwersyteckie, czyli Opolski Akropol to najwyższe wzniesienie Opola, znajdujące się w obrębie Starego Miasta.
41.	Muzeum Wsi Opolskiej. Ekspozycja na wolnym powietrzu składa się z prawie 50 wiejskich zabytkowych budowli drewnianych, które są wyposażone i urządzone wewnątrz w oryginalne sprzęty, narzędzia i meble.
42.	Ratusz w Opolu. Ratusz opolski to założenie o dwuskrzydłowym korpusie z podcieniami i czworoboczną wieżą w stylu florenckiego Palazzo Vecchio.
43.	Muzeum Śląska Opolskiego. Muzeum Śląska Opolskiego to placówka wielodziałowa, o bogatych zbiorach z dziedzin: archeologii, etnografii, historii, historii sztuki i przyrody.
44.	Cmentarz żydowski w Opolu. Nekropolia parkowo – sakralna. Na powierzchni 0,398 ha zachowało się ok. 150 nagrobków, z których najstarszy pochodzi z 1821 r.
45.	Cmentarz wielokulturowy w Opolu. Teren cmentarza jest obecnie nierestaurowany, a Kaplica stanowi własność prywatną.
46.	Cementownia Opole. Cementownia "ODRA" S.A. to najstarsza czynna cementownia w Polsce. Istnieje na rynku budowlanym już 100 lat i łączy w swojej działalności tradycję z nowoczesnością.
47.	Mury obronne Opole. Obecnie odrestaurowane i udostępnione mury stanowią część szlaku miejskiego.
48.	Zespół budynków Dworca PKP oraz poczty Głównej. Odrestaurowany i oddany do użytku w 2014 r. obiekt dworca PKP oraz budynek poczty głównej stanowią jeden z ciekawszych w Opolu zabytków użyteczności publicznej i industrialnej.

49.	Kościół p.w. Św. Krzyża – katedra opolska. Początki tej świątyni jednak sięgają lat wcześniejszych. W roku 1024 Biskup Wrocławski przekazał nowemu kościołowi w Opolu relikwie Świętego Krzyża, które otrzymał w podarunku od św. Emeryka. Wtedy to miasto zmieniło swój herb: do piastowskiego orła dodano połowę krzyża. Na początku XIII stulecia powołana została kapituła, a kościół Świętego Krzyża stał się kościołem kolegiackim. W 1995 roku Parafia Świętego Krzyża w Opolu obchodziła 700-lecie swego istnienia. Na rok jubileuszu 700-lecia, staraniem ks. proboszcza prałata Stefana Baldego rozbudowano i odrestaurowano organy, zaś główne wejście kościoła zostało wyposażone w spiżowe drzwi przedstawiające dzieje zbawienia i ważniejsze wydarzenia z historii Ziemi Opolskiej.
Gmina Ozimek	
50.	Kościół Św. Małgorzaty w Krasiejowie. Neobarokowy kościół św. Małgorzaty z lat 1911-13. Obfituje w bogate zdobnictwo – malowidła i freski przedstawiające sceny biblijne oraz ornamentykę i złocenia charakterystyczne dla tego stylu architektonicznego. Równie bogaty jest ołtarz główny, którego kolumny i obramowania obrazów zdobią złożone, stylizowane motywy roślinne wykonane z drewna lipowego. Organ, ołtarze i ambona zostały wykonane w bawarskim Regensburgu.
51.	Żeliwny most wiszący. Most powstał w 1827 roku w Hucie Małapanew w Ozimku i był pierwszym żelaznym mostem wiszącym w Europie. Jego wizerunek znajduje się w herbie miasta. W 2009 roku most przeszedł generalny remont, po którym otrzymał w 2012 roku prestiżową nagrodę „Zabytek Zadbany”, a w 2014r. nagrodę w międzynarodowym konkursie „FOOTBRIDGE AWARD 2014”. Obecnie most jest atrakcją turystyczną gminy, w jego pobliżu znajduje się również Muzeum Hutnictwa Doliny Małej Panwi.
52.	Kościół Ewangelicko Augsburgski w Ozimku. Kościół filialny Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Opolu oddany do użytku w roku 1821. Obiekt znajduje się w linii prostej z mostem, w alei im. Karla Friedricha Schinkla (projektanta kościoła) tworząc specyficzny trakt turystyczny.
53.	Park Nauki i Rozrywki Krasiejów – JuraPark. Teren wykopalisk archeologicznych oraz muzeum paleontologiczne połączone z parkiem rozrywki doskonale łączący funkcję rozrywkową z naukową. Jura Park stale poszerza swoją ofertę turystyczną poprzez budowę nowych atrakcji (np. Oceanarium, Park Nauki i Ewolucji Człowieka) oraz prowadzi warsztaty paleontologiczne i lekcje muzealne. W pawilonie paleontologicznym, który jest miejscem wystawienniczo-badawczym, można zobaczyć pod szklaną podłogą, największe w Europie skupisko szczątków gadów i płazów z okresu mezozoicznego, tj. sprzed 230 ml lat.
Gmina Popielów	
54.	Budynek stajni i wozowni w zespole młyna w Karłowicach. Budynki z poł. XIX w. W otoczeniu budynków zachowały się elementy infrastruktury związanej z napędem młyńskich urządzeń.
55.	Zamek myśliwski wraz z założeniem parkowym w Karłowicach oraz obiektami przyzamkowymi. Gotycki zamek myśliwski z I połowy XIV w. z barokową kaplicą, zachowanymi pozostałościami fosy i parkiem krajobrazowym jest jednym z najlepiej zachowanych gotyckich zamków na Opolszczyźnie.
56.	Kościół cmentarny pw. Św. Andrzeja w Popielowie. Najstarszy kościół w Popielowie wzniesiono prawdopodobnie już w średniowieczu. W roku 1654 wzniesiono nową, drewnianą świątynię, którą wyposażono w bogaty barokowy wystrój. W roku 1884 drewniany kościół został rozebrany i przeniesiony na cmentarz. Zbudowany z drewna w konstrukcji zrębowej, ściany nawy i zakrystii szalowane deskami, poszycie gontami. Orientowany, jednonawowy, z węższym i niższym prezbiterium zamkniętym trójbocznie. Otwory okienne zamknięte odcinkowo.
57.	Kościół pw. Św. Judy Tadeusza w Kurzniach. Wzniesiony u schyłku XVIII w., jako zbór ewangelicki. Klasycystyczny, remontowany w 1885 r. W latach 70 lub 80 XX w. założono na elewacjach istniejący tynk cyklinowany oraz wykonano malarski wystrój wnętrza, usytuowany w centrum wsi. Murowany z cegły,

	obustronnie otynkowany. Wnętrze przykryte stropem drewnianym wzmocnionym sosrębami. Poszycie dachówką karpiówką, sygnaturka o konstrukcji drewnianej obitej blachą. Stolarki drzwiowe współcześnie wymienione.
58.	Kościół pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Aniołów w Popielowie. Kościół wzmiankowany po raz pierwszy w średniowieczu r. Obecny kościół, w miejsce poprzedniego drewnianego, przeniesionego na cmentarz, wybudowano w latach 1888-1889, w stylu neogotyckim. Kościół uszkodzony w 1945 r., wnet odbudowany. W kościele znajduje się kielich barokowy z ok. 1670 r.
59.	Kościół pw. Św. Michała Archanioła w Karłowicach. Wzmiankowany w 1500 r. Obecny zbudowany jako ewangelicki u schyłku XIX w. w stylu neogotyckim, w miejscu kościoła poprzedniego. Po 1945 kościół stał się świątynią katolicką. Zbudowany z cegły prasowanej, z zewnątrz nietynkowany, wewnątrz przykryte sklepieniami krzyżowo-żebrowymi, poszycie korpusu nawowego blachą falistą, prezbiterium i wieży blachą miedzianą. Do kościoła przeniesiono z kaplicy zamkowej ołtarz główny i dwa ołtarze boczne.
60.	Kościół pw. św. Michała Archanioła w Starych Siołkowicach. Kościół zbudowany został w latach 1825-1830, jako trzecia świątynia w tym miejscu, dwa poprzednie kościoły spłonęły. W 1933 roku do kościoła dobudowano po obu stronach prezbiterium zakrystie. Przebudowa kościoła z lat 60-tych XX wieku dotyczyła w znacznej mierze zmian w wystroju kościoła. Kościół zachował oryginalną bryłę i formę, W ostatnich latach odtworzono historyczny wystrój kościoła.
61.	Jaz na rzece Odrze w miejscowości Rybna. Wybudowany w 1893 roku w ramach realizowanego programu modernizacji Odry. Był jednym z trzynastu tego typu obiektów na Odrze. Obejmuje on jaz koźłowo-iglicowy systemu Poirée, początkowo z małą służą komorą, uzupełnioną w początkach XX w. o służę pociągową długości ok. 180 m, która umożliwiała przepływ barek. Obsługiwany jest ręcznie.
Gmina Prószków	
62.	Budynek mieszkalny Prószków ul. Korfanteo 1. Zabytek rejestrowy z końca XVIII wieku.
63.	Cmentarz ewangelicki w Prószkowie Cmentarz powstał w 1798 roku. Zdewastowany po 1945 roku i uporządkowany w ostatnich latach. Znajdują się tu nagrobki dawnych urzędników, lekarzy, pracowników majątku rodziny Prószkowskich, nadleśnictwa i fabryki fajansu, którzy sprowadzili się do Prószkowa w czasach jego największej świetności.
64.	Kościółek po ewangelicki. Kościół zbudowano w 1866 r. Po 1945 r. plebanię przekształcono w Ośrodek Zdrowia, ostatnie nabożeństwo w kościele odbyło się w 1978 r. Pełni funkcję Sali koncertowej w Prószkowie
65.	Zamek w Prószkowie. Renesansowy zamek, rodowa siedziba Prószkowskich, zbudowany w 1563 roku z udziałem architektów włoskich, przebudowany barokowo w latach 1677-1683.
66.	Park - arboretum w Prószkowie (Pomologia). Park znajduje się w północnej części miasta Prószkowa na niewielkim wzniesieniu. Popularnie zwany jest Pomologią.
Gmina Strzeleczy	
67.	Pałacu w Dobrej. Zbudowany w latach 50-tych XVIII wieku w stylu baroku francuskiego. Przebudowany w II poł. XIX w. w stylu neogotyckim. Pałac wzniesiony na rzucie prostokąta z trzema ryzalitami przy elewacji frontowej, jednym na elewacji ogrodowej i sześciopiętrową, cylindryczną wieżą przy

	wschodnim narożniku pałacu. Obecnie znajduje się w rękach prywatnego inwestora. Pałac otoczony jest parkiem krajobrazowym stworzonym w połowie XIX wieku liczne okazy starodrzewia, w tym 200 letni wiąz polny.
68.	Zamek w Mosznej. Zamek posiada 365 pomieszczeń oraz 99 wież i wieżyczek. Od 2013 r. obiekt w Mosznej pełni rolę obiektu noclegowego i posiada rozbudowaną ofertę konferencyjną oraz gastronomiczną.
69.	Wiatrak w Łowkowicach. Murowany wiatrak z 1868 roku z dachem krytym gontem. Wiatrak funkcjonował do II wojny światowej.
Gmina Tułowice	
70.	Prospekt organowy z kościoła parafialnego pw. św. Rocha w Tułowicach. Neogotyck, drewniany, polichromowany wraz z instrumentem, po 1928r. z kościoła parafialnego pw. św. Rocha w Tułowicach
71.	Zespół Pałacowo-Parkowy w Tułowicach. Pałac pochodzi z XVIII i XIX w., pierwotnie klasycystyczny, został przebudowany i rozbudowany pod koniec XIX wieku w stylu neorenesansowym.
72.	Kościół św. Rocha Tułowice. Wybudowany w latach 1829-1840 w neoklasycystycznym stylu bazylikowym.
Gmina Turawa	
73.	Kościół św. Jadwigi Śląskiej w Bierzdzanach. Pierwszą drewnianą kaplicę wybudowano w Bierzdzanach w roku 1410. Przyjmuje się iż stojący do dziś, drewniany kościół, ze swoim niezwykłym bogactwem ikonograficznym i artyzmem wykonanych dzieł, powstał w 1711 roku. Jest to data wyryta na jego podmurówce. Wewnątrz kościoła zachowała się cenna oryginalna polichromia, odkryta przypadkowo podczas przygotowań do remontu świątyni.
74.	Kościół św. św. Piotra i Pawła w Zakrzowie Turawskim. Maleńka, drewniana świątynia stoi na północno-zachodnim końcu wsi, na skraju pól uprawnych, w obrębie cmentarza z licznymi starymi drzewami. Powstała w 1759 r., ma konstrukcję zrębową. Nieforemna bryła z niższym, wyraźnie wyodrębnionym prezbiterium oraz z licznymi przybudówkami i prostą, kwadratową wieżą od frontu nakryta jest gontowymi dachami z 1815 r.
Gmina Walce	
75.	Spichlerz folwarczny w Brożcu. Pochodząca z około I poł. XIX wieku zabudowa zespołu folwarcznego w Brożcu z przepięknym kamiennym spichlerzem połączonym niegdyś z gorzelnią, z monumentalną oborą zdobioną dekoracją ceglana.
Gmina Zdzeszowice	
76.	Kościół parafialny pw. św. Błażeja w Januszkowicach. Zabytkowy, wybudowany w latach 1934-1936 o skromnych cechach neobarokowych w kształtowaniu bryły, dekoracji architektonicznej i wyposażenia jest interesującym przykładem architektury wiejskich kościołów Opolszczyzny tego okresu o zachowanych i nie przekształconych cechach stylowych. Kościół zachował oryginalną bryłę, formę i dekorację architektoniczną elewacji, a także wyposażenie pochodzące z czasów budowy kościoła: trzy ołtarze, ambonę, chrzcielnicę zespół rzeźb przyściennych, stacje drogi krzyżowej, zespół witraży.
77.	Kościół filialny pw. św. Mikołaja w Żyrowej. Zabytkowy, wybudowany ok. 1300 r. w stylu gotyckim, a powiększony i przekształcony w duchu barokowym w I połowie XVIII wieku. Wczesnogotyckie prezbiterium, którego struktura architektoniczna zachowała się w pierwotnym stanie, przypomina proste układy i rozwiązania stosowane w kościołach cysterskich. Jest ono nakryte sklepieniem krzyżowo - żebrowym z gładkimi zwornikami i profilowanymi żebrami, spływającymi na zworniki. Niespodzianką w żyrowskim kościele są również dwa obrazy z II połowy XVIII stulecia, zdobiące boczne ołtarze. Wyszły one spod pędzla znakomitego artysty śląskiego Franciszka Sebastiniego.

78.	Zabytkowy Pałac w Rozwadzy. Pałac w Rozwadzy z 1680 roku, zbudowany w stylu angielskiego neogotyku. Założony na planie zbliżonym do kwadratu, piętrowy z niewielkim dziedzińcem wewnętrznym. W latach 1938-1942 na jego terenie wybudowano nowe osiedle mieszkaniowe. W latach 1946 – 1967 rezydencją zarządzała służba zdrowia i urządziła w niej dom starców. Nieremontowany budynek popadał w coraz większą ruinę w konsekwencji czego placówkę przeniesiono do innej miejscowości. Aktualnie właściciel prywatny.
79.	Prom międzybrzegowy w Zdieszowicach. Jedyna w Europie czynna przeprawa promowa napędzana siłą ludzkich mięśni. Zbudowana została w 1903 r.
80.	Kościół parafialny pw. św. Marii Magdaleny w Jasionie. Zabytkowy, neobarokowy kościół parafialny pw. św. Marii Magdaleny, jest najcenniejszym obiektem zabytkowym architektury gotyckiej na Śląsku Opolskim.

Źródło: *Studium koncepcyjne dziedzictwa kulturowego Aglomeracji Opolskiej*, Opole 2014r.

Tabela 35 Lista zagrożonych obiektów zabytkowych Aglomeracji Opolskiej

Ip.	Miejscowość	Gmina	Obiekt	Stan zachowania	Stan własności
1.	Lewin Brzeski	Lewin Brzeski	kościół ewangelicki	zabezpieczony przed osobami postronnymi	gmina Lewin Brzeski
2.	Dobra	Strzeleczy	zespół pałacowo - parkowy	ruina w trakcie odbudowy	prywatny
3.	Góraždze	Gogolin	2 piece szybowe	nieużytkowane, zaniedbane	prywatny (firma)
4.	Otmęt	Krapkowice	zamek	ruina, niezabezpieczona	parafia
5.	Zakrzów	Gogolin	pałac	ruina	prywatny
6.	Żyrowa	Zdzieszowice	pałac	dozorowany, działania minimalne	prywatny, dzierżawca
7.	Rozwadza	Zdzieszowice	pałac	ruina niezabezpieczony	prywatny
8.	Ciepielowice	Dąbrowa	pałac	zaniedbany, użytkowany	gmina
9.	Grabie	Łubniany	kościół ewangelicki	zaniedbany, podstawowe zabezpieczenie dachu	parafia katolicka
10.	Karłowice	Popielów	zamek	częściowo użytkowany, zły stan techniczny	prywatny
11.	Narok	Dąbrowa	zespół pałacowo - folwarczny	w złym stanie	prywatny
12.	Niemodlin	Niemodlin	zespół zamkowy	w złym stanie, podstawowe zabezpieczenia	prywatny

Źródło: Strategia rozwoju Aglomeracji Opolskiej na lata 2014-2020, Opole 2014r.

Intensywna industrializacja obszarów Aglomeracji w XIX wieku przyczyniła się do powstania na tych terenach licznych obiektów będących współcześnie zabytkami techniki. Do najważniejszych należą Huta Małapanew w Ozimku, huty Zagwizdzu i Murowie, zakłady papiernicze w Krapkowicach, wapiennicze piece szybowe w Góraždach, Gogolinie, Opolu i Krapkowicach, Śluza na Młynówce w Opolu oraz przyległy do niej jaz, a także most żeliwny w Ozimku (1824 r.) będący zabytkiem na skalę europejską.

Agglomeracja Opolska to także zabytki archeologiczne. W Krasiejowie, w gminie Ozimek, znajduje się jedno z największych na świecie odkryć stanowisk paleontologicznych. Na terenie wykopalisk powstał kompleks muzealno-turystyczny, który stanowi jedną z ciekawszych atrakcji regionu.

Dostęp do kultury

Agglomeracja Opolska na tle innych aglomeracji w Polsce charakteryzuje się najwyższym poziomem dostępu mieszkańców do bibliotek (3 213 mieszkańców na 1 obiekt w 2013 roku⁴⁷). We wszystkich gminach AO zlokalizowane są gminne biblioteki publiczne. Najlepszy wskaźnik liczby

⁴⁷ Obliczenia własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

osób przypadających na 1 bibliotekę odnotowany został w południowych gminach Aglomeracji – Strzeleczy oraz Walce. Najmniej korzystny – w gminie Komprachcice oraz w Opolu. Należy jednak pamiętać, że w zestawieniu tym, nie była brana pod uwagę wielkość bibliotek oraz obszerność ich zasobów, które z reguły w większych miastach są większe. Na szczególne wyróżnienie zasługuje Miejska Biblioteka Publiczna w Opolu, która pełni nie tylko rolę wypożyczalni księgozbioru, ale przede wszystkim centrum kulturalnego, z którego korzystają mieszkańcy Opola i całej Aglomeracji Opolskiej.

W zakresie dostępu do domów i ośrodków kultury oraz klubów i świetlic Aglomeracja Opolska także posiada jeden z najwyższych wskaźników w Polsce (5 719 mieszkańców na 1 obiekt⁴⁸). Równocześnie w zakresie dostępu mieszkańców do kin Aglomeracja Opolska plasuje się na ostatnim miejscu w kraju. Kina zlokalizowane są w największych miejscowościach Aglomeracji – Krapkowicach i Opolu. Łącznie oferują 1 553 miejsca.

Podobna sytuacja dotyczy dostępu do obiektów muzealnych, wskazując na zdecydowany deficyt tego typu instytucji w Aglomeracji. Na uwagę zasługują zbiory zgromadzone m.in. w Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu, Muzeum Politechniki Opolskiej, Muzeum Diecezjalnego w Opolu, Muzeum Hutnictwa Doliny Małej Panwi w Ozimku czy Muzeum Paleontologicznego w Krasiejowie. Niezwykle istotną instytucją Aglomeracji Opolskiej dbającą o zachowanie lokalnej kultury i obrazującą życie mieszkańców Opolszczyzny na przestrzeni wieków jest Muzeum Wsi Opolskiej.

Należy jednak pamiętać, iż na obszarze Aglomeracji występują również liczne obiekty muzealne niewpisywane do oficjalnych ewidencji. Przykładem takich instytucji są izby muzealne i izby regionalne. Zazwyczaj są one prowadzone przez gminy, szkoły lub osoby prywatne. Gromadzą eksponaty związane z lokalną historią oraz życiem mieszkańców. Przykładami tego typu instytucji na terenie Aglomeracji Opolskiej są: Wiejska Izba Regionalna Gminy Turawy w Ligocie Turawskiej, Regionalna Izba Śląska im. Konrada Mientusa w Dańcu, Izba Regionalna-Heimatstube w Opolu-Gosławicach, Izba Tradycji w Łosiowie, Izba Muzealno-Kolekcjonerska w Dębskiej Kuźni, Izba Muzealna w Krasiejowie, Izby regionalne przy PSP w Popielowie i Starych Siołkowicach, Izba Muzealna Kowalstwa w Prószkowie czy Izba Muzealna Papiernictwa w Krapkowicach.

Na terenie Aglomeracji Opolskiej funkcjonuje kilkanaście galerii sztuki. W samym Opolu znajduje się 14 tego typu obiektów⁴⁹. Najważniejszą opolską galerią jest Galeria Sztuki Współczesnej. Jest to instytucja o charakterze edukacyjnym, upowszechniającym sztukę najnowszą.

W kraju szeroko znane są także opolskie placówki teatralne: Opolski Teatr Lalki i Aktora im. Alojzego Smolki, czy Teatr im. Jana Kochanowskiego. Innymi wartymi odnotowania instytucjami

⁴⁸ Obliczenia własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

⁴⁹ http://www.visitopolskie.pl/pl/objects.html#/list/cat_99/p_1

teatralnymi Aglomeracji Opolskiej są: Teatr Eko Studio w Opolu, Teatr Jednego Wiersza w Opolu oraz Teatr Fieter & Teatr KTO? w Ozimku.

Ofertę kulturalną Aglomeracji Opolskiej uzupełniają ważne i niezwykle prężnie działające instytucje kultury takie jak Filharmonia Opolska im. J. Elsnera czy Narodowe Centrum Polskiej Piosenki, które jest współorganizatorem jednej z najważniejszych imprez muzycznych w kraju – Krajowego Festiwalu Piosenki Polskiej w Opolu. W stolicy AO działa również Muzeum Polskiej Piosenki, które wkrótce przeniesie się do nowej siedziby i oferować będzie jedną z najnowocześniejszych w kraju ekspozycję stałą prezentującą historię polskiej piosenki.

Turystyka na terenie Aglomeracji Opolskiej

Na terenie Aglomeracji Opolskiej można uprawiać niemal wszystkie rodzaje aktywnej turystyki. Na krajoznawców czekają szlaki turystyczne – piesze i rowerowe, których wyznaczono (lub planuje się wyznaczyć) na opisywanym obszarze setki kilometrów. Od Góry Św. Anny przez Kamień Śl., Opole, Dobrzeń Wielki, Lewin Brzeski i dalej w kierunku zachodnim przebiega europejski szlak pielgrzymkowy Via Regia – Droga Św. Jakuba. Stosunkowo duża liczba szlaków rowerowych funkcjonuje w okolicy Turawy, Ozimka i Popielowa. Przewiduje się turystyczne wykorzystanie Odry i innych rzek Aglomeracji. Wyznacza się też pierwsze szlaki konne (Zbicko – Turawa) i narciarskie trasy biegowe. W Aglomeracji znajdują się liczne stadniny i ośrodki jeździeckie, między innymi w Opolu („Ostroga” w Bierkowicach), Mosznej, Niemodlinie.

Ukształtowany obszar najwyższej atrakcyjności turystycznej to okolice Turawy (Jeziora Turawskie). Inne atrakcyjne obszary to Bory Stobrawskie, Bory Niemodlińskie, okolice Chrzastowic i Ozimka. Na tym ostatnim terenie, w Krasiejowie, odnaleziono szczątki dinozaura z epoki triasu należące do najstarszych na świecie. Miejsce odkryć zostało obudowane pawilonem wystawienniczym. Powstał tu również park rozrywki JuraPark - kompleks muzealno-turystyczny, który stanowi jedną z ciekawszych atrakcji regionu.

Sporty wodne uprawiać można szczególnie na Jeziorze Turawskim (Dużym). Akwen ten jest znany w całej Polsce miłośnikom żeglarstwa i sportów motorowodnych. Jest to także jedno z najstynniejszych w Polsce łowisk sandaczy. Otoczenie Jeziora Turawskiego to znany, także poza granicami województwa, obszar turystyki pobytowej, wypoczynku i konferencji.

Gęsta sieć rzek o zmiennym charakterze sprawia, że na terenie AO popularne są spływy kajakowe, szczególnie na Małej Panwi, Budkowiczance i Nysie Kłodzkiej. W okolicach Chrzastowic i Tarnowa Opolskiego można uprawiać biegi narciarskie.

Turystyka pielgrzymkowa na terenie AO rozwija się szczególnie w gm. Gogolin, z ośrodkiem w Kamieniu Śląskim, miejscu kultu Św. Jacka i błogosławionych Bronisławy i Czesława, gdzie można

także skorzystać z zabiegów wodoleczniczych. Miejscowość jest obecnie siedzibą Sanktuarium oraz Centrum Kultury i Nauki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego. W bardzo silny sposób wpłynęło to na rosnącą z roku na rok liczbę indywidualnych osób oraz pielgrzymek przybywających do Kamienia Śląskiego, który przyciąga także burzliwą historią oraz pałacem, w którym mieści się Sanktuarium.

Rozwój ośrodka turystycznego w Kamieniu Śląskim oraz w Gogolinie ma związek z położeniem w pobliżu Góry Świętej Anny, stanowiącej główny cel pielgrzymek i podróży sentymentalnych mieszkańców Śląska. Z racji swej specyfiki historycznej i demograficznej Aglomeracja stanowi cel licznych „powrotów do korzeni”, pochodzących stąd obywatele Niemiec.

Do wiodących ośrodków obsługi turystów należą Opole, Turawa, wzrasta rola Kamienia Śląskiego, Krasiejowa i Mosznej. Potencjalnymi, lokalnymi ośrodkami obsługi turystów są też Niemodlin i Lewin Brzeski. Opole, z racji wielkości i skomunikowania, jest miejscem, od którego przybywający rozpoczynają pobyt w Aglomeracji.

W raporcie z badań *Ruch turystyczny w województwie opolskim i na pograniczu polsko-czeskim w 2012 roku*⁵⁰ przedstawiono wyniki badania ankietowego, na podstawie którego stworzono listę rankingową 20 największych atrakcji turystycznych oraz 20 najbardziej atrakcyjnych turystycznie miejscowości województwa opolskiego. W odniesieniu do Aglomeracji Opolskiej na liście rankingowej znalazło się 10 atrakcji turystycznych oraz 7 miejscowości. Można zatem stwierdzić, iż analizowany obszar jest kluczowy w perspektywie atrakcyjności turystycznej województwa opolskiego.

⁵⁰ *Ruch turystyczny w województwie opolskim i na pograniczu polsko-czeskim w 2012 roku*, OROT, Opole 2012r.

Tabela 36 Kluczowe atrakcje turystyczne wg raportu OROT

Lp.	Nazwa atrakcji turystycznej	Gmina	Lokata rankingowa	Łączna liczba wskazań w badaniu ankietowym (respondenci zagraniczni)
1.	Zamek w Mosznej	Gmina Strzeleczy	1	516 (79)
2.	JuraPark w Krasiejowie	Gmina Ozimek	2	515 (101)
3.	Opole	Miasto Opole	4	346 (116)
4.	Kamień Śląski	Gmina Gogolin	7	168 (32)
5.	Muzeum Wsi Opolskiej	Miasto Opole	8	138 (49)
6.	Ogród zoologiczny	Miasto Opole	9	135 (32)
7.	Amfiteatr w Opolu	Miasto Opole	13	105 (24)
8.	Rynek w Opolu	Miasto Opole	14	92 (31)
9.	Pałac w Kamieniu Śląskim	Gmina Gogolin	17	65 (3)
10.	Kościół w Kamieniu Śląskim	Gmina Gogolin	20	49 (12)

Źródło: *Ruch turystyczny w województwie opolskim i na pograniczu polsko-czeskim w 2012 roku*, Opole 2012r.

Tabela 37 Najbardziej atrakcyjne turystycznie miejscowości Aglomeracji Opolskiej wg raportu OROT

L.p.	Nazwa miejscowości	Lokata rankingowa	Łączna liczba wskazań w badaniu ankietowym (respondenci zagraniczni)
1.	Opole	1	881 (289)
2.	Moszna	3	264 (70)
3.	Krasiejów	4	212 (53)
4.	Kamień Śląski	8	118 (46)
5.	Turawa	15	66 (14)
6.	Krapkowice	16	62 (22)
7.	Gogolin	19	38 (12)

Źródło: *Ruch turystyczny w województwie opolskim i na pograniczu polsko-czeskim w 2012 roku*, Opole 2012r.

Wśród obiektów atrakcyjnych turystycznie na obszarze Aglomeracji Opolskiej szczególne miejsce zajmują obiekty dziedzictwa kulturowego. Jak wynika z analizy przeprowadzonej na potrzeby opracowania *Programu rozwoju gospodarczego Aglomeracji Opolskiej do 2020 roku*⁵¹ na terenie AO znajdują się 93 zabytki architektury sakralnej, 41 obiektów typu pomniki, zabytkowe fontanny, studnie, 32 parki w tym wiele zabytkowych, 27 zabytków techniki, 26 zamków, pałaców i dworów oraz 20 szczególnie istotnych miejsc pamięci.

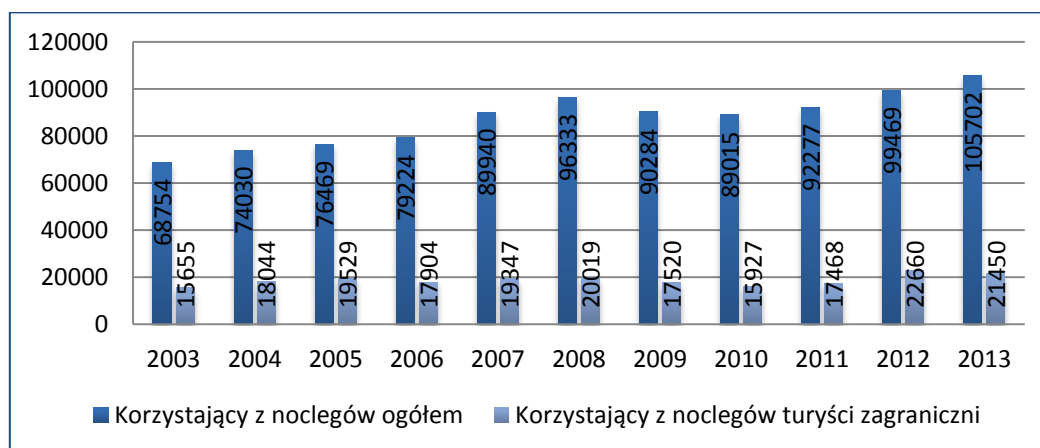
Wszystkie gminy Aglomeracji Opolskiej wskazują turystykę sentymentalną jako jeden z możliwych kierunków rozwoju turystyki w Aglomeracji Opolskiej. Ponadto samorządy Aglomeracji

⁵¹ *Program rozwoju gospodarczego Aglomeracji Opolskiej do 2020 roku*, Opole 2015r.

szansy upatrują między innymi w rozwoju turystyki sakralnej, pielgrzymkowej i religijnej, które opierałyby się na dostępnych zasobach.

Wśród odwiedzających Aglomerację Opolską w 2012 roku turyści krajowi stanowili 80,44%. Blisko 77% spośród nich zamieszkiwało województwa ościennie. Struktura geograficzna odwiedzających wskazuje na traktowanie AO jako terenu wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców przemysłowych oraz wielkomiejskich obszarów województw śląskiego i dolnośląskiego.⁵² Odsetek turystów zagranicznych odwiedzających Aglomerację Opolską wyniósł 19,55%. W tej grupie przeważali obywatele Niemiec oraz Republiki Czeskiej. W 2013 roku z noclegów na terenie Aglomeracji skorzystało ponad 105 tys. osób z czego ponad 21 tys. stanowili turyści zagraniczni. Wśród nich przeważali Niemcy (42,8%). Turyści zagraniczni najliczniej korzystali z obiektów funkcjonujących w Opolu, gdzie odsetek turystów zagranicznych korzystających z noclegów wyniósł 74,2%. Liczba osób korzystających z noclegów w AO systematycznie rośnie (zarówno w odniesieniu do turystów krajowych jak i zagranicznych).

Wykres 16 Liczba korzystających z noclegów na terenie AO w latach 2003-2013 roku

Źródło: Program rozwoju gospodarczego Aglomeracji Opolskiej do 2020 roku (Opole 2014 r), Bank Danych Lokalnych

Baza noclegowa Aglomeracji jest skromna, choć stale powiększana. W 2013 r. funkcjonowało tu 25 hoteli i 24 innych obiektów noclegowych. Bazę tę uzupełniają liczne pokoje gościnne i gospodarstwa agroturystyczne, oferujące wiele możliwości aktywnego spędzania czasu, w tym wypożyczanie sprzętu wodnego, rowerów, jazdę konną. Spośród 240 placówek służących aktywnemu wypoczynkowi w województwie, na terenie AO działa 80.⁵³

⁵² *Ibidem*

⁵³ *Strategia rozwoju Aglomeracji Opolskiej na lata 2014-2020*, uchwała W/9/2014 Walnego Zgromadzenia Członków Stowarzyszenia Aglomeracja Opolska z dnia 19 grudnia 2014r.

Udział tych obiektów w ruchu turystycznym był dotąd niewielki (w 2013 r. w całym województwie skorzystało z noclegu w takich obiektach 3 032 osób⁵⁴), ale rozwój tego rodzaju bazy jest dynamiczny, co jest szansą dla gmin mniej zurbanizowanych, odznaczających się najmniejszymi przekształceniami środowiska, zwłaszcza dużym udziałem terenów rolniczych i leśnych.

W 2013 r. najwięcej obiektów hotelowych (hotelu, moteli, większych pensjonatów) znajdowało się w Opolu (11) i gm. Gogolin (4 – tu wszystkie powstały począwszy od 2007 r.), a pozostałych obiektów noclegowych – po 6 w Opolu i gm. Turawa (w 2004 r. analogicznie – 5 i 11). Zwiększa się udział miejsc w hotelach, natomiast spada w innych obiektach. Brak jednak w AO hoteli wyższej kategorii – cztero i pięciogwiazdkowych. Obiekt czterogwiazdkowy powstaje w Opolu, nowoczesny hotel jest w budowie w Ozimku. W 2013 r. nasycenie miejsc w obiektach hotelowych wynosiło 39 miejsc/10 tys. mieszkańców (ogółem w Polsce 71). W niektórych przypadkach następuje wymiana i zmiana profilu obiektów na obiekty wyższej kategorii (dzieje się tak w Turawie czy Łubnianach). Odwrotny proces ma miejsce w Gogolinie i Krapkowicach, gdzie liczby obiektów i miejsc noclegowych spadły. Nie są to jednak, poza Turawą, zmiany na dużą skalę.

Zjawiska pozytywne	Zjawiska problemowe
– Systematyczny wzrost liczby turystów odwiedzających Aglomerację Opolską (mierzony liczbą korzystających z noclegów); – Systematyczny wzrost liczby turystów zagranicznych odwiedzających Aglomerację Opolską; – Rozbudowa atrakcyjnej bazy noclegowej na obszarze Aglomeracji Opolskiej; – Obiekty dziedzictwa kulturowego sprzyjające rozwojowi turystyki; – Renomowane imprezy kulturalne o zasięgu ponadregionalnym (Krajowy Festiwal Piosenki Polskiej w Opolu, Międzynarodowy Festiwal Perkusyjny); – Prężnie działające instytucje kultury.	– Niewykorzystane zasoby dziedzictwa kultury materialnej – zły stan techniczny części obiektów zabytkowych o potwierdzonej wartości architektonicznej i historycznej ; – Niespełnianie wymogów współczesnych odbiorców przez obiekty stanowiące potencjalne atrakcje turystyczne (głównie obiekty dziedzictwa kultury materialnej); – Brak wyrazistych produktów turystycznych stworzonych w oparciu o posiadane zasoby.

⁵⁴ Turystyka w 2013 r., Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014

9. Aglomeracja Opolska na tle wybranych obszarów funkcjonalnych

Dla celów porównawczych wybrano Rzeszowski Obszar Funkcjonalny oraz Białostocki Obszar Funkcjonalny. Ośrodki zostały wybrane po wstępnej analizie wskaźników dotyczących sytuacji społeczno-gospodarczej wszystkich obszarów funkcjonalnych, których rdzeń stanowią stolice województw. Szczegółowe dane dla wszystkich aglomeracji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich wskazanych w dokumencie „*Kryteria delimitacji miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich*” (opracowanym na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego) zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tabela 38 Ludność zamieszkująca poszczególne aglomeracje w 2012 r. oraz podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w 2012 r.

Aglomeracja	Liczba ludności [os.]	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności
zielonogórska	185 209	1 505,3
olsztyńska	231 279	1 287,1
kielecka	318 457	1 523,5
opolska	333 989	1 287,1
rzeszowska	364 897	1 287,1
bialostocka	388 851	1 177,7
lubelska	538 828	974,5
szczecińska	558 429	0,0
bydgosko-toruńska	786 462	1 809,0
wrocławska	887 943	1 382,8
poznańska	916 654	1 128,6
łódzka	1 034 342	974,5
gdańska	1 107 928	1 694,9
krakowska	1 178 616	1 188,9
górnośląska	2 463 401	1 023,9
warszawska	2 806 449	1 131,0

Źródło: Strategia rozwoju Aglomeracji Opolskiej na lata 2014-2020, Opole 2014r.

Tabela 39 Analiza porównawcza w obszarze: Zasoby pracy (2012 r.)

Aglomeracja	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 os. w wieku produkcyjnym	Pracujący na 100 os. w wieku produkcyjnym	Saldo migracji	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %)	Wskaźnik sumaryczny ZP
poznańska	55,26	56,08	3 156,00	98,27	3,66	4,7
warszawska	59,70	59,39	16 672,00	112,90	5,13	4,4
wrocławska	54,51	52,24	4 352,00	117,58	4,92	2,4
olsztyńska	51,23	44,89	714,00	93,60	6,94	2,4
krakowska	56,18	47,85	4 328,00	108,31	5,40	1,4
zielonogórska	53,51	42,65	436,00	101,36	6,86	0,5
rzeszowska	55,73	46,91	1 286,00	89,41	8,68	0,3
gdańska	57,66	41,12	3 382,00	102,95	4,91	0,2
opolska	51,71	39,93	-351,00	114,89	6,29	0
białostocka	52,85	36,84	970,00	98,03	8,60	-0,8
szczecińska	54,13	38,09	1 266,00	110,91	7,30	-1,3
bydgosko-toruńska	57,33	43,02	931,00	106,88	7,00	-1,4
lubelska	56,06	41,00	30,00	105,45	7,77	-1,7
kielecka	55,28	42,64	-123,00	105,00	9,44	-2,1
górnśląska	54,68	43,75	-5 409,00	119,79	6,68	-2,4
łódzka	59,52	44,28	31,00	147,28	9,37	-6,7

Źródło: Strategia rozwoju Aglomeracji Opolskiej na lata 2014-2020, Opole 2014r.

Analiza zasobów pracy wykazała, iż wskaźnik sumaryczny o wartości zbliżonej do osiągniętego na obszarze Aglomeracji Opolskiej (tj. w wartości od 1 do -1) uzyskały aglomeracje: zielonogórska, rzeszowska, gdańska oraz białostocka. Z uwagi na to, iż obszar zielonogórski zamieszkuje znacznie mniej osób, a obszar gdański zdecydowanie więcej niż AO, do dalszej analizy porównawczej wybrano Rzeszowski Obszar Funkcjonalny oraz Białostocki Obszar Funkcjonalny.

Analiza porównawcza Miejskich Obszarów Funkcjonalnych (MOF) wykazała, iż najbardziej zbliżonymi parametrami (ludność, powierzchnia ośrodków stanowiących rdzeń MOF, przedsiębiorczość, w tym liczba podmiotów gospodarczych, liczba zatrudnionych i bezrobotnych) do Aglomeracji Opolskiej charakteryzują się Rzeszowski Obszar Funkcjonalny i Białostocki Obszar Funkcjonalny.

Charakterystyka ww. obszarów funkcjonalnych (Miejskie Obszary Funkcjonalne – MOF) przedstawia się następująco:

Agglomeracja Opolska (AO):

- położenie: województwo opolskie,
- liczba podmiotów skupionych w Aglomeracji Opolskiej: 21,

- skład: rdzeń – Miasto Opole, gminy w strefie oddziaływania: Gmina Chrzastowice, Gmina Dąbrowa, Gmina Dobrzeń Wielki, Gmina Gogolin, Gmina Izbicko, Gmina Komprachcice, Gmina Krapkowice, Gmina Lewin Brzeski, Gmina Lubniany, Gmina Murów, Gmina Niemodlin, Gmina Ozimek, Gmina Popielów, Gmina Prószków, Gmina Strzeleczy, Gmina Tarnów Opolski, Gmina Tułowice, Gmina Turawa, Gmina Walce oraz Gmina Zdzeszowice,
- całkowita łączna powierzchnia: 2 370 km²,
- potencjał demograficzny: 337 398 mieszkańców,

Rzeszowski Obszar Funkcjonalny (ROF):

- położenie: województwo podkarpackie,
- liczba podmiotów skupionych w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym: 13,
- skład: rdzeń – Gmina Miasto Rzeszów, gminy w strefie oddziaływania: Gmina Boguchwała, Gmina Chmielnik, Gmina Czarna, Gmina Czudec, Gmina Głogów Małopolski, Gmina Krasne, Gmina Lubenia, Gmina Łańcut, Miasto Łańcut, Gmina Świlcza, Gmina Trzebownisko oraz Gmina Tyczyn,
- całkowita łączna powierzchnia: 1 047 km²,
- potencjał demograficzny: 356 331 mieszkańców,

Białostocki Obszar Funkcjonalny (BOF):

- położenie: województwo podlaskie,
- liczba podmiotów skupionych w Białostockim Obszarze Funkcjonalnym: 10,
- skład: rdzeń – Miasto Białystok, gminy w strefie oddziaływania: Gmina Choroszcz, Gmina Czarna Białostocka, Gmina Dobrzyniewo Duże, Gmina Juchnowiec Kościelny, Gmina Łapy, Gmina Supraśl, Gmina Turośń Kościelna, Gmina Wasilków oraz Gmina Zabłudów,
- całkowita łączna powierzchnia: 1 728 km²,
- potencjał demograficzny: 412 697 mieszkańców.

Aglomerację Opolską porównano z dwoma obszarami funkcjonalnymi charakteryzującymi się zbliżoną strukturą społeczno-gospodarczą oraz z wskaźnikami ogólnopolskimi.

Tabela 40 Potencjał demograficzny Aglomeracji Opolskiej – analiza porównawcza (2013 r.)

Zmienna	Aglomeracja Opolska	Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	Białostocki Obszar Funkcjonalny	Polska
Liczba ludności	337 398	356 331	412 697	38 495 659
Wzrost/spadek ludności w latach 2004-2013	-4,1%	5,1%	2,4%	0,8%
Gęstość zaludnienia	142 os./km ²	340 os./km ²	238 os./km ²	123 os./km ²
Udział kobiet w liczbie ludności	52,0%	51,9%	52,4%	51,6%
Udział mężczyzn w liczbie ludności	48,0%	48,1%	47,6%	48,4%
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym	15,8%	20,2%	17,4%	18,2%
Udział ludności w wieku produkcyjnym	65,4%	63,0%	64,9%	63,4%
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym	18,8%	16,8%	17,7%	18,4%
Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców	-1,1	2,2	-0,3	-0,5
Saldo migracji na 1 000 osób	-1,8	3,1	1,4	-0,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

- Spośród analizowanych obszarów, Aglomeracja Opolska cechuje się najniższym wskaźnikiem gęstości zaludnienia jednakże wskaźnik ten jest wyższy niż średnia w kraju. Czynniki te są pozytywne z punktu widzenia dostępności zasobów ludzkich dla inwestorów zewnętrznych,
- Aglomeracja Opolska charakteryzuje się najwyższym udziałem ludności w wieku produkcyjnym w stosunku do ogólnej liczby ludności zamieszkującej obszar. Czynniki te korzystnie oddziałują na lokalną gospodarkę, przy czym należy zauważyć stopniowe zmniejszanie się jej udziału wynikające ze starzenia się lokalnej społeczności,
- Spośród analizowanych obszarów Aglomeracja Opolska, jako jedyna, posiada ujemne saldo migracji. Zjawisko to należy ocenić bardzo negatywnie. Pozostałe ośrodki wojewódzkie stanowią ważny kierunek migracji dla regionalnych społeczności. W przypadku Aglomeracji sytuacja ta odgrywa dużo mniejsze znaczenie, co wynika z innego charakteru sieci osiedleńczej niż ma to miejsce we wschodniej części kraju oraz co ważniejsze, konkurencji Katowic i Wrocławia oraz w mniejszym stopniu również dostępnego Krakowa,
- W badanym okresie zauważalny jest stopniowy spadek liczby mieszkańców Aglomeracji Opolskiej, jednocześnie w pozostałych analizowanych obszarach liczba ludności zwiększa się. Wpływ na tą sytuację może mieć relatywnie niski poziom atrakcyjności osiedleńczej skutkujący ujemnym saldem migracji oraz niskim wskaźnikiem urodzeń. Jako kluczowe uznać tu należy przede wszystkim porównania atrakcyjności osiedleńczej Aglomeracji z położonymi

w niewielkiej odległości Katowicami oraz Wrocławiem (oba miasta z własnym obszarami funkcjonalnymi), dodatkowo ciągle istotnym czynnikiem jest migracja zagraniczna. Odptyw ludzi młodych bezpośrednio przekłada się na odnotowywaną niską dzietność. Działania podejmowane w celu poprawy tej sytuacji w województwie opolskim wyróżniają ten region, zmienia się również polityka państwa. Uznać jednak należy, iż zakres podejmowanych działań jest niedostateczny, a ewentualne efekty będą miały niewielki wpływ na sytuację gospodarczą Aglomeracji w najbliższej perspektywie czasowej,

- Ludność w wieku produkcyjnym stanowi największy udział w ogólnej liczbie ludności w analizowanych obszarach, jednakże na przestrzeni lat zauważyć można zwiększający się udział osób w wieku poprodukcyjnym, co jest zjawiskiem powszechnym dla całego kraju bezpośrednio związanym z wydłużaniem się przeciętnej długości życia ludności i procesem starzenia się społeczeństwa. Udział osób w wieku produkcyjnym na terenie AO charakteryzuje się wzrostem, co wskazuje na możliwości rozwojowe obszaru. Ludność w tej grupie wiekowej określa wielkość potencjalnych zasobów pracy, te zaś z kolei rozmiary zatrudnienia.

Tabela 41 Potencjał gospodarczy i rynek pracy Aglomeracji Opolskiej – analiza porównawcza (2013 r.)

Zmienna	Agglomeracja Opolska	Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	Białostocki Obszar Funkcjonalny	Polska
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	875,4	770,8	884,4	1 057,0
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	64,7	80,0	88,4	95,0
Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	98,2	126,0	136,3	150,0
Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	47,2	51,0	61,1	70,0
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	10,4	9,7	11,2	12,1
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	132,9	122,2	137,0	166,7
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	25,6	25,7	24,8	32,0
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca	4 143,5	4 199,7	2 472,0	3 327,6
Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca	53 499,43	33 815,50	28 747,00	40 059,80

Zmienna	Agglomeracja Opolska	Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	Białostocki Obszar Funkcjonalny	Polska
Wzrost liczby pracujących w okresie 2004-2013	15%	23%	11%	13%
Liczba pracujących w 2013 roku	90 681	109 962	97 379	8 681 877
Udział pracujących w liczbie mieszkańców obszaru w 2013 r.	26,88%	30,86%	23,60%	22,55%
Udział pracujących w obszarze w liczbie pracujących ogółem w kraju w 2013 roku	1,04%	1,27%	1,12%	100%
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2013 roku	6,40%	9,70%	9,10%	8,80%
Liczba bezrobotnych w 2013 roku	14 122	20 719	24 347	2 157 883
Dynamika zmiany liczby bezrobotnych w latach 2004-2013*	0,77	0,96	1,14	0,72
Udział kobiet w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych ogółem w 2013 roku	53%	48%	44%	51%
Udział przedsiębiorstw w ogólnej liczbie przedsiębiorstw na danym obszarze wg liczby pracujących				
0 - 9	95,79%	95,81%	96,14%	95,59%
10 - 49	3,39%	3,37%	2,95%	3,57%
50 - 249	0,72%	0,72%	0,77%	0,73%
250 - 999	0,08%	0,08%	0,11%	0,09%
1000 i więcej	0,02%	0,02%	0,03%	0,02%
* wskaźnik informuje ile razy liczba bezrobotnych w 2013 roku jest wyższa niż w roku 2004				

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

- Na terenie Aglomeracji Opolskiej funkcjonuje więcej podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności niż w Rzeszowskim Obszarze Funkcjonalnym (ROF), jednakże zdecydowanie mniej niż wynosi średnia ogólnopolska. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości należy uznać za niewystarczający. Można wysnuć wniosek, że widoczna jest duża bariera wejścia na rynek wyrażająca się niewystarczającą liczbą powstających nowych podmiotów gospodarczych. Szczególnie widoczne jest to we wskaźniku prezentującym podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym. Taki stan rzeczy spowodowany jest kilkoma czynnikami, jednak jako szczególnie ważny należy wskazać „płytki rynek wewnętrzny”. Rynek ten jest obsługiwany przez najmniej zmieniającą się w skali porównywanych obszarów grupę firm, które wypracowawszy swoją pozycję trwają na nim. Zamykają jednocześnie dostęp do rynku dla nowych podmiotów. Wydaje się również, iż osoby decydujące się na otworenie własnej firmy, mogą oceniać rynek AO jako zbyt trudny, płytki a swoje przedsiębiorstwa lokują w innych dużych ośrodkach miejskich – Katowicach czy Wrocławiu;

- Liczba podmiotów na 1 000 mieszkańców w analizowanych MOF-ach wzrasta. Jednakże aspekt ten należy analizować w powiązaniu z liczbą jednostek nowo zarejestrowanych i wykreślonych z rejestru REGON. W przypadku AO zauważyć można zasadniczy wzrost liczby podmiotów nowo zarejestrowanych oraz nieznaczny wzrost liczby podmiotów wykreślonych. W przypadku BOF liczba podmiotów wpisanych do REGON wzrasta, jednakże liczba podmiotów nowo zarejestrowanych oraz liczba podmiotów wykreślonych spada. W przypadku ROF wszystkie wskaźniki wzrastają, przy czym liczba podmiotów wykreślonych z rejestru REGON wzrasta jedynie w nieznacznie mniejszym stopniu (wzrost o 10,3%) niż liczba podmiotów nowo zarejestrowanych (wzrost o 13,4%). Sytuacja ta świadczy o rozwoju przedsiębiorczości w Aglomeracji Opolskiej. Rozwój ten jest jednak ciągle zbyt wolny w stosunku do potrzeb obszaru. Wydaje się, że bez mocnego stymulowania lokalnej przedsiębiorczości, nie będzie możliwe zatrzymanie na miejscu w szczególności ludzi młodych;
- Przedsiębiorstwa z terenu Aglomeracji Opolskiej ponoszą znacznie wyższe nakłady na stworzenie nowych środków trwałych, ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego niż firmy działające na terenie BOF oraz porównywalne do firm działających na terenie ROF. Sytuację taką można rozpatrywać w dwóch kontekstach: większego kapitału lokalnych przedsiębiorstw połączonego ze stałością ich funkcjonowania, co pozwala na większe nakłady inwestycyjne. Wskazuje to jednak równocześnie na pewną barierę wejścia na rynek, konieczność konkurowania z podmiotami, które posiadają wolne środki pieniężne lub inne źródła finansowania inwestycji. Generalnie przedstawia to rzeczywisty potencjał lokalnej gospodarki. Jednocześnie jednak pamiętać trzeba, iż wskaźnik ten trzeba rozpatrywać również z perspektywy zlokalizowanych na obszarze Aglomeracji Opolskiej terenów SSE. Zmienna prezentująca liczbę inwestycji w strefach (wskaźnik ten wzrasta co przekłada się tym samym na zwiększanie wartości nakładów inwestycyjnych), w mniejszym stopniu informuje o potencjale wewnętrznym lokalnej gospodarki, a bardziej o skuteczności działań skupiających się na pozyskiwaniu inwestorów zewnętrznych;
- Liczba jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności wynosi 64,7, natomiast liczba podmiotów nowo zarejestrowanych na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym wynosi 98,2. Oba te wskaźniki są zdecydowanie najniższe w Aglomeracji Opolskiej, zarówno w porównaniu do analizowanych obszarów jak i średniej ogólnopolskiej. Zwrócić uwagę należy na fakt, że obszary województw wschodnich charakteryzują się niższym potencjałem finansowym lokalnych społeczności oraz większym znaczeniem rolnictwa (poza rdzeniem obszarów funkcjonalnych). Pomimo tego lokalne społeczności generują znacznie

większą liczbę przedsiębiorstw. Możliwe, że wynika to ciągle z niższego poziomu konkurencji obserwowanego w BOF oraz ROF;

- Liczba stowarzyszeń, fundacji i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców na terenie ROF kształtuje się na takim samym poziomie jak w przypadku AO i jest wyższa od wskaźnika uzyskanego przez BOF. Zrzeszanie się mieszkańców, ich aktywność na tym polu jest ważnym elementem kapitału ludzkiego, który korzystnie prezentuje się na omawianym obszarze;
- Na tle porównywanych obszarów funkcjonalnych Aglomeracja Opolska cechuje się najniższym udziałem podmiotów gospodarki narodowej z sektora mikro i małych przedsiębiorstw w łącznej liczbie przedsiębiorstw wg liczby pracujących. Potwierdza to tezę o dojrzałym i jednocześnie płytkim lokalnym rynku, na którym powstaje niewielka liczba nowych podmiotów gospodarczych. Ważnym czynnikiem, który związany jest z wyższą liczbą przedsiębiorstw dużych i średnich jest sukces Aglomeracji Opolskiej w zakresie pozyskiwania dużych inwestorów do stref inwestycyjnych, zwłaszcza SSE;
- Dane historyczne świadczą o tym, iż Aglomeracja Opolska jest jedynym obszarem spośród analizowanych, który cechuje wzrost nakładów inwestycyjnych oraz wartości brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach zarówno w kwotach globalnych, jak i w przeliczeniu na jednego mieszkańca, co świadczy o dobrej sytuacji lokalnych przedsiębiorców. Utrzymanie tej tendencji może przyczynić się do budowy trwałego wzrostu gospodarczego Aglomeracji. Wydaje się, iż kluczowe będzie tu przede wszystkim efektywne wykorzystywanie wsparcia w ramach regionalnej pomocy publicznej, która w wymiarze całego obszaru może być bardzo ważnym instrumentem stymulującym rozwój;
- Spadek liczby bezrobotnych w analizowanym okresie (2004 – 2013) w odniesieniu do Aglomeracji Opolskiej był najwyższy, jednakże jest niższy niż średnia dla kraju. Niestety zmiana w tym zakresie w dużej części związana jest ze zmniejszeniem się liczby mieszkańców i starzeniem się społeczeństwa, a dopiero w kolejnej wynika ze wzrostu liczby miejsc pracy;
- Konieczne jest zwrócenie uwagi na trudniejszą, niż ma to miejsce w przypadku pozostałych obszarów funkcjonalnych, sytuację kobiet na lokalnym rynku pracy. Ich wysoki udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wynika przede wszystkim z charakteru lokalnej gospodarki, w tym między innymi branży budowlanej. Problemy kobiet na rynku pracy powinny być rozpatrywane przede wszystkim z punktu widzenia negatywnego wpływu na sytuację demograficzną Aglomeracji. Wspieranie zatrudniania i samozatrudniania kobiet wydaje się jednym z kluczowych czynników mogących wpłynąć pośrednio na sytuację demograficzną AO.

Tabela 42 Edukacja – analiza porównawcza

Zmienna	Aglomeracja Opolska	Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	Białostocki Obszar Funkcjonalny	Polska
Wzrost/spadek liczby uczniów szkół podstawowych w latach 2004-2013	-23,13%	-17,01%	-18,43%	-20,97%
Wzrost/spadek liczby absolwentów szkół podstawowych w latach 2004-2013	-34,56%	-22,55%	-37,79%	-31,81%
Wzrost/spadek liczby uczniów w szkołach gimnazjalnych w latach 2004-2013	-36,18%	-29,71%	-35,64%	-31,43%
Wzrost/spadek liczby absolwentów w szkołach gimnazjalnych w latach 2004-2013	-32,45%	-32,59%	-35,21%	-29,71%
Wzrost/spadek liczby uczniów zasadniczych szkół zawodowych w latach 2004-2013	-31,05%	-24,69%	-17,68%	-20,49%
Wzrost/spadek liczby uczniów liceów ogólnokształcących dla młodzieży (bez specjalnych) w latach 2004-2013	-29,07%	-15,05%	-18,12%	-26,24%
Wzrost/spadek liczby uczniów techników dla młodzieży (bez specjalnych) w latach 2004-2013	96,23%	16,63%	39,22%	36,37%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

- Na obszarze porównywanych MOF-ów, jak również w skali kraju, zauważyć można zmniejszanie się liczby uczniów oraz absolwentów większości analizowanych szczebli edukacji. Odnotowane spadki są najwyższe Aglomeracji Opolskiej. Obecnie zauważany wzrost liczby urodzeń będzie odczuwalny w ciągu najbliższych lat w szkołach, niemniej z punktu widzenia ekonomii funkcjonowania edukacji szkolnej na wszystkich poziomach, będzie on miał zbyt mały wpływ, by kompleksowo rozwiązać problemy samorządów w tym obszarze. W związku z mniejszą liczbą dzieci działania związane z edukacją należy uznać za kluczowe z punktu widzenia rozwoju gospodarczego Aglomeracji, dotyczy to wszystkich etapów nauczania;
- Zarówno na poziomie kraju, jak i w dwóch porównywanych MOF zwiększyła się liczba uczniów techników dla młodzieży, jednak wzrost ten jest najbardziej znaczący w AO. Tym bardziej konieczne jest dostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb regionalnej gospodarki, by absolwenci mieli szansę odnaleźć się na rynku pracy.

Tabela 43 Infrastruktura sieciowa, transport i środowisko Aglomeracji Opolskiej – analiza porównawcza

Zmienna	Aglomeracja Opolska	Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	Białostocki Obszar Funkcjonalny	Polska
Udział korzystających z sieci wodociągowej w liczbie ludności ogółem w 2013 r. [%]	95,52%	88,31%	94,66%	88,02%
Udział korzystających z sieci kanalizacyjnej w liczbie ludności ogółem w 2013 r. [%]	69,41%	81,87%	85,92%	65,07%
Udział korzystających z sieci gazowej w liczbie ludności ogółem w 2013 r. [%]	42,36%	84,94%	71,45%	52,37%
Odsetek powierzchni gruntów leśnych w 2013 r.	37,78%	18,20%	36,40%	29,40%
Rezerwaty przyrody w 2013 r. [ha]	191,97	602,38	2 083,91	165 741,51
Udział obszarów chronionego krajobrazu w 2013 r. [%]	30,51%	18,74%	6,42%	22,68%
Użytki ekologiczne w 2013 r. [ha]	313,79	35,70	21,60	50 597,46

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

- W zakresie korzystania z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazowej zauważyć można, iż z roku na rok liczba użytkowników nieznacznie wzrasta. Podczas gdy z sieci wodociągowej w przypadku AO korzysta ponad 95%, co daje wartości powyżej średniej dla kraju, zauważyć można znaczne braki w sieci kanalizacyjnej – jedynie nieco ponad 69% mieszkańców jest podłączona do sieci, podczas gdy pozostali korzystają ze zbiorników bezodpływowych,
- Wskaźniki korzystających z kanalizacji oraz wyposażenia w sieć gazową są też obiektywnymi wyznacznikami stanu środowiska naturalnego oraz zagrożeń dla niego. Nie są one dla Aglomeracji korzystne, a mają przecież istotne znaczenie dla atrakcyjności osiedleńczej. Dodatkowo niedostateczny poziom wyposażenia w te media, jak można przypuszczać, zwiększa koszty prowadzenia działalności gospodarczej,
- Teren Aglomeracji Opolskiej charakteryzuje zdecydowanie wyższy odsetek gruntów leśnych, liczba i powierzchnia użytków ekologicznych niż ROF. Jest on również wyższy niż średnia dla kraju. Wskaźnik ten wyraża potencjał przyrodniczy obszaru z punktu widzenia bogactwa środowiska naturalnego. Wydaje się, że znaczenie potencjału turystycznego Aglomeracji będzie systematycznie rosło, co związane będzie przede wszystkim z jedno lub dwudniowymi pobytami w szczególności mieszkańców województwa śląskiego oraz dolnośląskiego, zwłaszcza w zakresie uprawiania różnych form turystyki kwalifikowanej.

Tabela 44 Kultura i potencjał turystyczny – analiza porównawcza

Zmienna	Agglomeracja Opolska	Rzeszowski Obszar Funkcjonalny	Białostocki Obszar Funkcjonalny	Polska
Liczba imprez organizowanych przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice (m.in. wystawy, prelekcje i wykłady, imprezy sportowo-rekreacyjne i turystyczna, wystawy) w 2013 r.	1 741	2 092	2 127	206 091
Liczba imprez na 1 000 mieszkańców w 2013 r.	5,2	5,2	4,9	5,4
Liczba uczestników imprez w 2013 r.	145 736	320 417	404 769	38 106 066
Liczba uczestników imprez na 1 000 mieszkańców w 2013 r.	432	981	402	990
Liczba kół zainteresowań w 2013 r.	98	260	214	16 861
Liczba kół zainteresowań na 1 000 mieszkańców w 2013 r.	0,3	0,5	0,3	0,4
Liczba członków kół zainteresowań w 2013 r.	1 865	5 893	5 225	390 986
Ludność na 1 placówkę biblioteczną w 2013 r.	3 213	4 346	10 582	4 103
Ludność na 1 ośrodek kultury (Domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice) w 2013 r.	5 719	5 747	11 464	4 746
Turystyczne obiekty noclegowe w 2013 r.	47	70	40	9 775
Turystyczne obiekty noclegowe na 1 000 mieszkańców w 2013 r.	0,14	0,10	0,14	0,25
Liczba korzystających w 2013 r.	105 702	254 827	307 398	23 401 138
Liczba korzystających na 1 obiekt noclegowy w 2013 r.	2 249	3 640	7 685	2 394
Liczba udzielonych noclegów w 2013 r.	189 573	399 451	412 344	62 959 452
Liczba udzielonych noclegów na 1 obiekt noclegowy w 2013 r.	4 033	5 706	10 309	6 441

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

- Analizując dane historyczne zauważyć można zdecydowany wzrost liczby imprez organizowanych przez domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w AO (wzrost o 13,6% w stosunku do 2012 r.). Koreluje z tym wzrost liczby uczestników imprez (w AO wzrost o 10,1% w stosunku do 2012 r.), co świadczy o znacznym zainteresowaniu ofertą kulturalną organizacji działających na terenie AO. Należy dążyć, aby tendencja nadal była wzrostowa, poprzez zintensyfikowanie działań związanych z nowymi imprezami, co przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców i może wpłynąć na wzrost poziomu atrakcyjności osiedleńczej obszaru,

- Ruch turystyczny mierzony może być zaprezentowanymi wskaźnikami przeliczeniowymi, jednakże jego potencjał dla lokalnej gospodarki wyraża się przede wszystkim liczbą udzielonych noclegów. Po pierwsze zgodnie z definicją UNWTO dopiero w przypadku korzystania z noclegu można mówić o turyście, po drugie wyraża to realny wpływ sektora na gospodarkę. Liczba udzielonych noclegów jest w porównaniu do pozostałych obszarów niska, co stanowi bezpośrednią ocenę potencjału turystycznego Aglomeracji i wskazuje na konieczność podjęcia działań związanych ze zwiększaniem atrakcyjności turystycznej.
- bezpośrednią ocenę potencjału turystycznego Aglomeracji i wskazuje na konieczność podjęcia działań związanych ze zwiększaniem atrakcyjności turystycznej.

Spis tabel

Tabela 1 Liczba ludności gmin AO (stan w dniu 31.12.2013 r.)	8
Tabela 2 Saldo migracji w gminach Aglomeracji Opolskiej w latach 2004-2013	11
Tabela 3 Struktura migracji w powiatach Aglomeracji Opolskiej według ekonomicznych grup wieku w latach 2010-2013	12
Tabela 4 Przyrost naturalny w gminach Aglomeracji Opolskiej w latach 2004-2013	13
Tabela 5 Struktura ludności AO wg ekonomicznych grup wieku w latach 2004 oraz 2010 - 2013	16
Tabela 6 Ludność wg ekonomicznych grup wieku w poszczególnych gminach AO w 2013 r.	17
Tabela 7 Struktura wielkościowa podmiotów wpisanych do rejestru REGON w AO w 2013 roku	23
Tabela 8 Największe przedsiębiorstwa działające w Aglomeracji Opolskiej w 2013 r.	30
Tabela 9 Instytucje Otoczenia Biznesu w Aglomeracji Opolskiej	40
Tabela 10 Stopa bezrobocia w powiatach leżących w granicach administracyjnych AO na tle województwa i kraju w latach 2004-2013 [%]	46
Wykres 11 Bezrobocie rejestrowane w Aglomeracji Opolskiej w podziale na płeć w latach 2004-2013	47
Tabela 12 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie AO w latach 2004-2013 [%]	48
Tabela 13 Osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku	50
Tabela 14 Pracujący na terenie AO w 2013 r.	51
Tabela 15 Podstawowe dane o rynku pracy - liczba pracujących i bezrobotnych w latach 2005-2013	52
Tabela 16 Przeciętne wynagrodzenia brutto w powiatach AO na tle województwa opolskiego w latach 2005-2013	52
Tabela 17 Przedszkola w Aglomeracji Opolskiej	55
Tabela 18 Szkoły w Aglomeracji Opolskiej	58
Tabela 19 Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w 2014 roku	60
Tabela 20 Wyniki testów gimnazjalnych w 2014 roku w Aglomeracji Opolskiej	61
Tabela 21 Szkoły ponadgimnazjalne w Aglomeracji Opolskiej	63
Tabela 22 Kierunki kształcenia technicznego szkół AO	65
Tabela 23 Zawodowa struktura ofert pracy w AO w 2013 roku	66
Tabela 24 Sieć rozdzielcza wodociągowa na terenie Aglomeracji Opolskiej (2005/2013)	72
Tabela 25 Sieć rozdzielcza kanalizacyjna na terenie Aglomeracji Opolskiej (2005/2013)	74
Tabela 26 Czynna sieć gazowa na terenie Aglomeracji Opolskiej (2005/2013)	77
Tabela 27 Czas dojazdu, odległość oraz trasa pomiędzy siedzibami gmin a Opolem	90
Tabela 28 Liczba pociągów regionalnych na poszczególnych odcinkach pokrywających obszar AO	98
Tabela 29 Wyniki pomiarów stężeń dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i benzenu w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku	108
Tabela 30 Wyniki pomiarów stężenia pyłów PM10 w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku	109
Tabela 31 Wyniki pomiarów stężenia pyłów PM 2,5 w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku	110
Tabela 32 Wyniki pomiarów poziomów krótkookresowych hałasu drogowego w 2013 roku dla punktów reprezentatywnych zlokalizowanych w Aglomeracji Opolskiej	114
Tabela 33 Liczba zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków w Aglomeracji Opolskiej według stanu na 1 czerwca 2013 roku	117
Tabela 34 Lista kluczowych obiektów dziedzictwa kulturowego w Aglomeracji Opolskiej	119
Tabela 35 Lista zagrożonych obiektów zabytkowych Aglomeracji Opolskiej	127
Tabela 36 Kluczowe atrakcje turystyczne wg raportu OROT	131
Tabela 37 Najbardziej atrakcyjne turystycznie miejscowości Aglomeracji Opolskiej wg raportu OROT	131
Tabela 38 Ludność zamieszkująca poszczególne aglomeracje w 2012 r. oraz podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w 2012 r.	134
Tabela 39 Analiza porównawcza w obszarze: Zasoby pracy (2012 r.)	135

Tabela 40 Potencjał demograficzny Aglomeracji Opolskiej – analiza porównawcza (2013 r.)	137
Tabela 41 Potencjał gospodarczy i rynek pracy Aglomeracji Opolskiej – analiza porównawcza (2013 r.)	138
Tabela 42 Edukacja – analiza porównawcza	142
Tabela 43 Infrastruktura sieciowa, transport i środowisko Aglomeracji Opolskiej – analiza porównawcza	143
Tabela 44 Kultura i potencjał turystyczny – analiza porównawcza	144

Spis map

Mapa 1 Gęstość zaludnienia w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku	7
Mapa 2 Dynamika zmian liczby ludności Aglomeracji Opolskiej w latach 2003 – 2013	10
Mapa 3 Obciążenie demograficzne w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku	15
Mapa 4 Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku	19
Mapa 5 Podmioty gospodarki narodowej z terenu AO zatrudniające do 9 pracowników w 2013 r.	22
Mapa 6 Podmioty gospodarki narodowej z terenu AO zatrudniające powyżej 49 pracowników	23
Mapa 7 Rozmieszczenie podmiotów sekcji C - przetwórstwo przemysłowe PKD na terenie Aglomeracji Opolskiej w 2013 r.	26
Mapa 8 Rozmieszczenie podmiotów sekcji F— budownictwo PKD na terenie Aglomeracji Opolskiej w 2013 r.	26
Mapa 9 Rozmieszczenie podmiotów sekcji G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle PKD na terenie Aglomeracji Opolskiej w 2013 r.	27
Mapa 10 Rozmieszczenie podmiotów sekcji M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna PKD na terenie Aglomeracji Opolskiej w 2013 r.	27
Mapa 11 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku	49
Mapa 12 Gęstość sieci wodociągowej w Aglomeracji Opolskiej [km sieci na 100 km ²]	71
Mapa 13 Odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej w Aglomeracji Opolskiej	72
Mapa 14 Gęstość czynnej sieci kanalizacyjnej – km na 100 km ² [2013]	75
Mapa 15 Odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w Aglomeracji Opolskiej	76
Mapa 16 Systemy transportowe w Aglomeracji Opolskiej	84
Mapa 17 Najważniejsze generatory ruchu w Opolu	85
Mapa 18 Najważniejsze generatory ruchu w powiecie opolskim	86
Mapa 19 Najważniejsze generatory ruchu w powiecie krapkowickim	86
Mapa 20 Generatory ruchu w Gminie Izbicko	87
Mapa 21 Generatory ruchu w Gminie Lewin Brzeski	87
Mapa 22 Sieć dróg krajowych i wojewódzkich w Aglomeracji Opolskiej	88
Mapa 23 Sumaryczny SDR na drogach krajowych i wojewódzkich Aglomeracji Opolskiej w roku 2010	92
Mapa 24 Dostępność kolejowa Opola a zasięg Aglomeracji Opolskiej [2011]	97
Mapa 25 Istniejące i planowane trasy rowerowe	103
Mapa 26 Wyniki klasyfikacji stref uzyskane w ocenie jakości powietrza za 2013 rok dla kryterium ochrony zdrowia (dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla, benzen, ołów, arsen, kadm, nikiel)	111
Mapa 27 Wyniki klasyfikacji stref uzyskane w ocenie jakości powietrza za 2013 rok dla kryterium ochrony zdrowia (pył PM ₁₀ , Benzo(a)piren, ozon)	112
Mapa 28 Wyniki klasyfikacji stref uzyskane w ocenie jakości powietrza za 2013 rok dla kryterium ochrony zdrowia (pył PM _{2,5})	113

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba mieszkańców Aglomeracji Opolskiej w latach 2003 - 2013	9
Wykres 2 Dynamika zmian przyrostu naturalnego w Aglomeracji Opolskiej w latach 2004-2013 [os.]	13
Wykres 3 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w AO w latach 2004-2013	16
Wykres 4 Udział podmiotów w sektorze prywatnym w 2013 roku	21
Wykres 5 Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca [zł].....	43
Wykres 6 Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym [zł]	44
Wykres 7 Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca [zł]	44
Wykres 8 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	47
Wykres 9 Absolwenci szkół wyższych w Aglomeracji Opolskiej w 2013 roku wg typów ukończonych szkół	60
Wykres 10 Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych w AO w 2013 roku wg typów szkół	64
Wykres 11 Co zrobił(a)byś gdyby po zdobyciu przez Ciebie zawodu nie mógł(a)byś znaleźć odpowiedniej pracy?	67
Wykres 12 Deklaracja znajomości języka obcego [%]	68
Wykres 13 Deklaracja znajomości języka obcego w kontekście posiadanego wykształcenia [%].....	69
Wykres 14 Liczba usług z podziałem na technologie i gminy	79
Wykres 15 Usługi szerokopasmowe w Aglomeracji Opolskiej - liczba usług.....	80
Wykres 17 Liczba korzystających z noclegów na terenie AO w latach 2003-2013 roku	132